

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Για την Ε. Δ. Υ. Π.	K. Τσάτσος	17
Ἡ θρησκεία τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου	B. Russell	22
Μαντιές τῆς Τυρινῆς		29
Τί εἶναι ὑπνωτισμός	N. Carlisle	31
Ὁλέθριος λοχαγός	Z. Παπαντωνίου	35
Ἰωάννης Βοκκακίος	H. & D. Thomas	42
Ζωγραφική στήν χώρα τῶν Φαραώ	N. M. Davies	51
Ὁ κακομοίρης	A. Moravia	60
Ἐξῆσα μέ τοὺς κανιβάλους	André Dupeyrat	65
Ὁ ἀόρατος δολοφόνος	P. Wyden	69
Τὸ πριγκιπόπουλο ἔκανε λάθος	G. Cesbron	73
Πῶς πέθανε ὁ Μπέρια	M. Scacel & D. Loehwing	76
Τὰ χρυσόψαρα	Dr. Mery	81
Βιογράφοι καὶ βιογραφίες ..	T. A. Carraty	84
Ἄνδρες φυλαχτῆτε ἀπὸ τὸν παράδεισο τῆς Ἀμερικῆς	Russell Lynes	87
Ἀπόκομης στήν παλιὰ Ἀθήνα	K. Ἀσημακόπου- λος	90
Ράινερ Μαρία Ρίλκε	X. Κουλούρης	97
Βενετία	O. & L. Peattie	102

Τὸ Καταστατικὸ τῆς Ε.Δ.Υ.Π. 10, Διαγωνισμός Σταυρολέξου 47, «Ποιὸς θὰ βρῇ τὰ περισσότερα;» 122.

ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα τοῦ Α. Ε. Μαΐησον (σελ. 107)

Τὸ ἐξώφυλλό μας: «Χειμωνιάτικη ὥρα»

Φωτογραφία: τοῦ κ. Σ. Μελετιῆ

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ἄρθρων καὶ ἐκδόσεων τῆς «Ἐκλογῆς» χωρὶς τὴν ἀδεία τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

"Ἐκλογὴ"

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Μουρούζη 1

Υπεύθυνος τυπογραφείου : Κ. ΖΑΓΟΡΙΑΝΙΤΗΣ, Νεοπολέμου 14

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57, ΑΘΗΝΑΙ. ΤΗΛ. 57.081

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

Ἔσωτ. Ἔτησ. 72

Ἐξωτ. Ἔτησ. \$ 4.40

Ἔσωτ. Ἐξαμ. 35

Ἐξωτ. Ἔτησ. £ 1.16.0

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

ΘΕΑΤΡΑ

ΕΘΝΙΚΟ

Αγίου Κωνσταντίνου
Τηλ. 53.242
Εντός του μηνός

«Κολόμπι»

Κωμωδία του Ζαν Άνουϊτ

Παίζουν: Έλ. Χαλκούση, Άντι. Ν. Βαλάκου, Δέσπω Διαμαντίδου, Ν. Παρασκευάς, Τ. Γαλανός, Ι. Αποστολίδης, Άλ. Αλεξανδράκης, Α. Βλαχόπουλος, Ν. Καζής.

Σκηνοθεσία: Άλβη Σολομού.

Σκηνογραφίες: Κλ. Κλώνη.

Κοστούμια: Άντ. Φακά.

ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Πανεπιστημίου 48
Τηλ. 614.592
Συνεχίζει το έργο

«Φαῦλος κύκλος»

Κωμωδία του Δ. Ψαθά

Παίζουν: Άπ. Αύδης, Βούλα Ζουμπουλάκη, Τζόλλυ Γαρμπή, Τζέννη Καρέζη, Παντ. Ζερβός, Θ. Μορίδης, Δ. Βεάκης και άλλα μέλη του θιάσου.

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΔΟΥ

Ίπποκράτους 7
Τηλ. 614.454

Συνεχίζει το έργο

«Τρίτη και 13»

Κωμωδία του Γ. Ρούσσου

Παίζουν: Βασ. Λογοθετίδης, Ίλια Λιθικού, Σμαράγδα Στεφανίδου, Χάρις Καμίλη, Ντίνα Σταθάτου, Ε. Πρωτοπαππάς, Δ. Νικολαΐδης, Θ. Τζεβεράλης.

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ

Κινηματογράφος
«Όρφεύς»
Συνεχίζει το έργο

«Ματωμένος γάμος»

του Γκάρθια Λόρκα

Παίζουν: Τασία Πανατοπούλου, Τάνια Σαββοπούλου, Βέρα Ζαβιτσιάνου, Τασώ Καββάσια, Λίλιαν Γούναρη, Ν. Μπιρμπίλης, Δ. Μπάλλας, Κ. Μπάκας, Π. Φυσούν, Γ. Λαζάνης, Θ. Κατσαδράμης.

Σκηνικά: Ι. Τσαρούχη.

Μουσική: Μανώλη Χατζηδράκη.

ΜΟΥΣΟΥΡΗ

Πλατ. Αγίου Γεωργίου
Τηλ. 27.248
Συνεχίζει το έργο

«Η ώρα της φαντασίας»

Κωμωδία της Άννας Μονάτσι

Παίζουν: Βάσκα Μανωλίδου, Κώστας Μουσούρης, Έλενη Χατζηαργύρη, Νίκος Τζόγιας, Άθηνά Μιχαηλίδου, Κική Ρέπα, Διον. Παπαγιαννόπουλος, Σταύρος Ξενίδης, Γ. Λευτεριώτης.

Σκηνογραφίες: Μάριου Άγγελουπούλου.

Μετάφρασις: Στάθη Σπηλιωτόπουλου.

Σκηνοθεσία: Κ. Μουσούρη.

Κοστούμια: Έλ. Μαλλίδου.

Καρμιά
αθτοχία!

"ΑΛΕΚΤΩΡ"

..όταν χρη-
σιμοποιήτε
ΠΕΤΡΕΣ

Ψ

Οι καλύτερες του κόσμου,
μόνον Δραχ. 1.50 το φακελλάκι
με 4 μεγάλες ή 6 μικρές πέτρες
ΚΟΚΚΙΝΕΣ-ΠΡΑΣΙΝΕΣ-ΧΡΥΣΕΣ-ΑΣΗΜΕΝΕΣ

Ζητήσατέ τις
στὰ περιήτερα.

ΑΠΟΚΛ. "ΟΝΟΜΑ"

ΜΕΓΑΡΟΝ ΜΕΤ. ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 4 (Α'. ΟΡΟΦΟΣ)

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ
ΜΕΤΑΠΩΛΗΤΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ
ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

INTEAA

Έλευθ. Βενιζέλου 36
Τηλ. 614.596
Συνεχίζει το έργο

ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ

Πατησίων
Τηλ. 55.262
Συνεχίζει το έργο

«Ταξίδι αναψυχής»

Κωμωδία της Αίμης Στιούαρτ
Παίζουν: Κατερίνα, Κ. Θεοχάρη, Εύα
Ευαγγελίδου, Μ. Μιχαήλ, Έλλη Βοζικιά-
δου, Άγνη Βλάχου, Χρ. Τσαγανέας, Δ.
Σταρένιος, Ήλ. Σταματίου, Κ. Οικονομί-
δης, Γ. Φαρμάκης κ.ά.

ΚΕΝΤΡΙΚΟ

Πλατ. Κολοκοτρώνη
Τηλ. 21.559
Συνεχίζει το έργο

«Το σπίτι

των τεσσάρων κοριτσιών»

κωμωδία του Δ. Γιαννουκάκη
Παίζουν: Ντίνος Ήλιόπουλος, Μ. Φω-
τόπουλος, Βίλμα Κύρου, Νίτσα Τσαγανέα,
Περ. Χριστοφορίδης, Έρ. Κονταρίνης, Α.
Καπελαρή, Μ. Έγιππίδου, Β. Άνδρεοπού-
λου, Μ. Μιχαλοπούλου, Α. Κουκούλη.
Σκηνοθεσία: Πέλου Κατσελη.
Σκηνογραφίες: Γ. Βακαλό.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ

Γιάν Σμάτς 10
Τηλ. 35.524
Έντὸς τοῦ μηνὸς

«Η Φλώρανς τρελλάθηκε»

Κωμωδία τῶν
Άλεξ. Ζοφφὲ καὶ Ζωρζ Ζιλταίν
Παίζουν: Βασ. Διαμαντόπουλος, Μαρία
Άλκαίου, Άννα Παϊτατζή, Άλ. Πέτσος,
Γ. Δήμος, Ι. Κατσούλης, Φ. Ταξιάρχης,
Ι. Πελακούδας.
Μετάφρασις καὶ σκηνοθεσία: Μάριου Πλω-
ρίτη.
Σκηνογραφίες: Μαριλένας Άραβαντινοῦ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

«ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»

- 1)2: Ρεσιτάλ τραγουδιού τῆς κ. Ζαΐ-
ρας Παπαδογιώργου.
4)2: 8.30 μ.μ.: Ρεσιτάλ τραγουδιού
τῆς κ. Άννας-Λουκίας Σ. Νινιού.
6)2: 6—9 μ.μ.: Ἐπιδείξις τοῦ «Ο-
μίλου Διαδόσεως τῶν Ἑθνικῶν Χορῶν» τοῦ
κ. Γ. Κουσιάδη.
11)2: 9 μ.μ.: Ρεσιτάλ τραγουδιού τοῦ
κ. Έλευθ. Τερζή.
14)2 8 μ.μ.: Ρεσιτάλ τραγουδιού τοῦ
τενόρου κ. Γάστωνος Δεπάλα.
16)2: Συναυλία τῆς «Ἐνώσεως Φιλο-
μουσῶν».
26)2: Συναυλία τῆς Ἀπανεπιστημιακῆς
Λέσχης».

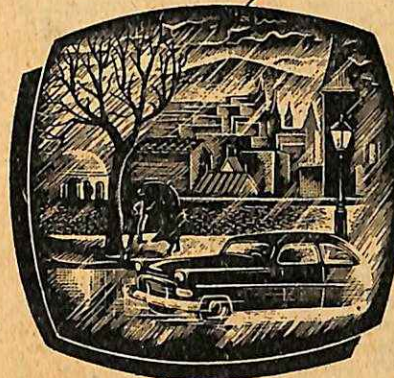
ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

- 6)2:2 11 π.μ.: Διάλεξις τοῦ Συλλό-
γου Ποντίων «Ἀργοναῦται-Κορνηνοί» με
ὁμιλητὴ τὸν κ. Α. Ἰαπωνίδη καὶ με θέμα:
«Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος».
18)2: Διάλεξις τοῦ Μεταψυχικοῦ Συν-
δέσμου Ἀθηνῶν.

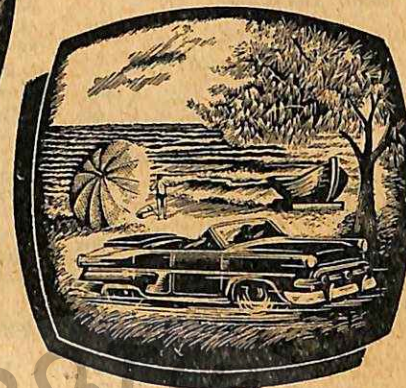
«ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ»

(Υψηλάντου 9)

- 9 Φεβρουαρίου, 7 μ.μ.: Διάλεξις τοῦ
κ. Σ. Καστάνου με θέμα: «Ὁ πολιτικὸς
ρόλος τῆς Συμβουλευτικῆς Συνελεύσεως
τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης».
23 Φεβρουαρίου, 7 μ.μ.: Διάλεξις τοῦ
ἐκ Βενεζουέλας καθηγητοῦ κ. Ντ. Σιν-
τζάνκι με θέμα: «Τὰ προβλήματα τῆς
Διεθνούς Πολιτικῆς εἰς τὴν Νότιον Ἀμε-
ρικήν».

Χειμῶνα

Καλοθαίρι

ἓνα μόνον τύπον ὀρυκτελαίου

SPECIAL
ENERGOL
VISCO-STATIC

8/77

ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

1)2: 7 μ.μ.: Διάλεξις τοῦ Σέρ Μόρτιμερ Ουίλνερ: «Τὸ Ἑλληνορωμαϊκὸ ἐμπόριο μετὰ τὴν Ἀνατολήν».

7)2: 7 μ.μ.: «Ἑλληνες καὶ Ρωμαῖοι δ' ὅπως τοὺς βλ. πουν οἱ Ἰνδοί». Ὁμιλητὴς ὁ Σέρ Μόρτιμερ Ουίλνερ.

15, 18, 22, 25)2: Φεστιβάλ Σαϊξπηρ.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ Α.Δ.Ε.Λ.

(Νίκης 3)

Συνεχίζεται μέχρι 11ης τρέχοντος ἡ ἔκθεσις ζωγραφικῆς τῶν κ.κ. Νίκου Κεσσάνη καὶ Πάνου Σαραφιανού.

«ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»

(Μεγάλῃ Αἴθουσῃ)

Συνεχίζεται μέχρι 12ης τρέχ. ἡ ἔκθεσις τῶν ἔργων ζωγραφικῆς τοῦ κ. Γ. Δοβλετή.

13—28)2: Ἡ ἔκθεσις τῶν ἔργων ζωγραφικῆς τοῦ κ. Ν. Νάκη.

ΜΙΚΡΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Συνεχίζεται μέχρι 16ης τρέχ. ἡ ἔκθεσις «κομπλέ» τῆς κ. Γ. Μαρμαροκόπου.

Συνεχίζεται μέχρι 17ης τρέχ. ἡ ἔκθεσις τῶν ἔργων ζωγραφικῆς τοῦ κ. Ἰωάννη Βάρναλη.

ΑΙΘΟΥΣΑ ΖΑΧΑΡΙΟΥ

Συνεχίζεται μέχρι 10ης τρέχ. ἡ ἔκθεσις ζωγραφικῆς τῶν ἔργων τοῦ κ. Λεων. Γ. Παπαδοπούλου.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ «ΚΕΝΤΡΙΚΟ»

2—28)2: Ἐκθεσις τῶν ἔργων ζωγραφικῆς τῆς κ. Δώρας Μπούκη.

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

«ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»

10)2: Προβολὴ ἐγχρώμων slides ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ σχετικὴ ἐπεξηγηματικὴ ὁμιλία.

ΕΟΡΤΕΣ

«ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»

2)2: 6.30 μ.μ.: Ὁ ἐορτασμός τῆς ἡμέρας τῆς Μητέρας ἀπὸ τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

(Πανεπιστημίου 39)

4)2: 8.30 μ.μ.: Μάθημα γιὰ ἀρχαρίους.

«Ἡ τεχνικὴ τῶν φωτισμῶν» ἀπὸ τὸν κ. Μ. Ἀλτσέχ.

9)2: 8.30 μ.μ.: Ὁμιλία γιὰ προηγμένους μετὰ θέμα: «Ἑλληνικὴ τεχνοτροπία στὴν φωτογραφία» ἀπὸ τὸν κ. Π. Μαραγκίδη.

11)2: 8.30 μ.μ.: Αἶθουσα Ε.Φ.Ε.: Μάθημα γιὰ ἀρχαρίους: «Θαλασσογραφία, πορτραίτο» ἀπὸ τὸν κ. Σ. Μελετιζή.

16)2: 8.30 μ.μ.: Προβολὴ ἐγχρώμων slides ἀνηκόντων σὲ διάφορα μέλη. Γενικὴ συζήτηση καὶ κρίσεις.

18)2: 8.30 μ.μ.: Μάθημα γιὰ ἀρχαρίους: «Κινούμενα θέματα, νεκρὰ φύσις, ἀντιγραφές» ἀπὸ τὸν κ. Ν. Μαυρογένη.

23)2: 8.30 μ.μ.: Ὁμιλία γιὰ προηγμένους μετὰ θέμα: «Εἰδικές ἐμφανίσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματά των» ἀπὸ τὸν κ. Μ. Μικρούλια.

25)2: 8.30 μ.μ.: Μάθημα γιὰ ἀρχαρίους μετὰ θέμα: «Νυκτερινὴ φωτογραφία, φωτογραφία ἐπικαίρων γεγονότων» ἀπὸ τὸν κ. Ν. Μαυρογένη.

28)2: 8.30 μ.μ.: Αἶθουσα Ε.Φ.Ε. Κριτικὴ νέας ἐκθέσεως καὶ ἀποτελεσμάτων Α' διαγωνισμοῦ τοῦ Περιόδικου ἀπὸ τὸν κ. Π. Μυλῶφ.

Ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1955 ἀνανέωσις τῆς Διάρκειος Ἐκθέσεως φωτογραφιῶν τῶν μελῶν τῆς Ε.Φ.Ε.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ

(Λεωφ. Ἀμαλίας 28. Τηλ. 22.494)

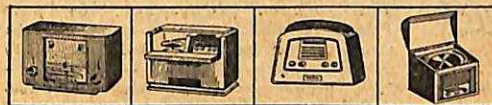
Σαββατοκύριακο 5—6)2: 1) Κιάτο — Σικυώ. — Συλόκαστρο — Λ. Στυμφαλίας μετὰ πολυτελὴ τουριστικὰ λεωφορεία Πούλμαν. Ὁμιλία τοῦ Συμβούλου τῆς Ε.Π.Λ. κ. Νικ. Κούρη.

Κυριακὴ 6)2: 1) Κριεκούκι — Πλαταιές — Μονὴ Παναγίας, ὁμιλητὴς ὁ Στρατηγὸς Χ. Τσιγάντες. 2) Φρούριο Ἐλευσινίων. 3) Λαυράκι — Λίμνη Βουλιαγμένης (Ἡραίου), μετὰ πολυτελὴ τουριστικὰ λεωφορεία Πούλμαν. 4) Πάρηθα. 5) Γεροκάς — Κάτσα — Λιόπενσι. 6) Σκάλα Ὠρωτοῦ. 7) Μπάφι — Μονή. 8) Βαρνάβας — Ἀγία Παρασκευή — Ζάστανη (πεζοπορικὴ). 9) Σουλιάρι — Καλὸ Λεβάδι (πεζοπορικὴ). 10) Ἀγ. Μερκούριος — Λίμνη Μιχαήλ μετὰ πολυτελὴ τουριστικὰ λεωφορεία Πούλμαν (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 11) Σταμάτα — Ἀγ. Ἰωάννης Βιδίστης (ἐκδρομὴ μὲν γιὰ νέους).

Σαββατοκύριακο 12—13)2: 1) Ναύπακτο — Μεσολόγγι μετὰ πολυτελὴ τουριστικὰ λεωφορεία Πούλμαν.

Κυριακὴ 13)2: 1) Ἐλευσίνα — Μεγ. Πέλο. 2) Ναύπλιο μετὰ εἰδικὰ ναυλωμένη αὐτοκίνητα. 3) Πάρηθα. 4) Κάλαμος — Ἀγ. Ἀπόστολοι. 5) Μπογιάνι — Σπατατζίκι. 6) Σταμάτα — Κουκουναρῖο — Βιδίστης. 7) Ἀιάδυσσος. 8) Κου-

Ἡ ΑΡΤΙΩΤΕΡΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗ & ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΣΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ:

ΟΛΩΝ ΑΝΕΞΑΙΡΕΤΩΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΜΕ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΣ ΕΥΚΟΛΙΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

"ΡΑΔΙΟ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ"

ΤΗΛ. ΚΕΝΤΡΟΝ: 23.212

• ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΡΥΤΗΝ

• ΑΘΗΝΑΙ

βαράς — Μονή 'Ιερουσαλήμ — Κορυφή Μαυροβούνι (πεζοπορική). 9) Γεράνεια (ἀρειδατική). 10) Χαλκίδα με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 11) Βίλλια — Κιθαρινάνας με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν (έκδρομη μόνον για νέους).

Σάββατοκύριο 19—20) 2: 1) Λειβάδι — Δίστομο — 'Όσιος Λοκάς. 'Ομιλητής ο σύμβουλος της Λέσχης κ. Νικόλ. Κούρσης.

Κυριακή 20) 2: 1) Κόρινθος — Χιλιόμοδι — 'Αγ. Σώστης — Δερβενάκια με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 'Ομιλητής ο 'Εφορος 'Αρχαιοτήτων 'Αττικής κ. Ι. Παπαδημητρίου. 3) Πάρνηθα. 4) 'Αγ. Σωτήρα. 5) Πέραμα Μεγάρων — Φανερωμένη. 6) 'Αγ. Μερκούριος. 7) Πόρτο Ράφτη. 8) Διόνυσος — Πικέρμι (πεζοπορική). 9) Πάρνηθα (πεζοπορική). 10) 'Ανάδυσσος (έκδρομη χωρίς δηλώσεις) με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 11) Κουβαράς — Μονή 'Ιερουσαλήμ (έκδρομη μόνο για νέους).

Σάββατοκύριο 26—27) 2: 1) Γύρος Παρνασσού με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 'Ομιλητής ο σύμβουλος της Λέσχης κ. Νικ. Κούρσης.

Κυριακή 27) 2: 1) Δαφνί — 'Ελευσίνα — Φανερωμένη. 'Ομιλητής ο κ. Παπαλαζάρου. 2) Μαρκόπουλο — Σούνιο με πολυτελή λεωφορεία Πούλμαν. 'Ομιλητής ο Διευθυντής του Οικονομικού 'Ινστιτούτου κ. Γεωργακόπουλος. 3) Πάτρα με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν, για την παρακολούθηση του Καρναβαλιού. 4) Πάρ-

νηθα. 5) Σκάλα 'Ωρωπού. 6) Μέγαρο — 'Όσιος 'Ιερόθεος. 7) Σπάτα — Λούτσα — Ραφίνα. 8) Γύρος Λίμνης Μαραθώνος (πεζοπορική). 9) Λαύριο — Μεγάλη Βίγλα — Σούνιο (πεζοπορική). 10) Πόρτο Ράφτη με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν (έκδρομη χωρίς δηλώσεις). 11) Δαφνί — 'Αρχ. 'Ελευσίνα — Μέγαρο — 'Αγ. 'Ιερόθεος (έκδρομη μόνο για σπουδαστές).

'Εκδρομές Καθαράς Δευτέρας 28) 2: 1) Χαλκίδα με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 2) Λουτράκι — Λίμνη Βουλιαγμένης 'Ηραίου με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 3) Ναύπλιο με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 4) Σούνιο με πολυτελή τουριστικά λεωφορεία Πούλμαν. 5) Πάρνηθα. 6) 'Αγ. Μερκούριος. 7) Πόρτο Γερμενό. 8) Πόρτο Ράφτη. 9) Σκάλα 'Ωρωπού. 10) 'Ανάδυσσος. 11) Ραφίνα. 12) Βαρυνάπη. 13) Πάρνηθα (έκδρομη μόνο για νέους).

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ

'Ιπποδρομιακές ημέρες Φεβρουαρίου 1955
('Όρα έναρξης 2.30 μ.μ.)

ΤΕΤΑΡΤΗ	2	Φεβρουαρίου
ΚΥΡΙΑΚΗ	6	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	9	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	13	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	16	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	20	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	23	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	27	»

Ραδιοφωνικοί Σταθμοί 'Ελλάδος

	Μήκ. κύμ. Μέτρα
'Αθηνών (μεσαίων)	412
» (Β' Πρόγραμμα)	451
» (Γ')	211
» (βραχέων)	31,23—48,56—49,38—42,01
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	230,7
» (» βραχέων)	40,43
Βόλου (μεσαίων)	202
Θεσσαλονίκης (μεσαίων)	288
» (Φωνή 'Αμερικής, μεσαίων)	379
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	298,21
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	42,86
'Ιωαννίνων (»)	42,1
Καβάλας (»)	39,3
Κοζάνης (»)	37,74
Κομοτινής (Ε.Ι.Ρ.)	213
Λαρίσης ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	44,43
Πατρών (μεσαίων)	198,5
Ρόδου (Ε.Ι.Ρ.)	211,52
Τριπόλεως ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	47,85
Χανίων (Ε.Ι.Ρ.)	198

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ!

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΕΙΤΕ \$97

ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΜΕΤ' ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΕΩΣ ΤΑΣ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ

Γιατί

N. YORK

ΑΝΑΛΟΓΟΙ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙ' ΑΛΛΑΣ 60 ΜΕΓΑΛΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.

T23

*Για ένα ιδανικό ταξίδι
ταξιδεύετε με την*

TWA
TRANS WORLD AIRLINES

ΑΠΟΤΑΘΗΤΕ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ Ή ΕΙΣ ΤΗΝ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΛ. 30-965 **TWA**

ΕΝΩΣΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ

*Τοῦ Σωματείου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐταιρία
διὰ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἄσκησιν
τῶν υποχρεώσεων τοῦ πολίτου» (Ε. Δ. Υ. Π.).*

ΕΠΩΝΥΜΙΑ — ΕΔΡΑ — ΣΚΟΠΟΣ

Ἀρθρον 1ον

Ἰδρύεται Σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐταιρία Δικαιωμάτων καὶ Ὑποχρεώσεων τῶν Πολιτῶν» — κατὰ συγκοπήν «ΕΔΥΠ» — ἔδρουν ἐν Ἀθῆναις καὶ σκοποῦν ὅπως διὰ πάντων τῶν νομίμων μέσων διαδώσῃ τὴν γνῶσιν, συμβάλλῃ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν υποχρεώσεων τῶν πολιτῶν ἐναντί τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας ἐν γένει καὶ ὅπως ὁμοίως διαδώσῃ τὴν γνῶσιν, συμβάλλῃ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν ἀντιστοιχῶν — ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ Συντάγματος, τῶν Νόμων καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Καθεστώτος — δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν εἰς τὰς οἰσθηπότες σχέσεις πρὸς τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, ἢ τὰς κατὰ παραχώρησιν ἢ μὴ τοῦ Κράτους ἐπιχειρήσεις καὶ ὁργανισμοὺς ἀσκούντα δημοσίαν ἐξουσίαν ἢ οἰσθηπότες ἔργα κοινῆς ὠφελείας, ὡς π.χ. νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ἱερώματα, συγκοινωνιακὰς ἐπιχειρήσεις.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΩΝ

Ἀρθρον 2ον

Τὰ μέλη τοῦ Σωματείου διακρίνονται εἰς Ἰδρυτικά — Ἐπίτιμα Μέλη — Τακτικά Μέλη — Ἀπλά Μέλη.

Ἀρθρον 3ον

1. Ἰδρυτικά εἰναι οἱ πρῶτοι τεσσαράκοντα συμπέσαντες τὸ Σωματεῖον καὶ οἱ εἰς ἀντικατάστασιν τούτων, θνησκόντων,

παραιτουμένων ἢ ἄλλως κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρου 7 ἀποβαλλόντων τὴν ιδιότητά των, ἐκλεγόμενοι συμφῶς τῇ παραγράφῳ 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου.

2. Κατ' ἔτος τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ πλειοψηφίας τῶν 2/3, ἐκλέγει, ἐκ πασῶν τῶν κατηγοριῶν τῶν ἐπόμενων ἄρθρων 4, 5 καὶ 6, τοὺς ἀντικαταστάτας τῶν θνησκόντων, παραιτουμένων καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 7 ἀποβαλλόντων τὴν ιδιότητά των ἱδρυτῶν, ἐπὶ δὲ καὶ πέντε κατ' ἔτος μέλη, μετὰ τὰς ἀποφάσεις εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱδρυτικῶν τριούτων.

Ἀρθρον 4ον

Ἐπίτιμα Μέλη ἢ οὐκ ὀρίζονται, προτάσει ἀποκλειστικῶς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως (Ἰδρυτικά, τακτικά, ἐπίτιμα) πρόσωπα ἔχοντα τὰ προσόντα, ὧν βάσει θὰ ἦδυναντο νὰ ἐκλεγῶσι τακτικά μέλη, παρασχόντα εἰς τὸ Σωματεῖον ἐξαιρετικὰς υπηρεσίας. Τὰ ἐπίτιμα μέλη ἔχουν τὰ αὐτὰ δικαιώματα μὲ τὰ τακτικά τοιαῦτα, ἀπαλλοττωμένα ἀπὸ τῆς υποχρεώσεως πρὸς πληρωμὴν δικαιώματος ἐγγραφῆς καὶ ἐτήσιας συνδρομῆς.

Ἀρθρον 5ον

Τακτικά Μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἑλληνες πολῖται, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὅσους ἐφαρμοσμένοι δι' ἀλογικὸν διδύχαριον, ὡς ἐλάχιστον δείγμα ἐκπληρώσεως τῶν δημοσίων (Civiques) υποχρεώσεων των. Ἐχουν τὰ κα-

τὰ τὸ ἄρθρον 10 δικαιώματα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλεγέσθαι καὶ μετέχειν ἐν μετὰ ψήφου, κατὰ τὰ ἄρθρα 21 καὶ ἐπομ., τῆς ἐκεί προβλεπομένης Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μελῶν. Ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν δικαιώματος ἐγγραφῆς καὶ ἐτήσιας συνδρομῆς, μόνον δὲ ἀπ' τῆς καταβολῆς τοῦ δικαιώματος ἐγγραφῆς ἀποκτοῦν τὴν ιδιότητα τοῦ μέλους, ἐφαρμοζομένου ἀναλόγως τοῦ ἄρθρου 9. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν μελῶν ὀρίζεται εἰς 200.

Ἀρθρον 6ον

Ἀπλά Μέλη ἐκλέγονται, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐνῆλικοι Ἕλληνες πολῖται ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Καταβάλλουν δικαίωμα ἐγγραφῆς καὶ ἐτήσιας συνδρομῆς. Στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλεγέσθαι καὶ δὲν μετέχουν τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων, δικαιοῦται ὅμως τῆς ὑπὸ τὸ Σωματεῖον παρεχόμενης εἰς τὰ μέλη προστασίας. Ἀποκτοῦν τὴν ὡς συνδρομῶν ιδιότητά των ἀπὸ τῆς καταβολῆς τοῦ δικαιώματος ἐγγραφῆς ἐφαρμοζομένου ἀναλόγως τοῦ ἄρθρου 9.

Ἀρθρον 7ον

Μέλος οἰσθηπότε κατηγορίας, οὗ ἡ διαγωγή ἤθελε καταδειχθῇ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Σωματείου ἢ πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ ἢ ἐνῆκα ἄλλου σπουδαίου λόγου, διαγράφεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, λαμβανομένης ἐν μυστικῇ ψηφοφορίᾳ διὰ πλειοψηφίας τῶν 2/3 τῶν μελῶν του.

Ἀρθρον 8ον

Πόροι τοῦ Σωματείου εἰναι: α) Τὰ δικαιώματα ἐγγραφῆς καὶ αἱ συνδρομαὶ τῶν μελῶν, καθοριζόμενα κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐγκρινόμενα ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, β) Δωρεὰ καὶ ἐπιχορηγήσεις, γ) Αἱ προσοδοὶ τῆς περιουσίας του.

Ἀρθρον 9ον

Ὁ Ταμίας ὀφείλει νὰ υπεθυνθῇ τὸ παρὸν ἄρθρον εἰς μέλος καθυστερούν τὴν συνδρομὴν του πέραν τῶν τριῶν μηνῶν, τάσων ἅμα αὐτῷ μηνιαίαν προθεσίαν πρὸς ἐξόφλησιν. Παρελθόντος τοῦ μηνός, ὁ καθ' ὁστέραν διαγράφεται τοῦ Σωματείου δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ὁ οὗτος διαγραφὴς ἐξοφλῶν, αὐθιμίως καὶ ὁλοσχερῶς, δύναται νὰ ἐπανακληθῇ κατὰ τὰ ἄρθρα 2, παρ. 2, 4, 5 καὶ 6 μέλος μίας τῶν ἐν ἄρθρῳ 2 κατηγοριῶν.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Ἀρθρον 10ον

Τὸ Σωματεῖον διοικεῖται ὑπὸ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐξ ἐν ἐαυτῶν Συμβούλων, ἐκλεγομένων ἐπὶ διετείῃ θητεία μετὰ τῶν ἱδρυτικῶν, τῶν ἐπιτίμων καὶ τῶν τακτικῶν μελῶν.

Ἐκ τῶν ἐνέκα Συμβούλων, τοὺς ἐξ ἐκλέγουν διὰ προηγουμένης χωριστῆς ψηφοφο-

οίας τὰ ἱδρυτικά μέλη, τοὺς δὲ ὑπολοίπους τρεῖς ἐν ἀμοιβῇ ἐπομένη κοινῇ ψηφοφορίᾳ οἱ ἱδρυταὶ, τὰ ἐπίτιμα καὶ τὰ τακτικά μέλη, κατ' ἀμοιρίαν δὲ τὰς περιπτώσεις ἐν τῇ αὐτῇ Γενικῇ Συνελεύσει.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐκλέγει μετὰ τῶν μελῶν τοῦ τὸν Πρόεδρον Ἀντιπρόεδρον, Γενικὸν Γραμματεῖα καὶ Ὑπογρ.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον εὐρίσκειται ἐν ἀπαρτίᾳ ὅταν πᾶσι τοῖς ὑπολοίποις τῶν μελῶν τοῦ εἴναι παρόντα. αἱ δὲ ἀποφάσεις τοῦ λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν του, ἐν ἰσοψηφίᾳ ὑπερσχυρῶς τῆς γνώμης τοῦ Προέδρου.

Ἀντικατάστασις μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, παραιτουμένου ἢ ἀποσυρμένου ἀδικοαπολογίως καὶ συνεχῶς πέραν ἑξ μηνῶν, ἐπέρχεται ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὑπὸ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ Γενικῇ Συνελεύσει ἐγκρίσιν τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος (ἱδρυτῶν ἢ πάντες οἱ ψηφίζοντες) ἐκ τῆς ψήφου τοῦ οὐοίου προήλθεν ὁ ἀντικαταστάτης.

Ἀρθρον 11ον

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον διοικεῖ διαχειρίζεται τὰς υποθέσεις τοῦ Σωματείου, ἐκπροσωπεῖ τὸ ἔνστι πατὸς τρίτου, ἰδιώτου ἢ Ἀρχῆς, ἀλαμβάνει ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τοῦ Σωματείου καὶ δεσμεύει τὸ ἔγκυρως, διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ, συντάσσει τοὺς ἐσωτερικοὺς κανονισμοὺς, ἱδρύει κατ' ἐκ τῶν τμημάτων καὶ ἐπιχειρήσεων παραρτήματα, ὀρίζει ἐπαρχιακοὺς ἀντιπροσώπους καὶ ἀνταποκριτὰς καὶ καθορίζει τὰ τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δύναται ἐπίσης νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν οἰσθηπότε ἀποφάσεις, ἐν τῶν τῶν ὑπὸ τοῦ παρότος Καταστατικοῦ, τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ Νόμου τιθεμένων ὁρίων.

Ἀρθρον 12ον

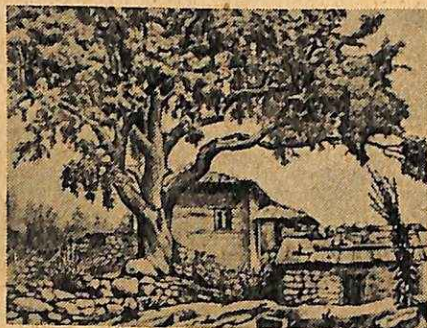
Ἐξωκώτερον, τὰ κατ' ἑκάστον μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἰναι ἐπιφορτισμένοι μὲ τὰ ἐξῆς ἔργα:

Ὁ Πρόεδρος διευθύνει τὰς συνεδριάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐκπροσωπεῖ τὸ Σωματεῖον ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου καὶ πάσης οἰσθηπότες Ἀρχῆς καὶ συμβάλλεται ἐξ ὀνόματος καὶ διὰ λογαριασμοῦ τοῦ Σωματείου μετ' οἰσθηπότες τρίτου, υπογράφων μόνος τὰς σχετικὰς συμβάσεις κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, δίδει τοὺς εἰς τὸ Σωματεῖον ἐπιβαλλομένους ὅρους, υπογράφει μετὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως τὰ ἔγγραφα, τὰ πρακτικά τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τὰ χρηματικά ἐντάλματα, ὀρίζει τὴν σφραγίδα καὶ τὰ σήματα τοῦ Σωματείου καὶ ἔχει τὴν αὐτῶν ἐπίβλεψιν τῶν διαφορῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Σωματείου. Τὸν Πρόεδρον καλυόμενον ἢ ἀπότα, ἀντικαθίστα καθ' ἀπάσας τὰς λειτουργίας καὶ δικαιώματα του ὁ Ἀντιπρόεδρος.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς φυλάσσει τὴν σφραγίδα καὶ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Σωματείου, διεξάγει τὴν ἀλληλογραφίαν του, τηρεῖ πρῶ-

Χρησιμοποσιώντας λίγες από τις ελεύθερες στιχμές σας

ΜΑΘΕΤΕ ΣΚΙΤΣΟ ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΩΜΑ

Τό τοπίο αυτό του μαθητού της Σχολής Α.Β.Σ. κ. Κ. Μοσκαχλαϊ-δῆ ("Αμφισσα) έκτελεσμένο έ-πειτα από σύντομη σπουδή, άρ-τιο τεχνικά και αισθητικά, θά τό ζήλευσαν και επαγγελματίες.

Η ΣΧΟΛΗ Α. Β. Σ. του Παρισιού, μέ τό "Ιδρυμά της τών Αθηνών, σάς έπιτρέπει νά φθάσετε γρήγορα και σεΐς σέ τέτοια άποτελέσματα, όποιαδήποτε και άν είναι ή ηλικία σας, έστω και άν ποτέ σας δέν δοκιμάσατε νά σχεδιάσετε. Γιατί, χάρις στο Σύστημα Α.Β.Σ., άρκει ή νοημοσύνη σας για νά **δῆτε** και σεΐς τή φύσι σωστά και νά τήν άποδώσετε ζωντανά και έκφραστικά, σαν έρασιτέχνης ή και σαν έπαγγελματίας.

Σπουδή στο σπίτι σας!

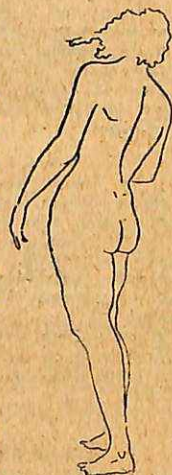
ΝΑΙ - στο σπίτι σας αδιάφορο άν μένετε στας Αθήνας ή σε έπαρχία και μέ τή διαρκή παρακολούθησι μορφωμένων καλλιτεχνών, ικανών νά προσαρμόσουν τή διδασκαλία μας σύμφωνα μέ τήν άτομική περίπτωση του κάθε μαθητού. Εϊδικό σύστημα για παιδιά, έκτός από τό γνωστό Σύστημα Α.Β.Σ. για μεγάλους - μέ ειδικεύσεις για όσους επιθυμούν.

ΖΗΤΗΣΤΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΔΩΡΕΑΝ

και όρους έγγραφης είτε αυτοπροσώπως είτε στέλνοντας τή δημοσίευσι αυτή μαζί μέ όνομα, διεύθυνσι, ηλικία και άσχολία.

ΣΧΟΛΗ Α. Β. Σ. - Πανεπιστημίου 10 - Αθήναι

(Εϊσοδος LINGUAPHONE)

Σκίτσο του μαθητού μας κ. Π. ΣΙΔΕΡΗ

Ο ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΚΑΘΕ ΚΑΛΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

ΑΙΤΗΣΙΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΙ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΟΥ

"Όνομα

"Επώνυμο

"Όνομα πατρός ή συζύγου

"Αριθμός έκλογικού βιβλιαρίου

Διεύθυνσις

"Επάγγελμα

Λαβών (Λαβουσα) γνώσιν του έγκεκριμένου Καταστατικού της Ε.Δ.Υ.Π. και άποδεχόμενος (άποδεχομένη) αυτό, παρακαλῶ όπως έγκριθῇ ή αίτησίς μου και γίνω μέλος της Ε. Δ. Υ. Π. γιατί συμμερίζομαι τούς σκοπούς της και θέλω νά βοηθήσω στο έργο της.

"Εν Αθήναις τῇ

Μετά τιμῆς

"Ο αίτών "Η αίτούσα

τόκολλον των εισερχομένων και εξερχομένων εγγράφων, σφραγίζει και προσυπογράφει μετά το Προδρόμ τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, τα χρηματικά εντάλματα και πάντα τα έγγραφα.

Ο Ταμίας φροντίζει διά την οικονομικήν διαχείρισιν του Σωματείου, τηρών τακτικώς τα υπό του Νόμου όρζόμενα βιβλία, υποβάλλει δε, τουλάχιστον κατά τρίμηνον, εις το Διοικητικόν Συμβούλιον λεπτομερή έκθεσιν της οικονομικής καταστάσεως του Σωματείου, ών υπεύθυνος διά πάσα απώλειαν χρημάτων ή οικονομικήν άνωμαλίαν. Όταν τό εις χείρας του ποσόν υπερβαίνει τας δέκα πέντε χιλιάδας δραχμάς καταβητι το επί πλέον εις Τράπεζαν τινά συμφώνως τώ Νόμω. Τόν Ταμίαν, άπάντα ή κωλυόμενον, άσπληροί μίλος του Διοικητικού Συμβουλίου, ήποδεικνύμενον παρ' αυτού του Ταμίου.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Άρθρον 13ον

Η Γενική Συνέλευσις συγκαλείται υπό το Διοικητικόν Συμβούλιον τακτικώς μβ άπαξ του έτους, έν μηνί Ιανουαρίω, έκτάκτως δε όσάκις ήβλεν άποφασίζει τοτόπο το Διοικητικόν Συμβούλιον ή ήθελε το ζητήσει, συμφώνως τώ Νόμω, τό 1)2 των Ιδρυτικών μελών, των τακτικών και επιτίμων τοιούτων, κεχωρισμένως άνα κατηγορίαν ύπολογίζων, πάντως δε ταμειακώς έν τάξει εύρισκομένων.

Η Σωματειακή χρήση όρίζεται άπό της Ιανουαρίου μέχρι 31ης Δεκεμβρίου του απου έτους.

Αι Γενικαί Συνελεύσεις εύρίσκονται έν άπαρτία παρευρισκομένων του 1)4 των Ιδρυτικών, επιτίμων και τακτικών μελών, των έχόντων εκπληρώσει τας ταμειακάς προς το Σωματεον ύποχρεώσεις των. Μη επιτυγχανομένη άπαρτία, συνέρχεται έντός 15 ήμερών, νέα Γενική Συνέλευσις, λογίζου ή έν άπαρτία άνεπαρτήτως του άριθμού των παρόντων μελών.

Αι προσκλήσεις διά την Γενικήν Συνέλευσιν άποστέλλονται εις τας Ιδρυτικά επίτιμα και τακτικά μέλη δέκα τουλάχιστον ήμέρας πρό της συγκλήσεως της Γενικής Συνελεύσεως, περιέχουν δε τας θέματα ατής. Οι συνδρομηταί δικαιούγνται όπως παρστανται άπλως εις τας Γενικάς Συνελεύσεις, μη μετέχοντες των συζητήσεων.

Άρθρον 14ον

Αι άποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως λαμβάνονται δι' άπολύτου πλειψησας τών παρευστών και δικαιουμένων ψήφου μελών ικτός όταν άλλως όριξη το παρόν Καταστατικόν.

Άρθρον 15ον

Τας Γενικάς Συνελεύσεις διευθύνει Προεδρίον έξ ένός Προέδρου και ένός

γραμματέως έκλεγομένων κατά την έναρξιν της Συνελεύσεως και ύπογραφόντων τα πρακτικά ατής. Μέχρι της έκλογής των έκτελεί τας καθήκοντά των ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματεύς του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρον 16ον

Η Γενική Συνέλευσις έκλέγει κατ' έτος Έξελεγκτικήν Έπιτροπήν άκ τριών (3) μελών, ήτις δικαιούται να λαμβάνη όποτεδήποτε γνώσιν της περιουσιακής διαχειρίσεως και οικονομικής καταστάσεως του Σωματείου, υποβάλλει δε εις την τακτικήν Γενικήν Συνέλευσιν έκθεσιν επί της διαχειρίσεως του κλείοντος Σωματειακού Έτους.

Της Έξελεγκτικής Έπιτροπής προεδρεύει ο κατά την έκλογην λαβών τας περισσότερας ψήφους, έν ίσοψηφία δε των τριών μελών της, ταύτα έκλέγουν τον Πρόεδρον ατής.

Άρθρον 17ον

Εις την τακτικήν Γενικήν Συνέλευσιν υποβάλλεται ή λογοδοσία των κατά τό λήξαν έτος πεπραγμένων και ο ταμειακός άπολογισμός, άφού άναγινώσκειται ή έκθεσις της Έξελεγκτικής Έπιτροπής. Μεθ' ο ψηφίζεται ο προύπολογισμός της άρχομένης ταμειακής χρήσεως.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΙΣ — ΔΙΑΛΥΣΙΣ

Άρθρον 18ον

Πρός τροποποίησιν του παρόντος Καταστατικού άπαιτείται σύγκλησις Ιδιαίτερας Γενικής Συνελεύσεως, έχούσης ως θέμο την τροποποίησιν. Η Ιδιαίτερα ατή Γενική Συνέλευσις εύρίσκεται έν άπαρτία παρευρισκομένου τουλάχιστον του ήμισους των έχόντων δικαίωμα ψήφου Ιδρυτικών, επιτίμων και τακτικών μελών, αι δε άποφάσεις της λαμβάνονται διά πλειψηφίας των 3/4 των παρόντων. Ειδικώς προκειμένης τροποποιήσεως των άρθρων 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13 και 18 άπαιτείται σύμφωνος ψήφους πάντων των παρευστών και έχόντων δικαίωμα ψήφου.

Άρθρον 19ον

Πρός διάλυσιν του Σωματείου άπαιτείται ή λήψις σχετικής άποφάσεως εις δύο έκτάκτους Γενικάς Συνελεύσεις, ειδικώς προς τοτο ο γκαλουμένας και άπεχούσας χρονικώς άλλήλων τουλάχιστον κατά ένα μήνα. Εις έκαστην των Συνελεύσεων τούτων δέον να παρίστανται τουλάχιστον τας 4)5 των έχόντων δικαίωμα ψήφου Ιδρυτικών, επιτίμων και τακτικών μελών, να ψηφίσωσι δε ύπέρ της διαλύσεως τας 3/4 έξ αυτών.

Έν περιπτώσει διαλύσεως του Σωματείου ή περιουσία αυτού διατίθεται δι' όμοιον ή άνάλογον σκοπόν, όρίζομενον έν τη περί διαλύσεως άποφάσει.

Άρθρον 20ον

Πάν θέμα μη προβλεπόμενον υπό του παρόντος Καταστατικού και του Νόμου, ρυθμίζεται ύπευθύνως υπό του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΓΑΛΛΙΚΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
ΙΤΑΛΙΚΑ
ΙΣΠΑΝΙΚΑ
ΡΩΣΙΚΑ
Κ.Τ.Λ.

Μάθετε τά 'Αγγλικά όπως τὰ μιλούν στην 'Αγγλία

Κανένα βιβλίο δεν μπορεί να σας μάθη να μιλάτε μία ξένη γλώσσα σωστά. Πρέπει να ακούσετε να την μιλούν οι άνθρωποι του τόπου. Άλλοτε ήταν άπαραίτητο ένα δαπανηρό ταξίδι στο έξωτερικό. Σήμερα, χωρίς στο LINGUAPHONE, μπορείτε με όρους προσοίτους σε όλους, να μάθετε μία ξένη γλώσσα, στο σπίτι σας, με την εύκολία που ένα νηπιο μαθαίνει τη μητρική του γλώσσα, ακούοντας στην άρχή, άναλαμβάνοντας ύστερα, μιλώντας ελεύθερα στο τέλος.

Τό Σύστημα LINGUAPHONE σπουδής με δίσκους, σας φέρνει σε άπ' ευθείας έπαφή με Καθη-

γητάς που σας μιλούν στη μητρική τους γλώσσα. Μαθαίνετε, όπως δά τό επιθυμούσατε, πολύ γρήγορα, άναλαμβάνετε τας μαθήματα όσες φορές σας χρειάζεται, έχοντας πάντα τους Καθηγητάς σας κοντά σας, πρόθυμους να σας καθοδηγούν. Έξ άρχής βρίσκεσθε στο περιβάλλον της ξένης χώρας, και δό ώρες άρκουν για να μπορέσετε να πάρετε μέρος σε συνδιαλέξεις γύρω σε θέματα της καθημερινής ζωής.

Και δεν είναι μόνον πώς μαθαίνετε εύκολα και γρήγορα μία ξένη γλώσσα με τό LINGUAPHONE, αλλά και τό ότι περνάτε εύχάριστα την ώρα με την συντροφία του.

**ΣΕΙΡΕΣ
ΣΕ 29 ΓΛΩΣΣΕΣ**

**με συνεργασία
200 ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ
τό χρησιμοποιούν
15.000 ΣΧΟΛΕΙΑ**

**καταλέγει
1.500.000 ΜΑΘΗΤΑΣ**

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΗΝ ΔΩΡΕΑΝ ΔΟΚΙΜΗ

Ζητήστε μας τό εικονογραφημένο τεύχος που παρέχομε δωρεάν. Θα ήρθε όλες τις πληροφορίες για τό περίφημο αυτό Σύστημα καθώς και ατηναι για δωρεάν δοκιμή.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ LINGUAPHONE, Πανεπιστημίου 10, 'Αθήνας.

Παρακαλώ, στείλτε μου δωρεάν και χωρίς καμιά ύποχρεώσιν μου, τό εικονογραφημένο τεύχος σας.

ΟΝΟΜΑ _____

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ _____

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____

Περαστικές

Γυναῖκες, πὺν σᾶς εἶδα σ' ἓνα ιραῖνο
 τῇ στιγμῇ πὺν ἐκινούσε γι' ἄλλου μέρη,
 γυναῖκες, πὺν σᾶς εἶδα σ' ἄλλου χέρι
 μὲ γέλιο νὰ περνᾶτε εὐτυχισμένο,
 γυναῖκες, σὲ μπαλκόνια, νὰ κοιτᾶτε
 σὶδὸ κενό, μ' ἓνα βλέμμα ξεχασμένο
 ἢ ἀπὸ ἓνα πλοῖο σαλπασμένο
 μ' ἓνα μαντήλι ἄργον νὰ χαιρετᾶτε.—
 νὰ ξέρετε μὲ πόση νοσταλγία
 σὶὰ δειλινὰ τὰ βροχερὰ καὶ κρύα
 σᾶς ξαναφέρνω σὶτὴν ἀνάμνησίν μου,
 ὡς σᾶς πὺν ἐπεράσατε μιὰν ὥρα
 ἀπ' τὴ ζωὴ μου μέσα καὶ πὺν τῶρα
 σὶὰ ξένα ἔχετε πάρει τὴν ψυχὴ μου!

Ἀπὸ τὰ καλύτερα δημοσιεύματα ὅλου τοῦ κόσμου

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε. Δ. Υ. Π.

Τοῦ

Κ. ΤΣΑΤΣΟΥ

Μιὰ φράση τοῦ Παλαμᾶ μοῦ μπορῶ παρὰ μὲ αὐτὴν ν' ἀρχίσω
 καρφώθηκε σὸ νοῦ καὶ δὲν γράφοντας γιὰ τὴν ΕΔΥΠ:

Τοὺς μεγάλους τοὺς θανάτους ἐγὼ ξέρω
 πὺν τοὺς δίνουν οἱ μικροὶ ἢ μαχαίριες

Μεγάλος λόγος πὺν πάει τὸ
 νοῦ σου σὲ μεγάλα πράματα.
 Ἀκριβῶς ἐκεῖ πὺν δὲν πάει ὁ
 νοῦς τῆς ΕΔΥΠ. Αὐτὴ πὺν φιλο-
 δεξεῖ νὰ γίνη ἡ πολιοῦχος προ-
 στάτισσα τῶν μικρῶν ἀνθρώπων
 καὶ τῶν μικρῶν πραγμάτων ἢ,
 γιὰ νὰ εἶμαι πιὸ ἀκριβολόγος,
 τῶν ἀνθρώπων ὅταν γίνονται μὲ
 τὴν σειρὰ τους μικροὶ καὶ τῶν
 πραγμάτων πὺν φαίνονται μικρά.

Πῶς νὰ προσαρμοσθῶ σ' αὐτὸ
 τὸ κλίμα; Ἐμεῖς ὅλοι, στὸν μα-
 κρὶον αὐτὸν τόπο, πολιτι-
 κάντηδες, δασκάλοι, καλαμαρά-
 δες σέρνομε πίσω μας χίλιων χρο-
 νῶν στόμφο καὶ ρητορεία καὶ με-
 γαλορρημοσύνη—φεῦ! ὅχι μόνο
 σὸ ὕφος μας, ὅταν γράφωμε, ἀλ-
 λά καὶ στὸν τόνο μας ὅταν σκε-
 πτόμαστε. Ὅλα πὺν μᾶς ἀπα-
 σχολοῦν εἶναι κοσμοϊστορικά θέ-
 ματα, τὰ ὕψιστα, τὰ μέγιστα, τὰ
 ἔσχατα σὶτὴν φιλοσοφία, σὶτὴν πολι-
 τική, σὶτὴ ζωὴ τὴν ἴδια. Ὅλοι φο-

ρᾶμε ἄμφω καὶ ἀπὸ τὰ ἐπάνω
 σκαλοπάτια σκαλὶ δὲν κατεβαί-
 νουμε πιὸ κάτω. Ξέχασα καὶ τὸ
 ἄλλο: εἴμαστε σοβαροὶ καὶ σπου-
 δαῖοι καὶ οἱ σοβαροὶ καὶ σπου-
 δαῖοι μόνο μὲ τὰ μεγάλα κατα-
 πιάνονται.

Καὶ νὰ σου! Ξαφνικά, μέσα σ'
 αὐτὸν τὸν κόσμον τοῦ στόμφου
 καὶ τῆς οἴησης ξεπετιέται ἓνα
 πρωτόπλαστο, ἓνα νεογέννητο, ἡ
 ΕΔΥΠ καὶ μὲ τὴν ψιλὴ φωνούλα
 τῆς μᾶς λέει: «Ἐσὺς τοὺς σπου-
 δαῖους κυρίους μὲ τὰ ψηλὰ κολ-
 λάρα καὶ τὸ ἀγέλαστο ὕφος σᾶς
 προσκαλῶ νὰ ἀφήσετε τὰ μεγά-
 λα καὶ τὰ ὕψηλα καὶ τὰ αἰώνια
 καὶ νὰ ἀσχοληθῆτε λίγο καὶ μὲ
 τὰ ἀπλά καὶ τὰ καθημερινά.
 Προσκαλῶ τοὺς καλαμαράδες νὰ
 ξεχάσουν τὰ μεγάλα τοὺς θέμα-
 τα, τοὺς πολιτικάντηδες τὰ μεγά-
 λα τοὺς προβλήματα καὶ νὰ γί-
 νουν γιὰ λίγη ὥρα ἀνθρωπάκια
 ἀπλά, ἄφωνα καὶ ἀδύνατα ἀνθρώ-

πάκια, τὰ ἀνθρωπάκια τῆς οὐρᾶς καὶ τοῦ δελτίου, τὰ ἀνθρωπάκια πού περιμένουν ἕνα δέμα στό ταχυδρομεῖο τῆς ὁδοῦ Σοφοκλέους, μιὰ συνταξοῦλα στήν ὁδὸν Ἰπποκράτους, μιὰ ταυτότητα στό Τμήμα τῆς γειτονιάς, τὰ ἀνθρωπάκια πού δὲν ἔχουν μπάριμπα οὔτε στήν Κορώνη, οὔτε στή Μεθώνη, οὔτε πουθενά στὸν σύμπαντα κόσμο, τὰ ἀνθρωπάκια πού δὲν ἔχουν οὔτε ὄνειρα, οὔτε φόβους, οὔτε φιλοδοξίες. Ὑπηρετοὺν ἐκ γενετῆς στό πεζικό, φανταράκια τῆς ζωῆς, καὶ θὰ πεθάνουν ἔτσι, φανταράκια. Μόνο πού ζητοῦν στό δρόμο τους καμμιὰ θρυσούλα καὶ ἕνα σὺδεντρο, λίγη χαρά, λίγη ἡσυχία, ἐμπιστοσύνη, εὐκολία καὶ τάξι.

Τί θὰ ἀπαντήσουν οἱ σπουδαῖοι στήν ἐκκλησίᾳ τούτῃ τῆς ΕΔΥΠ; Μερικοὶ θὰ ποῦν «guarda e passa». Θὰ ἀφήσουν τὰ μικρά γιὰ τοὺς μικροὺς. Ἐγὼ αἰσιοδοξῶ πὼς αὐτοὶ θὰ εἶναι λίγοι. Ἄλλοι περισσότεροι θὰ ποῦν τὸ σύμφωνο καὶ θὰ ξεγλυστρήσουν, γυρίζοντας πάλι, σπουδαῖοι αὐτοὶ, στὰ σπουδαῖα. Ἄλλοι πάλι θὰ ποῦν: Μὰ ἐμεῖς αὐτὸ τὸ κάνουμε ἀπὸ καιρὸ· δὲν εἶναι τίποτα καινούριο. Τοὺς πρώτους θὰ τοὺς ἀφίσωμε· μὰ στοὺς τελευταίους αὐτοὺς θὰ ἀπαντήσωμε: Διόλου δὲν τὸ κάνετε αὐτὸ τόσο καιρὸ ἢ ἂν κάνετε κάτι, εἶναι σπασμωδικό, μεμωμένο, τυχαῖο καὶ μάταιο. Οἱ «μικρὲς οἱ μαχαιριές» θέλουν ὀργάνωμένη, ουστηματικὴ ἀντιμετώπισι. Δὲν εἶναι «δεύτερο» ἔργο. Εἶναι ἔργο ἰσότητος μὲ πολλὰ μεγάλα, ἂν θέβαια θέλωμε νὰ γλυτώσωμε ἀπὸ τοὺς θανάτους, πού τοὺς φέρνουν οἱ μικρὲς μαχαιριές.

Ἡ ΕΔΥΠ λοιπὸν μᾶς καλεῖ νὰ στρέψωμε τοὺς προβολεῖς μας, τὰ ματογυᾶλια μας καὶ τὴν συμπάθειά μας πρὸς τὰ καθημερινά, τὰ ταπεινά καὶ τὰ μικρά. Πάει νὰ

ἐγκαινιάσῃ — ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πῶ πάλι ἕνα μεγάλο λόγο — μιὰ νέα κοινωνικὴ ψυχολογία στὸν τόπο μας. Πάει νὰ ζωντανέμῃ κάτι πού ἐδῶ κοιμάται, ἐνῶ ἄλλοι ζῇ καὶ ἀκτινοβολεῖ. Ἄλλοι! σὲ ἄλλους τόπους πού δὲν τοὺς πλάκωσε τετρακοσίων χρόνων ραγιαδοσύνη, πού προχωροῦσανε στὰ ἴχνη τὰ δικά μας, ὅταν ἐμεῖς τὰ εἴχαμε χάσει. Ἄλλοι, ὅπου μαθαίνουν νὰ σέβονται τὰ μικρά, τὰ ἀπλά, τὰ ταπεινά. Θεέ μου, τί θρισίδι θὰ ἔτρωγε ἀπὸ μερικοὺς σπουδαίους δικούς μας ὁ ποιητὴς γιὰ τὸ ἐπίγραμμα τοῦ πού λέει «πὼς ἂν ὁ καθένας σκούπιζε εὐσυνείδητα τὸ πεζοδρόμιο μπρὸς στό σπίτι του, ὅλη ἡ πόλη θὰ ἦταν καθαρή.» Ζήτημα ἂν θὰ ἔβλεπε Θεοῦ πρόσωπο αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος στὸν τόπο μας. Τί θὲ νάκουγε ἀπὸ τοὺς ἄκρους» καὶ τοὺς σπουδαίους. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τοῦ ἐπιτεθοῦν καὶ πεθαμένον, λέω, γιὰ νὰ τοὺς προλάβω, τὸνομά του: Γκαῖτε.

Ἀπάνω ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῶν μεγάλων, ὑπάρχει, γιὰ τοὺς πολλοὺ μεγάλους, ἡ πολιτικὴ τῶν μικρῶν. Τὴν προθυμία μου νὰ γίνω Ἐδυπικός τὴν χρωστῶ λίγο στὸν Γκαῖτε, μὰ καὶ λίγο στήν Ἀμερικὴ. Πρόπερσιν πού τὴν τριγυνοῦσα ἔφτασα κάποτε σ' ἕνα μεγάλο Πανεπιστήμιον τῆς Πενσυλβανίας καὶ προσπαθοῦσα ἐκεῖ νὰ κατατοπισθῶ στὰ βασικά διοικητικὰ προβλήματα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Δημοσίου Διοικητικοῦ, ἐκτός ἀπὸ ἄλλα σπουδαῖα καὶ σημαντικὰ πού μοῦ ἔδωσε νὰ διαβάσω, μοῦ ζήτησε ἐπίμονα δυὸ πράγματα, πού ἄν γερμανομαθημένο προφέσσορα σὰν κ' ἐμένα τὸν παραξένεψαν. Μοῦ ζήτησε πρῶτα νὰ παρακολουθήσω μιὰ ταινία πού ἔχει σχέσι μὲ τὴν διοίκησι

σὴν Ἀμερικὴ. Ὅλοι οἱ πρωτοετείς φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν δεῖν αὐτὴ τὴν ταινία καὶ νὰ τὴ σχολιάσουν. Ὁ τίτλος τῆς ἦταν: «Ἡ τοπικὴ ἐφημερίδα». Σὲ μιὰ μικρὴ πόλιν τῶν Κεντρικῶν Πολιτειῶν — μιὰ πόλιν 10.000 κατοίκων — βγαίνει μιὰ τοπικὴ ἐφημερίδα. Ἡ δουλειὰ τῆς δὲν εἶναι οἱ διεθνεῖς εἰδήσεις, ὁ πόλεμος τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Γερμανίας, δὲν εἶναι τὰ μεγάλα γενικὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα, ὁ Μὰκ Κάρθου καὶ ἡ δημοκρατία, ἡ ὕψωσι καὶ ἡ κατάργησι τῶν δασμῶν. Αὐτὰ ὅλα τὰ μαθαίνει ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς μεγάλες ἐφημερίδες τῆς πρωτεύουσας. Ἡ δουλειὰ τῆς εἶναι ἡ δουλειὰ τῆς ΕΔΥΠ: τὰ καθημερινὰ μικρά ζητηματάκια πού ταλαιπωροῦν τὸν μικροαστὸ, τὸν ἐργάτη καὶ κάθε πολίτη στήν καθημερινή του ρουτίνα: τὸ λεωφορεῖο πὺ κατάργησε μιὰν ἀπαραίτητη στάσι, ὁ ὑπάλληλος πού δὲν εὐκολύνει τὸν ἀβοήθητο πολίτη καὶ τὴ γυναικοῦλα καὶ τὴ χήρα καὶ τὴ γριὰ καὶ τὸν ξένο, ἡ τρύπα πού ἀνοίξε στήν κεντρικὴ λεωφόρο καὶ τινάζονται ὅλα τὰ αὐτοκίνητα πού περνοῦν, τὸ σινιάλο πού ὅταν τὸ τραῖνο περνάει μέσα ἀπὸ τὴν πόλιν δὲν λειτουργεῖ κανονικά, τὸ πράσινο φῶς σ' ἕνα σταυροδρόμι πού χάλασε ἀπὸ μέρες καὶ δὲν ἀντικαθίσταται, οἱ θυρίδες τοῦ ταχυδρομεῖου πού δὲν ἐπαρκοῦν ὀρισμένες ὥρες, ὁ σκουπιδιάρης πού περνᾷ πολὺ ἄργα, χίλια δυὸ ἄλλα πού συμβαίνουν εἴτε τυχαῖα, εἴτε γιατί κάποιος πού διαθέτει τὴν ἐξουσία αὐθαίρετεῖ ἢ ἀδιαφορεῖ ἢ περιφρονεῖ τὸν πολίτη. Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειὰ τῆς μικρῆς ἐφημερίδας, αὐτὰ πού βασανίζουν καὶ πικραίνουν τὸν ἄνθρωπο τὸ πρῶτ' στὴ δουλειὰ του, τὸ μεσημέρι πού θὰ

πάῃ στήν ἐφορία νὰ πληρώσῃ ἕνα φόρο, τὸ ἀπόγευμα πού θὰ σταθῇ σὲ μιὰ «παγωμένη» οὐρᾶ, τὴ νύχτα πού ὁ γείτονας θὰ βάλῃ τὸ ραδιόφωνό του στὴ διαπασῶν γιὰ νὰ χορεύουν ζεῖμπέκικο ὅλοι οἱ γείτονες ἐξάγρυπνοι στὰ κρεβάτια τους. Ἡ μικρὴ ἐφημερίδα ἀγωνίζεται νὰ διορθώσῃ ὅλα τοῦτα τὰ ἀσήμαντα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀφείνεται ἡ ζωὴ τῶν ἀσυνάντων, πού ἀποτελοῦν τὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων, γιατί σ' αὐτὴν ἄλλωστε ἀνήκουν καὶ οἱ σημαντικοί, στίς πολλὰς ὥρες πού γίνονται καὶ αὐτοὶ ἀσήμαντοι. Τὰ βάζει μὲ τὴν ἀστυνομία, μὲ τὸν δήμαρχο, μὲ τὸ δικαστή, μὲ τὸν διευθυντὴ τοῦ Νοσοκομείου, μὲ τὸν σταθμάρχην, μὲ τὰ ΚΤΕΛ, τὰ ΟΤΕ, τὰ ΤΤΤ, κί' ὅλα τὰ καθαλιστικά αὐτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, πίσω ἀπὸ τὰ ὁποῖα κρύβονται κάποτε δυνάμεις πιὸ μόνιμες καὶ πιὸ αὐθεντικὲς ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀνωτάτων ἀρχόντων. Τὰ βάζει μὲ δόλους αὐτοὺς τοὺς ἀσύλληπτους γιὰ τὸν κοινὸ θνητὸ μηχανισμὸς καὶ ζητάει τὸ δίκιο τοῦ κοινοῦ θνητοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κοινὸς θνητὸς πέρασε πρὸ 100 καὶ 150 ἐτῶν τὴ μεγάλη καμψὴ καὶ διαθέτει τώρα τὸ πιστολάκι πού νὰ μὲν ἐκπυρσοκροτεῖ μόνο κάθε τρία-τέσσερα χρόνια, ἀλλὰ εἶναι φοινικό, ἡ μάχη γιὰ τὸ κοινὸ θνητοῦ τὸ δίκιο παίρνει θάρρος καὶ ἀξία. Καὶ μὲ τὴ μάχη τῆς μικρῆς ἐφημερίδας λίγο-λίγο σταματᾷ ἕνα μικρὸ κακὸ, διορθώνεται ἕνα ἐνοχλητικὸ λάθος, γίνεται μιὰ καλὴ μικρὴ ἀρχή. Ἡ ἐφημερίδα, ὅταν ἕνα ζήτημα δὲν διορθώνεται, ἐνῶ μπορούσε μὲ τὴν καλὴ θέλησι τῶν ἀρχῶν νὰ διορθωθῇ, συγκαλεῖ μιὰ σύσκεψιν ὅλων τῶν καλῆς θελήσεως πολιτῶν· κάποιος θέτει τὸ ζή-

τημα, ακούγονται οι διάφορες γνώμες, συζητούνται και παίρνονται αποφάσεις· και η μικρή εφημερίδα δίνει δημοσιότητα σε όλη αυτή τη διαδικασία και αγωνίζεται για την όρθη λύση. Έδω υποστηρίζονται δικαίως αξιώσεις πολλών για να δικαιωθούν από το κράτος ή από την κοινωνία. Γύρω από τη μικρή εφημερίδα πλέκονται δεσμοί κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικού ενδιαφέροντος για τα μικρά ζητήματα της καθημερινής ζωής, για τις «μικρές τις μαχαιριές».

Αυτή την ταινία επέμενε ο δικηγορικός συνάδελφός μου να δώ και είχε δίκιο· με έκανε πολλά να σκεφθώ και με έτοιμασε να γίνω σήμερα Έδουπικός. Την άλλη μέρα, ύστερα από μια σειρά υψηλά θεωρητικά μαθήματα, με πήγε ο συνάδελφός μου θραδάκι στη συνεδρίαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της μικρής πόλης που γειτονεύει στην Πανεπιστημιούπολη. Ή κοινότητα έχει ως 4.000 κατοίκους. Το κοινοτικό γραφείο ήταν ένα απλό ξύλινο σπιτάκι. Με πήγαν στην αίθουσα των συνεδριάσεων που ήταν μοιρασμένη σε δύο μέρη, στο ένα κάθονταν οι κοινοτικοί σύμβουλοι, στο άλλο το άκροατήριο. Το άκροατήριο ήταν πυκνό, περισσότερες γυναίκες. Από τις φυσιογνωμίες κατάλαβα πως το θέμα είχε προκαλέσει κάποιον οξύτητα στη συζήτηση. Ήταν το θέμα των σκουπιδιών. Είχαν υποβάλει αρκετοί πολίτες διαμαρτυρία για την κακή οργάνωση της αποκομιδής των. Άλλοι πάλι επέκριναν τον τρόπο που συγκεντρώνονταν τα σκουπίδια και κάγονταν. Πρέπει να ομολογήσω πως, μη όντας ακόμα Έδουπικός, δεν έδωσα τόση σημασία στο ζήτημα και παρακολουθούσα περισσότερο τη διαδικασία παρά την

ουσία. Άλλα και από τη διαδικασία ακόμα θυμάμαι κάτι που πρέπει εδώ να σημειώσω. Όταν τελείωσε η συζήτηση στο Κοινοτικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος αποτάθηκε στο άκροατήριο και ρώτησε αν έχει κανείς να παρατηρήσει τίποτε. Και τότε σηκώθηκε, θυμάμαι, μια μεσόκοπη χοντρή νοικοκυρά, η οποία τους τάπε των κυρίων συμβούλων ένα χεράκι και ύστερα μίλησε ένας νέος, φοιτητής αυτός, και μίλησε και αυτός απλά, πρακτικά, αλλά πολύ έντονα. Προσωπικός τόνος όμως δεν δόθηκε στη συζήτηση. Ο συνάδελφός μου έσκυψε και μου είπε πως ο νέος αυτός προαλείφεται για την πολιτική καριέρα. Άλλα θέβαια θα άρχιση να ύπηρετη στο κοινοτικό συμβούλιο· ύστερα αν πετύχη θα πάη βουλευτής, στο Χάρρισμπουργκ, στην πρωτεύουσα της Πενσυλβανίας· ύστερα θα γίνη έκει γεροϋσιαστής και άργότερα θα αποβλήψη προς το Καπιτώλιο της Ουάσινγκτον. Μου έλεγε, με άλλα λόγια, ο συνάδελφός μου: Έδω έμεις δίνουμε αξία στα μικρά και από τα μικρά αρχίζουμε την πολιτική μας καριέρα. Πρέπει αυτά τα μικρά, τα «Έδουπικά» ζητήματα να τα ζήσουμε, να τα χωνέψουμε, για να είμαστε, στα μάτια του Αμερικανικού λαού, άξιοι για τα μεγάλα.

Αν έγραφα στον άγαπητό συνάδελφό μου του Στέιτ - Κόλλετζ για την Ίδρυση της ΕΔΥΠ είμαι βέβαιος πως θα μου άπαντούσε: Αυτό είναι μια από τις πιο δημοκρατικές ιδέες που μου φέρνει το υπερωκεάνειο ταχυδρομείο. Και θα είχε δίκιο. Πρόκειται για μια πράξη που προωθεί την ούσιαστικοποίηση της δημοκρατίας.

Άλλα και κάτι άλλο ίσως σπουδαιότερο. Ή ΕΔΥΠ μπορεί να γίνη ένα κέντρο κοινωνικής

παιδείας, πολιτικής άγωγής. Για να ξεκινήσει χρειάζεται να δώσουν χέρι όσοι έτυχε να αποκτήσουν κάποτε κάποιαν πολιτική άγωγή. Ύστερα θα εκπαιδευθούν περισσότεροι, αλλά και οι πρώτοι δουλεύοντας στην ΕΔΥΠ πολλά θα διδαχθούνε που ίσως δεν ήξεραν. Και έπειδή όσο περνάν τα χρόνια τόσο, ξαναγυρίζοντας στην προγονική σοφία, καταλαβαίνουμε πως η κοινωνική παιδεία, και μόνο αυτή, οδηγεί στην άληθινή δημοκρατία και πως πάλι μόνο μια άληθινή δημοκρατία παιδεύει πολιτικά το λαό, για αυτό λέω πως έδω έμεις οι Έδουπικοί δεν κάναμε ένα σύλλογο απλώς· έμεις χτίσαμε ένα δίπατο κτίριο. Το κάτω πάτωμα είναι σχολείο για όλους μας, για να μαθαίνουμε τα δικαιώματα και

τις υποχρεώσεις μας και το άπάνω πάτωμα πολέμιοτρα, όπου θα αγωνιζόμαστε όλοι για τα δικαιώματα όλων μας, μα και για την έπιβολή σε όλους της έπίγνωσης των υποχρεώσεών μας· μια πολέμιοτρα που θα προστατεύη τα μικρά, τα άπλά, τα καθημερινά δικαιώματα από όσους τα καταπατούν και έτσι θα άποτρέπη τις καθημερινές δυσάρεσκείες, τις ταλαιπωρίες, τις μικροαδικίες που πικραίνουν και κουράζουν χιλιάδες ψυχές.

Κάνοντας αυτά τα πολλά μικρά κατά βάθος θα κατορθώση ένα μεγάλο: Θα βοηθήη να σώζεται ο τόπος μας από «τις μικρές τις μαχαιριές», αυτές που κάποτε φέρνουν τους μεγάλους θανάτους!

Μπορείς να μου πής μια λέξη με τέσσερα «κάππα»;

—Κρέας.

—Κρέας; Έχει μόνον ένα. Τα άλλα τρία που είναι;

—Στο κόκκαλο.

Constellation

Κάποτε βγήκε ο Διογένης και ζητούσε έλεημοσύνη από τα άγάλματα.

—Γιατί το κάνεις αυτό; τον ρώτησε κάποιος γνωστός του.

—Για να συνθίσω στην άρνηση, άπάντησε ο Διογένης.

Pourquoi Pas?

Πιστεύετε πως μια ήμερα το ραδιόφωνο θα άντικαταστήση την εφημερίδα;

—Δεν νομίζω. Τι μπορεί να διπλώση κανείς με ένα ραδιόφωνο;

Up.

Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Mysticism and Logic»

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τοῦ

BERTRAND RUSSELL

Στὸν Δάκτορα Φόουστ, μέσα στὸ γραφίον του, ὁ Μεφιστοφελὴς διηγήθηκε τὴν ἱστορία τῆς Δημιουργίας ὡς ἑξῆς:

Οἱ ἀτέλειωτοι ὕμνοι τῶν ἀγγέλων ἄρχισαν νὰ τὸν κουράζουν, γιὰτὶ πρᾶγματι τοὺς ἄξιζε. Τοὺς εἶχε χαρίσει ἀτέλειωτη χαρά. Δὲν θὰ ἦταν πιὸ διασκεδαστικὸ νὰ τὸν ὕμνουν γιὰ κάτι ποὺ δὲν ἄξιζε, νὰ τὸν λατρεύουν ὄντα ποὺ θὰ τυραννοῦσαν. Χαμογέλασε ἀπὸ μέσα του καὶ ἀποφάσισε πῶς τὸ μεγάλο δράμα ἔπρεπε νὰ παύσῃ.

Ἀμέτρητες χιλιετηρίδες τὸ θερμὸ σύννεφο στριφογύριζε ἄσκοπα στὸ διάστημα. Στὸ τέλος ἄρχισε νὰ παίρῃ σχῆμα, ἡ κεντρικὴ μάζα ἄρχισε νὰ πετᾷ πλανήτες, οἱ πλανῆτες κρύωσαν, θάλασσες ποὺ ἐβράζαν καὶ καυτὰ βουνὰ τινάζονταν, ἀπὸ μαύρες μάζες συννεφιάς θερμὲς καταιγίδες βροχῆς κατέκλυζαν τὸν φλοιὸ ποὺ μόλις ἐπαίρει μορφὴ στερεὰς ὕλης. Καὶ τὸ πρῶτο μῦριο ζωῆς μεγάλωσε στὰ δάθη τοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἀναπτύχθηκε γρήγορα μέσα στὴν δημιουργικὴ ζεστασιά κι' ἐγίνετο δάση τεράστια, ποὺ ἀναπνεύσαν μέσα ἀπὸ τὴν ὑγρὴ λάσπη, θάλασσα τεράστα ποὺ γεννοῦσαν, ποὺ πάλευσαν, ποὺ καταβρόχθιζαν καὶ πέθαιναν. Καὶ ἀπὸ τὰ τέρατα, καθὼς τὸ ἔργο ζετυλίζεται, γεννήθηκε ὁ Ἄνθρωπος, μετὰ τὴν δύναμι τῆς σκέψης, τὴν γνώσι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ τὴν σκληρὴ δίψα γιὰ θρησκεία. Καὶ ὁ Ἄνθρωπος εἶδε πῶς ὅλα περνοῦν σ' αὐτὸν τὸν τρελὸ, τερατῶδη κόσμον, πῶς ὅλα ἀγωνίζονται ν' ἀρπάξουν, μετὰ κάθε θυσία, λίγες σύντομες στιγμὲς ζωῆς πρὶν ἀπὸ τοῦ Θανάτου τὴν ἀμελικτὴν κατάδικήν. Καὶ ὁ Ἄνθρωπος εἶπεν: «Υπάρχει ἕνας κρυφὸς σκοπός, μὰ δὲν μποροῦμε νὰ τὸν συλλάβουμε, καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι καλός. Γιὰτὶ πρέπει κατὰ νὰ σεβόμαστε καὶ σ' αὐτὸ τὸν ὁρτὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ ν' ἀξίζει τὸν σεβασμόν». Καὶ ὁ Ἄνθρωπος σταθῆκε παράμερα, θεατὴς τοῦ ἀγῶνος, καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασιν πῶς τοῦ Θεοῦ ὁ σκοπὸς ἦταν νὰ βγῇ ἁρμονία

ἀπὸ τὸ χάος χάρις στὴν ἀνθρώπινη προσπάθεια. Καὶ ὅταν ἀκολουθοῦσε τὰ ἐνστικτὰ ποὺ ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε μεταδιδάσει ἀπὸ τοὺς προγόνους του —τὰ ἀρπακτικὰ πουλιὰ— τὸ ὀνόμαζε Ἄμαρτία, καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Ἀμφέβαλλε ὅμως ἂν νὰ μπορούσε νὰ δέχεται δίκαια τὴν συγγνώμην, ἂν δὲν ἐφεύρισκε ἕνα ἑὸν Σχέδιο, σύμφωνα μετὰ τὸ ὁποῖο θὰ πρᾶνε τὸν θυμὸ τοῦ Θεοῦ. Καί, βλέποντας πῶς τὸ παρὸν ἦταν κακὸ, τὸ ἔκαμε ἀκόμη χειρότερον, γιὰτὶ ἔτσι τὸ μέλλον θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ καλὸν. Καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεὸ γιὰ τὴν δύναμιν ποὺ τὸν ἔκανε νὰ στερηθῇ ἀκόμη καὶ τὶς χαρὲς ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἀπολαμβάνῃ. Καὶ ὁ Θεὸς χαμογέλασε. Καὶ ὅταν εἶδε πῶς ὁ Ἄνθρωπος εἶχε γίνῃ τέλειος στὴν ἀπάρνησιν καὶ στὴν λατρεία, ἔστειλε ἕνα ἄλλο ἥλιο στὸν οὐρανὸ ποὺ ἔπρεπε ἐπάνω στὸν ἥλιο τοῦ Ἀνθρώπου καὶ ὅλα ἐγίναν πάλιν ἕνα σύνν φθ.

—Ναί, ψιθύρισε. Ὡραῖο ἦταν τὸ ἔργο. Θὰ τὸ ξαναπαίξω.

Τέτοιος στὶς γενικὲς τοῦ γραμμὲς καὶ ἀκόμη πιὸ ἄσκοπος, πιὸ κενὸς ἀπὸ κάθε εἶδους σημασία εἶναι ὁ κόσμος ποὺ παρουσιάζει ἡ Ἐπιστήμη στὴν πίστιν μας. Σ' ἕνα τέτοιον κόσμον ἀπὸ ἐδῶ κι' ἐμπρὸς θὰ πρέπει νὰ θροῦν καταφύγιον τὰ ἰδεώδη μας, ἂν θέβαια πρόκειται νὰ θροῦν πουμενά. Ὅτι ὁ Ἄνθρωπος εἶναι προϊόν αἰτίων ποὺ δὲν γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὸν σκοπὸ ποὺ ἐξυπηρετοῦν, ὅτι ἡ προέλευσίς του, ἡ ἀνάπτυξις του, οἱ ἐλπίδες καὶ οἱ φόβοι του, οἱ ἔ-

ρωτες καὶ οἱ πεποιθήσεις του, δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τυχαίας συμπήξεως ἀτόμων, ὅτι οὔτε ἡ φλόγα, οὔτε ὁ ἡρωϊσμός, οὔτε ἡ ἔντασις τῆς σκέψεως καὶ τῶν αἰσθημάτων μποροῦν νὰ διατηρησοῦν μιὰ ζωὴ πέραν τοῦ τάφου, ὅτι ὅλοι οἱ μόχθοι τῶν αἰώνων, ὅλη ἡ εὐλάβεια, ὅλη ἡ ἐμπνευσις, ὅλη ἡ λαμπρότης τῆς ἀνθρώπινης μεγαλοφυΐας προορίζονται νὰ σβήσουν στὸν πλατὺ θάνατον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος καὶ ὅτι ὁ λόκληρος ὁ ναὸς τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου πρέπει ἀναπόφευκτα νὰ ταφῇ κάτω ἀπὸ τὰ χαλάσματα ἐνὸς καταρρέοντος σύμπαντος, ὅλα αὐτά, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀκόμη ὑπὸ συζήτησιν, ἐν τούτοις εἶναι τόσο βέβαια, ὥστε καμμιά φιλοσοφία ποὺ τὰ ἀρνεῖται δὲν ἔχει ἐλπίδες νὰ ἐδραιωθῇ. Μόνον στὸ οἰκοδόμημα αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν, μόνον στὰ γερά θεμέλια τῆς ἀλύγιτης ἀπελπισίας, μπορεῖ πλέον νὰ χτιστῇ μετὰ ἀσφάλεια ἡ κατοικία τῆς ψυχῆς.

Πῶς εἶναι δυνατόν σ' ἕνα τόσο ἔξοχο καὶ ἀπάνθρωπο κόσμον, ἕνα πλάσμα τόσο ἀνίσχυρο, ὅπως ὁ Ἄνθρωπος, νὰ διατηρήσῃ καθαρές τὶς φιλοδοξίες του; Ἀποτελεῖ παράξενο μυστήριον τὸ γεγονός ὅτι ἡ Φύσις, παντοδύναμη, ἀλλὰ τυφλή, στὶς ἀτέρμονες περιστροφές της, ἔτσι καθὼς κατακυλάει μέσα στὴν ἄβυσσος τοῦ διαστήματος, ἐγέννησε ἐπὶ τέλους ἕνα παιδί, ἀκόμη ὑποταγμένο στὴν ἰσχύ της, ἀλλὰ προικισμένο μετὰ ὁρασι, μετὰ γνώσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μετὰ τὴν ἱκανότητα νὰ κρίνῃ ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἀλογικῆς Μητέρας του. Παρὰ τὸν Θάνατον, τὸ σῆμα καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ μητρικοῦ ἐλέγχου, ὁ Ἄνθρωπος εἶναι ἀκόμη ἐλεύθερος, στὰ σύντομα χρόνια τῆς ζωῆς του, νὰ ἐξετάξῃ, νὰ ἐπικρίνῃ,

νὰ γνωρίξῃ καὶ νὰ δημιουργῇ μετὰ τὴν φαντασία του Σ' αὐτὸν καὶ μόνον, στὸν κόσμον ποὺ γνωρίζει, ἀνήκει αὐτὴ ἡ ἐλευθερία. Καὶ σ' αὐτὸ ἔγκειται ἡ ἀνωτερότης του ἀπέναντι στὶς δυνάμεις ποὺ ἐλέγχουν τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ζωῆ καὶ στὶς ὁποῖες δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιδράσῃ.

Ὁ ἄγριος, ὅπως κι' ἐμεῖς, αἰσθάνεται νὰ τὸν πιέξῃ ἡ ἀνικανότης του ἐμπρὸς στὶς δυνάμεις τῆς Φύσεως. Ἀλλὰ δὲν ἔχει μέσα του τίποτε ποὺ νὰ σεβεται περισσότερο ἀπὸ τὴν Δύναμιν. Προθυμοποιεῖται νὰ προσκυνήσῃ τοὺς θεοὺς τῶν δίχως ν' ἀναρωτιέται ἂν ἀξίζουν τὴν λατρεία του. Ἀθλία καὶ πολὺ τρομερὴ εἶναι ἡ μακρὰ ἱστορία τῆς σκληρότητος καὶ τῶν μαρτυριῶν, τοῦ ἐξευτελισμοῦ καὶ τῶν θυσιῶν ποὺ ἀνέχθηκε ἡ ἀνθρωπότης μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐξευμένει τοὺς ζηλοτύπους θεοῦς.

Βέβαια, ὁ φοβισμένος πιστὸς νομίζει πῶς ὅταν δώσῃ μετὰ τὴν καρδιά του ὅτι πιὸ πολὺτιμον ἔχει, ἡ αἰμοδιψία τοὺς θὰ ἡσυχάσῃ καὶ δὲν θὰ ζητήσῃ τίποτε παραπάνω. Ἡ θρησκεία τοῦ Μολώχ —γιὰτὶ ἔτσι μποροῦν νὰ ἀποκαλοῦνται ὅλα τὰ παρόμοια δόγματα— εἶναι στὴν οὐσία της ἡ... ὑποταγὴ τοῦ σκλάβου ποὺ δὲν τολμᾷ —οὔτε στὴν καρδιά του μέσα— νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σκέψιν πῶς ὁ ἀφέντης δὲν ἀξίζει τὴν λατρεία του.

Βαθμιαῖα ὅμως, καθὼς ἡ ἡθικὴ γίνεται πιὸ τολμηρὴ, τὸ αἷμα τοῦ ἰδεώδους κόσμου γίνεται περισσότερο αἰσθητό. Καὶ ἡ λατρεία, ἂν δὲν πάψῃ τελείως, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ σὲ ἄλλου εἶδους θεοὺς καὶ ὄχι σ' ἐκείνους ποὺ δημιούργησε ὁ ἄγριος. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ὅσο κι' ἂν αἰσθάνωνται τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἰδεώδους, ἐν τούτοις τὶς ἀ-

πορρίπτουν συνειδητά, επιμένοντας ότι ή όμη 'Ισχύς είναι άξια λατρείας. Αυτή είναι ή στάσις πού ύπαγορεύει ή άπάντησις του Θεού στον 'Ιώβ: γίνεται λεπτομερής αναφορά της θείας Ισχύος και της θείας γνώσεως, αλλά περι θείας καλωσύνης ούτε ύπαινιγμός. Αυτή είναι επίσης ή στάσις εκείνων πού σήμερα πιά θασίζουμε την ήθική τους στον άγώνα επιβιώσεως ύποστηρίζοντας ότι οι επιζώντες είναι, άναγκαστικά, οι Ικανώτεροι. "Άλλοι όμως, πού δέν Ικανοποιούνται με μία άπάντησι τόσο άποκρουστική στο ήθικό αίσθημα, θα υίοθετήσουν την στάσι πού έχομε συνηθίσει να θεωρούμε ιδιαίτερα **θρησκευτική**, ύποστηρίζοντας ότι κατά κάποιον κρυφό τρόπο ο κόσμος των γεγονότων θρίσκεται πράγματι σε άρμονία με τον κόσμο των Ιδεωδών. "Ετσι ο "Ανθρωπος δημιουργεί τον Θεό, παντοδύναμο και πανάγαθο, ένα μυστικό συνδυασμό εκείνου πού είναι και εκείνου πού θα έπρεπε να είναι.

Έν τούτοις όμως ο κόσμος των γεγονότων δέν είναι καλός. Καί αν ύποτάξουμε την κρίσι μας σ' αυτόν, ύπάρχει ένα στοιχείο δουλοπρέπειας από την όποία οι σκέψεις μας πρέπει να καθαρθούν. Γιατί σε όλα τα ζητήματα είναι καλό να εξαίρεται ή αξιοπρέπεια του 'Ανθρώπου και να τον έλευθερώνη από την τυραννία της ανθρώπινης 'Ισχύος. "Όταν καταλάβωμε ότι ή 'Ισχύς είναι ως επί το πλείστον κακή, ότι ο άνθρωπος με την γνώσι πού έχει περί του καλού και του κακού, δέν είναι παρά ένα άδύνατο άτομο σ' ένα κόσμο χωρίς τέτοια γνώσι, ή έκλογή και πάλι μās παρουσιάζεται: Θα λατρεύωμε την Βία ή το Καλό; 'Ο Θεός μας θα ύπάρχη και θα είναι κακός ή θα άναγνωρισθ ή σαν δη-

μιούργημα της ίδιας μας της συνειδήσεως;

Η άπάντησι σ' αυτήν την έρώτησι είναι πολύ σημαντική και έπηρεάζει θαυτάτα δολόκληρο το ήθικό μας σύστημα. Η λατρεία της Βίας στην όποία ο Καρλάυλ και ο Νίτσε και το δόγμα του Μιλитарισμού μās έχουν συνηθίσει, είναι το άποτέλεσμα της άποτυχίας μας να διατηρήσουμε τα Ιδεώδη μας έναντιόν ενός έχθρικού σύμπαντος. Είναι αυτή καθ' έαυτήν μία δουλική ύποταγή στο κακό, μία θυσία ό,τι καλύτερου έχομε στο Μολώχ. "Αν ή δύνამις αξίζει πραγματικά τον σεβασμό, ως σεβόμαστε καλύτερα την δύνامي εκείνων πού άρνοούνται την ψεύτικη «παραδοχή των γεγονότων», ή όποία δέν παραδέχεται ότι τα γεγονότα είναι συχνά κακά. "Ας παραδεχθούμε ότι στον κόσμο πού γνωρίζομε, ύπάρχουν πολλά πράγματα πού θα μπορούσαν να είναι καλύτερα και ότι τα Ιδεώδη στα όποία έχομε και πρέπει να έχομε άφοσιωθή δέν πραγματοποιούνται στο βασίλειο της ύλης. "Ας διατηρήσωμε τον σεβασμό μας για την αλήθεια, την όμορφιά, την τελειότητα πού ή ζωή δέν μās επιτρέπει να φθάσωμε, όσο και αν τίποτε από όλα αυτά δέν έχει την έγκρισι του άσυνειδήτου σύμπαντος. "Εάν ή 'Ισχύς είναι κάτι κακό, όπως φαίνεται ότι είναι, ως την δώδεκα από την καρδιά μας. Αυτού έγκειται ή αλήθινή έλευθερία του 'Ανθρώπου: στην άπόφασί του να λατρέψη μόνον τον Θεό πού δημιουργεί ή ίδια του ή άγάπη για το καλό, να σεβασθ ή μόνον τον ούρανό πού έμπνέει την ένόρρασι των καλυτέρων στιγμών μας. Σε κάθε μας πράξι και κάθε μας έπιθυμία πρέπει συνεχώς να ύποτασσώμεθα στην τυραννία έξωτερικών δυνάμεων.

Στην σκέψι όμως, στις επιδιώξεις μας, είμαστε έλεύθεροι, έλεύθεροι από τους συνανθρώπους μας, έλεύθεροι από τον ταπεινό πλανήτη επάνω στον όποιο τα σώματά μας σέρνονται άνίκανα, έλεύθεροι όσο ζούμε, ακόμη και από την τυραννία του θανάτου. "Ας διδαχθούμε λοιπόν εκείνη την ένεργητικότητα της πίστεως πού μās δίνει την δύναμι να ζούμε πάντα ατενίζοντας το καλό. Καί ός κατεβούμε, με τις πράξεις μας, στον κόσμο των γεγονότων, με το όραμα όμως του καλού πάντα εμπρός μας.

"Όταν, για πρώτη φορά, ή αντίθεσις ανάμεσα στο γεγονός και στο Ιδεώδες γίνη τελειώς όρατή, ένα πνεύμα φλογερής επαναστατικότητας, άγριου μίσους για τους θεούς, φαίνεται αναγκαίο για να στερεωθ ή έλευθερία. Το να προκαλή με την έπιμονή Προμηθέως ένα έχθρικό σύμπαν, το να έχη πάντα έν όψει το κακό, να μισή πάντα ένεργητικά, το να μη άρνήται κανένα πόνο πού ή πονηριά της 'Ισχύος μπορεί να έφεύρη φαίνεται ότι άποτελεί καθήκον κάθε άνθρωπου πού δέν έννοει να σκύβη εμπρός στο άναπόφευκτο. Η άγανάκτησις είναι και αυτή μία δουλειά, γιατί ύποχρεώνει την σκέψι μας να άπαχοληται με ένα κακό κόσμο. Καί στην άγριότητα της έπιθυμίας από την όποια πηγάζει ή επανάστασις, ύπάρχει ένα είδος επιδείξεως την όποία ο σώφρων καλόν είναι να ξεπεράση. Η άγανάκτησις είναι μία ύποταγή των σκέψεών μας, αλλά όχι και των πόθων μας. Η Στωϊκή έλευθερία, στην όποία έγκείται ή σοφία, θρίσκεται στην ύποταγή των πόθων μας, αλλά όχι των σκέψεών μας. "Από την ύποταγή των πόθων μας πηγάζει ή άρετή της παραδοχής. "Από την έλευθερία

των σκέψεών μας πηγάζει δολόκληρος ο κόσμος της τέχνης και της φιλοσοφίας, και το όραμα της όμορφιάς, με το όποιο, τελικά, κατακτούμε εκ νέου, έστω και κατά το ήμισυ, τον αντιδραστικό κόσμο. "Αλλά το όραμα της όμορφιάς δέν είναι δυνατό παρά μόνον στον στοχασμό πού δέν γνωρίζει άλυσίδες, σε σκέψεις πού δέν θαραίνει το φορτίο των έπιθυμιών. Καί έτσι ή 'Ελευθερία έρχεται μόνον σ' εκείνους πού δέν ζητούν πιά από την ζωή να τους δίνη κανένα από εκείνα τα προσωπικά άγαθά πού ύπόκεινται στις μεταβολές του Χρόνου.

"Αν και ή άνάγκη της άπαρησεως είναι μία άπόδειξι πώς το Κακό ύπάρχει, έν τούτοις ο Χριστιανισμός, με το να την κηρύσση, έδειξε μεγάλη φρονιμιά, πολύ μεγαλύτερη από την επαναστατική φιλοσοφία του Προμηθέως. Πρέπει να παραδεχθούμε ότι μερικά από τα πράγματα πού ποθούμε, κι' ως μην είναι πάντα έφικτά, είναι έν τούτοις αληθινά άγαθά. "Αλλά πάλι πού ποθούμε με άλλη τόση φλόγα, δέν άποτελούν μέρος ενός άπόλυτα έξαγνιασμένου Ιδεώδους. Η πίστις ότι αυτό πού πρέπει να άπαρησθούμε είναι κακό, όσο κι' αν δέν είναι πάντα αληθινή, είναι σε πολύ λιγώτερες περιπτώσεις ψεύτικη από όσο νομίζει το άτίθασο πάθος. Καί το δόγμα της θρησκείας, δίνοντας μας μία δικαιολογία για ν' άποδείξωμε ότι ποτέ δέν είναι ψεύτικη, ύπηρεσε το μέσον πού μās επέτρεψε να εξαγνίσωμε τις έλπίδες μας άνακαλύπτοντας πολλές άύστηρες αλήθειες.

"Αλλά ύπάρχει στην άπάρνησι άλλο ένα καλό στοιχείο: ακόμη και τα αληθινά άγαθά, όταν είναι δυνατό να άποκτηθούν, δέν

θά πρέπει να τα ποθοῦμε με πάθος. Ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θὰ γνωρίσῃ τὴν μεγάλη αὐταπάρνησι. Γιὰ τοὺς νέους δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἀδύνατο. Ἐνα ἀγαθὸ πού τὸ ποθεῖ με ὅλη τὴ φλόγα τῆς θέλησής του, δὲν πιστεύει πὼς μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνέφικτο. Ἐν τούτοις, ὁ θάνατος, ἡ ἀρρώστεια, ἡ φτώχεια ἢ ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος μᾶς διδάσκουν, ὅλους μας, πὼς ὁ κόσμος δὲν ἔγινε γιὰ μᾶς καὶ πὼς ὅσο ὥραϊα κι' ἂν εἶναι αὐτὰ πού ποθοῦμε, ἡ Μοῖρα μπορεῖ νὰ μᾶς τὰ στερήσῃ. Εἶναι τὸ θάρρος πού, ὅταν ἔρῃ ἡ δυστυχία, θὰ σηκώσῃ χωρὶς παράπονο τὰ ἐρείπια τῶν ἐλπίδων μας καὶ θὰ στρέψῃ τὴ σκέψι μας μακριὰ ἀπὸ μάταιη θλίψι. Μιά τέτοια ὑποταγὴ στὴν Ἰσχύ δὲν εἶναι μόνον δίκαιη καὶ σωστή. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ πύλη τῆς σοφίας.

Ἀλλὰ μία παθητικὴ ὑποχώρησι δὲν ἀρκεῖ. Γιὰτὶ ἔτσι δὲν χτίζομε τὸ ναὸ στὸν ὁποῖον θὰ λατρεύσωμε τὰ ἰδανικά μας. Φαντάσματα τοῦ ναοῦ παρουσιάζονται, τὸ βασίλειο τῆς φαντασίας, στὴν μουσικὴ, στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, στὸ ἀτάραχο βασίλειο τῆς λογικῆς καὶ στὴ μελαγχολία τοῦ λυρισμοῦ, ὅπου ἡ ὁμορφιά λάμπει καὶ φλογίζει, μακριὰ ἀπὸ τὸ ἀγγιγμὰ τῆς θλίψης, μακριὰ ἀπὸ τὸ φόβο τῆς μεταβολῆς, μακριὰ ἀπὸ τὶς ἀποτυχίες καὶ τὶς ἀπογοητεύσεις τοῦ κόσμου τῶν γεγονότων. Στὸν στοχασμὸ ὅλων αὐτῶν, τὸ ὄραμα τοῦ οὐρανοῦ θὰ πάρῃ μορφή στὴν καρδιά μας, δίνοντάς μας συγχρόνως μία λυδία λίθο γιὰ νὰ κρίνωμε τὸν γύρω μας κόσμον καὶ τὴν ἔμπνευσι πού θὰ διαμόρφωσῃ σύμφωνα με τὶς ἀνάγκες μας κάθε πρᾶγμα πού δὲν εἶναι ἀνάξιο νὰ γίνῃ πέτρα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σπάνια ἐκεῖνα

πνεύματα πού γεννήθηκαν δίχως ἁμαρτία, οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ περάσουν ἀπὸ ἕνα σκοτεινὸ σπήλαιο προτοῦ μποῦν στὸν ναό. Ἡ πύλη τοῦ σπηλαίου εἶναι ἡ ἀπελπία καὶ τὸ πάτωμα εἶναι στρωμένο με τὶς ταφόπετρες τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἐλπίδων. Ἐκεῖ τὸ ἐγὼ πρέπει νὰ πεθάνῃ. Ἐκεῖ ὁ πόθος, ἡ ἀχόρταγη, ἀδάμαστη ἐπιθυμία πρέπει νὰ σκοτωθῇ, γιὰτὶ μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Ψυχὴ ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς Μοίρας. Ἐξω ὅμως ἀπὸ τὸ σπήλαιο, ἡ πύλη τῆς ἀπάρνησης ὁδηγεῖ καὶ πάλι στὸ φῶς τῆς σοφίας, καὶ με τὴ λάμψι του μία καινούργια κατανόησι τῶν πραγμάτων, μία καινούργια χαρά, μία καινούργια τρυφερότης, ἀστράφτουν καὶ πλημμυρίζουν εὐδαιμονία τὴν καρδιά τοῦ προσκυνητῆ.

Ὅταν, χωρὶς τὴν πίκρα τῆς ἀνίκης ἐπαναστατικότητας, μάθωμε νὰ ὑποτασσώμεθα στὸν ἐξωτερικὸ νόμον τῆς Μοίρας καὶ νὰ ἀναγνωρίζωμε πὼς ὁ μὴ ἀνθρώπινος κόσμος δὲν ἀξίζει τὴ λατρεία μας, εἶναι ἐπὶ τέλους δυνατὸν, καὶ νὰ μεταμορφώσωμε τὸ ἀσυνεῖδητο Σύνπαν, καὶ νὰ τὸ ἀλλάξωμε στὸ ποτήρι τῆς φαντασίας, ὥστε μία καινούργια εἰκόνα λαμπροῦ χρυσαφιοῦ νὰ πάρῃ τὴ θέσι τοῦ παλαιοῦ πηλίνου εἰδώλου. Σὲ ὅ,τι ὑπάρχει στὸν κόσμον, στὰ δέντρα, στὰ θουά, στὰ σύννεφα, στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ στὴν ἴδια τοῦ Θανάτου τὴν παντοδυναμία, ὁ δημιουργικὸς ἰδεαλισμὸς μπορεῖ νὰ θρῇ τὴν ὁμορφιά πού ἡ σκέψι του πρώτη δημιουργήσῃ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ πνεῦμα στερεώνει τὴν κυριαρχία του στὴν ἄλογη Φύσι. Ὅσο χειρότερο τὸ ὕλικό, τόσο σπουδαιότερο τὸ κατόρθωμα ὅταν πεισθῇ ὁ σκληρὸς θράχος νὰ παραδώσῃ τοὺς θησαυροὺς του. Ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς Τέχνες, ἡ

Τραγωδία εἶναι ἡ πὶδὺ ὑπερήφανη γιὰτὶ χτίζει τὸ κάστρο τῆς σὲ ἐχθρικὸ ἔδαφος καὶ μάλιστα στὴν κορυφὴ τοῦ ψηλότερου βουνοῦ. Ἀπὸ τὰ ἀπὸρθητα φυλάκιά της, ὅλα φαίνονται καθαρὰ. Μέσα στὰ τεῖχη της, ἡ ἐλεύθερη ζωὴ συνεχίζεται, ἐνῶ οἱ Λεγεῶνες τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ Πόνου καὶ τῆς Ἀπελπισίας, καὶ ὅλοι οἱ δουλοπρεπεῖς καπεταναῖοι τοῦ τυράννου, τῆς Μοίρας, δίνουν στοὺς κατσίκοις τῆς ἀτρόμητης πόλης καινούργια θεάματα ὁμορφιάς. Τιμὴ στοὺς γενναίους αὐτοὺς πολεμιστὰς πού κρατοῦν ἀμόλυντη, γιὰ χατῆρι μας, τὴν κληρονομία τῶν ἐλευθέρων.

Ἡ ὁμορφιά ὅμως τῆς Τραγωδίας δὲν κάνει ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ δίνῃ μορφή σὲ ὅ,τι πάντα καὶ παντοῦ ὑπάρχει στὴ ζωὴ. Στὸ θέαμα τοῦ Θανάτου, στὴν ἀνοχὴ τοῦ ἀφόρητου Πόνου, ὑπάρχει κάτι τὸ ἱερό, ἕνα δέος καὶ μία αἴσθησι τῆς ἀπεραντώσους, τοῦ ἀνεξάντλητου μυστηρίου τῆς ὑπαρξῆς, στὸ ὁποῖο ὅποιος ὑποφέρει δέκεται με δεσμοὺς θλίψης με τὸν γύρω του κόσμον. Σὲ κάτι τέτοιες στιγμὲς χάνομε κάθε ἐπιθυμία πρόσκαιρων ἀγαθῶν, ἐγκαταλείπομε τὸν ἀγῶνα γιὰ ταπεινοὺς σκοποὺς καὶ τιποτένια πρᾶγματα πού ἀποτελοῦν, ἐπιφανειακά, τὴν καθημερινὴν μας ζωὴ. Βλέπομε νὰ τριγυρίζουν τὴν μικρὴ σχεδία μας πού φωτίζει τὸ μικρὸ φωτάκι τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης, τὰ μαῦρα κύματα τοῦ ὠκεανοῦ πού δὲν παύουν νὰ μᾶς τινάζουν στὸ ἐλάχιστο διάστημα πού διαρκεῖ τὸ ταξίδι μας. Ὅλη ἡ μοναξιά τῆς ἀνθρωπότητας ἀνάμεσα σὲ ἐχθρικές δυνάμεις, συγκεντρώνεται στὴν ψυχὴ ἑνὸς ἀτόμου πού πρέπει νὰ παλαίψῃ μόνῃ, με ὅσο κουράγιο ἔχει ἐναντὶ ἑνὸς ὀλόκληρου σύμπαντος πού δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς

φόβους καὶ τὶς ἐλπίδες της. Ἡ Νίκη, σ' αὐτὴν τὴν πάλῃ εἶναι ἀληθινὸ θάφτισμα στὸν δοξασμένο κύκλο τῶν ἡρώων, ἡ ἀληθινὴ μύησι στὴν ὁμορφίαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Ἀπὸ τὴν τρομερὴ αὐτὴ σύγκρουσι τῆς ψυχῆς με τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον, ἡ ἀπάρνησι, ἡ σοφία καὶ τὸ ἔλεος γεννιοῦνται, καὶ με τὴν γέννησί τους ἀρχίζει μία καινούργια ζωὴ. Ἄν δεχθοῦμε μέσα στὸ ἱερὸ τῆς ψυχῆς μας τὶς δυνάμεις πού φαίνονται πὼς μᾶς κυβερνοῦν—τὸν Θάνατον καὶ τὴν ἀλλαγὴ καὶ τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ παρελθόντος καὶ τὴν ἀδυναμία τοῦ Ἀνθρώπου ἐμπρὸς στὴν τυφλὴ βιασύνῃ τοῦ Σύνπαντος—ἂν αἰσθανθοῦμε αὐτὰ τὰ πρᾶγματα καὶ τὰ γνωρίσωμε, σημαίνει ὅτι τὰ ἔχομε κατακτήσει.

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ Παρελθὸν ἔχει τόση μαγικὴ δύναμι. Ἡ ὁμορφιά τῆς κάθε ἀκίνητης καὶ σιωπηλῆς εἰκόνας τοῦ εἶναι σὰν τὴν μαγευτικὴ καθαρότητα μιᾶς φθινοπωρινῆς λίμνης ὅταν τὰ φύλλα, ὅσο κι' ἂν περιμένουν τὴν ἐλάχιστη πνοὴ γιὰ νὰ πέσουν, ἀκόμη φλογίζουν χρυσαφένια στὸ φόντο τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ὁμορφιά τοῦ Παρελθόντος γιὰ μιὰ ψυχὴ πού δὲν ἀξίζει, δὲν εἶναι ἀνεκτὴ. Γιὰ τὴν ψυχὴ ὅμως πού ἔχει δαμάσει τὴ Μοῖρα, εἶναι τὸ κλειδί τῆς θρησκείας.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται σὰν νὰ εἶναι κάτι πολὺ μικρὸ ἐμπρὸς στὶς δυνάμεις τῆς Φύσεως. Ὁ σκλάβος εἶναι καταδικασμένος νὰ λατρεύῃ τὸ Χρόνον, τὴ Μοῖρα, τὸ Θάνατον, γιὰτὶ εἶναι πὶδὺ μεγάλᾳ ἀπὸ ὅ,τι μέσα του. Ὅσο ὅμως κι' ἂν εἶναι μεγάλᾳ, τὸ νὰ τὰ σκέπτεται κανεὶς μεγαλόπρεπα, νὰ αἰσθάνεται τὴν λαμπρότητά τους πού κανένα πάθος δὲν θολώνει, εἶναι κάτι ἀκόμη πὶδὺ μεγάλο! Καὶ αὐτὲς οἱ σκέψεις μᾶς κάνουν ἀκόμη πὶδὺ

ἐλεύθερους. Τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀτομικὴ τοῦ εὐτυχία, νὰ διώξῃ ἀπὸ μέσα του κάθε πρόσκαιρη ἐπιθυμία, νὰ φλέγεται μόνον ἀπὸ τὸν πόθο τῶν αἰώνιων πραγμάτων, αὐτὸ εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ ἐλεύθερου ἀνθρώπου.

Ἐνωμένοι μὲ τοὺς συνανθρώπους του μὲ τὸν δυνατότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς δεσμούς, τὴν κοινὴ του μοῖρα, ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος βρίσκει πῶς τὸ καινούργιο ὄραμα εἶναι πάντα μαζί του πλημμυρίζοντας κάθε καθημερινὸ ἔργο μὲ τὸ φῶς τῆς ἀγάπης.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ἀνθρώπου εἶναι μιὰ μακρὰ πορεία μέσα στὴ νύχτα. Ἐνας-ἕνας οἱ σύντροφοί μας χάνονται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θανάτου καὶ πολὺ σύντομος εἶναι ὁ καιρὸς ποὺ ἔχομε στὴ διάθεσί μας γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσωμε, ὁ καιρὸς ποὺ ἀποφασίζει τὴ δυστυχία ἢ τὴν εὐτυχία τους. Ἄς εἶναι ἔργο μας νὰ ρίξωμε φῶς στὸ δρόμο τους, νὰ τοὺς δώσωμε τὴ χαρὰ μιᾶς ἀκούραστης ὁτογῆς, νὰ τοὺς δώσωμε δύναμι ὅταν χάνουν τὸ θάρρος τους καὶ πίστη τὴν ὥρα τῆς ἀπελπισίας. Ἄς μὴ ζυγίζωμε μὲ αὐστηρὴ ζυγαριὰ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματά τους, ἀλλὰ νὰ σκεφτόμαστε μόνον τὶς ἀνάγκες τους, τὶς δυσκολίες, ἴσως τὴν τυφλότητά που κάνει τόσο ἄθλια τὴ ζωὴ τους.

Ἄς ἔχωμε πάντα ὅπ' ὅφι μας πῶς εἶναι κι' αὐτοὶ ἡθοποιοὶ σάν

καὶ μᾶς στὴν ἴδια τραγωδία. Κι' ἔτσι, ὅταν ἡ μέρα τους τελειώσῃ, ὅταν τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ ποὺ ἔκαναν γίνῃ αἰώνιο χάρις στὴν ἀθανασία τοῦ παρελθόντος, ἂς μπορούμε νὰ λέμε πῶς δὲν φταίξαμε στὴν δυστυχία τους ἢ στὴν ἀποτυχία τους, ἀλλὰ ὅποτε κάποια σπίθα τῆς θείας φωτιᾶς ἀναψε στὶς καρδιές τους, εἴμασταν πρόθυμοι νὰ συντρέξωμε μὲ γενναῖα λόγια.

Σύντομη καὶ ἀδύνατη ἡ ζωὴ τοῦ Ἀνθρώπου. Τυφλὴ στὸ καλὸ καὶ στὸ κακὸ, ἡ παντοδύναμη ὕλη συνεχίζει τὸν ἀνάλητο δρόμο της. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος καταδικασμένος νὰ χάσῃ ὅ,τι καὶ ὅποιον ἀγαπᾷ καὶ αὔριο τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, δὲν μπορεῖ νὰ λατρεύῃ παρὰ μόνον τὶς εὐγενεῖς σκέψεις ποὺ λαμπρύνουν τὴν σύντομη μέρα του πρὶν νὰ δεχθῇ τὸ μοιραῖο χτύπημα. Περιφρονώντας τοὺς ἀνάνδρους φόβους τοῦ σκλάβου τῆς Μοίρας, λατρεύει τὸ ναὸ ποὺ ἔχτισε μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια. Ἀτρόμητος ἐμπρὸς στὴν Τύχη, κρατᾷ τὸ πνεῦμα του ἐλεύθερο ἀπὸ τὴν τυραννία ποὺ κυβερνᾷ τὴ ζωὴ του. Ἀντιμέτωπος στὶς δυνάμεις ποὺ ἀνέχονται, γιὰ λίγο, τὴν γνῶσι καὶ τὴν κατὰ δίκη του, συγκρατεῖ μόνος, κουρασμένος, ἀλλὰ ἀποφασιστικὸς Ἀτλας, τὸν κόσμον ποὺ τὰ ἰδανικά του δημιουργήσαν σὲ πείσμα τῆς ἀσυνειδητῆς δυνάμεως ποὺ πάντα συντρίβει στὴν ἄλογη πορεία της.

Μαντεῖες τῆς Τυρινῆς

Πλησιάζουν δυὸ χιλιάδες χρόνια ἀφ' ὅτου ἡ «παγὰ λαλεύουσα» βουθάθηκε καὶ γκρεμίστηκε ὁ χρησμοδότης Ἀπόλλων, κι' ὅμως οἱ ἀπόγονοι τῶν παλιῶν καταφεύγουν ἀκόμα στὸν παντεπὸπτη Ἥλιο γιὰ νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ ἐκεῖνος — ποὺ τριγυρνᾷ ὅλη τὴ γῆ καὶ βλέπει τὰ πάντα — τί τοὺς κρύβει τὸ μέλλον. Ἔτσι τουλάχιστον, μὲ μιὰ τέτοια συσχέτισι, θὰ μπορούσαμε νὰ ἐξηγήσουμε μὲ τί μαντικὲς τελετές, ποὺ συνεχίζονται σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, συμπίπτουν πάντα μὲ τὰ σπουδιότερα ἡλιακὰ φαινόμενα τῆς χρονιάς, τὰ ἡλιοστάσια καὶ τὴν ἰσημερία, κρύβοντας τὸ πραγματικὸ τους νόημα κάτω ἀπὸ κάποια χριστιανικὴ ἑορτή. Ὁ πασίγνωστος Κλήδοντας πανηγυρίζεται τὴν ἐπομένη τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου, ὅταν ὁ ἥλιος λάμπῃ δεκατέσσερις ὥρες στὸ στερέωμα καὶ ἔτσι βλέπει τόσα καὶ τόσα. Ἡ φθινοπωρινὴ ἰσημερία περνᾷ μᾶλλον ἀπαρτήρητη γιὰτὶ σημειώνει τὴν ἀποχώρησι, θὰ λέγαμε, τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸ ἡμισφαίριό μας. Τὸ χειμερινὸ ἡλιοστάσιο, ὅμως, ὅταν ὁ ἥλιος ξαναπαίρνῃ τὸν ἀνήφορον στὸν χειμωνιάτικο οὐρανὸ, συνοδεύεται πάλι μὲ τὶς πρωτοχρονιάτικες μαντεῖες, ἀφοῦ ἡ πρωτοχρονιά ἑορτάζεται ὁκτῶ μόλις ἡμέρες μετὰ τὸ ἡλιοστάσιο. Καὶ στὴν ἑαρινὴ ἰσημερία, ὅταν ὁ ἥλιος κερδίξῃ τὴ μάχην ἐναντίον τοῦ σκότους, ἔχομε πάλι τὶς μαντεῖες τῶν Ἀγίων Θεοδώρων καὶ τῆς

Καθαρῆς Δευτέρας, ποὺ συμπίπτουν πάντα στὶς ἀρχὲς Μαρτίου, λίγες ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἰσημερία.

Κι' ἀφοῦ ἡ τρίτη αὐτὴ μαντικὴ περίοδος τῆς χρονιάς πλησιάζῃ, ἂς δοῦμε ποιούς τρόπους μεταχειρίζονται σὲ κάθε τόπο τῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ μάθουν τὸ μέλλον. Φυσικὰ τὸ πῶς ἐνδιαφέρον θέμα γιὰ τοὺς νέους εἶναι ποιὸς θὰ εἶναι ὁ μελλοντικὸς τους σύντροφος καὶ μ' αὐτὸ συνδέονται οἱ τελετὲς τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου (τῆς τελευταίας δηλαδὴ Ἀποκριᾶς) καὶ τοῦ Σαββάτου τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, μιὰ ἐβδομάδα ἀργότερα.

Ἀπὸ τὶς μαντικὲς τέχνες τῆς Ἀποκριᾶς οἱ πῶς διαδεδομένες εἶναι ἡ ἀρμυροκουλούρα καὶ τὸ μακαρόνι τῆς τυρινῆς.

Ἡ ἀρμυροκουλούρα γίνεται ἀπὸ νερό, ἀλεύρι καὶ ἀλάτι σὲ ἴση ποσότητα κι' εὐκόλα φαντάζεται καθεὶς πόσο ἀλμυρὴ εἶναι. Ὅσοι λοιπὸν θέλουν νὰ μάθουν ποιὸν εἶναι γραφτὸ τους νὰ παντρευτοῦν, τρῶνε ἕνα κομμάτι ἀρμυροκουλούρας καὶ παρὰ τὴ δίψα τους δὲν πίνουν νερό. Ὅποιον δοῦν στὸν ὕπνον τους νὰ τοὺς προσφέρῃ νερό νὰ ξεδιψᾶσουν, αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ μελλοντικὸς τους σύζυγος.

Ἡ ἐτοιμασία τῆς ἀρμυροκουλούρας ἔχει τὴν τέχνη της καὶ τὰ μαντικά μυστικά της. Σύμφωνα μὲ τὸ παλιὸ ἀθηναϊκὸ ἔθιμο, μιὰ γερόντισσα ζητοῦσε ἀλεύρι

κι' ἀλάτι ἀπὸ τρία σπίτια πού δὲν εἶχαν πένθος καὶ πού κανεῖς ἀπὸ τοὺς συζύγους δὲν ἔχει ἔρθει σὲ δεύτερο γάμο, μονοστέφανο δηλαδή ὅπως λένε, καὶ τὸ κουλούρι πού ζύμωνε ἡ ἐνδιαφερομένη μὲ ἀμόλυντο νερὸ ἀπὸ τὸ πηγᾶδι τοῦ σπιτιοῦ της ἔπρεπε νὰ ψηθῇ στὸ μανταλίδι τῆς παρὰ φωτὶ ἀς. Ὅταν ἡ κοπέλλα πῆγαινε νὰ πλαγιάσῃ, ἔτρωγε τὸ μισὸ ἄρμυροκούλουρο, ἔβαζε τὸ ὑπόλοιπο κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό της καὶ κατόπιν καλούσε τὴ Μοῖρα της: «Ἐλα Μοῖρα τῶν Μοιρῶν καὶ δική μου Μοῖρα καὶ πές μου ποιὸν θὰ πάρω ἢ νὰ τὸν δῶ στὸν ὕπνο μου ἢ ν' ἀκούσω τ' ὄνομά του».

Στὴν Αἴγινα ὅμως ἡ βοήθεια τῆς γρηᾶς συγγένισσας ἦταν περιττή. Ἡ ἴδια ἡ ἐνδιαφερομένη ζητοῦσε τὸ ἀλεύρι καὶ τὸ ἀλάτι ἀπὸ τρία μονοστέφανα σπίτια, πρόσθετε καὶ ἀπὸ τὸ νερὸ ὅπου ἔβρασαν τὰ μακαρόνια τῆς Τυρινῆς καὶ τὰ ζύμωνε στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ της, ἔχοντας τὰ χέρια γυρισμένα στὴ ράχη της. Τὸ ψήσιμο τῆς κουλούρας δὲν γινόταν πιά στὸ σπίτι, ἀλλὰ στὸ τρίστρατο καὶ τὸ κουλούρι τρωγόταν πρὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο.

Ὑπάρχει καὶ τρίτη συνταγὴ τῆς ἄρμυροκούλουρας ἀπὸ τὴν Κορίνθι τῆς Πελοποννήσου. Ἐδῶ ἡ μυστικότης εἶναι ἀπαραίτητη. Ἡ κοπέλλα πού θέλει νὰ μάθῃ τὸ ριζικὸ της δὲν θὰ ζητήσῃ, ἀλλὰ θὰ κλέψῃ χωρὶς νὰ τὴν ἀντιληφθῇ κανεῖς τρεῖς κουταλίτσες ἀλεύρι κι' ἄλλο τόσο ἀλάτι ἀπὸ τρεῖς πρωτοστέφανες Γιαννοῦδες —γυναῖκες δηλαδή πού ὁ ἀντρας τοὺς λέγεται Γιάννης. Κι' ἀφοῦ

τὴ ζυμώσῃ καὶ τὴν ψῆσῃ, θὰ τὴν φάῃ τὸ θράδυ μετὰ ἀπὸ αὐστηρὴ νηστεία ὁλόκληρης ἡμέρας. Τὸ ἴδιο ἐφαρμόζεται στὰ Καλάβρυτα τὴν Τετάρτη τῆς ἴδιας ἑβδομάδας μετὰ ἀπὸ τριήμερη αὐστηρὴ νηστεία.

Μὰ καὶ τὰ κλασσικὰ μακαρόνια τῆς Τυρινῆς ἔχουν φαίνεται μαντικές ιδιότητες, γιὰτὶ σὲ πολλὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου ἀντὶ τῆς ἄρμυροκούλουρας δένουν στὸ μαντήλι τοὺς ἢ κρύβουν κρυφὰ στὸν κόρφο τοὺς χωρὶς κανεῖς νὰ τίς δῇ τὴν πρώτη μπουκιὰ ἀπὸ τὰ μακαρόνια καὶ κατόπιν τὸ θράδυ τῆς Κυριακῆς τὰ θάζουν κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό τοὺς γιὰ νὰ ὀνειρευθοῦν ποιὸν τοὺς προορίζει ἡ μοῖρα.

Στὸ Ἄργος ἡ διαδικασία εἶναι κάπως πιδὲ περίπλοκη. Ὅσες ἢ ὅσοι —γιατὶ οἱ μαντεῖες τῆς Τυρινῆς καὶ τῆς Καθαρῆς Δευτέρας ἰσχύουν καὶ γιὰ τοὺς ἄντρες —θέλουν νὰ δοῦν τὸ ριζικὸ τοὺς, φοροῦν ἀπὸ τὸ πρωτὶ τῆς Τυροφάγου τὰ παπούτσια τοὺς ἀνάποδα καὶ ἀπὸ τὸ μεσημέρι ὡς τὴ δύσι τοῦ ἡλίου δὲν θάζουν οὔτε ψ'χουλο στὸ στόμα τοὺς. Τὸ θράδυ, ὅταν καθίσουν στὸ τραπέζι, κρύβουν ἓνα μακαρόνι κι' ὅταν ἐτοιμάζονται νὰ κοιμηθοῦν τὸ θάζουν κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό τοὺς λέγοντας: «Ὅποιος εἶναι τῆς μοῖρας μου καὶ τοῦ ριζικοῦ μου νὰ ἔρθῃ νὰ τὸ φάμε μαζί».

Ὅσοι τυχόν δὲν κατορθώσουν μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς τρόπους νὰ μάθουν τὸ πολυπόθητο νέο, μποροῦν πολὺ σύντομα μέσα σὲ μιὰ ἑβδομάδα, τὸ Σάββατο τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, νὰ δοκιμάσουν ἄλλους τρόπους μαντείας.

Κ. Σφαέλου

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ;

Τοῦ

NORMAN CARLISLE

Ἡ ἐπιστήμη χρησιμοποιεῖ σήμερα ἓνα ψυχικὸ φαινόμενο πού ἐπὶ αἰῶνες τὸ ἐκάλυπτε μυστήριον.

Σὲ κάποιο ἀγγλικὸ νοσοκομεῖο μιὰ ομάδα ἀπὸ διακεκριμένους γιατροὺς, παρακολουθοῦσε μὲ ἀμφιβολία τὸν νεαρὸ ἐπιστήμονα Ἀλμπερτ Μαίησον πού προχωροῦσε πρὸς τὸν ἀσθενὴ του, ἓνα παιδί ἡλικίας 16 ἐτῶν. Αὐτὸ ἦταν τὸ θῦμα μιᾶς φοβερῆς ἀρρώστειας πού ἔφερε σὲ δύσκολη θέσι αὐθεντίες τῆς Ιατρικῆς. Κι' ὅμως ὁ Δόκτωρ Μαίησον ἐπρόκειτο, χωρὶς τὴν βοήθεια τῆς χειρουργικῆς καὶ χωρὶς φάρμακα, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν θεραπεία τοῦ ἀσθενοῦς, ἐπαναλαμβάνοντας μόνον μερικὲς λέξεις.

Γιὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἡ δυσπιστία τῶν παρισταμένων καὶ ἡ ἀμφιβολία καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς νέας θεραπευτικῆς μεθόδου, πρέπει νὰ σημειωθοῦν μερικὰ γύρω ἀπὸ τὴν περίπτωση τοῦ ἀσθενοῦς. Ἡ ἀρρώστεια τοῦ ἄρχισε νὰ γίνεταί γνωστὴ ὅταν ἡ μητέρα του παρετήρησε κάτῃ περίεργα συμπτώματα στὸ μικρὸ της. Ἡ ἐπιδερμίδα

τοῦ ἦταν περίεργα σκληρὴ καὶ τὸ χρῶμα τῆς σκούρο. Οἱ γιατροὶ εἶπαν στὴν ἀνήσυχη μητέρα ὅτι τὸ παιδί της ἔπασχε ἀπὸ μιὰ σπάνια ἀσθένεια, τὴν «Ιχθύουσι». Προσέθεσαν δὲ ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ἐλπίδες θεραπείας γιὰτὶ ἡ Ιατρικὴ δὲ μπορούσε ν' ἀντιμετώπισῃ τὴν ἀρρώστεια αὐτή, καὶ ὅτι ἡ κατάστασι τοῦ παιδιοῦ μπορούσε νὰ ἐπιδεινωθῇ.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπεδείχθη ὅτι οἱ γιατροὶ εἶχαν δίκην: Ὁλὴ ἡ ἐπιδερμίδα τοῦ παιδιοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ στήθος, τὸν λαιμὸ καὶ τὸ πρόσωπο, ἔγινε χονδρὴ καὶ ἀνώμαλη καὶ ὅλο τοῦ τὸ σῶμα σκεπάστηκε μὲ μαύρα αἰδήματα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ δέρμα ἦταν σκληρὸ σὰν νύχι. Καὶ τὸ παιδί ἐμεγάλωνε χωρὶς καμμιά ἐλπίδα νὰ γιαιτρευθῇ, μακρὰ ἀπὸ φίλους, ἀφοῦ ὅλοι τὸν ἀπέφευγαν.

Ἡ νέα θεραπεία πού ἐπρόκειτο νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ Δόκτωρ Μαίησον δὲν ἦταν παρὰ κάποια ἀκα-

θόριστη ἐλπίδα. Ὁ γιαντρός ὑπνώτισε τὸν ἄρρωστό του καὶ τοῦ ἐπανέλαβε τὶς λέξεις: «Τὸ ἀριστερό μου χέρι θὰ καθαρίσῃ... τὸ ἀριστερό μου χέρι θὰ καθαρίσῃ...» Μετὰ ἀπὸ πέντε ἡμέρες διάφοροι ἐπιστήμονες ἐκλήθησαν νὰ ἐξετάσουν τὸ ἀριστερό χέρι τοῦ παιδιοῦ καὶ πρὸς μεγάλην τους κατὰπληξιν εἶδαν ὅτι τὸ σκοῦρο δέριμα εἶχε ἀντικατασταθῇ μὲ κόκκινο μὲν, ἀλλὰ μαλακὸ δέριμα, πού σιγὰ-σιγὰ ἐπῆρε τὸ φυσικὸ του χρῶμα. Ὁ Δόκτωρ Μαίησον ὑπνώτισε καὶ πάλι τὸ ἄρρωστο παιδί καὶ αὐτὴ τὴν φορὰ τοῦ εἶπε: «Τὸ δεξιό μου χέρι θὰ καθαρίσῃ». Μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες καθάρισε καὶ αὐτό. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὅλο τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ — ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα μικρὸ μέρος — καθάρισε.

Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ μυστηριώδες φαινόμενο πού λέγεται ὑπνωτισμός; «Ἀν καὶ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ὅτι ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι συνδεδεμένος μὲ τὸ μυστήριον καὶ τὴν μαγείαν, κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα ἀρχίζει νὰ τὸν χρησιμοποιῇ καὶ ἡ ἱατρικὴ τόσο σὲ σωματικὰς, ὅσο καὶ διανοητικὰς ἀσθένειας.

Υποθετημένος ἀπὸ τόσο σοβαρὰ ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα σὰν τὸ νοσοκομεῖον «Τζῶνς Χόπκινς» τῆς Βαλτιμόρης καὶ τὸ «Ἰδρυμα Μένιντζερ» τοῦ Κάνσας, ὁ ὑπνωτισμὸς ἔρχεται νὰ καταπολεμήσῃ πολλὰς σωματικὰς ἀσθένειας πού ἔχουν τὸ κέντρο στὸν ἐγκέφαλον. Ἐχει βοηθήσῃ τυφλοὺς νὰ δοῦν, κουτσοὺς νὰ περπατήσουν καὶ ψυχικὰ ἄρρωστοὺς νὰ θροῦν τὴν υγείαν τους.

Γιὰ τὸ μέλλον ὑπόσχεται ὅτι θὰ μπορῇ νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὶς κακές μας συνήθειες καὶ ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι θὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐνισχύσῃ τὴν μνήμην μας. Ἐκεῖνο

ὅμως πού ἔχει μεγάλη σημασίαν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ πολὺ εὐκόλως. Ὁ ὑπνωτιστὴς ζητᾷ ἀπὸ τὸν ἄρρωστό του νὰ κυττάξῃ ἓνα κινούμενον ρυθμικὰ φῶς ἢ ἓνα γυαλιστερό νόμισμα. «Ἐπειτα μὲ μαλακὴ φωνὴ τοῦ λέει κατὰ τέτοιον: «Ἡρέμησε. Ξεκουράσου. Τώρα θὰ κοιμηθῇς». Χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ ἂν συνέβη τίποτε, ὁ ἄρρωστος πέφτει σὲ ἔκστασι ἢ ὅποια δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸν ὕπνον, ὑπὸ τὴν συνηθισμένην ἐννοίαν τῆς λέξεως. Ὁ σφυγμὸς καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῦ λειτουργοῦν ὅπως ἐνὸς πού δὲν κοιμάται καὶ τὰ κύματα τοῦ ἐγκεφάλου ἐκπέμπονται καὶ αὐτὰ κανονικά.

Στὴν κατάστασιν τῆς ὑπνώσεως πού θρίσκειται τὸ ἄτομον ἀνταποκρίνεται σὲ διαταγὰς ἢ ὑποδείξεις τοῦ ὑπνωτιστοῦ. Ἄν τοῦ εἰποῦν π. χ. νὰ κρατήσῃ τὰ χέρια του σὲ μιὰ θέσιν, τὴν ὅποια δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ μὲ κανονικὰς συνθήκας, ὅταν εἶναι ὑπνωτισμένος μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ. Γιὰ νὰ ἐξηγήσουν θεωρητικὰ αὐτὴν τὴν περιέργην συμπεριφορὰν, οἱ ἐπιστήμονες ὑποστηρίζουν ὅτι μὲ τὴν ὑπνωσιν λειτουργεῖ τὸ υποσυνείδητο, ἐνῶ τὸ συνειδητὸ ἐγὼ, τὸ ὁποῖον συνήθως ἐλέγχει τὶς σκέψεις καὶ τὶς πράξεις, παραμερίζεται. Τότε, ἀντὶ νὰ δέχεται κανεὶς διαταγὰς ἀπὸ τὴν συνειδήσιν τοῦ, δέχεται ἀπὸ τὸν ὑπνωτιστὴν. Γιὰ κάποιον πάντως λόγον ὁ ἐγκέφαλος δὲν γνωρίζει ὅτι οἱ διαταγὰς ἔρχονται ἀπ' ἐξω. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ ἐγκέφαλος μεταβιβάζει τὶς διαταγὰς τοῦ ὑπνωτιστοῦ στὸ σῶμα καὶ τὸ δὴναι νὰ κάμῃ πράξεις, τὶς ὁποῖες δὲν θὰ ἔκαμνε κανονικῶς.

Ἰδιαίτερα ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ ἱκανότης ἐνὸς ἀτόμου πού θρίσκειται σὲ κατάστασιν ὑπνώσεως καὶ ὑποφέρει πόνους. Ἐξαγωγὰς

δοντιῶν πού κανονικῶς συνοδεύονται ἀπὸ μεγάλο πόνο γίνονται σὲ κατάστασιν ὑπνώσεως χωρὶς ἀναισθητικὸ καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐνόχλησιν. Ἄν καὶ οἱ γιαντροὶ ἀποφεύγουν τὴν δημοσιότητα γύρω ἀπὸ τὶς ἐργασίας τους σχετικὰ μὲ τὴν ὑπνωσιν, γιατί ἡ κοινὴ γνώμη ἔχει μᾶλλον κακὴ ἰδέαν γι' αὐτήν, παρ' ὅλα αὐτά, μερικοὶ μαιευτῆρες τὴν χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ ἔχουν ἀνώνυμους τοκετοὺς. Ἐνας ψυχίατρος, σπὸ Μίσιγκαν, ὑπνώτιζε τὴν γυναῖκα τοῦ κάθε φορὰ πού ἐπρόκειτο νὰ γεννήσῃ.

Οἱ ὑπνωτισμένοι μποροῦν ἐπίσης μὲ καταπληκτικὴν εὐκολίαν νὰ ἐλέγξουν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Κάποιος ὑπνωτιστὴς στὴ Νέα Ὑόρκη ἔκοψε λίγο τὸ δάκτυλο ἐνὸς ὑπνωτισμένου μὲ μαχαίρι καὶ τὸν διέταξε νὰ σταματήσῃ τὴν αἱμορραγίαν, πρᾶγμα πού ἔγινε ἀμέσως.

☆

Ποιὸς μπορεῖ νὰ ὑπνωτισθῇ; Σ' αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν πού ὑποβάλλεται ἀπὸ πολλοὺς, οἱ ἐπιστήμονες ἀπαντοῦν: «Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι ὑπνωτίζονται ὡς ἓνα θεσμὸν, ἐφ' ὅσον θέλουν». Ὑπάρχουν πολλοὶ πού ὑπνωτίζονται εὐκόλως, ἀλλὰ οἱ διανοητικῶς καθυστερημένοι δὲν ὑπνωτίζονται καθόλου. Ἡ ἐπιτυχία πάντως ἐξαρτᾶται πάντα ἀπὸ τὴν συνεργασίαν. Τὰ παιδιά ὑπνωτίζονται πιὸ εὐκόλως ἀπὸ τοὺς μεγάλους, ἐνῶ οἱ ὑπνοβάτες εἶναι οἱ εὐκολώτεροι ἀπὸ ὅλους.

Μπορεῖ νὰ ὑπνωτισθῇ κανεὶς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ; Οἱ ὑπνωτιστὰι ἀπαντοῦν ἀρνητικὰ στὸ ἐρώτημα αὐτό. Ὅπως δὴποτε, ὅμως, ἂν θέλῃς νὰ ἐπιτρέψῃς σὲ ἓνα ὑπνωτιστὴ νὰ δοκιμάσῃ νὰ σὲ ὑπνωτίσῃ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πιστεύῃς ὅτι θὰ ὑπνωτισθῇς. Τὸ εἶδος τῶν πράξεων, τὶς ὁποῖες μπο-

ρεῖ ὁ ὑπνωτισμένος νὰ κάμῃ, ἀποτελεῖ θέμα συζητήσεως καὶ διαρκείας. Εἶναι δυνατόν π. χ. νὰ κάμῃ κανεὶς ἐγκλημα; Ὅχι, ἀπαντᾷ ὁ Δόκτωρ Ἐρικσον, ὁ ὁποῖος πειραματίσθηκε μὲ πολλοὺς ὑπνωτισμένους πού ἀρνῆθηκαν νὰ διαπράξουν ἀδικήματα, νὰ ποῦν ψέματα καὶ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον ἄλλων προσώπων. Ἄλλη ἐπιστημονικὴ αὐθεντία, ὁ καθηγητὴς Πῶλ Γιάνγκ, διηύθυνε σχετικὰ πειράματα καὶ ἐπέτυχεν ἀπὸ πείσῃ ὑπνωτισμένους νὰ πιάσουν φίδια, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζαν δηλητηριώδη. Τοὺς διέταξε ἐπίσης καὶ πέταξαν στὸ πρόσωπον ἀνθρώπων πού ὑπετίθετο ὅτι ἦσαν ἐχθροὶ τους νερὸ τὸ ὁποῖον ὁ καθηγητὴς τοὺς εἶπε ὅτι ἦταν ὀξύ.

Τὸ πρόβλημα τοῦ ὑπνωτισμοῦ σὰν δύναμις κακοῦ ἢ καλοῦ εἶναι σχετικὸ μὲ τὴν «μεθυπνωτικὴν διάθεσιν». Τὸ γεγονός ὅτι οἱ διαταγὰς πού δίδονται κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὑπνώσεως μποροῦν νὰ ἐκτελοῦνται καὶ ἐπὶ πολλοὺς μῆνες ἢ ἐβδομάδες μετὰ, ἔχει γίνῃ ἀφορμὴ νὰ συμβοῦν δραματικὰ ἐπεισόδια. Ἐνας φοιτητὴς ὑπνωτίσθηκε καὶ τοῦ εἶπαν ὅτι μερικές ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου ἐνὸς καθηγητοῦ τοῦ ἦσαν λευκές. Μετὰ ἀπὸ δύο μῆνες πού ἐδιάβασεν τὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ φοιτητὴς εἶπε στὸν καθηγητὴν τοῦ ὅτι τὸ βιβλίο τοῦ εἶχε λευκὰς σελίδες.

Ἡ σύγχρονη ἱατρικὴ χρησιμοποιεῖ αὐτὴν τὴν «μεθυπνωτικὴν διάθεσιν» σὲ πολλὰς περιπτώσεις, μιὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθη: Ἐνα κορίτσι εἶχε ἐγχειρηθῇ στὸν ἐγκέφαλον γιὰ ὄγκον ὅταν ἦταν 12 ἐτῶν καὶ ἀπὸ τότε ἔπαθε μικρὰ παράλυσι τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς τοῦ σώματος. Ὁ καθηγητὴς τῆς ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου ὅπου ἐσπούδαζε ἡ νέα ἀντελήφθη ὅτι ἡ μι-

κροπαράλυσαι αυτή της είχε δημιουργήσει ένα φόβο ότι ο κόσμος την κύτταζε όταν περπατούσε και η ίδια ζήτησε να βελτιώσει το βάδισμά της με τον υπνωτισμό. Πράγματι, άρχισε σχετική θεραπεία κατά την οποία ο υπνωτιστής της έλεγε να αποβάλει τον φόβο που είχε και να αποκτήσει έμπιστοσύνη στο βάδισμά της. Τα αποτελέσματα ήταν εξαιρετικά. Κανείς δεν διέκρινε πια κανένα ελάττωμα στο βάδισμά της.

Η έπιστήμη χρησιμοποιεί ακόμη τον υπνωτισμό για να επαναφέρει σε κανονική λειτουργία την μνήμη. "Αν ο άσθενης γνωρίζει το γεγονός που προκάλεσε την άνωμαλία στην μνήμη του, μπορεί να θεραπευθεί πιο εύκολα. Εκτός από τις καθαρά επιστημονικές του εφαρμογές, ο υπνωτισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις και να δώσει την λύση διαφόρων προβλημάτων. "Ένας υπνωτιστής του Σικάγου, ο "Ενθιν Μπάρον, υπνώτισε μιαν εύτραφη πελάτισσα του και, χρησιμοποιώντας την «μεθυπνωτική διάθεση», της έδη-

μιούργησε αποστροφή προς τις τροφές που την παχαίνουν. "Επειτα από λίγον καιρό η ωραία κυρία είχε χάσει το μισό της βάρους. Ο Μπάρον παραδίδει τώρα μαθήματα «πνευματικής ανάπαυσης» και υπνωτίζει 100 γυναίκες συγχρόνως.

Ο υπνωτισμός υπάρχει πιθανότατα να επηρεάζει και την εύφροσύνη μας και με τη βοήθειά του μαθαίνουμε κάτι σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα. Τέτοιο πείραμα έκαμε ο καθηγητής Κούπερ, ο οποίος είπε σε ένα μαθητή του να σημειώσει τον χρόνο που ήθελε για να αποστηθιστεί μια σειρά από λέξεις γραμμένες σε διάφορες κάρτες. Μετά ο καθηγητής υπνώτισε τον μαθητή και του υπέβαλε την ιδέα ότι το ρολόι δούλευε άργα και ότι το ένα λεπτό ήταν πραγματικώς πέντε. Κατόπιν έζήτησε από τον μαθητή να μάθει και πάλι τις λέξεις και παρατήρησε ότι μέσα σε ένα λεπτό αποστήθισε πενταπλάσιες λέξεις από εκείνες που αποστήθιζε μέσα σε πέντε λεπτά όταν ήταν ξύπνιος.

Οτέως Δήμαρχος στον δημοσιογράφο: Τί θέλατε να πείτε μ' αυτή τη δημοσίευσί, κύριε;
 Ο δημοσιογράφος: Κύριε Δήμαρχε, δεν είναι αλήθεια ότι παραιτηθήκατε;
 Δεν θέλατε να δημοσιευθεί αυτό;
 Ο Δήμαρχος: Αυτό είναι εν τάξει. "Αλλά δεν ήταν ανάγκη να μπη κάτω από τον τίτλο: «Η πόλις βελτιώνεται!»

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΟΛΕΘΡΙΟΣ ΛΟΧΑΓΟΣ

Του

ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οι δύο κόρες του λοχαγού Γιαννή, αφού παντρεύτηκαν δύο φτωχούς υπαλλήλους, τους έγκριναν έπειτα σ' όλη τους τη ζωή, έπειδή έτόλμησαν αυτοί, δυο κατώτεροι υπάλληλοι, να πάρουν γυναίκες των ποιέ; αυτές, κόρες του Γιαννή, του λοχαγού Γιαννή με τρία χρυσά γαλάνια, που σ' όλους τους στρατώνες, στη Λαμία, στην "Αμφισσα, στην Πάτρα, στην Καλαμάτα, τον Καρθαγαρά, βρίσκεται ακόμα ή φωτογραφία του κι' ακούγεται τ' όνομά του.

—Δεν είμαστε ένα! (Φωνάζει ή μια στον άνδρα της, ταμιακό γραφέα). Είμι άπου σόι! τ' άκού; "Απου οίκογένεια!

Κι' άπ' το διπλανό συνεχόμενο σπίτι, την ίδια σχεδόν στιγμή, ρίχνεται κι' ή άδελφή της στο δικό της άνδρα, τηλεγραφικό υπάλληλο, για τον ίδιο λόγο.

—Τά μούτρα σ' δεν ήταν για του θ'ό μ' του σόι!

Οί όσοι και πολύπαθοι σύγαμποι συνήθισαν τώρα και δε βγάζουν μιλιά. «Δίκαια πάσχουμε», συλλογίζονται. «Τί θέλαμε να πιαστούμε από σόι;»

Το χειρότερο είναι πως ο μακαρίτης λοχαγός Γιαννής δεν είχε ποτέ υποψιαστεί τη σπουδαιότητα της φυσιογνωμίας του και θα τον ξάφνιαζε και τον ίδιον ή πληροφορία πως δημιούργησαν άριστοκρατικό γένος. "Ηξερε καλά πως δεν έλαβε μέρος ούτε στις μεθοριακές συμπλοκές του 86 και πως πέρασε τη στρατιω-

τική ζωή του απλώνοντας τη φιδωτή ουρά της υπογραφής του κάτω από φύλλα συσσιτίου κι' αποδείξεις λυχνοκαίτας. Τέλειωσε το στάδιό του λοχαγός απόστρατος. Μά μήπως δημιουργεί ποτέ ο άνθρωπος την ίδια του ιστορία; Οί απόγονοι τη φτιάχνουν κατά τα γούστα των. Κι' οί δυο θυγατέρες του Γιαννή, σύμφωνα με τη μανία που είχαν να μεγαλοφάνωνται στη μικρή έπαρχία και να κάμουν κοινωνικήν υπόληψη, έφτιασαν το συνταξιούχο λοχαγό στρατηλάτη.

—Μέσα κ' έξου άπ' του στρατού—έλεγαν με θυμό στους άνδρες των—τ' όνομα τ' Γιαννή είναι πασίγνωστου. Πρόσουπου σαν του θ'ότ!—τ' άκού; τί σ' λέου!—πρόσουπου τέτοιου έπριπι να βρή τσ' γαμπρούς άπ' τόπριπαν!

"Εννοούσαν βέβαια πως στις κόρες του Γιαννή έπρεπαν γαμπροί αξιωματικοί. "Αλήθεια! Νύχτα και μέρα, όταν ήταν κορίτσια, περίμεναν την υπέρτατη τιμή να βροντήξουν ένα σπαθί στο πλευρό των. Μά ήταν άπένταρες. Κι' αξιωματικοί της μικρής φρουράς του τόπου, αν είχαν την κοπιαστική εργασία να κρατούν όρθα τα σιγγέλια του μουστακιού των και να βροντούν το σιδερικό των στόχους δρόμους, έδούλευαν βέβαια για να πάρουν προίκα, όχι ξερεές γυναίκες. Όταν πλέον οί κόρες του Γιαννή πάτησαν τα τριάντα δυο, τις έπιασε πανικός. Θέλοντας και μη θέλοντας αναγκάστηκαν να κυττάξουν προς την άθόρυβη τάξι των πολιτικών υπαλλή-

‘Ο Ζ. Παπαντωνίου γεννήθηκε στο Καρπενήσι το 1877. Ήρθε πολύ νέος στην Αθήνα, όπου έπαιξε να σπουδάσει στην αρχή για τους κι έπειτα ζωγράφος. Δεν έγινε ούτε το ένα, ούτε το άλλο — ευτυχώς για τη λογοτεχνία μας που κέρδισε έτσι έναν από τους σημαντικότερους εκπαιδευτικούς της. — Έκκαλλιέργησε όλα τα είδη του λόγου και έγραψε απ’ όλα — ποιήματα, δηγήματα, μελέτες, αισθητικά δοκίμια, θέατρο. Τα κείμενά του, ακόμη και τα πιο σύντομα και τα πιο απλά, τα χαρακτηρίζει μια βαθύτερη καλλιέργεια του ύφους και μια μουσική αίσθηση της λέξεως. Έξεδωσε τα «Πολεμικά Τραγούδια», τα «Θεία Δώρα», τους «Πεζούς ονθύμους», που είναι ίσως και το αντιπροσωπευτικότερό του βιβλίο, τα «Χελιδόνια», τα «Άγια Όρη», τα «Δηήματα», τη «Θυσία», το «Βυζαντινό Όρθρο» κ.ά. Η «Έκλογη» παρουσιάζει ένα από τα όρα ότερά του δηήματα, τον «Ολέθριο Λοχαγό», που το διακρίνει ένα έξαιρετικό λεπτό χούμορ, μια βαθύτερη ψυχολογική ανάλυση των ήρώων και μια πικρή σάτιρα που το κάνει πραγματικά ένα μικρό αριστούργημα είδους.

λων, που περιφρονούσαν προτιμήτερα. Έρριξαν τα μάτια τους προς τη τηλεγραφείο, το ταμείο, το σχολείο, το εφημερίδιο... Μετά πολύ προσκύνημα της προξενιάς ή μεγαλύτερη έκαμε τη σκληρή υποχώρησι να παντρευτεί ένα τηλεγραφικό βοηθό κι η δεύτερη για τον ίδιο λόγο ένα ταμιακό γραφέα. Αυτή ακριβώς ή συνθηκολογία εξαγριώσε ύστερα την περφόρμα των. Άρχισαν να τρώγονται μ’ αυτό πούγινε, ενώ είχε γίνει. Και για να μην τα βάλουν με τον έαυτόν τους που το δέχτηκαν, έγλωσσότρωγαν τους άνδρες των. ‘Ο λοχαγός είχε πεθάνει εδώ και χρόνια, μα το σπαθί του σπιθοβολούσεν ακόμα στις πέτρες του δρόμου γι’ αυτές, ή αυστηρή του φωτογραφία με τη στολή μεγάλωνε, το λοφίο του γινόταν δόκλιχο σύννεφο, το φαντασμά του ζητούσε λόγο για την υποχώρησί των.

—Νουμαρχαίοι κι’ εισαγγελέηδες τούν είχαν στού πλευρό τ’ς... Σχέσεις με τούν καλύτερου κόσμου... Στην παράτα πρώτους μι του λουφίου τ’... Τέτοιοι άνθρωποι δέ ματαγύνουντι. Ένας ήταν!

☆

Το μήλο έπεσε κάτω απ’ τη μηλιά. Τα κορίτσια των μεγάλωναν κι’ αυτά με την ιδέα πως είν’ από οικογένεια. Είχεν ό τηλεγραφητής ένα κορίτσι. ‘Ο ταμιακός δύο κορίτσια κ’ έν’ αγόρι. Οί λαμπρές περιγραφές των μεγαλείων του Γιανή κρατούσαν διαρκώς έρεθισμένη τη φαντασία των μικρών κοριτσιών γύρω στον παππού, ενώ για τους ταπεινούς υπαλλήλους, τους γονιούς των, αισθανόνταν την ίδια περιφρόνησι που είχαν οι μανάδες των. Σκυμμένοι στο χειριστήριο και στους λογαριασμούς ταπεινά ντυμένοι, χωρίς σπιρούνια, με κηλίδες μελάνης στα χέρια κι’ οι δύο σύγαμπροι δέν μπορούσαν να ύψωθούν στην υπόληψι των κοριτσιών των, όσο κι’ αν άγχομαχούσαν για να τα θρέψουν και να τα σπουδάσουν. Η χρηστομάθεια με το «τίμα τον πατέρα σου» δέν ώφέλησε τίποτα. Η γκρίνια της μητέρας των στάθηκε γι’ αυτά ζωντανή διδασκαλία. Δώδεκα χρονών ήταν τα κορίτσια και καμάρωναν. Δεκαπέντε και πατούσαν στα νύχια. Έδιάλεξαν με προσοχή τις φιλενάδες. Τί; Οί έγγονές του λοχαγού θα πάνε μ’ όποια κι’ όποια; Πλησιάζαν μόνο στην άριστοκρατία του τόπου — τη φρουραρχία, τη δημαρχία. «Πού να ρίξ’νι τ’ μύτ’ τ’ς!», έλεγαν οι φτωχές γειτονοπούλες βλέποντας πόσο μακρίναν απ’ αυτές. ‘Όταν έφτασαν στην ηλικία της παντρειάς, τότε δά ξύλιασαν από άξιοπρέπεια. Λιγνές και λίγο ξυλένιες, καθώς ήταν με πλούσια καστανά μαλλιά, ανέκφραστο ύφος κι’ άχρωμο το πρόσωπο σαν άτολμες άκουαρέλλες από έλλειψι άρκτης τροφής, κρατούσαν ύψωμένη στον κυριακάτικο περίπατο τη σανίδα του στήθους των και κινούσαν τα φτωχά κεράσια και τα φύλλα του καπέλλου των με σοβαρή φιλαρέσκεια. Περίμεναν κι’ αυτές άξιωματικό. «Τ’ Γιανή οι άγγονές σπαθί πρέπ’ να πάρ’νι, του στέμμα είν’ οίκογενειακό τ’ς!», έλεγαν οι μαννά-

δες τους. Κ’ εκείνες τώδεσαν κόμπο στο μαντήλι των πως αυτό θα γίνει. Περίμεναν. Και πάλι όμως οι προικωθήρες άξιωματικοί τακτοποιώντας με φοβερή χειρονομία τα φίδα του μουστακιού των στον περίπατο, πολύ λίγο πρόσεχαν τις λιγνές αυτές καλαμιές της υπαλληλίας. Οί τρεις ξαδέρφες πέρασαν τα τριάντα. Πάντα περίμεναν. ‘Ο καιρός όμως άρχισε στο ίσχνό πρόσωπό των να εργάζε-ται τις σούφρες του και τα παράξενά κεντήματά του. Μόλις πρόφτασεν ή μοναχοκόρη του τηλεγραφικού και άρπασεν ένα ήλικιωμένο έλληνοδιδάσκαλο. ‘Όσο για τις δύο κόρες του ταμιακού δέν δέχτηκαν καμμία υποχώρησι. Ήθελαν άξιωματικό. Έτσι έκλεισαν τα σαράντα κι’ έμειναν άνύμφευτες για πάντα.

—Οί άγγονές τ’ λουχαγού (έλεγαν καμμία φορά σε συγγενικά πρόσωπα) θα τιμήσ’νι τον παππούς τ’ς. Δέν βάν’νι όποιον κι’ όποιον στού σπύτ’ τ’ς!

Και τώρα; Ήταν μετανοιωμένες. Θα έπρεπε λοιπόν να βρουν κι’ αυτές κάποιον για να ρίξουν άπάνω του τη φαρμακερή μεταμέλεια που είχαν για το λάθος των. Για προχρότερο δρῆκαν τον αδερφό των. ‘Ο νέος αυτός έμεινε δίπλα των για να χαντακωθεί με τις αδερφές του, σύμφωνα με τα σεβάσματα έθιμα του τόπου. Άφου κάμποσα χρόνια περιπλάνησε τη φαντασία του μέσα σε πολυθόρυβες πολιτείες, άφου ώνειρεύτηκε ταξίδια, λαούς... δρόμους... τρούλλους... κήπους... παλάτια... γυναικες... χρήματα... άφου στα ώνειρα που έβλεπε ξυπνός σε μία καρέλα του καφενείου πλούτισεν, άγάπησε, άνησε — έγινε τέλος βοηθός στο μικρό τηλεγραφείο του τόπου του. Δέν ξαναβγαίνει από κεί! Έσκυψε άπάνω στο χειριστήριο και λησμονημένος στη λησμονημένη κωμόπολι έκτελούσε τακτικά τις μετρημένες κι’ άργές κινήσεις της ζωής του, απ’ την αγορά στο σπίτι, από κεί στο τηλεγραφείο κι’ από κεί στο μοναδικό καφενείο, όπου τη Δευτέρα και την Παρασκευή συνέβαινε το σοβαρό γεγονός ναρθούν οι εφημερίδες!

—Δέν τρέπ’νι να τ’ράς τα γλέντια σ’; Το φίλ’ σ’; Τούν περίπατό

σ’; τν’ κουντσίνα σ’; του καφενείου σ’; τούν καφέ σ’ κι τν’ εφημερίδα σ’! Μόνο για το’ αδερφές σ’ καρφι δέ σ’ καίγ’νι ούλότιλα!

—Ούλότιλα... Ξανάλεγε ή άλλη. Κι τέτοιες αδερφές απ’ δέ σήκουσαν μάτ’ στούν κόσμου! Τί θι νάλιγ’νι νάταν τίπουτα κατώτ’ρις, τίπουτα πρόσ’τις...

—Τίπουτα πρόσ’τις, συμπλήρωνεν ή άλλη, τίπουτα ξιλόγιαστ’ς, τί θα νάλιγ’νι.

Καθώς όμως μιλούσαν μαζί και μπερδεύαν τα λόγια τους, έλεγεν ή μια στην αδερφή της:

—Σώπα σύ, Πολυξέν’, να τ’ τα πώ ίγώ.

—‘Οχι, θα τ’ τα πώ ίγώ να τ’ άκούσ’ μία κι καλή, τί αξίζ’νι οι άδερφές τ’. Να το’ είχ’νι αδερφές το’ έγγονές τ’ Γιανή θα το’ περποιώ-ταν μη στάξ’ κι μη βρέξ’, στα μάτια θα το’ τήρ’νι όπως τούν τ’ράνι, όχι να διαβάξ’ το’ εφημερίδες στού καφενείου!

‘Ο αδερφός είχε πάρει πρό πολλού το ύφος του φιλοσόφου. Μα δέν ήθελε να του πειράξουν τον καφέ και την εφημερίδα, την μοναδική κραιπάλη της καταδικασμένης ζωής του. Κι’ άπαντούσε:

—Τί λέτε κορίτσια (ή πικρή αυτή όνομασία τους έμεινε από συνήθεια στο σπίτι), τόσο μεγάλο φονικό είναι που διαβάξω την «Πολιγγενεία» και πίνω έναν έρμαδιακό καφέ; Και τί να κάμω σαν βγαίνω απ’ το τηλεγραφείο;

—Να τ’ράξ’ς το’ αδερφές! Αυτό να κάν’ς.

—Σαράντα πέντε δλάκερα χρόνια σ’ς τήρ’νι και με τηράτε.

—Σούτ!

‘Ο δυστυχισμένος ξανασώπαινε, ενώ εκείνες δυνάμωναν την ψαλμωδία μπροστά στη μούρη του, σχεδόν χυμώντας άπάνω του. Κι’ ό αδερφός εξαύμαζε πως γίνονται δλ’ αυτά. Πού βρίσκεται τόση φλυαρία, τόσος θυμός, τόσο αίμα στις φουσκωμένες φλέβες του λαίμου των! Και συλλογιέται: «Πώς τ’ άθωα πλάσματα, που κινήτησαν πεταλούδες μαζί του, καταλήξανε βρυκόλακες που τον τρομάζουν; Δέν είναι οι αδερφές του που παίζανε μαζί του και τον κα-

λούσαν νὰ μετρήσουνε τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ καὶ θυμόντουσαν μελίσσι τὰ τραγούδια καὶ τὰ παραμύθια κι' ἔδλεπαν μυριάδες φαντασίες; Πότε πέρασαν αὐτά; Πότε ἦρθαν αὐτὲς οἱ ρυτίδες; Τί σιχαμερή πού εἶν' ἡ ζωὴ! Μὲ τί λύσσα μεταμορφώνει τὰ πουλάκια σὲ νυχτερίδες καὶ τὸ χιονάτο περισσότερὶ σὲ κόρακα!

Μὰ γιατί' ὅλ' αὐτά; Γι' αὐτὴ τὴ φωτογραφία! Καὶ κύτταξε στὸν τοῖχο τῆς σάλας τὴ μεγάλη φωτογραφία τοῦ λοχαγοῦ, μεγαλόπρεπα στημένη σὰν τὰ εἰκονίσματα καὶ τὴ φοβέριζε μέσα του. Νὰ πάρῃ ὁ διάολος τὰ κουμπιά σου! ἔλεγε. Γιὰ τὴν τύχη μου δὲν ἔγινε σκαφτιάς, καρδουνιάρης, μπακάλης... Τί συμφορά ἦταν τὰ τρία ψωρογαλόνια! Νάβλεπες τουλάχιστον μιὰ φορὰ Τούρκο! Κι' ὅταν μιὰ φορὰ στὸ θυμὸ του εἶπε στὶς ἀδερφές του νὰ πάνε νὰ δουλέψουν, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν ἀνάγκη οὔτε αὐτὸν, οὔτε κανένα, οὔτε τὸν παππού, τοῦ φώναξαν:

—Τί; Γιὰ βρωμογύναικας μὰς πήρις; Γιὰ πιρμαντόνους; τ' ἀγγουνὲς τ' Γιαννῆ; ντροπὴ σ'!

—Καλὰ! ἀπάντησεν ὁ ἀδερφός. Καὶ πήρε τὴν ἀπόφασί του.

☆

Ὅταν αὐτὸς δὲν ἦταν πρόχειρος, τᾶβαζαν μὲ τὴν παντρεμένη ξαδέρφη των, κατηγορώντας τὴ πού καταδέχτηκε νὰ πάρῃ ἑλληνοδόσκαλο, μὲ τὴ μητέρα των, μὲ τὸ γονιὸ των, καὶ πάλι τελειώνοντας τὸν κύκλο ξανάπεφταν στὸν ἀδερφό. Ὅταν ἔλειπεν ὁ ἀδερφός, χειρότερο ἀπ' ὅλα γιὰ νὰ ξεθυμάνουν ἦταν τὸ ὄγδο πρόσωπο τοῦ σπιτιοῦ, ἡ κουστὴ ὑπηρέτρια καὶ τῶν δύο σπιτιῶν, ἡ Ἀσήμω.

Ἡ Ἀσήμω εἶχε τὴν τιμὴ νὰ ξυλίζεται ἀπ' ὅλο τὸ σόι τοῦ Γιαννῆ ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια πού μπήκε ψυχοκὸρη στὸ σπίτι τοῦ μακαρίτη λοχαγοῦ. Καθὼς τὴ βρῆκαν κουστὴ ἀπὸ γενετῆς, φτωχὴ μὲ μιὰ μάνα πού δὲν εἶχε πλέον τὸν τρόπο νὰ ρθῇ ἀπ' τὸ χωριὸ νὰ τὴν ξαναδῇ, οἱ κόρες τοῦ Γιαννῆ ἔκριναν πῶς ἦταν ἀπ' τὸ Θεὸ κατασκευασμένη γιὰ νὰ δέρνεται ἀπὸ στρατιωτικὴ οἰκογένεια. Τὴ χτυποῦσαν ἢ τὴν ξεμάλλιαζαν κάθε φορὰ πού ἦταν νευ-

ριασμένες. Τὴ συνήθεια τὴν κράτησαν τὰ κορίτσια. Ἔτσι ὅποια τὰ εἶχε μὲ τὶς ζαρωματιές της ἔδερνε τὴν Ἀσήμω. Κι' Ἀσήμω πού νόμιζε πῶς ἦταν ἀπὸ Θεοῦ διαταγμένο νὰ εἶναι κουστὴ καὶ νὰ βασανίζεται παρηγοριόταν πῶς τουλάχιστον τῆς ἄφιναν οἱ κυράδες τὸ δικαίωμα νὰ κλάψῃ μοναχὴ τῆς τὸ βράδυ, χύνοντας ποτάμι τὰ δάκρυά της στὸ νεροχύτῃ τῆς κοινῆς κουζίνας ἐκεῖ πού ἔπλενε τὰ πιάτα καὶ τῶν δύο σπιτιῶν. Ὅταν ἔλειπαν οἱ δύο γεροντοκόρες, εὕρισκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σιγοτραγουδῇ. Κι' ἐμεῖς οἱ γειτόνοι ἀνοίγαμε τὰ παράθυρα νὰ τὴν ἀκούμε. Τί νάζι, τί φλογέρισμα σ' ἐκείνη τὴ φωνή! Καταρράχτες ἀσημένιοι γκρεμίζονταν κι' ἀχνίζαν στὸ χωριό, ἔλατα κρατοῦσαν ὀρθὴ τὴ λαμπάδα τους, κατσίκια πρόβαλλαν τὸ κεφάλι τους μέσ' ἀπὸ τοὺς θάμνους, τὰ καλαμπόκια ἔβγαζαν μέσ' ἀπὸ πράσινο φουστάνι τὴν ξανθὴ κατσίδα τους... Θάματα ὅλα τοῦ τραγουδιοῦ τῆς Ἀσήμω πού μὰς τᾶφερνε.

Εἶναι τώρα πενήντα πέντε χρονῶν. Κι' ἄξαφνα —τί παράδοξο!— ἓνας χηρευόμενος ἡλικιωμένος ἀσθεστάς πού δούλευε στὰ καμίνια, ἐπειδὴ τὴν ἄκουσε νὰ τραγουδῇ, ἴσως κι' ἐπειδὴ τὴν εἶδε νὰ κλαίῃ, κι' ἀφοῦ τὰ χρόνια της δὲν ἐμπόδιζαν νὰ εἶν' ἀκόμα τὰ φρύδια της γραμμένα, τὰ μάτια της ἡσικιερά κι' αὐτὴ ἀκόμα ἡ κουτσαμάρα της συμπαθητικῇ, τὴ ζήτησε γιὰ γυναῖκα του.

—Σήκω. Μὴν κάθεσαι, τῆς εἶπε μιὰ γειτόνισσα.

—Τί λὲς Κυρὰ Μαρία, ντρέπουμε τὸν κόσμου! Θὰ μὲ δικάσ' οὐ Θιὸς!

—Οὐ Θιὸς μαρή, γιὰ ποιὸ λόγου; Ὁ Θιὸς δὲ διέταξε νὰ θαφτῆς ἰδὼ ζουντανὴ νὰ σὶ φάνι πέντε στρίγγις!

—Τί θὰ πῇ ὁ κόσμος, γλέπ'ς ἰγὼ ἔρμιους ἄνθρωπους. κ'τῆ γυναικα, μαθὲ παντρειά.....

—Οὐ κόσμος; Καὶ σὶ ρουτάει οὐ κόσμος ἄμα δέρνισι μαθές; Συγγινῇ τὸν ἔχ'ς τὸν κόσμου; Ἄς πῇ τοῦ κουντό τ' κὶ τοῦ μακρύ τ'! Τύφλα στοῦν κόσμου!

Ἡ Ἀσήμω ἀκούγοντας πρώτη φο-

ρὰ ἀπὸ ἄνθρωπο μιὰ συμπαθητικὴ κουβέντα, ἄρχισε νὰ τὸ συλλογίζεται.... Νὰ πάρῃ τὸν ἀσθεστά; Μὰ βρῆκε πολὺ κακὴ στιγμὴ. Ἐκεῖνες ἀκριβῶς τὶς ἡμέρες, οἱ δύο θυγατέρες τοῦ Γιαννῆ βρισκόνταν σὲ μεγάλη ἀνησυχία καὶ νευρικότητα, ἐπειδὴ στὴν πόλι ἐμφανίστηκαν δύο μυστακαλῆδες ἀνθυπολοχαγοὶ τοῦ ἐργετικοῦ νόμου, ἀνύπαντροι, πράγμα πού ἀνατάραξε πάλι τὴ φαντασία των καὶ τὶς ἔκαμε νὰ συγυρίζονται διαρκῶς μπροστὰ στὸ μικρὸ καθρέφτη τοῦ τοίχου. Τόσο ἀναστατώθηκαν στὴν πληροφορία πῶς ὑπάρχουν δύο ὑποψήφιοι γαμπροὶ ὧστε, ἂν τύχαινε τὴν Κυριακὴ νὰ δεχτοῦν τὴν καθυστερημένη ἐπίσκεψι καμμιάς κυρίας ὑπαλλήλου, ἡ φαντασία των ξεφρενιασμένη ξετύλιγε μυθικὲς λαμπρότητες τοῦ παπποῦ καὶ διηγώντας κι' οἱ δύο μαζί, τὰ ἀνύπαρκα μεγαλεῖα του. Ἦταν ἀληθινὸ παραλήρημα.

—Οἱ στραταρχαῖοι τοὺν εἶχαν στοῦ τραπέζι τ.ς. Οὐ βασιλῆας τῶδουσι τὸν παράσημου κι τ' ἀρνῆθη.... Τοῦ ὑπουργεῖου ζήταγι τ' συμβουλὲς τ'.... Ἰκατομύρια πέρασαν ἀπ' τὰ χέρια τ' κὶ δὲν ἄγγιξι πεντάρα ντίπ... Ἀσπρου ἄτι καβαλίκιβι κι' ἡ σέλλα χρυσή... Οὐ Μελέαγρους κι' οὐ Μυκῶνιους ἀδερφοποιοὶ τ'....

Δὲν πέρασαν ὅμως λίγες μέρες κι' οἱ δύο ἀνύπαντροι ἀξιωματικοὶ ἔφυγαν. Ὅσαν περαστικοὶ γιὰ τὴν καταδίωξι τῆς ληστείας. Σὲ τέτοια ψυχικὴ κατάσταση πού βρέθηκαν οἱ δύο ἔγγονοι τοῦ λοχαγοῦ μὲ τὸ σῶσιμο μιὰς ἐλπίδας ἀκόμα, τῆς τελευταίας ἴσως, στὴ χειρότερη δηλαδὴ στιγμὴ, ἔτυχε νὰ μάθουν τὰ παντολογήματα τῆς Ἀσήμω. Ἀκούγοντας τὸ νέο βουθάθηκαν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπ' τὴν κατάπληξι. Κυττάχτηκαν. Κιτρίνισαν. Ὑστερα κοκκίνισαν κι' αὐθόρμητα τράβηξαν πρὸς τὴν κουζίνα γιὰ νὰ πέσουν ἀπάνω στὴ δούλα. Μὰ ἐκείνη ἔλειπε στὴ βρύση. Τότε κράτησαν τὸ θυμὸ των καὶ σκέφτηκαν σὲ λίγο νὰ κάμουν τὸν ἀνέγγερο γιὰ νὰ παρακολουθῶσιν τὴ στάσι τῆς Ἀσήμω, ὥστε νὰ πέσουν ἀπάνω της μιὰ καὶ καλὴ. Καὶ στὸ μεταξὺ οἱ τέσσαρις τους,

αὐτὲς κι' οἱ γρηῆς μητέρες των, σχολίασαν μὲ βρυσιές, φοβέρες καὶ τρεμούλα χερῶν τὴν ἀπίστευτὴν προσβολή, ἀγανακτισμένες στὴν ἰδέα πῶς ἐκεῖνο τὸ καφαλισμένο καὶ τσουρο τόλμησε νὰ ζητήσῃ τί; Νὰ γλυτώσῃ! Νὰ μὴν τὴ δέρνουν! Σημειωμένη γυναῖκα! «Ἡ κ'τῆ, ἡ σακάτ'—σα νὰ φύβῃ ἀπ' τὸ σπῖτ' τ' Γιαννῆ, ἀποῦνι τιμὴ τ'ς κὶ καμάρ' τ'ς!»

Τὸ ἀπόγευμα ὁ ἀδερφός των περνώντας ἔξω ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τῆς κουζίνας εἶδε τὴν Ἀσήμω γονατισμένη μπροστὰ στὴν μοναδικὴ κασέλα, τὴ ζωγραφισμένη ἀπόξω μ' ἓνα πετεινὸ νὰ συγυρίξῃ μ' αἰσιόδοξια καὶ προσοχὴ τὰ «ρημάδια» της, αὐτὰ πού ὡς τώρα γιὰ τὸ θάνατό της ἦσαν προωρισμένα. «Στὸ καλὸ μαύρη κι' ἄραχλη! Συλλογίστηκε. Θὰ ζήσης καὶ λίγες μέρες ἀνθρώπινες. Στὸ καλὸ κελαϊδίστρα.» Κι' ἐνῶ κύτταζε μὲ κρυφὴ συμπάθεια τὴ δούλα νὰ διπλώνει τὰ ρούχα της κ' αἰσθανόταν ντροπὴ πῶς ἔπειτα ἀπὸ τριάντα χρόνων ὕψλο ἡ Ἀσήμω θάφευγε ἀπ' τὸ σπῖτι του μὴ ἔχοντας γιὰ προῖκα παρὰ κάτι ἀποφορία στὴν κασέλα, ἔξαφνα χύμηξαν στὴν κουζίνα σὰν ξαφνικὸς ἄνεμος οἱ δύο ἀδερφές του καὶ πιάνοντας τὴν Ἀσήμω τὴν ταρακουνοῦσαν, χωρὶς ἐκείνη νὰ προφτάσῃ νὰ σηκωθῇ κ' ἔκραξαν: «Ποῦ πᾶς μαρή; Τί ριζιλίκια εἶν' αὐτὰ στοῦ σπῖτ' μας; Κρίνι ντέ!» «Ποῦ στὰ τσακιδιά πᾶς; Ἀ,» — «Δὲ θὰ πᾶς π'θινά!» ἔλεγεν ἡ μία καὶ τῆς πετοῦσεν ἀπ' τὴν κασέλα τὰ μπαλωμένα ἀσπρόρουχα. «Π'θινά ντίπ!» ἔλεγεν ἡ ἄλλη καὶ τῆς πέταξε μακρυὰ τὸ μοναδικὸ τῆς γαλάζιο τσίπι πού ἦταν μὲ προσοχὴ διπλωμένο. —«Τοῦ σόι τ' Γιαννῆ ριζιλίκια δὲ δέχτι!» «Στιφάν' στὰ γεράματα, σκρόφα!» —«Κ'τῆ! σημειομέν' τ' διαόλ!» —«Κούσαλου!» Γονατισμένη μπροστὰ στὴν κασέλα, καθὼς τὴν κουνούσαν καὶ τὴν τάραξαν οἱ δύο γεροντοκόρες, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ σηκωθῇ, ἄρχισεν ἡ Ἀσήμω νὰ κλαίῃ, βρύση ἀληθινή, τὸ κλάμα ὅλης τῆς ζωῆς της, νὰ μοιρολογιέται γιὰ φρασμένα καὶ τωρινά. Καὶ τότε ὁ τηλεγραφικὸς πετάχτηκε σὰν ἄγριο θεριὸ στὴ μέση. Ἀρπάχοντας τὶς δύο ἀ-

δερφές του απ' τὰ λιγνά τους χέρια τις έσπρωξε μακριά. Μὰ έκείνες, μανιασμένες, αντίταχθηκαν δυνατά και ξεφεύγοντας ή μιὰ απ' τὰ χέρια του, πήδησε κι' άρπαξε την κουτσή απ' τὰ μαλλιά. 'Ο άδερφός γιά νά τή γλυτώσει σκουτούσε δυνατά τις δυο γυναίκες προς τόν τοίχο, ενώ ακούγονταν κράκ! κράκ! οί ραφές των φουστανιών των που ξυλάνονταν και φώναζε:

—Φεύγα μωρή 'Ασήμω! Φεύγα κι' εγώ είμαι δώ!

Κ' ή 'Ασήμω κούτσα - κούτσα σηκώθηκε κι' έγινε άφαντη προς τὸ βουνό ξεμαλλιασμένη.

—'Ααα... Ούρλιαξαν οί δυο άδερφές, κρατημένες στον τοίχο, ενώ οί άρπάγες των χεριών τους σάλευαν στον άέρα ζητώντας μάταια τις πολύπαθες πλεξίδες της δούλας. Γιά μιὰ παλιοβρώμα νά τυραννάς τσ' άγγονές τ' Γιαννή!

—Νά μου πάρ' ό διάολος τὸ Γιαννή! Φώναξεν έκείνος. Νά μου πάρ' ό διάολος και νά σάς τόν πάρη αυτόν έκεί τὸν καρabanά! Στὸ διάολο.

Και παρατώντας τις γυναίκες χύμηνεν άξαφνα προς τή θάλα, αφού άρπαξε τὸ πρώτο αντικείμενο που βρήκε μπροστά του, ένα σίδερο. Και φτάνοντας στην περίφημη φωτογραφία του λοχαγού άρχισε νά της κατεβάξη τὸ σίδερο με τόσο όρμή, ώστε τὸ τζάμι της έγινε θρύψαλα και στή στολή της εικόνας έπεφταν βροχή τὰ ξεσχίσματα και τὸ πρόσωπό της γέμισε γρατζουνίσματα και τρύπες. Όσο τὸν τραβούσαν οί γυναίκες απ' τὸ ρούχο, τόσο αυτός ξεόχιζε λέγοντας: «Νά τὰ μεγαλεία σου, νά τὸ σόί σου.. νά.. νά..» Και τέτοια ήσαν τὰ ξεφωνητά και τὰ ρεκάσματα και τὸν δυο γυναικῶν, δταν είδαν κουρέλια τὸ ιερό των οίκόσημο, ώστε άνοιξαμε όλοι οί γειτόνοι τὰ παράθυρα νά ίδουμε ποιὸς σκοτώθηκε Δέν είχε πάθει κανένας, έκτός από τὸν μακαρίτη τὸν λοχαγό. Μὰ τὸ αναστάτωμα ήταν φοβερό. Είδαμε τις δυο γρηές νά πηγαίνουν βιαστικά προς τὰ κεί, ζητώντας στο δρόμο τὴν παντοφλά των που ξέφυγε, ενώ έφτανε λαχανιασμένος ό

ταμιακός απ' τὸ καφενείο, κρατώντας τὴν κιμωλία της πρέφας στο χέρια και γύριζεν ό μικρός σκύλος ό Τίγρις γαυγίζοντας στή μέση κι' ύστερα φάνηκεν ή προξενήτρα ή γειτόνισσα, στήν άγκαλιά της όποίας έπесαν άμέσως οί δυο γεροντοκόρες λιποθυμισμένες.

Έτσι έλαβε τέλος ή δόξα του όλέθριου λοχαγού της ειρήνης. Ποτέ Ταμερλάνος δέ φαντάστηκε τις καταστροφές που έφερε τὸ σπαθί του χωρίς νά βγῇ απ' τή θήκη. Τὸ σπίτι έκλεισε. 'Ο τηλεγραφητής πήρε των ματιών του κι' έφυγε, άποφασισμένος ν' άλλαξη στο σαρανταπέντε χρόνια πεσί, σὲ πολὺ μακρινό τόπο. Πήγε στον Κεϊπτάουν. Τὴν ήμέρα που κατεστράφηκεν ή εικόνα του παππού, οί δυο άγγονές του γέρασαν κατά δεκαπέντε χρόνια. Δέν ξανάειδαν στον ύπνο τους άξιωματικό. Δέν ξανάβαλαν στο μαξιλάρι τους τὴ νύχτα τρία κουφέτα, δέν ξανάειδαν τίποτα γιά τὰ μεγαλεία του Γιαννή. 'Η γρηά πέθανε. 'Υστερα ό γέρος. 'Εμειναν οί δυο γεροντοκόρες. Τὰ παραθύρια του σπιτιού είναι κλεισμένα. Κάπου - κάπου φαίνεται στην ταράτσα μιὰ στιγμὴ τὸ καλαμίνιο των χέρι νά μαζεύη κανένα ρούχο.... 'Ερήμωσι και σιωπὴ άπλώθηκε στο σπίτι του Γιαννή. 'Οταν μιὰ μέρα χτύπησε τὴν πόρτα των ένας άνθρωπος μπαλωμένος κι' άσβεστωμένος και ζήτησε τὴν κασέλα με τὰ ρούχα της 'Ασήμω, τούδιξαν με τὸ χέρι τὴν κουζίνα. 'Ηθελαν νά τὸν ρωτήσουν κι' οί δυο «Μπας κι' εἰσι οὐ άσβεστάς; Τν' πήρις τν' 'Ασήμου; Τί γένιτι;» — μὰ δέν μπόρεσαν. 'Ενας κόμπος τις έπιασε στο λαιμό. Θυμήθηκαν τὴν άγάπη της... Τις δουλειές της στο σπίτι. Τὸ κελάδισμά της... Τὴν κουτσαμάρα της.. Θυμήθηκαν πὸς τὴν έδερναν και μετάνιωσαν. Τώρα πέρσσαν όλα! Είδαν τὸν άσβεστά φοτωμένο τὴν κασέλα στον ώμο νά χάνεται τὴν καμπὴ τοῦ δρόμου... κι' αφού κυττάζανε βουδές τὰ προικιά της 'Ασήμως νά φεύγουν, συμπεθερικὸ μ' έναν άνθρωπο, έκλεισαν πάλι τὸ παράθυρο.

Ο Τσάρλς Μόρτον ήταν σ' ένα ταξί στο Μπόστον και παρακολουθούσε με περιέργεια μιὰ γυναίκα που οδηγούσε ένα μεγάλο αυτοκίνητο με τρόπο τρελλό και επικίνδυνο. Σταματούσε στο κόκκινο φῶς ξαφνικά, ξεκινούσε με δυνατά τινάγματα, έκανε άπαράδεκτους έλιγμούς, και, κάθε τόσο, κύτταζε κάτι στο πλαϊνό της κάθισμα. Στὴν έπόμενη υποχρεωτική στάσι, ό οδηγός του ταξί έβγαλε τὸ κεφάλι έξω και τὴν ρώτησε αν είχε χάσει τὸ δρόμο.

—Σκεφθήκαμε πὸς ψάχνετε τὸν χάρτη, πρόσθεσε ό Μόρτον.

'Η κυρία γύρισε χαμογελαστή:

—'Όχι, δέν συμβαίνει τίποτε. 'Εχω έδῶ άπλωμένα μερικά δείγματα ταπεταρίας και δέν μπορῶ νά άποφασίσω ποιὸ μ' άρέσει!

Pourquois Pas?

☆

Είδες αυτά τὰ δυο παιδιά; Μοιάζουν σαν δυο σταγόνες νερού!

—Φυσικά. Είναι τὰ παιδιά του γαλατά!

A. M.

☆

Και περιμένετε ένα μήνα γιά νά αναγγείλετε ότι χάσατε τὴν γυναίκα σας; —Δέν μπορούσα νά πιστέψω, κύριε άστυνόμε, πὸς είχα τέτοια τύχη.

Constellation

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ Η ΩΡΑ

Ο πατέρας, αφού δοκίμασε όλα τὰ μέσα γιά νά κάμη τὸν άμελέστατο γιό του νά διαβάξη, κατέφυγε, τέλος, στήν...πληρωμή. Τὸν φώναξε και τοῦ είπε:

—Γιά κάθε δεκάρι που θα παίρνης στο σχολείο θα σου δίνω ένα τάλληρο, γιά κάθε έννηάρι τρεις δραχμές και γιά κάθε όκτάρι δυο.

Μιὰ έβδομάδα άργότερα ό πατέρας είχε πληρώσει γιά καλούς βαθμούς 30 δραχμές, τὴν έπομένη έβδομάδα ή έπιμέλεια του γιού του τοῦ έστοίχισε 50 δραχμές και τὴν μεθεπομένη 70. 'Ο πατέρας πληρώσε όχι με μεγάλο ένθουσιασμό και αυτό τὸν λογαριασμό και γυρίζοντας στήν γυναίκα του της είπε:

—'Αρχίζω νά πιστεύω πὸς έκανε έταιρεία με τὴν δασκάλα.

Up.

☆

Γιατί άλλες γνώμη και αντί καρδιολόγος θα γίνης όδοντίατρος;

—'Επειδὴ σκέφτηκα ότι ό άνθρωπος έχει μιὰ μονάχα καρδιά, άλλὰ τριανταδυὸ δόντια.

Tatler

☆

Ο συγγραφεύς: Τὸ έργο μου άποτελείται από 3 πράξεις και 542 εικόνες... 'Ο θεατρώνης: 542 εικόνες;

*Ο συγγραφεύς: Ναι. 'Η υπόθεσις έκτυλίσσεται σὲ μιὰ...πινακοθήκη!

Wilson Mizner

«Ο συγγραφεὺς πὺν ἀμάχησε»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΚΚΑΚΙΟΣ

Τῶν

HENRT καὶ DANA LEE THOMAS

Τὸν ὠνόμαζαν «ἤμερο Τζιοβάνι», γιατί μπορούσε νὰ διατηρῇ τὴν εὐθυμία του σὲ κάθε περίστασι. Καὶ ἦταν προικισμένος μὲ μιὰ σπάνια ἱκανότητα νὰ μεταδίδῃ τὴν εὐθυμία του στοὺς ἄλλους. Βρέθηκε σὲ ἓνα περιβάλλον ἀπὸ γυναῖκες, πὺν εἶχαν βαρεθῇ τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς καὶ ἀνέλαβε νὰ τὶς κἀνῃ νὰ εὐθυμίσουν. Ἀντελήφθη ὅτι τίποτε δὲν εἶναι τόσο διασκεδαστικό γιὰ τὴν γυναῖκα, ὅσο μιὰ ἐρωτικὴ ἱστορία. Πάρατήρησε ὅτι ἀρέσει πολὺ στὴ γυναῖκα νὰ παίξῃ μὲ τὶς φωτιές τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ ὅταν καταλαβαίνει ὅτι πρόκειται νὰ κάψῃ τὰ δικά της δάκτυλα, τότε τῆς φθάνει νὰ μεταβίβῃ τὶς ἐρωτικὲς περιπέτειες τῶν ἄλλων.

Ὁ Βοκκάκιος κατάλαβε ὅτι ἡ «κατὰ παραγγελίαν ἀγάπη», ἐνῶ δημιουργεῖ σὲ ὅλους εὐχάριστα συναισθήματα, δὲν παρουσιάζει κανένα κίνδυνο. Οἱ ἔρωτες τῶν ὠραίων γυναικῶν καὶ οἱ περιπέτειές τους εἶναι εὐχάριστα θέματα συζητήσεως ἀπὸ τὶς γυναῖκες πὺν δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ τὶς ἀπολαύσουν. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴ φαντασίαν τῶν «δειλῶν» γυναικῶν καὶ στὴν προσπάθειά του αὐτὴ ἐδημιούργησε τὴ σύγχρονη νουβέλλα.

Οἱ νουβέλλες τοῦ Βοκκάκιου εἶναι τόσο γραφικὲς, ὅσο καὶ τὰ τοπία τῆς Ἰταλίας. Γέλιο, ὁμορφιά, κέφι, καταγίγδες ζήλειες, περαστικές λύπες καὶ ἀγάπη εἶναι τὰ στοι-

χεῖα μὲ τὰ ὁποῖα συνθέτει τὶς ἱστορίες του. Ἀνδρες καὶ γυναῖκες μιλοῦν σ' αὐτὲς τόσο εὐχάριστα καὶ ἀγαποῦν τόσο πολὺ, ὥστε ἀκόμη καὶ σήμερα μπορούμε νὰ νιώσουμε τὶς χαρές τους, διαβάζοντας τὶς μυθιστορίες τοῦ Βοκκάκιου.

Ὁ Τζιοβάνι Βοκκάκιος, γιὸς ἐνὸς Φλωρεντινοῦ ἐμπόρου, γεννήθηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ Δάντη, τὸ 1313. Μυήθηκε στὸν μυστικισμό τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ γρήγορα τὸν ἐγκατέλειψε γιὰ τὴν πραγματικὴ ζωὴ. Στὸ σχολεῖο δὲν ἦταν καλός. Καὶ ὅταν ἔγινε δέκα χρονῶν, τὸν ἔστειλαν νὰ ἐργαστῇ κοντὰ σὲ ἓναν ἔμπορο στὸ Παρίσι. Μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια ἔγινε περιοδεύων ἀντιπρόσωπος τοῦ πατέ-

ρα του, ἀλλὰ εἶχε μεγάλη ἀγάπη στὸ διάβασμα καὶ αἰσθανόταν φοβερὴ ἀποστροφή γιὰ τὴ δουλειά του. «Ὁ γιός μου ἀγοράζει περισσότερα βιβλία, ἀπὸ ὅσα ἐμπορεύματα πουλάει», ἔλεγε ὁ πατέρας του.

Μὲ τὴ μελέτῃ ὁ Βοκκάκιος ἀπέκτησε τόσες φιλολογικὲς γνώσεις, ὥστε ἦταν περισσότερο κατηρητισμένος ἀπὸ τὸν καλύτερο ἀπόφοιτο Πανεπιστημίου τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλὰ δὲν ἐπλησίασε μόνο τὴ φιλολογία. Ἐγνώριζε καὶ τὴ ζωὴ. Μποροῦσε μὲ τὴν ἴδια εὐκολία νὰ γράψῃ ποιήματα καὶ νὰ κἀνῃ ἔρωτα. Τοῦ ἄρεσαν ὅχι μόνο τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ οἱ γυναῖκες.

Ὁ πατέρας του, ἀφοῦ ἀπογοη-

τεύθηκε προσπαθώντας νὰ ἐμπνεύσῃ στὸ γιό του ἀγάπη γιὰ τὸ ἐμπόριο, ἀποφάσισε νὰ τὸν κἀνῃ δικηγόρο. Τὸν ἔστειλε στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Νεαπόλεως. Ὁ Τζιοβάνι ὁμῶς περνοῦσε τὶς ὥρες του μὲ ὅ,τιδήποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μαθήματά του. Εἶχε ἐξασφαλίσει ἀρκετὴ ἐπιχορήγησι ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ μπορούσε νὰ πλησιάσῃ τὰ πάντα καὶ νὰ γευθῇ ὅλους τοὺς ἀπηγορευμένους καρπούς. Οἱ «σοβαρώτεροι» νέοι τῆς ἐποχῆς του καταγινόντουσαν μὲ τὸν Δάντη, τὴν Κόλασι, τὸ Καθαρτήριο καὶ τὸν Παράδεισο. Στὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα ὁ Βοκκάκιος προσθέτει τὸ μυστήριο τῆς γῆς. Ὁ Δάντης καὶ ὁ Πετράρχης τράβηξαν τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου μὲ τοὺς πνευματικὸς ἔρωτες τῆς Βεατρίκης καὶ τῆς Λάουρας. Ὁ Βοκκάκιος ἔδωσε στὸν κόσμο τοὺς ὑλιστικούς ἔρωτες τῆς Μαρίας, τῆς Κόρης τοῦ βασιλιά τῆς Σικελίας Ροβέρτου. Ἦταν 28 ἐτῶν ὅταν καταπιάστηκε μὲ αὐτὴ τὴν ἐρωτικὴ ἱστορία. Ἡ Μαρία ἦταν ἤδη παντρεμένη, ἀλλὰ, ὅπως λέει ὁ Βοκκάκιος, ἓνας νόμιμος σύζυγος δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἓνα μικρὸ ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἀπόκτησι ἐνὸς παράνομου ἐραστή. Τὴν ὠνόμασε Φιαμμέττα —μικρὴ φλόγα— καὶ τὴν ἔκανε ἓναν ἀπὸ τοὺς βασικούς χαρακτήρες τοῦ «Δεκαήμερου».

Ὁ Βοκκάκιος ἔγραψε μιὰ διογραφία τοῦ Δάντη, ἀλλὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἦταν ἀποτυχία. Ἡ ἀνθρώπινη κωμωδία βρισκόταν πολὺ πρὸς τὸν ἀπὸ τὴ «Θεῖα Κωμωδία» τοῦ Δάντη. Ἐθαύμαζε τοῦ Δάντη τὴν ποίησι, ἀλλὰ ἔμενε ἀδιάφορος ἐμπρὸς στὴν θεολογία του. Στὴν προσπάθειά του νὰ δώσῃ μιὰ εἰκόνα τῆς θρησκευτικῆς φλόγας τοῦ Δάντη ἀπέτυχε.

Μετὰ τὴ «Ζωὴ τοῦ Δάντη», ὁ Βοκκάκιος συνέχισε τὸ φιλολογικὸ του ἔργο μὲ ἓνα ἐντελὲς προσωπικὸ στυλ, ἀπλὸ, εἰλικρινὲς καὶ ἀνεπηρέαστο ἀπὸ τὸ βαρὺ καὶ ποικιλιμένο στυλ τῆς ἐποχῆς του. Ὅταν προσπάθησε νὰ διακοσμήσῃ τὸ ὕφος του μὲ τὰ στοιχεῖα πὺν χρησιμοποιοῦσαν οἱ σύγχρονοί του συγγραφεῖς, σχεδὸν ἀπέτυχε.

Ἐγραψε μιὰ μακροσκελὴ ρωμαντική μυθιστορία —τὸν «Φιλόκαλο»— ἡ ὁποία, ἀν καὶ δὲν ἦταν τόσο καλὴ, ἐν τούτοις εἶχε ἐμπορικὴ ἐπιτυχία. Ὁ κόσμος τότε ἤθελε μυθιστόρημα. Ὁ Βοκκάκιος εἶχε δώσει μιὰ νέα ὠθησι στὴ λογοτεχνία καὶ ἡ ὠθησι αὐτὴ ἄρεσε στὸ κοινόν.

Ἐνισχυμένος ἀπὸ τὴν καλὴ ὑποδοχὴ τοῦ πεζοῦ ρωμαντικοῦ του ἔργου θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὶς δυνάμεις του καὶ στὴν ποίησι. Τὸ νέο του βιβλίο, «Θηρηθῆς», ἓνα ἐπικὸ ποίημα, ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ἦταν ἓνα βιβλίο πὺν μιλοῦσε γιὰ ἥρωες καὶ εἶχε γραφῇ ἀπὸ ἓναν ἀνθρωπο πὺν δὲν πίστευε στὰ ἡρωϊκά κατορθώματα. Στὴν «Θηρηθῆς» δὲν ὑπάρχει κίνησις, οὔτε ζωὴ. Ἐχει ὅλα τὰ συστατικὰ τοῦ ποιήματος καὶ ὁμῶς δὲν εἶναι ποίησι. Σιγὰ-σιγὰ ὁ Βοκκάκιος ἔμαθε νὰ γράφῃ ὅχι μόνο μὲ τὴν καρδιά του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ λογικὴ. Τὸ ἐπόμενο βιβλίο του, ὁ «Φιλόστρατος», ἦταν πρὸς τὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του. Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ Βοκκάκιος διηγεῖται τὴν ἱστορία τοῦ Τρωῖλου καὶ τῆς Χρυσῆδος καὶ γιὰ πρώτη φορὰ δημιουργεῖ δυὸ πρόσωπα μὲ ἀρχαῖα ὀνόματα, ἀλλὰ σύγχρονες ἀντιλήψεις. Στὸ βιβλίο αὐτό, ὅπου ὁ Βοκκάκιος βρίσκει ἐπὶ τέλους τὸν ἐαυτό του, διακρίνει κανεῖς τὸ σατυρικὸ πνεῦμα τοῦ φιλοσόφου, πὺν ἤξερε νὰ γελά μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ τὰ τοὺς κοροϊδεύει. Τὸ ἔργο ὁμῶς πὺν μᾶς παρουσιάζει καθαρά τὶς ἱκανότητες τοῦ Βοκκάκιου εἶναι τὸ «Δεκαήμερον».

Ἄς πάρουμε ἓνα ἀπόσπασμα, πὺν μιλάει γιὰ τὴν ἀγάπη: «Σκέψου τοὺς φιλάργυρους πὺν κατακρίνουν τοὺς ἐραστὰς καὶ προτιμοῦν νὰ κάνουν χρήματα καὶ ὅχι ἔρωτα. Ἄς ρωτήσουν ὁμῶς τὸν ἐαυτό τους ἀν ὅλοι οἱ θνητοὶ τοῦ κόσμου μποροῦν νὰ δώσουν στὸν ἄνθρωπο περισσότερη χαρὰ ἀπὸ ὅση τοῦ δίδει ἔστω καὶ ἓνα μόνο λεπτὸ ἐρωτικόν. Θὰ ἀπαντήσουν μὲ καταφρόνησι γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ ὁμῶς θὰ λένε ψέματα. Θὰ κοροϊδεύουν τὴν ἀγάπη καὶ θὰ τὴν ποῦν τρέλλα. Ἀλλὰ ἐνῶ θὰ μαζεύουν τοὺς παράδες τους, θὰ ἀφήνουν νὰ τοὺς ξεφεύγῃ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τους τὸ νόημα τῆς χαρᾶς. Τὰ

χρήματα φεύγουν, μα η αγάπη δίδει χαρά που μένει για πάντα. 'Ο Θεός να τους λυπηθή και τα λεπτά τους να τα δώσει στους έρασάς. Τα πρόσωπα του «Δεκαήμερου» έχουν πάψει να αναλώνουν τη ζωή. Την απολαμβάνουν. Σκέπτονται και μιλούν και εκδηλώνονται ελεύθερα. Δεν προσπαθούν να διορθώσουν τα σπράβια του κόσμου· τα προσπερνούν. Δεν έχουν καμιά διάθεση να θυσιασθούν για τους άλλους, αλλά και δεν θέλουν να θυσιασθούν οι άλλοι γι' αυτούς. Δεν είναι φανατικοί στις απόψεις τους. Δεν προσπαθούν να προσελκύσουν κανέναν, αλλά ούτε προσελκύονται. Δεν τους απασχολεί ούτε το παρελθόν, ούτε το μέλλον. Χρησιμοποιούν τις αναινήσεις του παρελθόντος και τις υποσχέσεις του μέλλοντος για να ζήσουν το παρόν. Όταν ο Διογένης συνήντησε τον Μέγα 'Αλέξανδρο, προσπάθησε να τον επιτιμήσει για τη φιλοδοξία του και του είπε:

—Τί θα κάνης όταν κατακτήσης την 'Αθήνα;

—Θα κατακτήσω την Περσία.

—Και μετά;

—Την Αίγυπτο.

—Και έπειτα;

—Τόν κόσμο όλόκληρο.

—Και κατόπιν;

—Θα ήσυχάσω και θα διασκεδάσω.

—Μα τότε, του απάντησε ο Διογένης, γιατί δεν ήσυχάζεις από τώρα και να χαρής τη ζωή;

Τα πρόσωπα του «Δεκαήμερου» χαίρονται από τώρα. Δεν αισθάνονται καμιά πολιτική υποχρέωση. Όταν στην Φλωρεντία ξέσπασε η πανώλης (1348), δεν σκέφτηκαν ότι είχαν χρέος να μείνουν στην πόλη για να βοηθήσουν τα θύματα της αρρώστειας. Έφυγαν στην έπαρχία, όπου πέρασαν τις ημέρες τους με φαγοπότια και διασκεδάσεις.

Αυτό το είδος της ζωής περιγράφει με έξαιρετική επιδεξιότητα ο Βοκκάκιος στο «Δεκαήμερό» του. 'Ο κόσμος είχε ξεμάθει να γελά. 'Ο Βοκκάκιος του έδιδε πόσο απαραίτητο είναι το γέλιο.

Οι ιστορίες του «Δεκαήμερου» έχουν ξαναγραφη. Δεν είναι δημι-

ουργήματα του Τζιοβάνι, είναι ιστορίες διαφόρων χωρών, όπως και οι ιστορίες του αραβικού παραμυθιού «Χίλιες και μία νύχτες». 'Ο Βοκκάκιος όμως έδωσε στις ιστορίες ζωή. Το «Δεκαήμερο» δεν είναι απλώς μια συλλογή από άσχετες μεταξύ τους ιστορίες. Είναι ένα οργανικό σύνολο. Τα βασικά του πρόσωπα είναι έπτα γυναίκες και τρεις άνδρες, οι οποίοι φοβισμένοι από την πανώλη ζητούν να βρουν χαρά στο «καρναβάλι» της εύθυμίας. Για να περάσουν τις δέκα ημέρες, καθένας διηγείται από μια ιστορία κάθε ημέρα. Έτσι έχουν δέκα ιστορίες την ημέρα και έκατο μέσα στο δεκαήμερο. Οι ιστορίες κάθε ημέρας έχουν όλες το ίδιο περίπου θέμα. Οι ιστορίες π. χ. της δεύτερης ημέρας είναι σχετικές με τους ανθρώπους που έχουν συνεχώς ατυχίες στη ζωή τους, αλλά τελικώς πετυχαίνουν. Την τρίτη ημέρα, οι ιστορίες μιλούν για τις περιπέτειες και τα κατορθώματα των άπατεώνων. Η τέταρτη ημέρα είναι αφιερωμένη στις ιστορίες με δυσάρεστο τέλος. Η έκτη διατίθεται για ανέκδοτα, ή έβδμη μιλάει για γυναίκες που απάτουν τους άνδρες τους και με παρόμοια θέματα περνάει ολόκληρο το δεκαήμερο. 'Ανεξάρτητα από τα θέματα κάθε ημέρας, το «Δεκαήμερο» είναι ένα βιβλίο γεμάτο γέλιο. 'Ακόμη και οι πονεμένες ιστορίες δεν δημιουργούν συναισθήματα λύπης, γιατί η στενωχώρα του Βοκκάκιου δεν είναι τίποτε άλλο, παρά ένα μικρό σύννεφο πάνω σε ένα φωτεινό και ξέγαστο τοπίο. Χωρίς την αντιπαράθεση της λύπης ή χαράς δεν θα είχε νόημα.

'Ο Βοκκάκιος είναι σατυρικός και όχι κινικός. Κοροϊδεύει τους ανθρώπους και τα πάθη τους, αλλά δεν τους μαστιγώνει με το χιούμορ του. Δημιουργεί γύρω τους γέλιο που είναι τόσο ευγενικό και τόσο καλοδιάθετο, ώστε και οι ίδιοι γελούν μαζί του.

Οι περισσότερες από τις ιστορίες του «Δεκαήμερου» είναι πολύ σύντομες. Δημιουργούν μια κατάτασι με λίγες λέξεις και ξαφνικά τελειώνουν με μια έκπληξη. Τέτοια είναι η ιστορία του φιλάργου 'Ερμίνιο

Γκριμάλντι, ο οποίος είπε σε ένα πνευματώδη φίλο του:

—Θέλω έναν καινούργιο πίνακα για το σπίτι μου. Θα ήθελα να μου υποδείξης κάτι που να μην το έχω ξαναδῇ ποτέ.

Και ο φίλος του απάντησε:

—Να ζητήσεις να σου ζωγραφίσουν την γενναϊοδωρία.

Μια άλλη ιστορία αυτού του είδους έχει για θέμα της την περιπέτεια ενός βασιλιά που επιθυμούσε μια ώραία γυναίκα. 'Ο βασιλιάς ανυπομονούσε να κατακτήσει την κυρία και γι' αυτό έστειλε τον άνδρα της στις στραυροφορίες και πήγε απρόσκλητος να γευμάτσει μαζί της. Η κυρία δεν μπορούσε βέβαια να μην υπακούση στις διαταγές του βασιλιά, αλλά δεν ήθελε και να έندωση τις επιθυμίες του. Μαγείρεψε λοιπόν δέκα κοτόπουλα, το καθένα με διαφορετικό τρόπο και άρχισε να σερβίρει το γεύμα. 'Ο βασιλιάς είδε ότι του έδιδε διαρκώς κοτόπουλο και ρώτησε:

—Κυρία μου, δεν υπάρχει στη χώρα άλλο φαγητό από το κοτόπουλο;

—Υπάρχει, Μεγαλειότατε, απάντησε η κυρία, αλλά, οι γυναίκες, όπως και τα κοτόπουλα, με όποια μορφή και αν έμφανίζονται είναι παντού οι ίδιες.

'Ο βασιλιάς κατάλαβε το νόημα της απάντησής και γύρισε στη γυναίκα του.

Μερικές φορές ο Βοκκάκιος αυξάνει το μέγεθος της έκπληξης με την όποια συνήθως τελειώνουν οι ιστορίες του. Χαρακτηριστική είναι η ιστορία του 'Αβραάμ του 'Εβραίου: 'Ο 'Αβραάμ είναι τόσο τίμιος και καλός άνθρωπος, ώστε ένας φίλος του αποφασίζει να τον προσηλυτίσει στον Χριστιανισμό. 'Ο 'Εβραίος όμως δεν πείθεται. Λέει ότι έκτιμά τη θρησκεία του περισσότερο από κάθε άλλη και ότι μ' αυτή γεννήθηκε και με αυτή θα πεθάνει. 'Ο φίλος συνεχίζει τις προσπάθειές του και τελικώς ο 'Εβραίος αποφασίζει να άσπασθῇ τον Χριστιανισμό.

—Πριν όμως γίνω Χριστιανός, λέει ο 'Εβραίος, σκοπεύω να πάω στη Ρώμη να συμβουλευθῶ τον Πάπα

και τους καρδινάλιους. 'Αν από τη συνάντησι που θα έχω μαζί τους αντιληφθῶ ότι ο Χριστιανισμός είναι καλύτερος από τη θρησκεία μου, θα κάνω όπως μου λές. Διαφορετικά θα μείνω 'Εβραίος.

Όταν άκουσε αυτό ο φίλος του ανησύχησε: «'Αδικα κοπίασα, σκέφθηκε, γιατί αν ο 'Εβραίος πάη στη Ρώμη και δῇ τις άδυναμίες και τα ελαττώματα του κλήρου, όχι μόνο θα άρνηθῇ να αλλάξῃ την πίστι του, αλλά και αν ακόμη ήταν Χριστιανός θα γινόταν 'Εβραίος». Γι' αυτό το προσπάθησε να πείση τὸν 'Εβραίο να μὴν πάη στη Ρώμη. 'Ο 'Εβραίος όμως, μὴν και είχε δώσει στο νου του να πάη, τὸ έκανε. Πῆρε ένα άλογο και πήγε στη Ρώμη. 'Αλλά πρὸς μεγάλη του έκπληξη είδε ότι οι κληρικοί ήταν φιλήδονοι και ενδιαφέρονταν μόνο για την κοιλιά τους. Είπε επίσης, ότι άγαπούσαν τόσο πολὺ τὸ χρῆμα, ὥστε για να τὸ ἀποκτήσουν μπορούσαν να πουλήσουν και αὐτὸ ἀκόμη τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅχι μόνο τῶν 'Εβραίων, ἀλλὰ και τῶν Χριστιανῶν. Αὐτὰ και ἄλλα παρόμοια είδε ὁ τίμιος 'Εβραίος στη Ρώμη.

Η ιστορία θα μπορούσε να τελειώσῃ ἔδῳ, ἀλλὰ ὁ Βοκκάκιος τὴν συνεχίζει: «Όταν γύρισε ἀπὸ τὴν Ρώμη ὁ 'Εβραίος, είπε στο φίλο του:

—'Αποφάσισα να γίνω Χριστιανός, γιατί ἀφοῦ οἱ παπάδες σας προσπαθούν τόσο πολὺ να καταπολεμήσουν τὸν Χριστιανισμό και αὐτὸς, παρὰ τις προσπάθειές τους, ὁλοένα εξαπλώνεται, φαίνεται ὅτι τὸν προστατεύει ὁ Θεός και συνεπῶς ὁ Χριστιανισμός είναι ἡ μόνη ἀληθινή θρησκεία στὸν κόσμο.

Μὴ ἀπὸ τις καλύτερες ιστορίες τοῦ «Δεκαήμερου» είναι τὰ «Τρία κουδούνια». Τὰ κουδούνια αὐτὰ συμβολίζουν τὸν Χριστιανισμό, τὸν 'Ιουδαϊσμό και τὸν Μωαβιθισμό. (Μὴ φορὰ και ἕναν καιρὸ —γράφει ὁ Βοκκάκιος— ζῶσε ἕνας ξακουστός και πλούσιος ἔμπορος που είχε ἕνα κουδούνι θαυμαστῆς ὁμορφίας και ἀξίας. Θέλοντας να μείνῃ τὸ κουδούνι για πάντα στὴν οἰκογένειά του, ἔγραψε στὴ διαθήκη του ὅτι σὲ ὁποιον θα ἄφηνε τὸ κουδούνι, αὐτὸς θα

ήταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας καὶ ἔπρεπε νὰ τὸν σέβωνται ὅλοι. Πέθανε ὁ πλούσιος ἐμπόρος καὶ ἄφησε τὸ κουδούνι σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς γιούς του. Γιὰ πολλὰς γενεὰς τὸ κουδούνι πῆγαινε ἀπὸ πατέρα σὲ γιὸ καὶ κάποτε ἔγινε κτῆμα ἑνὸς πατέρα ποὺ εἶχε τρεῖς γιούς, ποὺ ἀγαποῦσαν ὅλοι ἐξ ἴσου πολὺ τὸν πατέρα τους. Ὁ πατέρας, γιὰ νὰ μὴν θίξη κανέναν ἀπὸ τοὺς καλοὺς γιούς του, ζήτησε ἀπὸ ἕναν κοσμηματοποιὸ νὰ τοῦ φτιάξη δυὸ κουδούνια ὁμοία μ' αὐτὸ ποὺ εἶχε.

Ὅταν ὁ κοσμηματοποιὸς τὰ ἔφερε, ἔμοιαζαν τόσο πολὺ μὲ τὸ πρωτότυπο, ὥστε ἀκόμη καὶ ὁ πατέρας δὲν μποροῦσε νὰ τὰ διακρίνῃ. Ὅταν πέθανε λοιπὸν ἔδωσε σὲ κάθε τοῦ γιὸ ἀπὸ ἕνα κουδούνι. Ἀλλὰ οἱ γιοὶ ἄρχισαν νὰ τσακώνωνται, γιατί ὁ καθένας ὑποστήριζε ὅτι αὐτὸς ἔχει τὸ ἀληθινό. Πῆγαν λοιπὸν στὰ δικαστήρια, ἀλλὰ ἡ ὑπόθεσις δὲν ἔχει μέχρι σήμερα τακτοποιηθῇ. Τὸ ἴδιο

συνέβη καὶ μὲ τὶς τρεῖς θρησκείες ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός. Κάθε μιὰ διακηρύσσει ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινή, ἀλλὰ ποιά εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἀληθινή; αὐτὸ μοιάζει μὲ τὴν ἱστορία τῶν τριῶν κουδουνιών.

Στὰ πρῶτα τοῦ χρόνια ὁ Βοκκάκιος ἔπαιζε μὲ τὸν κόσμο. Ἀργότερα ὁμως, ὅταν γέρασε, πῆρε στὰ σοβαρὰ τὰ πράγματα. Ἔδινε διαλέξεις γιὰ τὸν Δάντη, ταξίδευε σὲ διάφορες χώρες μὲ διπλωματικὲς ἀποστολὰς καὶ ἔκανε προσευχὰς γιὰ νὰ ἐξιλεωθῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ποὺ εἶχε κάνει γράφοντας τὸ «Δεκάήμερο».

Παρ' ὀλίγο νὰ γίνῃ καλὸ γέροντος, ἀλλὰ τελικῶς ἄλλαξε γνώμη καὶ πέθανε ὅχι σὰν ἅγιος, μὰ σὰν ἕνας συμπαθὴς ἁμαρτωλός.

Στὴ συντροφιά τῶν συμπαθῶν ἁμαρτωλῶν τοῦ κόσμου, ποὺ ἀγάπησαν καὶ συγχώρησαν καὶ περιμένουν νὰ ἀγαπηθοῦν καὶ νὰ συγχωρηθοῦν, ὁ Βοκκάκιος κρατᾷ πάντα μιὰ θέσι.

Οἱ φίλοι τοῦ ἐξωφρενικοῦ ζωγράφου Πικασσὸ διηγούνται —γιὰ τὸν πειράζουν— τὴν ἀκόλουθη ἱστορία:

Γυρίζοντας κάποτε στὸ σπίτι του βρῆκε ὁ Πικασσὸ μέσα ἕνα διαρρήκτη. Τοῦ ἔφραξε γιὰ λίγο τὸν δρόμο, ἀλλὰ τελικὰ κατάρθωσε ὁ διαρρήκτης νὰ διαφύγῃ —Τὸν εἶδατε καλὰ; τὸν ρώτησε ὁ ἀστυνόμος ποὺ πῆρε τὴν κατάθεσι τοῦ Πικασσό.

—Πολὺ καλὰ.

—Θυμώσατε τὸ πρόσωπό του καὶ ἄλλες λεπτομέρειες;

—Πάρα πολὺ καλὰ.

—Σὰς εἶναι μήπως εὐκόλο νὰ τὸν ζωγραφίσετε;

—Καὶ βέβαια, εἶπε ὁ ζωγράφος καὶ παρέδωσε σὲ λίγο στὸν ἀστυνόμο τὸ σκίτσο τοῦ διαρρήκτη.

Τρεῖς ἡμέρες ἀργότερα εἰδοποιήθη ὁ Πικασσὸ ὅτι θάσει τοῦ σκίτσου ποὺ εἶχε ζωγραφίσει καὶ ποὺ εἶχε ἐπιδειχθῇ σὲ τέσσαρες ἀστυνομικοὺς εἶχαν συλληφθῇ ὡς ἐνοχοὶ γιὰ τὴν διάρρηξι: Ἀπὸ τὸν πρῶτο ἀστυνομικὸ ἕνα...τιρπουσόν. Ἀπὸ τὸν δεύτερο μία...σπασμένη καρέκλα. Ἀπὸ τὸν τρίτο ἕνα στραβωμένο πηροῦνι καὶ ἀπὸ τὸν τέταρτο μία κρεμάστρα.

Pourquois Pas?

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ

Ἡ συμμετοχὴ στὸν Διαγωνισμὸ Σταυρολέξου ἦταν πραγματικὰ πρωτοφανὴς — ὅχι μόνον τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπαρχίας. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος γιὰ τὴν δίκαιη ἐπιλογὴ τῶν καλυτέρων σταυρολέξων δὲν εἶναι ἀρκετός, στὸ ἐξῆς ὁ Διαγωνισμὸς θὰ προκηρύσσεται ἕνα μῆνα πρίν. Ἔτσι, μὲ τὸ τεῦχος Φεβρουαρίου ἀρχίζει ὁ Β' Διαγωνισμὸς Σταυρολέξου μὲ τοὺς ἴδιους ὅρους, ὅπως καὶ ὁ προηγούμενος, καὶ μὲ πρώτη ὀριζοντία τὴν λέξι:

ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΙΣ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΑ ΘΑ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑ

ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Τὸ καλύτερο σταυρόλεξο ἀπὸ ὅσα θὰ φθάσουν ὡς τότε θὰ δημοσιευθῇ στὸ τεῦχος Ἀπριλίου ἐνυπογράφως καὶ μὲ τοὺς γνωστοὺς ὅρους.

Ἀπὸ τὸν Α' διαγωνισμό ἐκρίθηκε πρῶτο τὸ σταυρόλεξο
τοῦ Κώστα Παπαδοπούλου

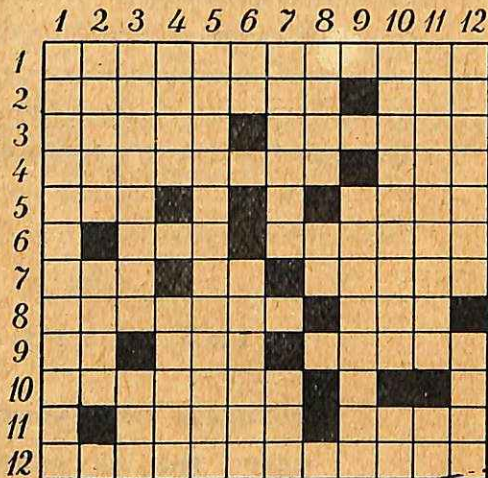
ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Πρωτοπόρον εἰς ἔθνικὰς ἐκδηλώσεις.
2. Αὕτη ἡ περιβολὴ τῆς Φρύνης ἐθάμβωσε τοὺς ἡλιαστάς.—Παραπόταμος τοῦ Ρήνου.
3. Πλέγμα ἀπὸ δούρλα.—Ἡρωὶς ὁμῶνυμον μυθιστορήματος τοῦ Ρισπέν.
4. Τῶν ασφαμάτων αὐτῶν ἡ συγχώρησις εἶναι συνήθως ἐπιβεβλημένη (γεν.).—Μᾶς ἔδωσε τὴν αὐτοβιογραφία του στὸ μυθιστόρημα «Ἀνθρώπινη δουλεία».
5. Νομισματικὴ μονὰς τοῦ Περού.—Χαρτοπαικτικὸς ὅρος.
6. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐστάλη τὸ περίφημο τηλεγράφημα! ποὺ προκάλεσε τὸν γαλλογερμανικὸ πόλεμον τοῦ 1870—71.—Βιολικὸν ὅρος.
7. Συνάντημον τοῦ «εἴσω».—Εἰς τὴν ποίησιν χρησιμοποιεῖται κάποτε καὶ ἀντὶ τοῦ διότι.—Ὑπάρχουν καὶ τέτοια προβλήματα.
8. Ἀκατάλληλος γιὰ νυκτοφύλακας.—Λέγεται καὶ ἐπὶ ἡλικίας.
9. Λέξις ποὺ σημαίνει τὸ ὕδωρ καὶ εἶναι τὸ ὄνομα διαφόρων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης.—Ζητοῦσε περισσότερον ὁ Γκαίτε στὶς τελευταῖες του στιγμές.—Καταστρεπτικὰ γιὰ τὴν παραγωγὴν τὰ τῶν ἀκρίδων.
10. Κατ' ἐπέκτασιν σοβαρότης προσώπου ἢ πράγματος.
11. Κλητικὴ ὕβριστικὴ λέξις.—Πίναξ τοῦ Γύζη.
12. Ὁρισμένον κυματὸν ἀποτελεῖ ἀκουστικὸν φαινόμενον.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Χρησιμεύει γενικῶς πρὸς πειραματισμόν εἰς εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια.
2. Βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ κρίμα καὶ στὴν ἀμαρτία.—Τὸν εἶχαμε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1951 ὑπουργὸ Βορείου Ἑλλάδος (γεν.).
3. Καταλυτὴς καὶ θεμελιωτὴς θρόνων καὶ κρατῶν.—Ὁρος τοῦ σκακιοῦ.

4. Αὐστραλιανὸν πτηνὸν καλούμενον καὶ δρομαῖος.—Ἀπερίγραπτα.
5. Τὴν χρησιμοποιοῦν διὰ τὰ ὁδοστρώματα (αἰτ.).
6. Ἀνθὴ μὲ ὠραίας ποικιλίας.—Τέτοια πάθη δὲν εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνα.
7. Ἀπὸ τὸν Μάγον αὐτὸν ὠνομάσθη τὸ ἀδίκημα διὰ τὸ ὅποιον κατεδικάσθησαν τὸ 1876 δύο ὑπουργοὶ τῆς Κυβερνήσεως Βουλγαρῆ καὶ τρεῖς Ἀρχιεπίσκοποι (αἰτ.).—Ἀρχικὰ ποδοσφαιρική.

8. Ἐγραψε «Φιλοσοφίαν τῆς Τέχνης» καὶ ὑπῆρξε περίφημος καὶ ὡς κριτικός.—Αἰγυπτιακὴ θεότης.
9. Πλαίσια ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπλοῦνται ὁπῶραι πρὸς ἀποξήρανσιν.
10. Παλμῶδης ἀκτινοβολία.—Δηλωτικὸν προσταγῆς ἢ εὐχῆς.
11. Ἀθηνῶνικὴ ὁδὸς πρὸς τιμὴν τριῶν Κεφαλλήνων ἀδελφῶν ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου.—Μουσικὸς φθόγγος.
12. Κατέστησαν τὴν Ζὰν Ντ' Ἀρκ ἡρωίδα.—Ἀπὸ τὸ ξεχώρισμά της προήλθε παροιμία (γεν.).

(Δύσις στὴ σελίδα 127)

Δεύτερο κρίθηκε τὸ σταυρόλεξο τοῦ Γεωργίου Πετρίδη

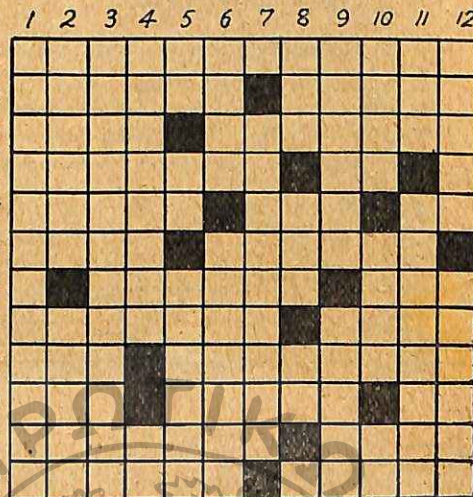
ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Κρατάει ψηλὰ τῆς πνευματικότητος τὴν δόξα (δημ.).
2. Αὐτὸς δὲν ξέρει τί θὰ πῇ πανουργία.—Μ' αὐτὴν ἔρχεται τὸ κουκί... παροιμιᾶς.
3. Ἐκεῖ ἤκούσθη μιὰ φωνή... διδλική.—Τό... τοῦ Καίσαρος ἦτο ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.
4. Ὑπάρχουν καὶ τέτοιοι πρεσβευταί.—Τοπικὸν ἐπίρρημα τῆς δημοτικῆς.
5. Πᾶν κενὸν ἐκ διακοπῆς συνχεῖας.—Πληγὴ τοῦ κάμπου! —Τοῦ τέλους... ἀρχὴ καὶ τέλος!
6. Μὲ τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, ἀποδίδεται εἰς τὸν Σολωμῶντα.—Μὲ αὐτὰ ἀσχολοῦνται οἱ ὑπ' ἀρ. 1 καθάτως... παραπομπῆς.
7. Ἔτσι ταξιθεῖ τὸ γράμμα τοῦ φαντάρου.—Μεγαλώνει μὲ τὸ ψέμμα... στὸν Ντίσνεϋ.
8. Ὁ πενθερὸς τοῦ Κάκροπος, πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς κατὰ τὸν Πausανίαν (γεν.).—Σκῶτος ἐξερευνητῆς (1771—1806).
9. Κοντὰ στὸ Μπρίτζ γίνεται ὁλόκληρος πόλις.—Σ' αὐτὴν ἐπεμβαίνει ἡ μαιευτικὴ διὰ τεχνητῶν μέσων.
10. Ἐνα ταμίειον ποὺ ἐνδιαφέρει τοὺς καπνεργάτας (ἀρχικά).—Ὁποῖος ἀπ' αὐτὸ συλληφθῇ, πρόκειται νὰ τιμωρηθῇ.—Ξενικὸν μέτρον ἐπιφανειῶν.
11. Δὲν ξέρει τί θὰ πῇ... βουλή.—Τὸ τυρναβιώτικο φημίζεται.
12. Φυτόν... τῶν γλαστρῶν (καθαρ.).—Ἡ Ποσιφάη τοῦ ἔκανε μάγια.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Κιβδηλοποιός.
2. Ἀνθρᾶς... θησαυρός.—Ὁ Πανάγιος Τάφος τῶν Μωσαμβανῶν.
3. Τὸ θηλυκὸν του εἶναι κλάδος τῆς ἀρχαιολογίας.
4. Μετάλλινες πλάκες ἢ φύλλα.—Ἀρχικά ὑπουργεῖον.
5. Ποταμὸς τῆς Ἰταλίας.—Δίνει καὶ

- παίρνει... στοὺς προεκλογικοὺς λόγους.—Λατρευμένης θεότητος ὁμοῖωμα (δημ.).
6. Τὸ στραβὸ ξύλλο...δὲν γίνεται (παρ.).—Ὁ μεγαλύτερος... εἶναι ἡ ἑλφίς πόθων, ἔλεγεν ὁ Σενέκας.
7. Πέρασμα, στὴν καθαρεύουσα.
8. Ἐξυπηρετεῖ τὴν ταχεῖαν μετακίνησιν ἐντὸς τῶν συνόρων μας.—Μυθικὸς ἥρωας τῆς Λακωνικῆς καὶ στάρ... τοῦ

- Χάλλυγοντι, ἡ Μπαρμάρ... — Ἀρθρον.
9. Περὶφημος Ἀθηναῖος, ὁ Ἀττικὸς ἐπιλεγόμενος.—Αὐτοὶ εἶναι ἀντινακλαστικὰ φαινόμενα.
10. Σχετικὸν καὶ μὲ ἀπόσπασιν τριχῶν.—Ψυχολογικὸς φόβος.—Ἀρχικά ὑπουργεῖον ποὺ μετετέθη στὸν Πειραιά.
11. Ἐρχομαι καὶ... εἶπεν ὁ Φίλιππος εἰς τὸν Ναθαναὴλ.—Συναρμῶζ δύο ὁμοῖα εἰς ζεύγος.
12. Τὰ περιχώρα τῆς εἶναι πάντοτε ἄγονα.—Γεωτρωτὸτατο φάρν ποὺ ἀπαντῶνται στὸ Σαρωνικὸ καὶ ἀφθονεῖ στὰ Δωλεκανήσια καὶ στὴν Κρήτη.

(Δύσις στὴ σελίδα 127)

Εὐχαριστοῦμε θερμὰ τοὺς ἀναγνώστες μας γιὰ τὰ σταυρόλεξα ποὺ μᾶς ἔστειλαν.

Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα:

Κ. Παπαμαρινόπουλου, Μαίρη Δρακάτου, Κ. Ι. Γιαννούλη, Λιλή Ι. Βα-

βαγιάννη, Ἀγγελικὴ Θεοδωροπούλου, Ἰωάννη Τσίμα, Α. Β. Στεργιόπουλου, Κ. Νικολαΐδη, Οὐρανία Θεοδωροπούλου, Γ. Λαϊνά, Ἀκύλα Παντζόπουλου, Γεώργιο Μπεάκου, Γεώργιο Λάτσιο, Ἐμμ. Νικολαΐδη, Σίβυλλα Βάλληνα,

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΠΟΥ ΘΑ ΣΤΕΙΛΕΤΕ

μέχρι της 28ης Φεβρουαρίου πρέπει:

1) Να είναι σὲ σχῆμα 12X12 μὲ τις λέξεις καθαρά καταχωρημένες μέσα στὸ σχέδιο.

2) Να περιέχῃ ἄρτιες λέξεις καὶ εἰ δυνατόν καμμία λέξι ἀντίστροφη ἢ μὲ τὸ ἄρθρο της.

3) Να ἔχῃ ἐξυπνοὺς καὶ σαφεῖς ὁρισμοὺς γιὰ τὴν κάθε λέξι.

4) Τὰ λεξικά πού μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἶναι τὰ ἑξῆς: Μεγάλη Ἑγκυκλοπαίδεια, Λεξικὸ Ἐλευθερουδάκη, Λεξικὸ «Ἡλίου», Λεξικὸ τῆς «Πρωΐας». Ἄλλα λεξικά νὰ μὴν χρησιμοποιοῦνται, γιατί ἡ ἐπιλογή δυσκολεύεται ἀκόμη περισσότερο.

Τὸ καλύτερο σταυρόλεξο θὰ πληρώνεται μὲ τὴν κανονικὴ τιμὴ συνεργασίας 80 δρχ. καὶ μὲ μία ἐξάμηνη συνδρομὴ τῆς «Ἐκλογῆς» Τὸ 2ο ἢ καὶ τὸ 3ο —ἐφ' ὅσον θὰ δημοσιεύωνται— θὰ πληρώνονται πρὸς 50 δρχ. ἕκαστο.

Χάρην Σπανδοπούλου, Σωτήρ Τσένο, Ἐριέττα Παπαδοπούλου, Ἀγγελικὴ Ράλλη, Ἰωάννη Κίνα, Λήδα Κοσκινά, Λέλα Γιαννακοπούλου, Εὐρυδικὴ Κατσανού, Κων. Ἀγγελόπουλο, Π. Μπονάτσο, Ἄνδρ. Ε. Ταταρίδη, Ρίτα Τζαννίδου, Μάρθα Κούκκου, Μαρία Σπυριδάκη, Β. Κ. Παπαδιά, Τ. Παναγιωτόπουλο, Κ. Σ. Παπαδόπουλο, Ε.Π. Ντάνο καὶ Μ. Κάλφογλου.

Ἀπὸ τὴν ἐπαρχία:

Γ. Μ. Λασκαρίδη Λάρισα, Ι. Σιδηρόπουλο Κιλκίς, Ἡρώ Γεωργιάδου Σάμο, Τίνα Δ. Γκούση Κέρκυρα, Σάντα Νούσια Θεσσαλονίκη, Θ. Αὐγερινό Θεσσαλονίκη, Μ. Ἀνδρεάδη Κόρινθο, Γ.

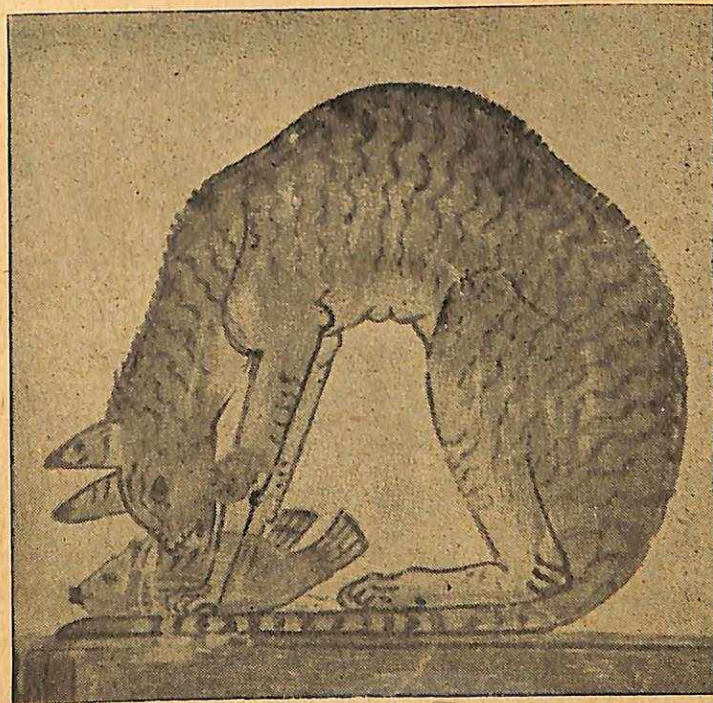
Τραύτη Κόρινθο, Ἑλένη Παπαγγελοπούλου Θεσσαλονίκη, Φ. Η. Μπομπορίδη Λάρισα, Β. Χριστόπουλο Ἀσίνη—Ναυπλίου, Ε. Κουρτίδη Κιλκίς, Χ. Η. Μπομπορίδη Λάρισα, Φ. Τούντα Τρίπολι, Γ. Παπαδοπούλου Αἴγιο, Νούλα Γαργαλάκου Θεσσαλονίκη, Γ. Δ. Γκούση Ἡγουμενίτσα Θεσπρωτίας, Γ. Γιαννούση Τρίκαλα Θεσσαλίας, Γεώργιο Πετρίδη Πάργα, Κ. Παπαδόπουλο Μεθώνη Πιερίας, Δ. Νίτσα Τρίκαλα, Σπ. Παπαθανασίου Θεσσαλονίκη, Π. Καραγιαννίδη Καλαμαριά Θεσ)νίκης.

Ἀνορθογραφίες, ἀνύπαρκτα ὀνόματα, κακὴ διάταξις μαῦρων τετραγώνων, κακογραφίες, ἀπέκλεισαν τοῦ Διαγωνισμοῦ πολλὰ σταυρόλεξα.

Η δασκάλα γράφει στὸν πίνακα τὴν φράσι: «Οἱ διακοπές μου ὄχι ἦταν εὐχάριστες». Ὑστερα ρωτάει τὰ παιδιὰ νὰ τῆς ποῦν τί λάθος βρίσκουν. Καὶ ἓνας πιτσιρίκος ἀπαντᾷ:

—Τὸ λάθος εἶναι ὅτι δὲν εἶχατε κανένα συντροφιά.

Tatler

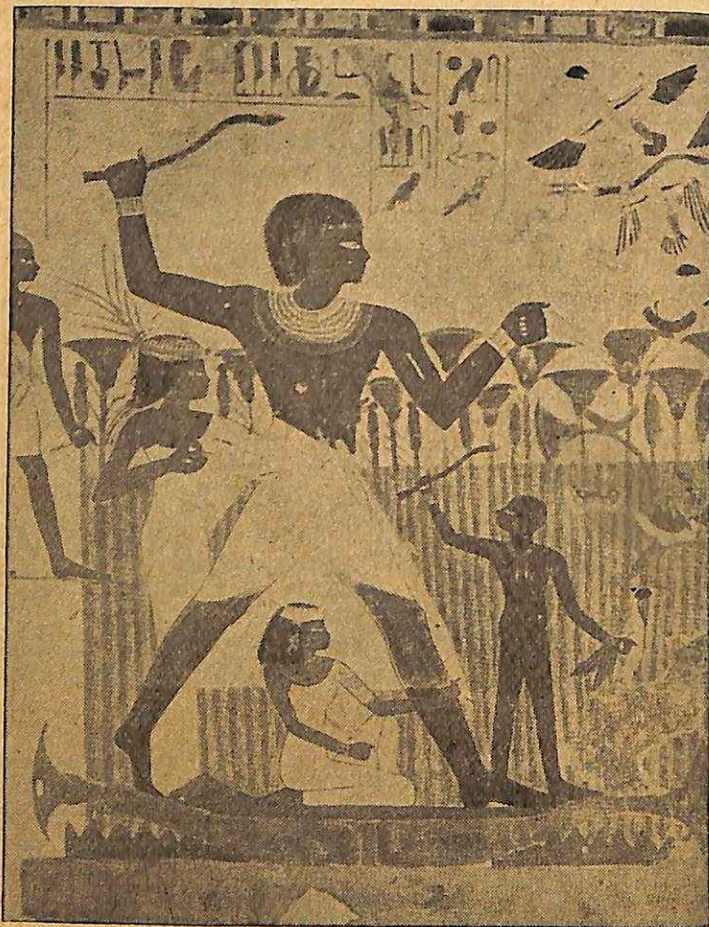
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΦΑΡΩ

Τῆς
N. M. DAVIES

Οἱ τάφοι ὅπου ἀνθεῖ ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς

Η Αἴγυπτος γεωγραφικῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου πού ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ Ἀσσουάν ὡς τὴ θάλασσα. Ἀνάμεσα στὴν ἀνατολικὴ καὶ τὴν δυτικὴ ἔρημο τὸ τμήμα τῆς ἀρδεύμενης γῆς, πού ἄλλοτε φαρδαίνει μερικὰ μίλια καὶ ἄλλοτε μαζεύεται σὲς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ, ἀπλώνεται ὡς τὸ Κάιρο, ὅπου ἀ-

νοίγει καὶ σχηματίζει τὸ δέλτα προτοῦ τελειώσῃ στὴν Μεσόγειο. Τὰ νερά τοῦ Νείλου πού ξεχειλίζουν κάθε χρόνο μεταφέρουν τὴν εὐφορὴ λάσπη ἀπὸ τὸν μακρινὸ νότο καὶ τὴν σκορπίζουν στὴ γῇ πού εἶναι καλλιεργημένη ὡς τὴν τελευταία τῆς γωνίτσα. Ἐξω ἀπὸ τὴν πράσινη ζώνη θρίσκεται ἡ ἔρημος καὶ στὰ σύνο-

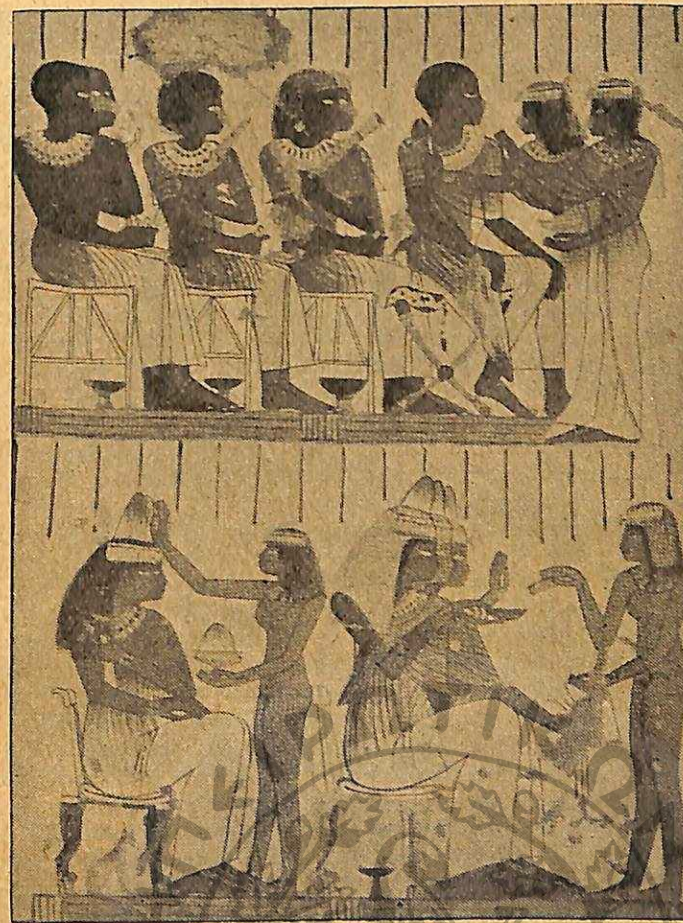
Ἀπόσπασμα ἀπὸ τοιχογραφίαν τοῦ τάφου τοῦ Νάχτ, Θῆβες, 1425 π.Χ. Ὁ Νάχτ καὶ ἡ οἰκογένειά του ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἀγαπημένο τους σπορὸν, τὸ κυνήγι στὸν δάλτσο τοῦ Νεῖλου. Ἀπὸ τὸν ἴδιο τάφο εἶναι καὶ ἡ γάτα τῆς σ. 51

ρα τῆς ἐρήμου, γιὰ νὰ μὴν κινδυνεύουν ἀπὸ τὶς πλημμύρες κάθε χρόνο, εἶναι κτισμένες οἱ περισσότερες πόλεις καὶ τὰ χωριά, τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς σύγχρονης ἐποχῆς.

Στὸ γεγονός αὐτὸ ὀφείλουμε τὴν διατήρησι τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Αἰγύπτου. Τὰ νεκροταφεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀντλήσαμε τόσες

γνώσεις, σκάθονταν μακριὰ ἀπὸ τὴν ὕγρασις πού εἰσδύει στὴ γῆ καὶ στὶς δύο ὄχθες τοῦ ποταμοῦ.

Γενικὰ γιὰ κατοικίες τῶν νεκρῶν διέλεξαν τὴν δυτικὴ ὄχθη. Ἐκεῖ οἱ νεκροὶ συνώδευαν τὸν ἥλιο πού ἔδωκε στὸ ταξίδι του στὸν Κάτω Κόσμο καὶ ἐκεῖ ἡ θεὰ τῆς Δύσεως τοὺς ὑποδεχόταν ὅταν ἡ νεκρικὴ πομπὴ διέσχιζε τὸν Νεῖ-

Τμήμα τοιχογραφίας ἀπὸ τὸν τάφο τῶν Νευταμάν καὶ Ἰπού, Θῆβες, 1390 π.Χ. Οἱ ἐορταστικὲς σκηνὲς εἶναι κοινὴ καὶ ἀγαπημένο θέμα τῶν τοιχογραφιῶν τῶν τάφων. Ἐπάνω κάθονται οἱ ἄνδρες μὲ ἕναν πού ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ κάθισμά του καὶ κάτω οἱ γυναῖκες. Οἱ ὑπηρετοὺς τὶς προσποιοῦνται καὶ κάτω ἀπὸ τὴν καρδέλλα τῆς οἰκοδόμου καθεστὰ ἡ ἀγαπημένη τῆς γάτα.

λο ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης καὶ ἔφθανε στὴν θύρα τῆς τόσο καλὰ προετοιμασμένης «αἰώνιας κατοικίας τους.»

Οἱ Αἰγύπτιοι δὲν λυπόντουσαν καθόλου κόπους γιὰ νὰ καλλώπισουν τὶς νεκρικὲς αὐτὲς κατοικίες ὅπου ἡ ψυχὴ τους θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ζῇ καὶ νὰ χαίρεται

τὶς προσφορὲς τῶν ζώντων συγγενῶν. Οἱ βασιλιάδες (πού τοὺς ἔθαβαν σὲ πυραμίδες ἢ σὲ τάφους λαξευμένους στὸ βράχο) δὲν μπορούσαν νὰ κάνουν στοὺς ἀξιωματοῦχοις τοὺς μεγαλύτερη εὐνοία ἀπὸ τὴν προσφορὰ ἐνὸς διακοσμημένου τάφου καὶ μὲ πολὺ χαρὰ ἀφιέρωναν ναοὺς στοὺς

θασιλικούς τους προγόνους.

Τὰ μνημεία τῆς Αἰγύπτου εἶναι πολλὰ σὲ ἀριθμὸν καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ τὸ Σουδάν ὡς τῇ θάλασσᾳ. Καὶ ἐνῶ πολλὰ ἔχουν καταστραφῇ, συνεχῶς ἔρχονται στὸ φῶς καινούρια καὶ πλουτίζουν τίς γνώσεις μας γι' αὐτὸν τὸν καταπληκτικὸ πολιτισμὸ τῆς ἀρχαιότητος ποὺ ἔπρεπε σὲ παρὰ πολλὰ πρὸ τοῦ ἀρχ' ὅτι νὰ ἀκμάζη ἡ Ἑλλάδα. Σὲ διάφορες περιόδους τῆς ἱστορίας τῆς ἡ αυτοκρατορίας τῆς Αἰγύπτου ἔφθασε ὡς τὸν Εὐφράτη καὶ τὸ Σουδάν καὶ τὸ ἐμπόριόν τῆς μετὰ τὴν Κρήτη, τὴν Ἀσσυρίαν καὶ ἄλλες χώρες τὸ μαρτυροῦν εἰκόνες τῶν προϊόντων τῶν χωρῶν αὐτῶν ποὺ ἐρέθησαν σὲ τοίχους ναῶν καὶ τᾶφων.

Οἱ κυριώτερες ἀρχαιολογικὲς περιοχὲς (ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῶν χρόνων τῶν Πτολεμαίων ποὺ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ) εἶναι πρῶτα οἱ πυραμίδες καὶ οἱ τάφοι τῆς Γκίζας καὶ τῆς Σαχάρας, ποὺ ἀνήκουν στὴν Παλαιὰ Αὐτοκρατορία (2780—2240 π.Χ.) ποὺ χτίστηκαν ἀπὸ τοὺς μεγάλους βασιλιάδες τῆς ἐποχῆς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀξιωματοῦχους τους. Ὑστερὰ ἔρχεται ἡ νεκρόπολις τοῦ Μπενί Χασάν ὅπου οἱ ἰσχυροὶ ἐυγενεῖς τῆς Μέσης Δυναστείας (περ. 2100—1700 π.Χ.) λάξεψαν τοὺς τάφους τους στὰ θράχια καὶ ζωγράρισαν τοὺς τοίχους τους σὲ πρὸ πρωτόγονο στυλ μετὰ ζωηρὲς σκηνὲς πολέμου καὶ ἀθλημάτων. Νοτιώτερα, ἡ πόλις καὶ ἡ νεκρόπολις τῆς Ἑλ' Ἀμάρνα, ποὺ τὴν ἱδρύσας ὁ αἰρετικὸς βασιλιάς Ἀκενατόν (1375—1358 π.Χ.), πεθερὸς τοῦ Τουτανχάμων, φανερῶναι μιὰ καινούργια ὥθησιν στὴν Αἰγυπτιακὴ τέχνη ποὺ προσπάθησε νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν παράδοσιν ποὺ ἔφθασε σὸ κορυφωμά της μετὰ τὴν νατουραλιστικὴ

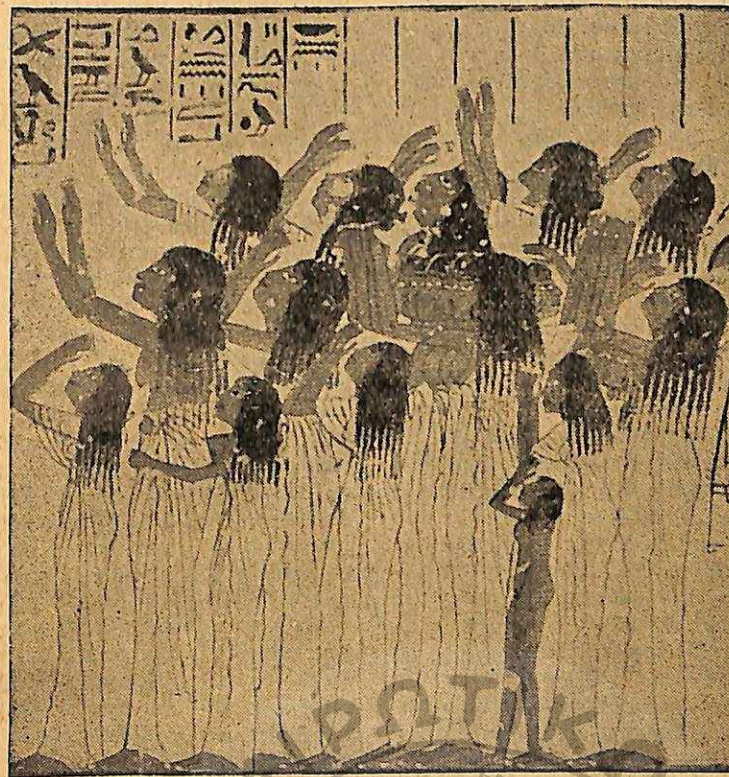
ἀπεικόνισι τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων.

Ἡ περιοχή τοῦ Λουξορ (ποὺ οἱ Ἕλληνες περιηγητὲς τὸ ὠνόμαζαν «Θήβες») εἶναι γεμάτη μνημεία, τὰ περισσότερα τῆς Νέας Αὐτοκρατορίας (1580—1085 π.Χ.). Στὴν ἀνατολικὴ ὁχθὴ θρίσκονται οἱ ναοὶ τοῦ Λουξορ καὶ τοῦ Καρνάκ. Στὰ Δυτικὰ ἐκτείνεται ἡ Θηβαϊκὴ πεδιάδα μετὰ τμήματα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀμενόφις Γ' ποὺ ἀτενίζουν πέρα ἀπὸ τὸν Νεῖλο. Κάτω ἀπὸ τὰ δυτικὰ θράχια θρίσκεται ὁ ναὸς τῆς βασίλισσας Χατσεψσουτ καὶ δίπλα τοῦ ὁ ναὸς τῆς προκατόχου της, τῆς Μέσης Αὐτοκρατορίας, Μεντού-Χόπε.

Στὴν περιοχή αὐτὴ ὑπάρχουν κυρίως τάφοι τῶν εὐγενῶν τῆς 18ης καὶ 19ης δυναστείας (1580—1085 π.Χ.).

Κρυμμένοι στὰ θράχια θρίσκονται λαξευμένοι οἱ τάφοι τῶν βασιλέων τῆς Νέας Αὐτοκρατορίας. Τάφοι τῆς Παλαιᾶς Αὐτοκρατορίας θρίσκονται καὶ στὸ Ἀσσουάν καὶ ἄλλα μνημεία πολλῶν περιόδων θρίσκονται πολὺ μακρύτερα μέσα στὸ Σουδάν.

Ἐδῶ βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ ἀναφέρουμε ὅλη τὴν ἱστορία τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρακμῆς τῶν δυναστεϊδῶν τῆς Αἰγύπτου, τῶν κατακτήσεων τῆς καὶ τῶν τιμῶν ποὺ δέχτηκε ἀπὸ ξένες χώρες ἔτσι ποὺ πλούτισε τοὺς ναοὺς της καὶ προώθησε τὴν ἀνάπτυξίν της. Τὸν καιρὸ τῆς μεγάλῃς τῆς ἀκμῆς, οἱ βασιλιάδες τῆς εἶχαν στὴν ἐξουσίαν τους ὅλη τὴν περιοχή ἀπὸ τὴν Νουβία ὡς τὴν Μεσόγειον καὶ οἱ λαοὶ τῆς Παλαιστίνης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας ἀναγνώριζαν τὴν κυριαρχία της. Μετὰ τοὺς λόγους οἱ ἰσχυροὶ δυναστεῖες ἐκείνων ποὺ ἔχτισαν τίς πυραμίδες τῆς Παλαιᾶς Αὐτοκρατορίας ἐξαφανίστηκαν

Ἐδῶ ἔχομε ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τοιχογραφίαν τοῦ τάφου τοῦ Ρά-μορ, 1400 π. Χ. Τὴν ἴδια σκηνή, γυναικῶν ποὺ μοιραλογοῦν, συναντᾷ κανεῖς σήμε-
ρα στὰ αἰγυπτιακὰ χωριά.

στὸ τέλος τῆς Ἑκτῆς Δυναστείας. Ἀκολούθησε μιὰ ἐνδιάμεση περίοδος μᾶλλον σκοτεινὴ (7η—10η Δυναστεία). Καὶ ὕστερα ἤρθαν διάφοροι ἡμιανεξάρτητοι τοπικοὶ κυβερνήτες. Στὶς Θήβες ἱδρύονται οἱ νεκροπόλεις τῶν πριγκιπῶν τῆς Ἑνδεκάτης Δυναστείας. Οἱ μονάρχες τῆς Δωδεκάτης Δυναστείας βασιλεύσαν σ' ὅλοκληρὴν τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔκτισαν τίς πυραμίδες τους στὰ νότια τοῦ Κάιρου, στὴν περιοχή τοῦ Φαγιούμ. Τὰ μνημεία τους θρίσκονται σὲ ὅλη τὴν Αἴγυπτον καὶ μαρτυροῦν τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν δύναμιν τους.

Μιὰ περίοδο παρακμῆς ἔφερε ἡ εἰσβολὴ τῆς σημιτικῆς φυλῆς τῶν Ὑξῶν. Ἐπειτα οἱ Αἰγύπτιοι ἄρχοντες ποὺ ἐξακολουθοῦσαν νὰ κυβερνοῦν τίς Θήβες ἐδιώξαν τοὺς εἰσβολεῖς καὶ ἱδρύσαν τὴν 17η Δυναστεία. Αὐτὸ ἦταν κατόρθωμα τῶν μεγάλων Φαραῶ τῆς Νέας Αὐτοκρατορίας — ποὺ ἱδρύσαν μετὰ τὴν σειρά τους τὴν 18η Δυναστεία μετὰ πρωτεύουσαν πάλιν τίς Θήβες καὶ ἔδωσαν στὴν αἰγυπτιακὴ αὐτοκρατορία τὴν μεγαλύτερὴν τῆς ἔκτασιν. Ὁ αἰρετικὸς βασιλιάς Ἀκενατόν — ἕνας μονοθεϊστὴς — μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν στὴν Ἑλ' Ἀμάρνα,

αλλά μετά τον θάνατό του αποκαταστάθηκε ή παλιά λατρεία του "Αμμωνος και όλων των θεών και ή πρωτεύουσα μεταφέρθηκε ξανά στις Θήβες.

Η 19η και ή 20ή Δυναστεία ήταν ισχυρές και πολλοί από τους Φαραώ τους είχαν τὸ ὄνομα Σωθις ή Ραμσή. "Υστερα ἀπ' αὐτοὺς ή αὐτοκρατορία ἔπεσε πάλι σὲ παρακμή και ή ἐπιρροή τῶν ἱερέων ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῶν βασιλέων. Τμήματα τῆς Αἰγύπτου κυβερνήθηκαν διαδοχικά ἀπὸ κατακτητὲς ἀπὸ τὴν Λιβύη και τὸ Σουδάν και ἔγινε και μιὰ Ἀσσυριακή εἰσβολή. "Υστερα ἀπὸ μιὰ σύντομη ἀναγέννησι κατὰ τὴν 26η Δυναστεία (663—525 π.Χ.) ἀκολούθησε μιὰ Περσική εἰσβολή με ἀρχηγὸ τὸν Καμβύση. Οἱ Αἰγύπτιοι ἀνακτοῦσαν τὴν ἀνεξαρτησία τους γιὰ σύντομα χρονικά διαστήματα, ὥσπου ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος περιέλαβε τὴν Αἴγυπτο στὶς κτήσεις του. Ὡστόσο μετὰ τὸν θάνατό του ἄρχισε μιὰ καινούργια περίοδος τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας με τοὺς Πτολεμαίους, πὺ κράτησε ὡς τὴν κατὰκτησι τῶν Ἀράβων τὸ 641 μ.Χ. "Ετσι ἔσβησε ή ἀρχαία Αἴγυπτος ἔκτος ἀπὸ μερικά ἴχνη τῆς πὺ ἔξακολουθήσαν νὰ ζοῦν στὴν τέχνη και τὴν γλῶσσα τῶν Κοπτῶν.

Τὸ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
ΚΑΙ Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ

Οἱ Αἰγυπτιακοὶ τάφοι θεωροῦνται κατοικίες τῶν νεκρῶν. Ἐκεῖ ὁ νεκρὸς κάτοχος τοῦ τάφου ἤλπιζε πὺς θὰ ἀπολάβανε τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐπίγειας ζωῆς. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο τοὺς τοίχους τοῦ τάφου τοῦ ἔβαζε και ζωγράφιζαν ή σκάλιζαν θέματα σχετικά με τὶς ἀσχολίες του, τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς, τὶς διασκέδασεις του, ἀθλήματα, μουσική,

χορὸ, γιορτές. Τὸ πνεῦμα του και ή ψυχὴ του θὰ μπορούσε, με τὴ βοήθεια μαγικῶν τύπων, νὰ εἰσαχθῇ στὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου κόσμου ὅπως τὸν εἶχε συλλάβει ὅταν ἦταν ἀκόμη ζωντανός.

Οἱ ἐπιγραφὲς πὺ συνοδεύουν τὶς τοιχογραφίες ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἱερογλυφικά πὺ εἶναι κι' αὐτὰ μικρὲς εἰκόνες. Μερικὲς εἶναι δύσκολο νὰ ἐρμηνευθοῦν γιὰτὶ ἔχουν πάρει πιά μιὰ ἐντελὴ συμβατικὴ μορφή στὴν μακρὰ Αἰγυπτιακὴ ἱστορία, ἄλλες ὅμως πὺ εἰκονίζουν θεοὺς, ἀνθρώπους, ζῶα, πουλιὰ και ἔντομα εἶναι γιὰ μάλιστα λεπτομέρειες και θρίσκονται πολὺ κοντὰ στὴ φύσι.

Τὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων δὲν τὴν θρίσκουμε ἀπεικονισμένη στοὺς ναοὺς πὺ οἱ τεράστιοι τοῖχοι τους εἶναι γιὰ μάλιστα ἀπὸ εἰκόνες πὺ δείχνουν τελετὲς γιὰ τοὺς θεοὺς ή πολεμικὲς σκηνὲς ή τὸν βασιλιά νὰ ἐξοντώνη τοὺς ἐχθροὺς του και νὰ φέρνη τὴ λεία του στοὺς θεοὺς, οὔτε στοὺς λαξευμένους τάφους τῶν Θηβῶν και ἄλλων περιοχῶν.

Γιὰ νὰ τὸ θροῦμε αὐτὸ πρέπει νὰ πᾶμε στοὺς τάφους τῶν ἰδιωτῶν ή και τῶν ἀξιωματῶν. Βρίσκουμε ἀντιβασιλεῖς τῆς Νουβίας, δημάρχους πόλεων, δικαστὲς, στρατιωτικοὺς, γραφεῖς, ἐπιτηρητὲς κτημάτων, ἐργαστηρίων και ἕνα σῶρ ἄλλους γραφιάδες και λογιστὰς. "Ὅλοι παίζουν τὸν ρόλο τους στὴν πολὺπλοκή διοίκησι τοῦ βασιλείου. Ἐχουν μάλιστα διατηρηθῇ —και πολὺ σωστά— και τάφοι μερικῶν σχεδιαστῶν και γλυπτῶν. Ἀπὸ τὸν σύντομο αὐτὸ κατάλογο παραλείπονται ὅλες οἱ διαβαθμίσεις τοῦ πολυάριθμου ἱερατείου.

Οἱ γυναῖκες συχνὰ ἦταν ἱέρειες και ὁ τίτλος «τραγουδίστρια» ή «μουσικός» εἶναι πολὺ συνηθι-

σμένος. Ἀκόμη ἀναφέρονται τὰ ἐπιθέτα «θετὴ μητέρα τοῦ βασιλιά» και «βασιλικὴ εὐνοουμένη».

Οἱ σκηνὲς ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ δὲν σκέπαζαν ὅλους τοὺς τοίχους τῶν νεκρικῶν θαλάμων. Ἐκεῖ εἶχαν τὴ θέσι τους και ἀναπαραστάσεις νεκρικῶν τελετῶν. Στὴν Παλαιὰ Αὐτοκρατορία, οἱ σκηνὲς αὐτὲς ἀπεικονίζονται πολὺ σπάνια. Στὴν Νέα Αὐτοκρατορία ὅσῳ, στὶς Θήβες (18η και 19η Δυναστεία) οἱ τάφοι ἔχουν ὀρισμένη διαρρύθμισι στὶς τοίχογραφίες ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ τῆς γῆς θρίσκονται

Φορτωμένοι προσφορὲς ὁ νέος αὐτὸς ἐτοιμάζεται νὰ κάνει τὴ θυσία τοῦ στοὺς θεοὺς. Τὰ χέρια του δὲν χωροῦν τίποτε ἄλλο και ἕνα μπουκέτο λουλούδια τὸ ἔχει ῥίξει στὸ λαμὸ του.

τοίχογραφίες ἐκτιμῶσιν τὶς συνειδητὲς τῆς συμβατικότητες. Ἡ προοπτικὴ ἀγνοεῖται τελείως ἔκτος ἀπὸ μερι-

Τὸ ἀπόσπασμα ἀνῆκει σὲ τοιχογραφία τάφου τῶν Θηβῶν τῆς 18ης Δυναστείας. Τὰ ἄροτρα, ἔτοιμα, περ μένουν τὸν ἰδιοκτήτη τους γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ή δουλειά.

κές σπάνιες περιπτώσεις. "Όταν ζωγραφίζουν ένα πρόσωπο κατά μέτωπο τοποθετούν τὰ μάτια στή σωστή τους θέση, αλλά τούς δίνουν πάλι την ίδια θέση όταν ζωγραφίζουν τὸ πρόσωπο προφίλ. Τούς δώμους τούς αποδίδουν κατά μέτωπο ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπο σῶμα ζωγραφίζεται ἀπὸ τὸ πλάι.

Ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια εἶχαν παραδοθῇ αὐστηρότατοι κανόνες ποὺ ἀκολουθοῦσε ἡ ἀπεικόνις τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς καὶ οἱ κανόνες αὐτοὶ ἐφαρμόζονταν ιδιαίτερα γιὰ θεότητες, βασιλιάδες καὶ ἰδιοκτῆτες τάφων. Τὰ κύρια πρόσωπα εἰκονίζονται σὲ μεγαλύτερες διαστάσεις ἀπὸ τὰ ἄλλα γιὰ νὰ καταδειχθῇ ἡ σημασία τους στὶς εἰκονιζόμενες σκηνές.

"Όταν οἱ εἰκόνες ἀναφέρονταν σὲ χωρικούς ἢ γενικὰ σὲ ταπεινούς ἀνθρώπους καὶ κυρίως στὰ ζῶα καὶ στὰ πουλιά, οἱ καλλιτέχνες εἶχαν πολὺ μεγάλη ἐλευθερία.

Στὶς ἐλεύθερες γραμμὲς τῶν πρώιμων σχεδίων καὶ στὰ χαριτωμένα, ἔξω ἀπὸ συμβατικότητα, σχεδιάσματα ἐπάνω σὲ κομμάτια ἀπὸ ἀσβεστόλιθο, βρίσκουμε μιὰ ἀπροσδόκητη φυγὴ ἀπὸ τὰ προσκόμματα ποὺ ἐπιβάλλονται στὰ ἄλλα ἔργα.

Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας εἶναι ὅτι ὑπῆρχαν ὠρισμένοι τύποι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ καλλιτέχνης δὲν μποροῦσε νὰ ξεφύγῃ παρὰ σὲ ὠρισμένες μόνο στιγμές. Πρέπει ἀκόμη νὰ θυμώμαστε πὼς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινούς ζωγράφους παραμόρφωσαν τὸ ἀνθρώπινο σῶμα πολὺ περισσότερο ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ

Οἱ τάφοι δὲν εἶναι ἐντελῶς ὑπόγειοι, παίρνουν τὸ ἀμυδρὸ φῶς τους ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὁ προσανατολισμὸς τῶν τάφων ἦταν ἀπὸ τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικά. Ἡ δύσι ἦταν ὁ τόπος ποὺ ἔδυε ὁ ἥλιος καὶ ἐκεῖ θρῖσκόταν ἡ εἴσοδος γιὰ τὸν κάτω κόσμος. "Ετσι ὁ πρωῒνός ἥλιος ἔστελνε τὶς ἀκτίνες του κατὰ μῆκος τοῦ ἄξονος τοῦ τάφου καὶ φώτιζε καὶ τὶς ἐσώτερες γωνιὲς μὲ τὰ ἀγάλματά τους. Ὅπωςδήποτε ὑπῆρχε πολὺ λίγο φῶς γιὰ νὰ ὀδηγῇ τὸν ζωγράφο καὶ παραμένει μυστήριο πὼς κατῴρθωσαν νὰ ζωγραφίσουν τὶς λεπτομέρειες καὶ τὰ λεπτὰ περιγράμματα τῶν εἰκόνων τους. Σήμερα γιὰ τὶς ἀντιγραφὲς χρησιμοποιοῦν κάτοπτρα ὥστε νὰ πέφτῃ φῶς στοὺς ἐσωτερικούς χώρους, ἀλλὰ θέβαια αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο. Στὸς τεράστιους βασιλικούς τάφους τῶν Θηβῶν ποὺ εἶναι λαξευμένοι θαθεῖα μέσα στὰ θράχια καὶ ποὺ τὸ τελευταῖο κομματάκι τῶν τοιχωμάτων τους εἶναι σκεπασμένο μὲ ἀναπαραστάσεις, δὲν εἰσχωροῦσε καθόλου φῶς τῆς ἡμέρας. Ἐκεῖ θὰ χρησιμοποιήθηκαν λάμπες, ὅπως καὶ σὲ πολλοὺς τάφους εὐγενῶν. Οἱ λάμπες ὅμως ποὺ θρέθηκαν φαίνονται ἐντελῶς ἀκατάλληλες γιὰ μιὰ τέτοια δουλειά. Τὰ χρώματα, ποὺ ἡ κλιμακὰ τους δὲν ἦταν πολὺ μεγάλη, θὰ ἀναμειγνύονταν ἀσφαλῶς σὲ ποσότητες καὶ μετὰ θὰ μεταφέρονταν ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ περάσματα καὶ μ' αὐτὲς θὰ ζωντάνευαν οἱ μορφὲς σύμφωνα μὲ τὶς αὐστηρὲς διατάξεις τῆς τέχνης.

Ἡ πρῶτοβγαλτὴ ἡθοποιὸς φθάνει τὴν ἐπομένη τῆς πρεμιέρας ἑξαλλῇ στὸ γραφεῖο τοῦ θιασάρχου. Κρατᾷ στὰ χέρια τῆς ἓνα μάτσο ἑφημερίδες καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια λέει:

—Τοὺς παληανθρώπους τοὺς κριτικούς. Μὲ χαντάκωσαν...

—Μὴ στενοχωριέσαι, τὴν παρηγορεῖ ὁ θιασάρχης. Μὴ τοὺς δίνεις καμμιὰ σημασία. Οἱ κριτικοὶ εἶναι παπαγάλοι, ποὺ ἐπαναλαμβάνουν, σχεδὸν στερεότυπα, ὅ,τι ἀκοῦνε!...

Pourquois Pas?

☆

Ὁ δάσκαλος: Πότε ὁ Χριστὸς καθιέρωσε τὸ μυστήριο τοῦ γάμου;
Ὁ μαθητής: "Όταν εἶπε: «Ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιούσι...»
A. M.

ΕΔΩ ΚΙ' ΕΚΕΙ

Ένας μαθητής, ποὺ καταλάβαινε ὅτι ὁ καθηγητὴς του θὰ τὸν ἀπέρριπτε, τὸν πλησίασε μιὰ μέρα καί, γιὰ νὰ τὸν συγκινήσῃ, τοῦ εἶπε:

—Κύριε καθηγητά, ἂν μὲ ἀπορρίψετε, νὰ ξέρετε ὅτι θὰ πάω νὰ πέσω στὴν θάλασσα καὶ θὰ πνιγῶ.

—Μά, ξεχνᾷς, παιδί μου, ὅτι τὰ κούτσουρα ἐπιπλέουν; ἀπάντησε ἀτάραχος ὁ καθηγητής.

Constellation

☆

Τὸ ἀνδρόγυνο φθάνει στὸ ἐξοχικὸ ξενοδοχεῖο γιὰ νὰ παραθερίσῃ καὶ ὁ ξενοδόχος τὸ ὑποδέχεται μὲ τὴν ὑπόσχεσι:

—Θὰ περάσετε σὰν στὸ σπίτι σας.

—Τότε πάμε σὲ κανένα ἄλλο ξενοδοχεῖο, λέει ὁ σύζυγος.

Tatler

☆

Δὺ ἄστυνομικοὶ στὴν Βόρειο Καρολίνα σταμάτησαν ἓνα ὀδηγὸ καὶ ζήτησαν νὰ δοῦν τὴν ἀδεία του. Ἀφοῦ ἔψαξε στὸ πορτοφόλι καὶ στὶς τσέπες του ἀρκετὴ ὥρα, ὁ ὀδηγὸς ἔβγαλε μιὰ τυπωμένη κάρτα, ποὺ δὲν ἔμοιαζε καθόλου μὲ ἀδεία ὀδηγοῦ, καὶ τοὺς τὴν παρέδωσε. Οἱ ἄστυνομικοὶ τὰ ἔχασαν καὶ ζήτησαν ἐξηγήσεις.

—Καλὰ, ντέ, τὸ ξέρω πὼς δὲν εἶναι αὐτό, διαμαρτυρήθηκε ὁ ὀδηγός. Σκέφθηκα ὅμως πὼς θὰ θέλατε τίποτε νὰ διαβάσετε ὥσπου νὰ τὴν βρῶ.

Up.

Ο ΚΑΚΟΜΟΙΡΗΣ

Διήγημα

Τού

A. MORAVIA

Οί άνθρωποι ποτέ δεν ξέρουν καλά-καλά ούτε τι είναι οι ίδιοι, ούτε ποιός είναι κατώτερός τους και ποιός ανώτερος. "Όσο για μένα τὸ παράκανα νὰ σκέπτωμαι πὼς ἤμουν κατώτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς δὲν γεννήθηκα γερὸς σὰν ἀτσάλι. Ἡμουν γερὸς σὰν πηλός, ἄς ποῦμε. Μὰ ἐβλεπα τὸν ἐαυτό μου σὰν νὰ ἤμουν εὐθραυστος σὰν τὸ γυαλί, σὰν τὸ πιὸ λεπτὸ γυαλί. Καὶ αὐτὸ μὲ κλόνιζε βέβαια πάρα πολύ. Συνήθιζα νὰ λέω συχνὰ στὸν ἐαυτό μου: ἄς ἀπαριθμήσουμε τὰ προσόντα μας. Σωματικὴ δύναμι: μὴδὲν, εἶμαι κοντός, σκυφτός, τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια μου εἶναι σὰν ξύλα, μοιάζω μάλλον μὲ νυχτερίδα. Ἐξυπνάδα: λίγο περισσότερο πάνω ἀπὸ τὸ μὴδὲν μὴ καὶ δὲν κατάφερα, μέσα σ' ὅλες τὶς δουλειὲς ποὺ ὑπάρχουν στὸν κόσμον, νὰ ἀνέβω ψηλότερα ἀπὸ τὴ θέσι τοῦ λαντζιέρη σὲ ἓνα ξενοδοχεῖο. Ἐμφάνισι: κάτω ἀπὸ τὸ μὴδὲν. Ἐχὼ ἓνα κιτρινιάρικο, στενὸ πρόσωπο, μάτια μὲ ἓνα ἀκαθόριστο θαμπὸ χρῶμα καὶ μὴ μύτη ποὺ φαίνεται πὼς ἔγινε γιὰ πρόσωπο. Δυὸ φορές πιὸ φαρδύ ἀπὸ τὸ δικό μου, μεγάλη καὶ μακρὰ καὶ μοιάζει νὰ πηγαίνει ἴσως κάτω μὰ στὴν ἄκρη ἀλλάζει δρόμον καὶ στρίβει πρὸς τὰ πάνω. "Όσο γιὰ ἄλλα προτερήματα, ὅπως τὸ θάρρος, ἡ ἀντίληψι, ἡ χάρι, ἡ γοητεία, ὅσο λιγώτερο μιλοῦμε γι' αὐτά, τόσο τὸ καλύτερο. Εἶναι φυσικὸ λοιπὸν μὴ καὶ ἐδγαλὰ τέτοια συμπεράσματα, τὸ ὅτι πρόσεχα νὰ μὴν παίρνω

θάρος μὲ τὶς γυναῖκες. Ἡ μόνη ποὺ προσπάθησα νὰ πλησιάσω — μὴ καμαριέρα τοῦ ξενοδοχείου — μὲ ἐβόλε στὴ θέσι μου μὲ τὰ κατὰλληλα λόγια ποὺ μοῦ πρέπανε: — Ἀντε ἀπὸ κεῖ, θρὲ κακομοίρη!

Καὶ ἔτσι σιγὰ-σιγὰ πείσθηκα πὼς δὲν ἀξίζει τίποτε ἀπολύτως καὶ τὸ καλύτερο ποὺ εἶχα νὰ κάνω ἦταν νὰ κάθωμαι ἡσυχος σὲ μὴ γωνιά γὰ νὰ μὴν μπερδεύωμαι μὲ κανέναν.

"Όποιος περάσει ἀπὸ τὸ δρόμον ποὺ εἶναι τὸ πίσω μέρος τοῦ ξενοδοχείου «Ράμη», ὅπου δουλεύω, νωρὶς τὸ ἀπόγευμα, μπορεῖ νὰ δῇ μὴ σειρὰ παρὰθυρα ἀνοιχτὰ στὸ ἰσόγειο καὶ νὰ νοιώσῃ μὴ δυνατὴ μωρὸν νὰ λαντίζας νὰ θγαίνει ἀπὸ κεῖ μέσα. Ἄν τὰ μάτια τοῦ διαβάτη μπορέσουν νὰ περάσουν τὸ σκοτάδι, θὰ δοῦν στίβες ὀλόκληρες τὰ πιάτα νὰ ψηλώνουν ὡς τὸν οὐρανὸ πάνω σὲ τραπέζια καὶ στὰ μάρμαρα τοῦ νεροχύτη. Λοιπὸν ἐκείνη ἦταν ἡ γωνιά μου, ἡ γωνιά ποὺ εἶχα διαλέξει στὸν κόσμον γιὰ νὰ μὴν μὲ προσέχῃ κανεὶς. "Όμως τί παράξενο πράγμα ποὺ εἶναι ἡ μοῖρα. Τὸ τελευταῖον πράγμα ποὺ περίμενα στὸν κόσμον ἦταν, σὲ κείνη τὴ γωνιά, νὰ ἔρθῃ κάποιος καὶ νὰ μὲ ξαφνιάσῃ, νὰ μὲ δρέψῃ σὰν λουλούδι κρυμμένο στὰ χορτάρια. Ἦταν ἡ Ἰντα, ἡ καινούρια ὑπηρετρία τῆς κουζίνας ποὺ πῆρε τὴ θέσι τῆς Τζιουντίτας, ὅταν ἦταν νὰ γεννηθῇ. Ἡ Ἰντα ἦταν σὰν γυναῖκα αὐτὸ ποὺ ἤμουν ἐγὼ σὰν ἄντρας: μὴ κακο-

μοιούλα. Ἦταν σὰν καὶ μένα κοντὴ, ἀσημάτιστη, ἀδύνατη, ἀσήμαντη. Μὰ ἦταν γεμάτη πάθος, ἀήσυχη, χαρούμενη, διάβολος σωστός. Γρήγορα γίναμε φίλοι, ἐξ αἰτίας ποὺ στεκόμασταν καὶ οἱ δυὸ μπροστὰ στὰ ἴδια πιάτα καὶ στὰ ἴδια λιγδερὰ νερά. Καὶ ὕστερα, μὴ καὶ ἓνα πράγμα φέρνει κάποιον ἄλλο, μὲ κατάρφερε νὰ τὴν καλέσω μὴ Κυριακὴ νὰ πᾶμε στὸν κινηματογράφον. Τὴν προσκάλεσα ἀπὸ εὐγένεια καὶ δοκίμασα ἐκπληξί, ὅταν ἐκεῖ στὰ σκοτεινὰ πῆρε τὸ χέρι μου καὶ γλύστρησε τὰ δάκτυλά της ἀνάμεσα στὰ δικά μου. Νόμιζα πὼς εἶχε γίνῃ λάθος καὶ δοκίμασα νὰ ἐλευθερωθῶ, ἀλλὰ μοῦ ψιθύρισε νὰ κάτσω ἡσυχά: ἦταν τίποτε κακὸ νὰ κρατᾶμε τὰ χέρια μας; Ὑστερα, θγαίνοντας ἀπὸ τὸν κινηματογράφον ἄρχισε νὰ μοῦ λήῃ πὼς μὲ εἶχε προσέξει ἐδὼ καὶ λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ εἶχε πιάσει δουλειὰ στὸ ξενοδοχεῖο. Πὼς ἀπὸ τότε δὲν εἶχε κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ μὲ σκέπτεται. Πὼς ἐλπίζει ὅτι τώρα θὰ τὴν συμπαθοῦσα λιγάκι, γιὰτὶ ἐκείνη δὲν μποροῦσε νὰ ζῇ χωρὶς ἐμένα. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ μὴ γυναῖκα, ἀκόμη καὶ μὴ γυναῖκα σὰν τὴν Ἰντα, μοῦ ἔλεγε τέτοια πράγματα καὶ ἔχασα τὸ νοῦ μου. Τῆς ἔδωσα ὅλες τὶς ἀπαντήσεις ποὺ ἤθελε καὶ πολλὰ περισσότερα ἀκόμη.

"Ὡστόσο, ἐξακολουθοῦσα νὰ νοιώθω ξαφνιασμένος καὶ παρ' ὅλο ποὺ μοῦ ἔλεγε ξανά καὶ ξανά πὼς ἦταν τρελλή γιὰ μένα, δὲν μποροῦσα νὰ τὸ πιστέψω. Ἐτσι, ἄλλες φορές, ὅταν θγαίναμε μαζὶ ἔξω, ξαναγύριζα σὺννεχῶς στὸ ἴδιο θέμα ἀπὸ τὴ μὴ μεριά, γιὰτὶ εὐχαραστήμιον νὰ τὴν ἀκούω νὰ τὰ λήῃ πάλι καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, γιὰτὶ δυσκολεύομαι νὰ τὰ πιστέψω.

— Τώρα, γιὰ πὲς μου, θὰ ἤθελα νὰ ξέρω τί βρίσκεις σὲ μένα; Πὼς τὰ καταφέρνεις καὶ μ' ἀγαπᾶς;

Καὶ ποιός θὰ τὸ πίστευε; Ἡ Ἰντα κρεμιόταν στὸ μπράτσο μου μὲ τὰ δυὸ της χέρια, σήκωνε τὸ πρόσωπό της ὅπου ζωγραφίζοταν ἡ λατρεία καὶ μοῦ ἀπαντοῦσε:

— Σ' ἀγαπῶ γιὰτὶ ἔχεις ὅλα

τὰ χαρίσματα... γιὰ μένα εἶσαι τέλειος.

Γεμάτος δυσπιστία τῆς ἔλεγα: — "Όλα τὰ χαρίσματα; Λοιπὸν, δὲν τὸ ἔξερα πὼς ἔχω χαρίσματα, ὡς τώρα.

— Naί, ὅλα. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, εἶσαι τόσο νόστιμος!

Δὲν μποροῦσα νὰ κρατηθῶ καὶ νὰ μὴν γελάσω, τὸ ὁμολογῶ, καὶ τῆς ἔλεγα:

— Ἐγὼ νόστιμος; Μὰ μὲ κύτταξες καλὰ;

— Βέβαια σὲ κύτταξα... σὲ κυττάζω καλὰ ὅλη τὴν ὥρα.

— Μὰ τί σοῦ λείει ἡ μύτη μου;

— Ἀκριβῶς ἡ μύτη σου μοῦ ἀρέσει, ἀπαντοῦσε καὶ πιάνοντας τὴ μύτη μου μὲ τὰ δυὸ της δάχτυλα τὴν κουνούσε σὰν καμπάνα κ' ἔλεγε: Μύτη, μύτη... γι' αὐτὴ τὴ μύτη δὲν ξέρω τί δὲν θὰ ἔκανα.

"Ὑστερα πρόσθεσε:

— Ἐπειτα εἶσαι τόσο ἔξυπνος.

— Ἐγὼ ἔξυπνος; Μὰ ὅλοι λένε πὼς εἶμαι βλάκας.

— Τὸ λένε ἀπὸ ζήλεια, ἀπάντησε μὲ γυναικεία λογική, ἀλλὰ ἐσύ εἶσαι ἔξυπνος, πολὺ ἔξυπνος... ὅταν μιλάς σὲ ἀκούω μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα... Εἶσαι ὁ πιὸ ἔξυπνος ἄνθρωπος ποὺ γινώρισα.

— Ὅπωςδὴποτε, εἶπα ἐγὼ σὲ λίγο, δὲν μπορεῖς νὰ πῇς πὼς εἶμαι δυνατός; αὐτὸ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ πῇς.

Καὶ ἐκείνη ἀπάντησε μὲ πάθος:

— Naί, εἶσαι δυνατός... πολὺ δυνατός.

Αὐτὸ χρειάστηκε λίγη ὥρα γιὰ νὰ τὸ χαλέψω ἔμεινα ἄφωνος. Ὑστερα ἐκείνη ἐξανάρχησε:

— Ἐπειτα ἂν θέλῃς πραγματικὰ νὰ τὸ μάθῃς, ἔχεις καὶ κάτι ποὺ τὸ ἀγαπᾶς πολὺ.

— Μὰ τί εἶναι αὐτὸ τὸ κάτι; Θὰ ἤθελα νὰ τὸ μάθω.

— Δὲν ξέρω πὼς νὰ τὸ ἐξηγήσω, εἶπε ἐκείνη. Εἶναι ἡ φωνή σου, ἡ ἐκφρασί σου, ὁ τρόπος ποὺ κινεῖσαι... Ἀσφαλῶς κανένας ἄλλος δὲν ἔχει ὅσα ἔχεις ἐσύ.

Φυσικὰ γιὰ ἄρκετὸ καιρὸ δὲν τὴν πίστευα. Καὶ τὴν ἔβαζα νὰ μοῦ λήῃ καὶ νὰ μοῦ τὰ ξαναλέῃ ὅλα αὐτὰ τὰ λόγια γιὰτὶ μὲ διασκέδαζε νὰ τὰ

συγκρίνω με την ιδέα που είχα πάντα για τὸν ἑαυτὸ μου. Ἀλλά ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες, ὁμολογῶ πὼς ἀρχισα νὰ τὸ παίρνω ἀπάνω μου, «Σκέψου νὰ εἶναι ἀλήθεια!», ἔλεγα καμμιὰ φορά στὸν ἑαυτὸ μου. «Ὅχι πὼς πιστεύατε πραγματικά πὼς ἤμουν βασικά ἀλλοιώτικος ἀπὸ ὅ,τι νόμιζα πάντα, ἀλλὰ ἐκείνη ἡ κουβέντα τῆς Ἰντα γιὰ αὐτὸ τὸ «κάτι» μοῦ ἄφηνε ἀμφιβολίες. Στὴν παρατήρησι ἐκείνη θρискόταν ἡ ἐξήγησι τοῦ μυστηρίου, συλλογιζόμενος. Γιὰ ἐνα τέτοιο «κάτι» ἤξερα πὼς οἱ γυναῖκες ἀγαποῦσαν καμπουρῆδες, νάνους, γέρους, ἀκόμη καὶ τέρατα. Γιατί νὰ μὴν βρεθῇ μιὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ μένα; Δὲν ἤμουν οὔτε καμπουρῆς, οὔτε νάνος, οὔτε γέρος, οὔτε τέρας.

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ἀποφασίσαμε, ἡ Ἰντα καὶ ἐγώ, νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε ἕνα τσίρκο πού εἶχε στήσει τὶς σκηνές του ἐκεῖ κοντά. ἤμασταν καὶ οἱ δύο μας πολὺ κεφᾶτοι καὶ ὅταν βρεθῆκαμε μέσα στὴ μεγάλη σκηνὴ καθίσαμε στὶς φθινὲς θέσεις, σφιγμένον κοντὰ-κοντὰ, πλάσι-πλάσι χέρι-χέρι. Δίπλα μου καθόταν μιὰ ψηλὴ ξανθεὶά γυναίκα, νέα καὶ ὁμορφὴ καὶ μαζί της, μιὰ θέσι παρακάτω, ἕνας μελαγχροινὸς νέος, ψηλὸς καὶ γεροδεμένος, ἕνας τύπος ἀθλητικός. Σκέφθηκα πὼς ἦταν καὶ οἱ δύο τους αὐτὸ πού λέμε «ῥαῖο ζευγάρι». Ὑστερα δὲν ἀσχολήθηκα καθόλου μαζί τους καὶ ἀφιέρωσα ὅλη τὴν προσοχή μου στὸ τσίρκο. Ὁ στίβος μὲ τὴν κίτρινη ἄμμο ἦταν ἀκόμη ἄδειος, ἀλλὰ ἀπέναντι θρискόταν μιὰ ἐξέδρα μὲ μιὰ μπάντα ὅλο πνευστὰ καὶ οἱ μουσικοὶ μὲ κόκκινες στολὲς ἔπαιζαν συνέχεια στρατιωτικὰ ἐμβατήρια. Ἐπὶ τέλους παρουσιάστηκαν τέσσερις κλάουν, δυὸ νάνοι καὶ δυὸ ψηλότεροι μὲ ἀσπρισμένα πρόσωπα καὶ φαρδεῖα παντελόνια καὶ ἀρχισαν νὰ κάνουν ἀστεία, νὰ δίνουν μπουνιές καὶ κλωτσιές ὁ ἕνας στὸν ἄλλο καὶ ἡ Ἰντα γελοῦσε τόσο πολὺ, πού τὴν ἔπιασε ῥίχας. Ὑστερα ἡ μπάντα ἔπαιξε ἕνα ζωηρὸ ἐμβατήριο καὶ ἦρθε ἡ σειρά γιὰ τὰ ἄλογα —ἔξι ἄλογα, τρία γκρίζα καὶ τρία ἄσπρα— πού ἀρχισαν νὰ τρέχουν γύρω στὸ στίβο, ἐνῶ ὁ γυμναστής

τους ντυμένους στὰ κόκκινα καὶ στὰ χρυσὰ στεκόταν στὴ μέση καὶ χτυποῦσε τὸ μαστίγιό του. Μιὰ γυναίκα μὲ τούλινο φόρεμα καὶ ἄσπρες κάλτσες μπήκε χορεύοντας, ἔπιασε τὴ σέλλα ἐνὸς ἀλόγου καὶ ἔτρεχε κοντὰ του, ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε, ἐνῶ τὰ ἄλογα ὅλο γύριζαν στὴν ἀρχὴ ἀργότερα καὶ ὕστερα καλπάζοντας. Ὅταν ἔφυγαν τὰ ἄλογα, γύρισαν οἱ κλάουν μὲ τὰ ἀστεία τους καὶ ὕστερα βγήκε μιὰ οἰκογένεια ἀκροβατῶν, πατέρας, μητέρα καὶ ἕνα ἀγοράκι καὶ οἱ τρεῖς μὲ μπλὲ παντελόνια καὶ οἱ τρεῖς μὲ κάτι μὺς πού φοβόσουν νὰ τοὺς βλέπῃς — ἰδίως τὸ παιδί. Χτύπησαν τὰ χέρια τους καὶ ὕστερα χόπ! βρέθηκαν νὰ ἀνεβαίνουν ἕνα χοντρὸ σκονιὸ ὅλο καὶ πιὸ ψηλὰ ὡς τὴν ὀροφὴ τῆς σκηνῆς. Ἐκεῖ ἀρχισαν νὰ κάνουν δύσκολες ἀκροβατικές καὶ νὰ κουνιούνται στὸν ἀέρα καὶ νὰ πετοῦν τὸ παιδί τους ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ σὰν μπάλλα. Γεμάτος θαυμασμὸ εἶπα στὴν Ἰντα: —Κύτταξέ τους! Πόσο θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν ἀκροβάτης! Θὰ ἤθελα νὰ ρίχνωμαι στὸν ἀέρα καὶ νὰ πιάνωμαι ἀπὸ τὸ σίδερο μὲ τὰ πόδια!

Ἡ Ἰντα, ὅπως πάντα, στριμώχτηκε κοντὰ μου καὶ μοῦ ἀπάντησε μὲ θαυμασμὸ:

—Ὅλα εἶναι ζήτημα ἐξασκήσεως. Ἄν τὸ ἀποφασίζεις θὰ μπορούσες νὰ τὸ κάνεις καὶ σύ.

Ἡ ξανθεὶά γυναίκα μᾶς κύτταξε καὶ ψιθύρισε κάτι στὸ συνοδό της καὶ ἀρχισαν νὰ γελοῦν καὶ οἱ δύο. Ὑστερα ἀπὸ τοὺς ἀκροβάτες βγήκαν τὰ λεοντάρια. Μερικοὶ νέοι μὲ κόκκινα κοστούμια ἦρθαν καὶ σήκωσαν τὸ κόκκινο χαλὶ τῶν ἀκροβατῶν. Καθὼς τὸ κουβαλοῦσαν μέσα, ἔπαιρναν μαζί τους καὶ ἕναν κλάουν πού τὸν εἶχαν τυλίξει κατὰ λάθος. Ἡ Ἰντα πάλι βλέποντας τὰ ἄσπρα τους πρόσωπα νὰ προβάλλουν μέσα ἀπὸ τὸ χαλὶ ξεκαρδιζόταν στὰ γέλια. Γρήγορα καὶ ἐπιδέξια οἱ νέοι ἔφεραν ἕνα μεγάλο κλουβὶ στὴ μέση τοῦ στίβου καὶ ὕστερα, ἐνῶ χτυποῦσαν τὰ τύμπανα, ἀπὸ μιὰ μικρὴ πόρτα, φάνηκε τὸ ξανθὸ κεφάλι τοῦ πρώτου λεονταριοῦ. Μπήκαν στὴ σειρά καὶ τὰ πέντε καὶ μιὰ λέ-

αινα πού φαινόταν θυμωμένη καὶ ἀρχισε ἀμέσως νὰ μουγκρίζει. Τελευταῖος ἦρθε ὁ δαμαστής, ἕνας συμπαθητικὸς ἀνθρωπάκος, μὲ ὕψος ἐπίσημο καὶ μὲ πράσινο σακκάκι καὶ χρυσὰ σειρήνια, πού ἀρχισε ἀμέσως νὰ ὑποκλίνεται στὸ κοινὸ κουνώντας στὸ ἕνα του χέρι ἕνα μαστίγιό καὶ στὸ ἄλλο ἕνα μπαστούνι. Τὰ λεοντάρια ἔκαναν κύκλους γύρω του μουγκρίζοντας καὶ ἐκεῖνος ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑποκλίνεται ψυχραῖμα χαμογελώντας. Ἐπὶ τέλους γύρισε ἐμφανικά καὶ χτυπώντας τὰ λεοντάρια μὲ τὸ μπαστούνι τὰ ἀνάγκασε νὰ σκαρφαλώσουν πάνω σὲ κάτι σκαμνᾶκια πού ἦταν βαλμένα στὴ σειρά. Τὰ λεοντάρια, καθισμένα στὰ σκαμνᾶκια τους, μουγκρίζαν καὶ ἔδειχναν τὰ δόντια τους. Δυὸ-τρία ἄπλωσαν τὸ πόδι τους στὸν δαμαστή καθὼς περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ τους, μὰ ἐκεῖνος τὸ ἀπέφυγε μὲ μιὰ στροφή.

—Κι' ἂν τὸν φᾶνε; μοῦ ψιθύρισε ἡ Ἰντα σφίγγοντας τὸ χέρι μου.

Ἀκούστηκαν πάλι τὰ τύμπανα. Ὁ δαμαστής πλησίασε ἕνα λεοντάρι, τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα, πού φαινόταν σχεδὸν κοιμισμένο καὶ δὲν μουγκρίζε, τοῦ ἄνοιξε τὸ στόμα καὶ ἔβαλε μέσα τὸ κεφάλι του τρεῖς φορές. Μέσα στὰ χειροκροτήματα πού ξέσπασαν, εἶπα στὴν Ἰντα:

—Δὲν θὰ μὲ πιστέψης, καὶ ὁμως θὰ ἤθελα νὰ πᾶω μέσα στὸ κλουβὶ καὶ νὰ βάλω καὶ γὼ τὸ κεφάλι μου στὸ στόμα τοῦ λεονταριοῦ.

—Τὸ ξέρω πὼς θὰ ἦσουν ἱκανὸς νὰ τὸ κάνεις.

Στὰ λόγια αὐτὰ ἡ ξανθεὶά κυρία καὶ ὁ ἀθλητικὸς νέος ξέσπασαν στὰ γέλια κυττάζοντάς μας. Τὴ φορά αὐτὴ δὲν μπορούσαμε νὰ ἀγνοήσουμε ὅτι γελοῦσαν μαζί μας καὶ ἡ Ἰντα θύμωσε καὶ μοῦ εἶπε:

—Μαζὶ μας γελοῦν... Γιατί δὲν τοὺς λὲς πὼς δὲν ξέρουν νὰ φέρωνται;

Μὰ ἐκείνη τὴ στιγμὴ χτύπησε ἕνα κλουβὶ καὶ ὅλοι σηκώθηκαν. Τὰ λεοντάρια ἔφυγαν μὲ σκυμμένο κεφάλι ἀπὸ τὴ μικρὴ πόρτα. Τὸ πρῶτο μέρος τῆς παραστάσεως εἶχε τελειώσει.

Καθὼς βγαίναμε ἀπὸ τὴ σκηνή, ἡ ξανθὴ κυρία μὲ τὸν συνοδό της περ-

πατοῦσαν μπροστὰ μας. Ἡ Ἰντα ἐξακολουθοῦσε νὰ μοῦ ψιθυρίζει:

—Πρέπει νὰ τοὺς πῆς πὼς εἶναι γαϊδούρια! Ἄν δὲν τὸ κάνῃς, θὰ εἶσαι ἕνας δειλός.

Καὶ ἐγώ, κεντρισμένος στὴν περηφάνεια μου, ἀποφασίσα νὰ τοὺς πλησιάσω. Ἐκεῖ ἔξω ἦταν ἕνα ὑπόστεγο, ὅπου, πληρώνοντας κάτι, μπορούσε κανεὶς νὰ δῇ τὰ ζῶα τοῦ τσίρκου. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἦταν μιὰ σειρά κλουβιά μὲ τὰ ἄγρια θηρία καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἕνας χώρος μὲ ἄχυρα χάμω, ὅπου εἶχαν ἐλεύθερα τὰ ἡμέρα ζῶα, ζέμπρους, ἐλέφαντες, ἄλογα καὶ σκύλους. Μέσα στὸ ὑπόστεγο ἦταν σχεδὸν σκοτεινά, ἀλλὰ καθὼς μπήκαμε διακρίναμε στὸ μισοσκόταδο τοὺς ἄλλους δυὸ νὰ στέκωνται μπροστὰ στὸ κλουβὶ μὲ τὶς ἀρκούδες. Ἡ ξανθεὶά γυναίκα ἔσκυβε γιὰ νὰ δῇ τὴν ἀρκούδα πού κοιμόταν μαζεμένη μὲ τὴν πλάτη στὰ κάγκελλα καὶ ὁ ἄνδρας τὴν τραβοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι. Προχώρησα κατ'εὐθείαν στὸν ἄνδρα καὶ τοῦ εἶπα μὲ σταθερὴ φωνή:

—Πέστε μου... μαζί μας γελοῦσατε;

Γύρισε λίγο καὶ ἀπάντησε χωρὶς δισταγμό:

—Ὅχι, γελοῦσαμε μὲ ἕνα σκουλήκι πού ἤθελε νὰ παραστήσῃ τὸν ἐλέφαντα!

—Καὶ τὸ σκουλήκι φαντάζομαι ἤμουν ἐγώ...

—Ἄν βρίσκετε πὼς σᾶς ταιριάζει τὸ καλούπι του, φορέστε το.

Ἡ Ἰντα μὲ σκουνοῦσε μὲ τὸ χέρι της. Ὑψώνοντας τὴ φωνή μου τοῦ εἶπα:

—Ξέρετε τί εἶστε; Εἶστε ἕνα γαϊδούρι!

Ἐκεῖνος ἀπάντησε ἀπότομα:

—Ἄ, ὥστε τὸ σκουλήκι ἀρχίζει νὰ φωνάζει τώρα;...

Ἐπάνω σ' αὐτὸ ἡ γυναίκα ἀρχισε νὰ γελά καὶ ἡ Ἰντα ξέσπασε:

—Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀστεῖο γιὰ νὰ γελάτε... ἀντὶ νὰ γελάτε, θὰ ἔπρεπε νὰ πᾶτε νὰ τρίβεσθε πάνω στὸν ἄνδρα μου... Φαίνεται πὼς νομίζετε ὅτι δὲν σᾶς εἶδα... Τρίβατε τὸ χέρι σας ἐπάνω του διαρκῶς.

Ἐμεῖνα κατὰπληκτος, γιατί δὲν τὸ εἶχα καταλάβει. Ἴσως, ἀφοῦ κα-

θόταν δίπλα μου, νά με είχε αγγίξει με τόν άγκώνα της. Πραγματικά και κείνη φώναζε άγανακτισμένη:

—Κοπέλλα μου, είσαι τρελλή...
—Όχι, δέν είμαι τρελλή. Σ'άς είδα!

—Και τί νά τούβρισκα τού κακομοίρη σου! άπάντησε ή άλλη περιφρονητικά. "Αν ήθελα νά τó κάνω αυτό θά διάλεγα έναν άληθινό άνδρα... Νά ένας άληθινός άνδρας.

—Νά τó χέρι πού θά τριβόμουν έπάνω του... Κύτταξε μπράτσα... κύτταξε!

Και ό άνδρας με τη σειρά ήρθε κοντά μας, λέγοντας άπειλητικά:

—Άρκεί ως εδώ... φύγετε τó καλύτερο πού έχετε νά κάνετε.

—Και ποιός είσαι έσύ πού θά μάς πής νά φύγουμε! φώναξα έξω φρενών και σηκώθηκα! σ'ής μύτες τών ποδιών μου γιά νά φτάσω στό ύψος του.

Όσον καιρό ζώ θά θυμάμαι τη σκηνή πού ακολούθησε. Έκείνος δέν μου άπάντησε, αλλά ξαφνικά μ' έπιασε από τις μασχάλες και με σήκωσε στόν άέρα σαν φτερό. Από την άλλη μεριά τών κλουβιών ήταν, όπως είπα, ένας χώρος πού είχαν τά ήμερα ζώα. Ακριβώς πίσω μας ήταν μιá οικόγένεια ελεφάντων, πατέρας, μητέρα και παιδί, μικρό βέβαια, μά όπως οπωσδήποτε μεγάλο σαν άλογο. Στέκονταν σέ μιá σκοτεινή γωνιά τά κακόμοιρα με πεισμένα αυ-

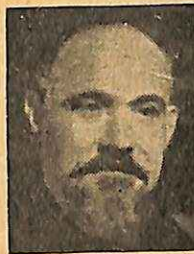
τιά και προδοσκίδες, τó ένα κοντά στό άλλο. Και ό άντρακλας εκείνος με σήκωσε ψηλά και ξαφνικά με κάθισε στη ράχη τού μικρότερου ελεφанта. Τó ζώο θά νόμιζε φαίνεται πως είχε έρθει ή ώρα νά βγή στη σκηνή και άρχισε νά περπατάει ζωηρά με μένα στην πλάτη του. Άνθρωποι έτρεχαν από παντού, ή "Ιντα έτρεχε πίσω μου ξεφωνίζοντας και εγώ, άφου καθάλλησα τó ελεφαντάκι και προσπάθησα μάταια νά τó άρπάξω από τά αυτιά, γλύστρησα και έπεσα χάμω. Δέν ξέρω τί έγινε ύστερα, γιατί λιποθύμησα! όταν συνήλθα βρισκόμουν στις Πρώτες Βοήθειες τού Τσίρκου και ή "Ιντα καθόταν δίπλα μου και μου κρατούσε τó χέρι. Μόλις ένοιωσα καλύτερα, φύγαμε χωρίς νά δούμε τó δεύτερο μέρος τής παραστάσεως.

Τήν άλλη μέρα είπα στην "Ιντα:
—Έσύ έφταιγες... Μου έβαλες τέτοιες ιδέες στό κεφάλι και με έκανες νά πιστέψω πως είμαι κι' εγώ δέν ξέρω τί. Μά ή ξανθεία είχε δίκιο. Είμαι ένας κακομοίρης και τίποτε άλλο.

Η "Ιντα όμως με έπιασε από τó χέρι και με κύτταξε στα μάτια λέγοντας:

—"Ήσουν ύπέροχος. Εκείνος φοβήθηκε και γι' αυτό σ' έβαλε πάνω στόν έλέφαντα... Και όταν πήγαινες πάνω στόν έλέφαντα ήσουν θαύμα. Κρίμα πού έπεσες!

Όποτε δέν μπορούσε νά γίνη τίποτε. Για κείνην ήμουν έτσι, γιά τούς άλλους άλλοιώς. Μά μπορεί κανείς νά πη τί βλέπουν οι γυναίκες όταν αγαπάνε;

"Ένα από τά πιο ένδιαφέροντα βιβλία τής εποχής είναι αναμφισβήτητα αυτό πού έγραψε ό Γάλλος ιεραπόστολος André Dupeyrat, ό άνθρωπος πού έζησε 21 χρόνια άνάμεσα στους κανιβάλους τής Νέας Γουινέας. Στο βιβλίο του «Οί άγριοι Παπούα» ό τολμηρός ιερεύς περιγράφει τά ήθη και τά έθιμα τών κανιβάλων τής Γουινέας, οι όποιοι ζουν ακόμη στην λιθική εποχή. Στο άποσπασμα πού δημοσιεύουμε, ό συγγραφέας διηγείται τά έπεισόδια τής πρώτης του επαφής με τούς Παπούα.

ΕΖΗΣΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΝΙΒΑΛΟΥΣ

Οί άγριοι Παπούα τής Νέας Γουινέας

Όταν βρέθηκα στην πεδιάδα τού Κουινιάιπα, πού άνοίγει σαν πελώρια βεντάλια μέσα στα όρη Παπούα, στάθηκα άλαλος. Τó θέαμα ήταν μαγευτικό. Ένα τοπίο παρθένο, άπέραντο, διαφορετικό από ό,τι είχα μέχρι τότε συναντήσει. Ό τροπικός ήλιος έριχνε τις άκτίνες του σ' όλο τó τοπίο. Μιά μυρωδιά μούχλας πού έρχόταν από τη μεριά τού ποταμιού άνακατευόταν με τó λεπτό άρωμα τών άναρριχωμένων φυτών πού έπνιγαν τά δέντρα. Κάθε τόσο μπορούσε κανείς νά διακρίνη τó κεφάλι κάποιου μεγάλου βόα, και παρακάτω, στην άμμο τού ποταμιού, έναν κροκόδειλο νά κοιμάται. Πίσω μας βρισκόταν ή πεδιάδα τού Άγίου Ίωσήφ, όπου γιά 60 όλόκληρα χρόνια ή άποστολή μας άποτελούσε κέντρο θρησκευτικής πίστεως και πολιτισμού. Μεθυσμένος από την όμορφιά τού τοπίου και κουρασμένος από τó δρόμο ξαπλώθηκα στην ψηλή χλόη νά ήσυχάσω γιά λίγο. Οί τρεις «συνδοί» μου —μαύροι— κυττούσαν με άνησυχία πρós την πεδιάδα.

—Κύττα, μου είπε ένας απ' αυτούς. Οί βραδυνές φωτιές είναι άναμμένες στό χωριό. Δέν μάς έχουν δει. Άς γυρίσωμε πίσω. Δέν είναι

πολύ άργά.

Άλλά αυτό πού ζητούσε ήταν έξω από κάθε συζήτηση. Ήμουν άποφασισμένος νά επιτύχω όπωσδήποτε έπαφή μ' αυτούς τούς κατοίκους τής πεδιάδας —οί περισσότεροι από τούς όποιους δέν είχαν δη ποτέ τους λευκό— νά μάθω τη γλώσσα τους, πού δέν την ήξερε κανένας πολιτισμένος άνθρωπος.

☆

Όταν επί-τέλους φθάσαμε κοντά στις καλύβες τούς βρέθηκα αντιμετώπος με 50 περίπου πολεμιστές. Ήταν γυμνοί. Δέν φορούσαν παρά μόνο ένα πολύ μικρό κομμάτι κοπανισμένου φλοιού δένδρου. Τά κορμιά τους μαύρα και βρώμικα ήταν γεμάτα από άσπρες παράλληλες γραμμές. Έμοιαζαν με σκελετούς. Τά πρόσωπά τους —γύρω από τó στόμα— ήταν χρωματισμένα κόκκινα και κίτρινα και τó κεφάλι τους στολισμένο με φτερά. Μερικοί κρατούσαν γερά με τó στόμα τους μεγάλα δόντια άγριοχοίρου. Μας κυττούσαν όλοι τρομαγμένοι και έδωζαν κάτι κραυγές πού σκορπούσαν φρίκη. Άλλοι κρατούσαν ξύλινες λόγχες, άλλοι πέτρινα ρόπαλα. Όπως πηδού-

Σ τó σχολείο:

—Γιαννάκη! Τί θά πη καννίβαλος;

—Δέν ξέρω, κύριε.

—Άν έτρωγες έσύ τόν πατέρα σου και την μητέρα σου, τί θά ήσουν;

—Όρφανός, κύριε.

σαν και δημάτιζαν στο ίδιο σημείο σήκωναν σύννεφα σκόνης. Έκαναν ένα βήμα εμπρός, δυο πίσω, ένα πήδημα δεξιά, άλλο αριστερά και με όλα αυτά προσπαθούσαν να με τρομάξουν. Και τὸ πετύχαιναν. Δεν μπορούσα να κρατήσω τὸν φόβο μου. Χαμογελώντας, με μεγάλη προσπάθεια βέβαια, προχώρησα και τὸς χαιρετήσα με τὸ μπαστούνι μου, τὸ μόνο μου ὄπλο, ἀφού οἱ ἱεραπόστολοι ταξιδεύουν ἀοπλοί. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο κατάρθωσα νὰ πλησιάσω ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς. Κρατοῦσα ἕναν μικρὸ καθρέφτη καὶ ξαφνικὰ τὸν ἔφερα πρὸς τὸ πρόσωπό του. Κύτταξε καὶ ἔβγαλε μιὰ κραυγὴ ἐκπλήξεως διέποντας στὸ χέρι μου τὸ πρόσωπό του. Ἀκολουθήσαν καὶ ἄλλες κραυγές, κατόπιν γέλια καὶ τελικῶς ἡ φιλικὴ ὑποδοχή.

Σὲ λίγο ἕνας ἀπὸ τοὺς πολεμιστὲς με μακρυὰ γένεια, πού μου εἶχε κάνει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἰδιαίτερη ἐντύπωση, προχώρησε πρὸς τὸ μέρος μου, ἔβαλε τὰ χέρια του στοὺς ὤμους μου καὶ εἶπε: «Γκαλοπούι». Ἦταν φανερό ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ χωριοῦ, πού μου ἔλεγε τὸ ὄνομά του.

«Μιτσινάρι» (ἱεραπόστολος), ἀπάντησα δείχνοντας τὸν ἑαυτό μου.

Μετά ἀπὸ λίγο δυὸ πολεμιστὲς ἔφεραν ἕνα μεγάλου γουρουνι με δειμένα πόδια. Τὸ πέταξαν μπροστά μου καὶ με ἕνα πέτρινο ρόπαλο τοῦ διέλυσαν τὸ κεφάλι. Αὐτὸ ἦταν ἡ τελετὴ τῆς ὑποδοχῆς.

★

Ὁ φίλος μου ὁ Γκαλοπούι περνοῦσε κάθε ἡμέρα μιὰ-δυὸ ὥρες μαζί μου καὶ αὐτὸς με βοήθησε πρῶτος νὰ μάθω τὴ γλῶσσα του. Σιγά-σιγά ἀρχισα νὰ εἰσχωρῶ στὸν πνευματικὸ κόσμον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἀποτελῶ καὶ ἐγὼ μέλος τῆς πρωτόγονης κοινωνίας τους. Ἀλλὰ εἶχα πολλὰ νὰ κάνω ἀκόμη.

Μιὰ μέρα ὁ Γκαλοπούι ἤρθε νὰ με δῇ σὲ ἀσυνήτιστη ὥρα. Ἀπὸ τὸ ὕψος του κατὰλαβα ὅτι ἤθελε νὰ μοῦ πῇ κάτι πολὺ σοβαρό. Ἀφῆσε τὸ τόξο του στὴν πόρτα τῆς καλύβας μου καὶ με ὠδήγησε στὴν δική του. Κατόπιν μου ἔδειξε σὲ μιὰ γωνιά τῆς καλύβας του δυὸ ἀνθρώπινα κρανία

καὶ ὅσα γυαλισμένα τόσο, πού ἔμοιαζαν με ἑλεφαντόδοντο.

—Βλέπεις, μου εἶπε ὁ ἀρχηγός. Χθὲς με ἐρώτησες πού ἦταν οἱ γονεῖς μου. Νά τους. Αὐτὸ εἶναι τοῦ πατέρα μου —ἔδειξε τὸ ἕνα κρανίον— καὶ τὸ ἄλλο τῆς μητέρας μου.

Τὸν ρώτησα πῶς πέθαναν οἱ γονεῖς του καὶ αὐτὸς χωρὶς κανένα δισταγμὸ μου ἀπάντησε: «Εἶχαν γεράσει πολὺ. Ὁ πατέρας μου ἦταν τόσο ἀδύνατος, πού δὲν μπορούσε νὰ χρησιμοποιή τὰ ὄπλα του. Δὲν εἶχε δουλειὰ καὶ ἔτρωγε σὰν παιδί. Ὅσο γιὰ τὴ μάνα μου, αὐτὴ ἦταν σὲ χειρότερη κατάστασι. Ἔτσι κατὰλαβα ὅτι εἶχε φθάσει τὸ τέλος τους».

—Ἐν τάξει μέχρι ἐδῶ, τοῦ εἶπα, ἀλλὰ μετὰ τί ἐγίνε;

—Οἱ κάτοικοι τοῦ Τζιβένα εἶναι πολὺ φίλοι μου καὶ τοὺς παρακάλεσα νὰ μοῦ κάνουν μιὰ χάρι πού συνηθίζεται μεταξύ μου. Κάλεσαν τοὺς γονεῖς μου σὲ γεῦμα στὸ χωριὸ τους. Στὸ δρόμο ὅμως τοὺς σκότωσαν, τοὺς μαγεύρησαν, τοὺς ἔφαγαν καὶ μᾶς ἔστειλαν τὰ ὅσα τοὺς ἀφού τὰ γυάλισαν. Βλέπεις πόσο πολὺ φρόντισα γιὰ τοὺς γονεῖς μου;

★

Ἡ ζωὴ τῶν Παπούα εἶναι ἀπλή —τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὶς ἐξωτερικὲς τους ἐκδηλώσεις. Ὅσο γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ τους ζωὴ, τὴν ψυχική, αὐτὴ παραμένει μυστηριώδης. Τὰ χωριά τους εἶναι μικρά καὶ τὰ καλύβια τους, φτιαγμένα ἀπὸ φύλλα, βρίσκονται τὸ ἕνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Κάθε τι πού συμβαίνει σὲ μιὰ καλύβα γίνεται ἀμέσως γνωστὸ σὲ ὅλο τὸ χωριό. Οἱ συζυγικοὶ καθάρες διεξάγονται δημοσίᾳ καὶ γι' αὐτὸ παίρνουν κάποιο ἐπίσημο χαρακτῆρα. Τέτοιοι καθγάδες ἀρχίζουν συνήθως τὸ βράδυ, τὴν ὥρα τοῦ δείπνου, ὅποτε ἀκούει κανεὶς ξαφνικὰ κάποιον σύζυγο νὰ φωνάζει:

—Πότε πρόκειται νὰ μοῦ φέρεις τὸ φαί μου, ἄχρηστη γυναῖκα;

Ἡ πρόκλησις αὐτὴ γίνεται πάντα δεκτὴ με σιωπῇ.

—Δὲν ντρέπεσαι νὰ με κάνεις νὰ περιμένω; Σὲ ἀγόρασα ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου γιὰ νὰ κάθῃσαι; Τί ἔκανες ὅλη τὴ μέρα, ἀνυπόκοπη;

Τελικῶς ὁ σύζυγος, ἀγανακτισμένος πού ἡ γυναῖκα του δὲν ἀξίζει τίποτε, ὁρμαίει στὴν καλύβα του καὶ τὴν τραβάει ἔξω. Αὐτὴ κρύβει ὅσο μπορεῖ τὸ πρόσωπό της, ἀφού πρῶτα ὅμως βεβαιώθῃ ὅτι τὸ χωριὸ ὅλο παρακολουθεῖ τὴ σκηνή.

Τὸ ἐπεισόδιον τελειώνει συνήθως με ἕνα γερὸ ξύλο τῆς συζύγου. Πολλὲς φορὲς ὅμως τὸ ξύλο αὐτὸ ἔχει ἄσχημες συνέπειες.

Μιὰ ἡμέρα, ἐπειτα ἀπὸ ἕνα παρόμοιο καβγά, ὁ σύζυγος ἔδειρε τὴ γυναῖκα του περισσότερο ἀπὸ τὸ κανονικὸ καὶ ἐκείνη ἄρχισε νὰ κάνη κυριολεκτικὰ σὰν τρελλή: Ξεφώνιζε, ἔτρεχε, ὕστερα ξαφνικὰ σταμάτησε, ἡσύχασε καὶ προχώρησε ἀποφασιστικὰ πρὸς τὴν καλύβα της. Σὲ λίγο ἐμφάνιστηκε κρατώντας μιὰ μεγάλη πέτρα. Γιὰ μιὰ στιγμή νόμισα πῶς τὴν προώριζε γιὰ τὸν ἄνδρα της. Ἀλλὰ ἔκανα λάθος. Αὐτὴ προχωροῦσε πρὸς ἐμένα. Ἐφθασε κοντὰ μου, ἔβαλε τὸ ἕνα της χέρι πάνω στὸν κορμὸ ἐνὸς δένδρου καὶ πρὶν καταλάβω τί ἤθελε νὰ κάνη, σήκωσε μετὰ τὸ δεξιὸ της χέρι τὴν πέτρα καὶ θρυμμάτισε ἕνα της δάκτυλο. Αὐτὸ σήμαινε ὅτι ὁ τρόπος τοῦ ἀνδρός της τὴν εἶχε στενοχωρήσει. Αὐτὸς τώρα καθόταν ντροπισμένος. Τὸ ἔθιμο συνηθίζεται πολὺ στοὺς Παπούα. Τοῦλάχιστον 50 γυναῖκες εἶδα με κομμένα δάκτυλα.

★

Εἶχε σχεδὸν νυχτώσει, ὅταν εἶδαμε ἀπὸ μακριὰ τὸ χωριὸ πού ἤθελε νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ φίλος μου, ὁ Γκαλοπούι. Στὴν πλατεῖα τοῦ ἐπικρατοῦσε μεγάλη κίνησις. Ἀπὸ τὸ σημεῖο πού βρισκόμασταν βλέπαμε κατὰ πολεμιστὲς νὰ τριγυρίζουν καὶ νὰ τρέχουν στὸ χωριό, ἐνῶ ἀπὸ τὶς καλύβες ἔβγαυε καπνός. Ἐκὰ νὰ ρωτήσω τὸν φίλο μου γιὰ ὅλη αὐτὴ τὴν κίνησι καὶ τὸν εἶδα στενοχωρημένο. Μὲ ἀνησυχία συνεχίσαμε τὸ δρόμο μας καὶ φθάσαμε κάτω στὴν πεδιάδα.

—Θὰ τοὺς εἰδοποιήσω πῶς φθάσαμε, μου εἶπε ὁ Γκαλοπούι. Ἔτσι θὰ εἶναι καλύτερα, συνέχισε καὶ ἄρχισε νὰ φωνάζῃ με ὅλη του τὴ δύναμη.

Κάτω στὸ χωριὸ ἡ κίνησι στα-

μάτησε ἀμέσως. Ὁ Γκαλοπούι συνέχισε νὰ φωνάζῃ, ἀλλὰ ἔκανε δυὸ λάθη: Πρῶτα παρέλειψε νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸν ἑαυτοῦ καὶ δευτέρα φώναξε: Ἐρχεται ὁ ἱεραπόστολος. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἐρημωθῇ τὸ χωριὸ ἀμέσως.

—Δὲν ἔπρεπε νὰ σὲ πάρω μαζί μου, μου εἶπε. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἤξερα... Ἐσύ πρέπει νὰ μείνῃς ἐδῶ. Ἐγὼ ἐν τῷ μεταξύ καὶ οἱ ἄνδρες μου θὰ συγκεντρώσουμε στὸ χωριὸ αὐτοὺς πού ἔφυγαν.

Κατάλαβα ὅτι κατὰ συνέβαινε, ἀλλὰ δὲν μπόρεσα νὰ τὸ ἐξηγήσω. Ἦμουν πάντα ἀποφασισμένος νὰ ἐξιχνιάσω τὸ μυστήριον. Γι' αὐτὸ μόλις ὁ φίλος μου με τοὺς ἄνδρες του ἔφυγαν κατέβηκα μιὰν ἀπότομη πλαγιά καὶ δρέθηκα μέσα στὸ χωριό. Ἀλλὰ ὅταν ἐφθασα κοντὰ στὶς καλύβες, μιὰ ὁμάδα πολεμιστῶν μου ἔκλεισε τὸ δρόμο.

Οἱ πολεμιστὲς αὐτοὶ προσπάθησαν, κατὰ τὸν κλασσικὸ τους τρόπο, νὰ με φοβίσουν, ἀλλὰ ἀφού εἶδαν ὅτι δὲν κατάφεραν τίποτε, τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια. Ἐγὼ προχώρησα λίγο ἀκόμη καὶ τότε κατὰλαβα γιὰ τί ὁ Γκαλοπούι μου εἶχε πῇ νὰ κρυφτῶ: Εἶχαμε φθάσει τὴν ὥρα πού ἐτοιμαζόταν μιὰ καννιβαλικὴ γιορτῇ. Ὁ λευκὸς καπνὸς πού εἶχαμε δῇ ὅταν πλησιάζαμε στὸ χωριὸ ἀνέβαινε ἀπὸ φωτιὲς γύρω ἀπὸ τὶς δόποιες ἦταν σκορπισμένα ἀνθρώπινα μέλη.

Ὁ τρόπος πού μαγεύρεται τὸ ἀνθρώπινο κρέας εἶναι πολὺ ἀπλός: Οἱ ἄνδρες τεμαχίζουν τὸ σῶμα τοῦ θύματος καὶ οἱ γυναῖκες ἀνάβουν μεγάλες φωτιές. Ἄλλοι ἐτοιμαζοῦν ἕνα λάκκο πού χρησιμεύει γιὰ φούρνους καὶ φέρνουν διάφορα λαχανικά. Ὅταν τὸ θῆμα τεμαχιστῇ, οἱ γυναῖκες παίρνουν ἀπὸ τὴ φωτιά πυρμένους πέτρες καὶ τὶς βάζουν στὸ λάκκο, ἐνῶ οἱ ἄνδρες, βγάζοντας κραυγές, ρίχνουν τὰ κομμάτια τῶν κρέατος πάνω στὶς πέτρες καὶ τὰ σκεπάζουν με στάχτες καὶ φύλλα. Τὸ μαγεῖρεμα κραταίει συνήθως 2—3 ὥρες. Ὅταν τὸ «γεῦμα» ἐτοιμαστῇ, οἱ πολεμιστὲς πετοῦν τὰ φύλλα καὶ παίρνουν τὸ κρέας.

Συνεχίζοντας τη μακάβρια έρευνά μου, είδα κάτι που κυριολεκτικώς με τρέλλανε: Ένα ανθρωπινό κεφάλι, κάποιου κοριτσιού, όχι μεγαλύτερο από 10 χρονών. Ήταν κλημένο στη σκόνη. Τό έσήκωσα. Είχε μια μεγάλη τρύπα και τὸ μυαλό έλειπε. Κάποιος τὸ είχε ρουφήξει σάν αὐγό.

☆

Από τὴν πρώτη μέρα που έφθασα στο χωριό είχα προσέξει ότι μιὰ νεαρή γυναίκα ήταν έγκυος. Ένα πρωί, καθώς είχα καθήσει έξω από τὴν καλύβα μου νὰ καπνίσω τὸ τσιγάρο μου, είδα τὴν γυναίκα αὐτὴ νὰ φεύγει από τὸ χωριό με στεναγμούς και βογγητά. Τὴν συνάδευαν άλλες τρεῖς γυναίκες που θρηνούσαν μαζί της, άλλὰ γιὰ άλλο λόγο: Κάθε μιὰ είχε μαζί της μιὰ γουρούνα με τὰ γουρουνάκια της. Ήταν ένα ώραίο θέαμα και δὲν κατάφερα νὰ κρατήσω τὰ γέλια μου, παρὰ τὸ ὅτι δὲν μπορούσα νὰ ἐξηγήσω τὴν ἀποστολὴ τῆς πομπῆς. Κατὰ τὸ ἀπόγευμα ἡ πομπὴ γύρισε στο χωριό. Ἡ έγκυος είχε ἐλευθερωθῇ, άλλὰ πρὸς μεγάλη μου κατὰπληξι, τὸ παιδί δὲν φαινόταν πουθενά. Στὰ χέρια της κρατούσε ένα γουρουνάκι. Τότε μόνο κατάλαβα τί είχε συμβῇ και νὰ τί έμαθα: Σὲ πολλές φυλές οἱ γυναίκες σκοτώνουν τὸ πρώτο τους παιδί και μεγαλώνουν με τὸ μητρικό τους γάλα ένα γουρουνάκι.

Έκείνη τὴ στιγμή έρχόταν πρὸς τὸ μέρος μου ένας από τούς ἀρχηγούς τοῦ χωριού και τὸν φώναξα νὰ καθῇ. Αφού μιλῆσαμε γιὰ διάφορα πράγματα, τὸν ρώτησα:

—Βλέπω πὼς τὰ γουρουνάκια τοῦ χωριού είναι πολὺ παχειά.

—Ναί. Τὰ φροντίζουν πολὺ οἱ

γυναίκες μας. Όταν μιὰ γυναίκα πρόκειται νὰ γεννήσῃ τὸ πρώτο της παιδί, φωνάζει τρεῖς ἢ τέσσερεις από τῖς πιὸ ἡλικιωμένες γυναίκες τοῦ χωριού, γυναίκες που έχουν ἤδη γνωρίσει τούς πόνους τῆς γέννας και που έχουν μιὰ γουρούνα με τὰ γουρουνάκια της. Όλες μαζί πηγαίνουν σὲ έναν γειτονικό χείμαρρο, και στὴν ὄχθη του, με τὸ ξύλο που τῆς δίνουν, ἡ πρωτόγεννη μάνα ἐλευθερώνεται.

Πολλές φορές —έβεβαιώθηκα γι' αὐτὸ— χοροπηδοῦν ἀκόμη ἐπάνω στὴν κοιλία της. Όταν τέλος τὸ παιδί γεννηθῇ, ἡ μητέρα του τὸ πιάνει από τὸ ένα πόδι και τὸ κτυπάει ἐπάνω σὲ ένα βράχο, κάνοντάς το κομμάτια. Τὴ στιγμή αὐτὴ ἐλευθερώνονται οἱ γουρούνες και ὁρμούν νὰ καταβροχθίσουν τὸ παιδί. Ὅποια φθάσῃ πρώτη, είναι ἡ τυχερή. Ένα γουρουνάκι της θὰ πλυθῇ καλά, θὰ σκουπιστῇ με φύλλα και θὰ γίνῃ τὸ νέο παιδί τῆς μητέρας. Θὰ μεγαλῶνῃ με τὸ γάλα της και με μεγάλη προσοχή.

Από τὸ γουρουνάκι θὰ ἀποδειχθῇ ἂν ἡ γυναίκα είναι καλὴ μητέρα. Πρέπει νὰ τὸ μεγαλώσῃ με τὴν φροντίδα, ὥστε νὰ γίνῃ ένα μεγάλο και παχὺ γουρούνο. Καὶ είναι μεγάλη χαρὰ γιὰ τὸν ἄνδρα της ὅταν τὸ γουρούνο σφαχθῇ γιὰ κάποια γιορτὴ και βρεθῇ πολὺ παχὺ.

Κανείς δὲν ξέρει τί είναι ἐκεῖνο που παρακινεῖ τῖς μητέρες νὰ σκοτώνουν τὸ πρώτο τους παιδί και νὰ μεγαλώνουν ἀντὶ γι' αὐτὸ ένα γουρούνο. Ρώτησα πολλούς ἰθαγενεῖς, άλλὰ ὅλοι μοῦ ἔδωσαν τὴν ἴδια ἀπάντησι: «Οἱ πατέρες μας ἔκαναν ἔτσι... ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τὸ παράδειγμά τους».

Συζητοῦν δυὸ πλούσιες χωριάτισσες και ἡ μία λέει:

—Από τὸν καιρὸ που πέθανε ὁ ἄνδρας μου δὲν ἔχω πιὰ κανένα μεγάλο ζῶο στο χτήμα.

Up.

Ο ΑΟΡΑΤΟΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τοῦ

PETER WTDEN

Μοιάζει με νερό, μὰ θὰ μπορούσε νὰ μᾶς σκοτώσῃ. Είναι τόσο ἐπικίνδυνο, ὥστε ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησι τὸ κρύβει βαθειὰ μέσα στὴ γῇ, με αὐστηρὴ φρουρά και με δαπάνη που φθάνει τὰ δύο δολάρια σὲ κάθε γαλλόνι. Δὲν μπορείτε νὰ δῆτε, νὰ μυρίσετε, νὰ γευθῇτε ἢ νὰ ἀκούσετε τὸν κίνδυνο, ὡστόσο ἐκεῖνος σὺς παραμονεύει καμμιὰ φορὰ και αἰῶνες ὁλόκληρους.

Δὲν ὑπάρχει κανένας τρόπος γιὰ νὰ καταστοῦν ἀκίνδυνα τὰ ἐκατομμύρια γαλλόνια τοῦ ὕλικου που βρίσκεται χωμένο σὲ προσωρινούς κρυψῶνες. Καὶ γρήγορα συσσωρεύεται περισσότερο. Καμμιὰ μέρα μπορεί νὰ ὑπάρχῃ τόσο ὕλικὸ σκορπισμένο και από τῖς δύο πλευρές τοῦ Σιδηροῦ Παραπετάσματος ὥστε νὰ μολύνουν τὴ γῇ, τούς ὠκεανούς, τὴν ἀτμόσφαιρα.

Οἱ ἄνθρωποι μπορούν νὰ καταστήσουν ἀκίνδυνη τὴν θόμβα ὑδρογόνου ἂν συμφωνήσουν νὰ μὴν τὴν χρησιμοποιήσουν. Ἀλλὰ ἡ ραδιενέργεια—τὸ ἀόρατο και θανατηφόρο στοιχείο τοῦ ὕλικου αὐτοῦ που μοιάζει με νερό— δὲν μπορεί νὰ πειθαρχήσῃ στὴ θέλησι τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπου συγκεντρωθῇ μιὰ ἀρκετὴ ποσότης, δὲν χρειάζονται κακές προθέσεις γιὰ νὰ κάμῃ τὸ μοιραῖο ἔργο της. Θὰ ἀρκοῦσε ένα ἀτύχημα ἢ μιὰ ἀνόητη ἀπόφασι.

Τὸ ὕλικὸ αὐτὸ εἶναι τὰ ἀτομικά «σκουπίδια», τὰ πιὸ ἐπικίνδυνα, τὰ πιὸ δαπανηρά και τὰ πιὸ δύσχρηστα σκουπίδια που ἀπέκτησε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος και συγχρόνως τὸ μεγαλύτερο πρόβλημα τῆς ἀτομικῆς ἐποχῆς. Σήμερα, ἑκατοντάδες ἐπιστήμονες ἐπιννοοῦν ἐκπληκτικούς καινούριους τρόπους γιὰ τὸν περιορισμὸ τοῦ κακοῦ αὐτοῦ πνεύματος σὲ ένα ὄλο και μεγαλύτερο και ἀσφαλέστερο μπουκάλι ἢ σὲ κρυψῶνες ὅπου δὲν μπορεί νὰ θλάψῃ κανένα. Ἄν ὅμως καμμιὰ φορὰ ἀποτύχουν;

Γιὰ τὴν ὥρα, ὅπως συμφωνοῦν οἱ ειδικοί, οἱ κίνδυνοι δὲν είναι μεγάλοι. Ὑπάρχει ὅμως διαφωνία γιὰ τὸ τί θὰ συμβῇ ἂν ἡ παραγωγή τῶν ὑπολοίπων αὐτῶν ὁλοένα μεγαλῶνῃ, ὅπως φαίνεται πολὺ πιθανό. Μερικοὶ ἐπιστήμονες νομίζουν πὼς «κινδυνεύουμε νὰ κάνομε τὸν πλανήτη μας ἀκατοίκητο γιὰ τῖς μελλοντικὲς γενεές.» Ὡστόσο οἱ ειδικοί τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας πιστεύουν πὼς ὁ «πονοκέφαλος» αὐτὸς μπορεί νὰ γιαντρευθῇ.

Ὅσο ὑπάρχουν ἀπορρίμματα μόνο από παραγωγή ἀτομικῶν βομβῶν, τὸ κακὸ είναι σχετικὰ μικρό. Ἀλλὰ ὅταν θὰ λειτουργοῦν ἀτομικοὶ ἀντιδραστήρες που θὰ παράγουν κινητήριο δύναμι, τότε ἡ κλίμακα θὰ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ. Ἀντίθετα με τὰ συνηθισμένα σκουπίδια, ὠρισμένα

κατεργασμένα κομμάτια από ατομικά απορρίμματα μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά πολύτιμα. Οι ακτίνες τους μπορούν να διαγνώσουν και να χρησιμοποιηθούν για την θεραπεία όρισμένων ειδών καρκίνου. "Αλλά πάλι μπορούν να πουν σε έναν μηχανικό αν ο μεγάλος δημόσιος δρόμος που φτιάχνει είναι επίπεδος. Μπορεί να βοηθήσουν για την παραγωγή ευθινοτέρων πλαστικών υλών, για τη διεξαγωγή λεπτοτάτων πειραμάτων στη βιομηχανία και ακόμη να αντικαταστήσουν τον σωλήνα των ακτίνων Χ. Μπορούν να αποστειρώσουν τρόφιμα τόσο αποτελεσματικά, ώστε να συντηρούνται για πάντα χωρίς ψυγείο. Κάποια μέρα θα μπορούν ίσως να θερμάνουν και τα σπίτια μας.

Γιατί όμως αυτές οι ωραίες δυνατότητες χρησιμοποιήσεως των ατομικών απορριμμάτων δεν λύνουν το πρόβλημα της διαθέσεώς του; Πρώτον υπάρχει πιθανότητα το απόθεμα να είναι μεγαλύτερο από την ζήτηση και δεύτερον, δεν έχει ακόμη λύσει το κύριο πρόβλημα: πώς να διαθέσει την ραδιενέργεια που εκπέμπει το υλικό αυτό.

Γι' αυτήν την παράξενη κατάσταση είναι υπεύθυνη η μακροζωία και το αμετάκλητο της ραδιενέργειας. Κάθε ραδιενεργό υλικό έχει διάρκεια ζωής τόσο προκαθορισμένη και σίγουρη, όσο και η καθημερινή ανατολή του ήλιου. Το υλικό αυτό φθείρεται με ταχύτητα που κυμαίνεται από δευτερόλεπτο έως αιώνες. Οι προσπάθειες που έγιναν ως τώρα για να συντομευθεί η διάρκεια της ραδιενέργειας ξέμειναν άκαρπες. Κάποια μέρα κάποιος επιστήμονας μπορεί ξαφνικά να σκοντάψει στον τρόπο με τον οποίο θα ελαττωθεί η ζωή της, αλλά σήμερα ούτε η χρήση, ούτε τίποτε άλλο δεν

μπορεί να επιταχύνει τον θάνατό της. "Αν δημιουργηθεί μία φορά πρέπει να ακολουθήσει το δρόμο της ζωής της.

Εύτυχως αρκετό ποσοστό των ατομικών απορριμμάτων δεν ανήκει στην κατηγορία που πρέπει να αποθηκευθεί για δεκάδες χρόνια με το μεγάλο κόστος που αναφέραμε. Μερικά είναι πολύ βραχύβια. Ραδιο-ισότοπα με χαμηλό επίπεδο ενεργείας σαν εκείνα που χρησιμοποιούν ως ανιχνευτές σε νοσοκομεία και εργοστάσια, μπορούν συνήθως να αποχετευθούν και σε κοινούς υδρόνομους. "Αλλά στα εργαστήρια της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας μαζεύονται τόσο πολλά από αυτά τα αδύνατα απορρίμματα από το πλούσιο π.χ. των μολυσμένων στολών των εργατών, ώστε χρειάζεται ειδική διαδικασία για να «σβήσουν».

Τα πειράματα έδειξαν μερικούς απίθανους τρόπους για το «σβήσιμο» των απορριμμάτων. Στο εργαστήριο Μπρούκχεβεν στο Λόνγκ Άιλαντ τα φυσικά στρώματα άμμου χρησιμεύουν για φίλτρα. Το ραδιενεργό υγρό στάζει στη γη. Η γη απορροφά ένα μέρος της ενεργείας του. Από κάτω υπάρχει ένα στρώμα με πλάκες. Το υγρό τρέχει από κει και αποθηκεύεται σε δεξαμενές όπου να γίνει αβλαβές για να πέσει σε έναν ποταμό. "Ενα μειονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι ότι κάποια μέρα το διύλιστήριο αυτό μπορεί να αποκτήσει τόσο ραδιενέργεια, ώστε να πρέπει να διαλυθεί, να καταχωριασθεί και να αποτελέσει αντικείμενο παρακολούθησής για πολύ καιρό.

Τα στερεά «σκουπίδια» όπως τα γυάλινα αντικείμενα των εργαστηρίων και τα έπιπλα που έχουν γίνει πολύ ραδιενεργά για να εξακολουθήσουν να χρησιμο-

ποιούνται «θάβονται» σε ειδικές περιοχές. Πριν από λίγο καιρό ένα κτίριο ενός κέντρου ατομικής ενέργειας γκρεμίστηκε και τα κομμάτια του θάφτηκαν. Η πυρηνική φόρτιση της πρώτης ατομικής βόμβας έγινε στο κτίριο αυτό το 1943 και η χρησιμοποίησή του στα επόμενα χρόνια του έδωσε τόσο ραδιενέργεια, ώστε δεν μπορούσε πλέον να χρησιμοποιηθεί με ασφάλεια.

Τα νεότερα οικήματα της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας δεν γίνονται τόσο εύκολα ραδιενεργά και μπορούν να απολυμανθούν. "Αλλά το πρόβλημα του κτιρίου που κατεδαφίστηκε δεν είναι μοναδικό. "Αν χυθούν στο πάτωμα ραδιενεργά υλικά, τότε ολόκληρο το τμήμα του πατώματος πρέπει να αφαιρεθεί. Τα οικοδομικά υλικά που κρύβονται θαφονται συνήθως πρώτα, γιατί η βαφή συγκρατεί τις ραδιενεργές ουσίες και τις καθιστά λιγότερο επικίνδυνες.

Το πιο ένοχλητικό ατομικό υπόλειμμα είναι το «υπόλειμμα κατεργασίας», δηλαδή τα παράγωγα της διασπάσεως από χημικά μηχανήματα που κατεργάζονται τα καύσιμα στοιχεία ατομικών αντιδραστήρων, όπως εκείνων που παράγουν βόμβες πλουτωνίου. Αυτά είναι πολύ επικίνδυνα. Μεγάλο τους μέρος απαιτεί γενεές ολόκληρες για να χάσει τη δύναμή του.

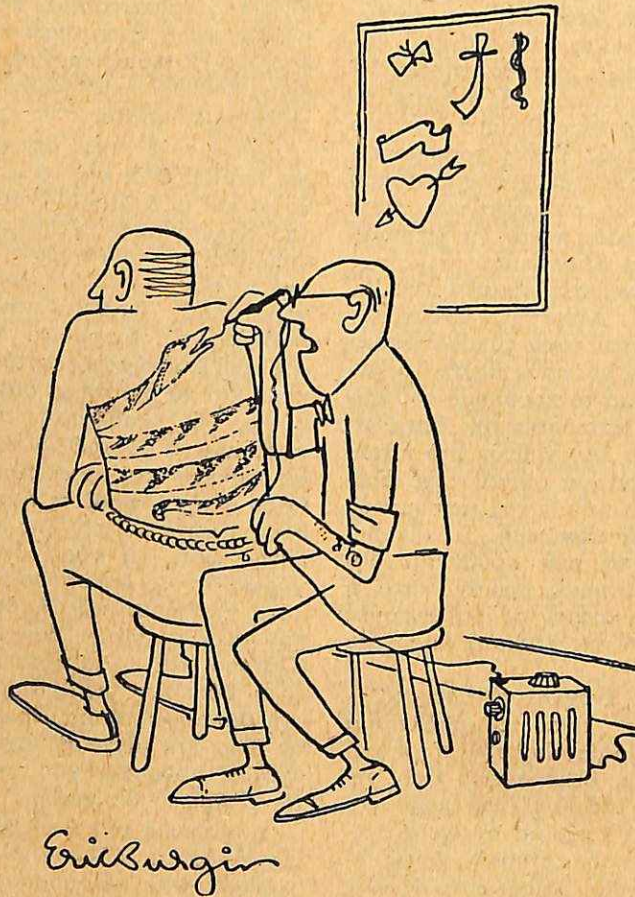
Η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας λέει μόνο πως το απόθεμα είναι ήδη εκατομμύρια γαλλόνια και ότι πληθαίνουν κάθε χρόνο κατά εκατοντάδες χιλιάδες. Στο Χάνφορντ η αποθήκευση αυτή στοιχίζει 27.000.000 δολάρια και υπάρχει χώρος για 67.000.000 γαλλόνια. Υπάρχουν πολλές

περιοχές προορισμένες για αυτό το σκοπό και κανένα υπόλειμμα ατομικής κατεργασίας δεν «πετάται» παρά στους χώρους που καθορίζει, περιορίζει και φρουρεί η ίδια η ατομική επιστήμη και το επίσημο κράτος.

"Αραγε το Σύμπαν δεν προσφέρει καμιά θέση για να μεταφερθούν εκεί τα ατομικά απορρίμματα; Μελετήθηκαν οι περιπτώσεις σπηλαίων, παλαιών ορυχείων και εγκαταλελειμμένων πετρελαιοπηγών, αλλά υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος της διαρροής. Μερικοί σοβαροί επιστήμονες ωστόσο βλέπουν και το διάστημα σαν καταφύγιο. Ο καθηγητής Φρήμαν προτείνει να φορτωθούν τα υλικά σε ρουκέτες και να σταλούν στον Άρη ή την Αφροδίτη ή στην ουδέτερη ζώνη μεταξύ Γης και Σελήνης ώστε να γυρίζουν πάντα γύρω μας σαν δορυφόροι. "Αλλοι πάλι πιστεύουν πως η θάλασσα προσφέρει μεγάλες δυνατότητες. "Ωστόσο και η περίπτωση αυτή είναι δύσκολη γιατί αν ριχτούν στη θάλασσα τέτοια απορρίμματα έστω και μέσα σε δοχεία από μπετόν, κάθε έλεγχός τους από τον άνθρωπο θα χαθεί.

Οι γνώσεις του ανθρώπου για την θάλασσα είναι εκπληκτικά περιορισμένες και τώρα γίνονται σχέδια για την ωκεανογραφική μελέτη του προβλήματος. Πρέπει να ανακαλυφθούν ρεύματα ή ωκεανογραφικές συνθήκες τέτοιες που να μπορούμε να τους εμπιστευθούμε την ασφαλή φύλαξη της ραδιενέργειας.

"Όλα αυτά δείχνουν πως για να λυθεί το πρόβλημα των ατομικών σκουπιδιών θα χρειαστούν χρόνια και ίσως τόσο επιπονητική όση και για την ατομική βόμβα.

E. B. S.

—Μὴν τὸ σφίγγετε καὶ πολὺ, ἔ;

Στὸ ἐστιατόριο ἓνας πελάτης μπαίνοντας ἀφίνει τὴν πόρτα ἀνοικτή.

—Κλείστε τὴν πόρτα, τοῦ λέει κάποιος. Κάνει τόσο κρύο ἔξω...

Ὁ πελάτης κλείνει τὴν πόρτα καὶ μετὰ:

—Καὶ νομίζετε πὼς τώρα κάνει λιγώτερο κρύο ἔξω;

Tatler

Ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐπιχειρήσεως καλεῖ ἓνα λογιστὴ τοῦ καὶ τοῦ λέει:

—Καθὼς θὰ ἔχετε ἀντιληφθῇ καὶ σεῖς ὁ ἴδιος, ὁ προϊστάμενός σας δὲν

κάνει ἄλλο παρὰ νὰ κοιμάται. Θὰ μπορούσατε νὰ τὸν ἀντικαταστήσετε σεῖς;

—Καὶ βέβαια, κύριε Διευθυντά. Ἐν ἀνάγκη μάλιστα μπορῶ νὰ πάρω καὶ κανένα ὑπνωτικό.

A. M.

Τὸ Πριγκιπόπουλο ἔκανε γάδος

Τοῦ

GILBERT CESBRON

Η νεαρή ὑπέρ-
τρια Σίβυλλα
ἦταν ὁμορφὴ σὰν
τὸ κρύο νερό. Ἀλ-
λὰ ποιὸς γύριζε
νὰ τὴν κυττάξῃ;
Δὲν ἦταν ἀκόμη
εἴκοσι χρονῶν καὶ
εὐτυχία γι' αὐτὴν σήμαινε νὰ φο-
ρῇ ὁμορφα φουστάνια (ὅπως ἡ
κυρία), νὰ πηγαίνει στὴν ὄπερα
(ὅπως ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία) καὶ
νὰ ξέρῃ νὰ φιλάῃ (σὰν ὅλους
τοὺς μεγάλους).

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία ἔθβαι-
ναν ἔξω σχεδὸν κάθε θράδυ — ἡ
ἀλήθεια ἀναστενάζοντας μὲ ἀνία
γιατὶ ἀπὸ μιὰ ὀρισμένη ἡλικία
καὶ ὕστερα δὲν ξέρεי πῶς κανεὶς
τί θέλει. Μόλις ἔκλεινε ἡ πόρτα
πίσω τους ἡ μικρὴ Σίβυλλα δο-
κίμαζε τὰ βραδυνὰ φορέματα τῆς
κυρίας, βαφόταν, ἔβαζε μυρωδιὰ
καὶ καμάρωνε μπροστὰ στὸν κα-
θρέφτη. Ἦταν τόσο ὁμορφὴ ποὺ
κυτταζόταν σὰν νὰ ἦταν καμμιὰ
ἄλλη! «Δὲν εἶμαι τόσο ὁμορφὴ
ὅσο καὶ ἡ κυρία; σκεπτόταν. Καὶ
πῶς ὁμορφὴ ἀπὸ... τὴν δεσποινίδα
Σεβριέ, νὰ ποῦμε;»

(Ἡ δεσποινὶς Σεβριέ ἔμενε στὸ
κάτω πάτωμα καὶ οἱ γονεῖς τῆς
ἤθελαν νὰ τὴν παντρεύουν. Κανέ-
νας ὅμως δὲν ἤθελε νὰ παντρεύῃ
τὴ Σίβυλλα).

Ἐνα θράδυ, μόλις ποὺ εἶχε φο-
ρέσει τὸ ὀραιότερο ἀπὸ ὅλα τὰ

φορέματα τῆς κυ-
ρίας, χτύπησε τὸ
κουδούνι. «Εκπλη-
κτη καὶ φοβισμένη
στάθηκε καὶ κύτ-
ταξε στὸν καθρέ-
φτη. Τὸ κουδούνι
ἀκούστηκε πάλι ἄ-

νυπόμονο. «Τόσο τὸ χειρότερο!»
Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὸν καθρέ-
φτη θεβαιώθηκε πὼς ἡ ἔκπληξι
καὶ ὁ φόβος τῆς πηγαινάν ὥραια
καὶ ὕστερα ἔτρεξε ἔτσι ντυμένη
νὰ ἀνοίξῃ τὴν πόρτα. Πράγμα
τῆς ἡλικίας τῆς: μιὰ τρέλλα.

—Ἀ! ὥστε εἶστε ἔτοιμη! Τόσο
τὸ καλύτερο! Ἐλθετε γρήγορα!
Ἀργήσαμε!... (Ἐκεῖνος φοροῦ-
σε φράκο, κρατοῦσε τὸ ψηλὸ κα-
πέλλο στὸ χέρι, εἶχε μουστάκι,
ὕφος λίγο νευρικό, κυρίως βια-
στικό...)

—Μά...

—Ξερω πὼς οἱ γονεῖς σας ἔ-
χουν βγῇ ἔξω. Γι' αὐτὸ δὲν... Γρή-
γορα! Γρήγορα! Τὸ αὐτοκίνητο
περιμένει...

—Τὴν τράβηξε στὴ σκάλα, ὕ-
στερα στὴν εἴσοδο, εἶπε στὸν σω-
φὲρ: «στὴν Ὀπερά!», ἀνέβηκε
στὸ αὐτοκίνητο, ξαναβγῆκε, ζήτη-
σε συγγνώμη, ἔβαλε τὴ Σίβυλλα
νὰ μὴ πρῶτη, ξαναμῆκε κι' αὐ-
τός, κύτταξε τὴν ὥρα, μίλουσε
μόνος του:

—Σὰς φέρομαι λίγο ἀπότομα,
ἀλλά... Ἀντιπαθῶ τόσο πολὺ τίς

ἀργοπορίες... Εὐτυχῶς πού δὲν εἴστε ἀπὸ κείνες πού πρέπει νὰ πουδραριστοῦν καὶ πάλι, πού δὲν θέλουν παρὰ «ἕνα λεπτουδάκι ἀκόμη.» συνέχισε λίγο κοροϊδευτικά. Τὰ σιχαίνομαι αὐτά! Ἐννιά καὶ πέντε ἤδη! Γελᾶτε;

Ναί, γελοῦσε! Ἦταν πολὺ ἀστεῖος μὲ τοὺς μονολόγους του καὶ τὸ ρολοῖ του. Ἐνας σταθμάρχης μὲ τὰ θραδυνά του! Ἦταν χαριτωμένος ἔτσι πού κοκκίνισε τώρα...

—Μὲ συγχωρεῖτε! Εἶμαι λίγο... Ἀλλά, ξέρετε, ἐγώ.... οἱ κοπέλες... Ἀ! Ἐπιτέλους εἶναι ἀνόητο! Δέχθηκα μιὰ ἀποστολὴ γελοία! Καὶ ὄχι πολὺ ἐντάξει! Γιατί ἐγὼ εἶμαι φίλος τοῦ Ζώρζ καὶ θὰ παίξω, θὰ τοῦ παίξουμε μιὰ φάρσα! Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ τὸ χιτρήρι μιᾶς γριᾶς πού θέλει νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς γονεῖς σας.. Τοὺς γονεῖς σας πού οὔτε κἀν τοὺς γνωρίζω! Τὰ ξέρετε αὐτά;

Ἐκανε νόημα πὼς ὄχι, δὲν τὰ ἤξερε. Δὲν ἤθελε νὰ προφέρῃ οὔτε λέξι: νὰ μὴν πῇ ψέματα παρὰ σιωπώντας. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἐγίνε κόκκινος σὰν τὸ παντζάρι καὶ ἔχασε ἐντελῶς τὰ λόγια του.

—Τί ἀνοησία! Ἀ! Δὲν ἔπρεπε μὲ κανένα τρόπο νὰ δεχθῶ!.. Ἐννιά καὶ δέκα! Καὶ εἴστε φυσικὰ χαριτωμένη! Ὁ Ζώρζ δὲν θὰ μοῦ τὸ συγχώρησεν ποτέ. Στὸ διάβολο οἱ γριᾶς κυρίες! Ἀ! νὰ πού φθάσαμε! Πῶς εἶπατε; Μοῦ φάνηκε πὼς μιλήσατε....

Ὡ, ὄχι! Ἡ Σίβυλλα δὲν μιλῶσε! Ἦθελε μόνο νὰ σταματήσῃ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς της, νὰ σταματήσῃ τὸ χρόνο!

Ἐστερα, ὅταν μῆκε μέσα στὴν Ὀπερα στὸ μπράτσο τοῦ ἀγνώστου κυρίου, στὴν ὁλόχρυση Ὀπερα μὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς μαυροφορεμένους ἀνθρώπους γύρω της πού ὑποκλίνονταν καὶ θλέποντας τὴ μικρὴ φλόγα πού ἀναβε

στά μάτια τῶν ἀνδρῶν, ξαφνικά, ἐπιτέλους! ἀποφάσισε νὰ ζήσει, νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸ χαλινάρι..

—Γελᾶτε;

—Ναί, τοῦ ἀπάντησε αὐτὴ τὴ φορὰ. Εἶναι τόσο ἀστεῖο...

—Βρίσκετε; (σκοῦπιζε τὸ μέτωπό του καὶ τὴν κύτταζε ἐπιτέλους στὸ φῶς). Ἐχετε καὶ φωνὴ χαριτωμένη... Ἀ! νὰ τὸ θεωρεῖο μας!

Ἡ παράστασι εἶχε ἀρχίσει. Στὴ σκηνὴ μουσικὴ, φῶτα καὶ χρυσάφια, στὴ σάλλα ὅλο διαμάντια πού σπινθήριζαν.

Ὅταν ἔκλεισε ἡ αὐλαία, ἡ μικρὴ ὑπηρετρία, ἡ Σίβυλλα, στράφηκε πρὸς τὸν καθυστερημένο της μὲ τὰ μάτια ἐκστατικά. Θὰ ἤθελε νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ τὴν παράστασι, ἀλλά...

—Ἐντάξει! Ὅλοι μᾶς κυττάζουν: Ὅ,τι χρειάζεται. Λοιπὸν προσοχή! Ὁ Ζώρζ-ἐκεῖνος ὁ παχουλὸς νέος μὲ τὰ γυαλιά, στὸ θεωρεῖο, ἀκριβῶς ἀπέναντι. Μὴν κυττάξετε ἀμέσως! (Δὲν εἶχε καμμιά διάθεσι νὰ κυττάξῃ). Καὶ λά. Κυττάξτε τώρα γιὰ νὰ μπόρεσετε νὰ μιλήσετε γι' αὐτὸν στοὺς γονεῖς σας. Καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς γεμίσω περιποιήσεις γιὰ νὰ προκαλέσω τὴν προσοχὴ τοῦ φίλου μου...

—Ἀ, γι' αὐτό;

—Βέβαια! Ἦταν ἰδέα τῆς γριᾶς κυρίας: «Διπλὸ παιχνίδι». Πολὺ ἔξυπνο δὲν εἶναι; Τί κωμωδία! Μὰ ἐσεῖς συνεχῶς γελᾶτε!

—Ἀπόψε, ναί.

—Ὁ Ζώρζ δὲν ξεκολλάει τὰ μάτια του ἀπὸ πάνω μας, μουρμούρισε μὲ μιὰ ἱκανοποίησι πού δὲν προερχόταν ἰσως μόνο ἀπὸ τὴν καλὴ ἐκτέλεσι τῆς ἀποστολῆς του.

Ἀπὸ τὸν Ζώρζ ἐκεῖνη δὲν ἔβλεπε παρὰ ἕνα ζευγάρι κυάλια πάνω ἀπὸ ἕνα παχὺ λαιμὸ καὶ κάτω ἀπὸ μαλλιά κομμένα σὰν βοῦρτσες. Αὐτὸ τῆς ἔφθανε. Ὁ καθυ

λιέρος της τῆς φαινόταν πολὺ πιὸ χαριτωμένος καὶ αὐτὸ φαίνεται θὰ ζωγραφίστηκε στὰ μάτια της, γιατί ἐκεῖνος διπλασίασε τὴν περιποίησιν του. Τῆς κρατοῦσε τὸ χέρι σ' ὅλη τὴ δευτέρη πράξι. Ὡστόσο ὁ Ζώρζ δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοὺς δῇ στὰ σκοτεινά...

Ὅταν ἔκλεισε καὶ πάλι ἡ αὐλαία ὁ καθυστερημένος τῆς Σίβυλλας εἶπε:

—Μοῦ φαίνεται πὼς ὁ Ζώρζ θὰ ἔρθῃ νὰ κἀν ἕνα γύρο κατὰ δῶ, (καὶ ὁ τόνος του ἔδειχνε κάποια ἐνόχλησι). Ὡστε ἡ γριά κυρία εἶχε δικη...

—Ἀς φύγουμε, παρακάλεσε ἡ Σίβυλλα καὶ σηκώθηκε. Τὴν εἶχε πιᾶσει πανικὸς μὲ τὴν ἰδέα ὅτι ὅλα θὰ φανερόνταν! Καὶ πῶς νὰ ὑποστῇ ὅλη αὐτὴ τὴ σύγχυσι μπροστὰ στὸν καθυστερημένο της:

—Νὰ φύγουμε, συμφώνησε κι' ἐκεῖνος.

Μέσα σ' αὐτοκίνητο ἐκεῖνος δὲν εἶπε λέξι: ἀναστένανε μερικὲς φορὲς καὶ κρατοῦσε τὸ χέρι τῆς Σίβυλλας μέσα στὸ δικό του. Δὲν κύτταζε πιά τὴν ὄρα, δὲν κοκκίνιζε: ἦταν χαριτωμένος.

Στὴν εἴσοδο τῆς πολυκατοικίας φάνηκε ἀποφασισμένος.

—Δεσποινίς, θέλω... πρέπει νὰ μὲ συγχώρησετε! Δὲν εἶναι πού....

Καὶ ξαφνικὰ τὴν τήρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴν φίλησε στὸ στόμα παθητικά, ἀτέλειωτα. Ὑστερα τὴν ἀφῆσε καὶ ἔφυγε γρήγορα— γρήγορα μουρμουρίζοντας ἕνα «Συγγνώμη! Ἀντίο!» «Ὡ, Ζώρζ! Δὲν ἔπρεπε...»

Ἡ Σίβυλλα ἔμεινε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκίνητη. Θὰ ἤθελε νὰ πέσῃ νεκρὴ ἐκεῖ. Ὑστερα ἀνέσθηκε τὴ σκάλα μὲ πολὺν κόπο, γιατί ὅλο της τὸ σῶμα ἔτρεμε.

Περνώντας μπροστὰ ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν Σεβριέ ἄκουσε θυμωμένες φωνές: «Τώρα πιά δὲν θάρθῃ! —Εἶναι ἀνήκουστο!— Μπορεῖς νὰ ξεντυθῇς, κόρη μου! —Ὡ, δὲν μὲ νοιάζει γιὰ τὴν ὄπερα, πού τὴν θαριέμαι κι' ὅλας λιγάκι...»

Ἡ μικρὴ ὑπηρετρία, ἡ Σίβυλλα, ἀνέσθηκε ἄλλο ἕνα πάτωμα, ἔκλεισε πίσω της τὴν πόρτα, διέστασε μιὰ στιγμὴ ἂν θὰ ξέσπαζε σὲ γέλια ἢ σὲ λυγμούς. Διάλεξε τὸ πρῶτο καὶ ἀρχισε νὰ γελᾷ, νὰ γελᾷ δυνατά, νὰ γελᾷ ὥσπου τῆς ἦρθαν δάκρυα στὰ μάτια...

Ὁ ψυχίατρος τοῦ φρενοκομείου ἐξετάζει τρεῖς καινούργιους ἀρρώστους: —Ποῖός εἶσαι σύ, ρωτᾷ τὸν πρῶτο.

—Ὁ Μέγας Ναπολέον...

—Καὶ σύ; ρωτᾷ τὸν δεύτερο.

—Εγὼ εἶμαι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος...

—Καὶ ποῖός σου τὸ εἶπε; ξαναρωτᾷ ὁ γιατρός.

—Ὁ Θεός, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος.

Τότε γυρίζει ὁ τρίτος καὶ λέει στὸν γιατρό:

—Ψέματα, γιατρέ, ἐγὼ δὲν τοῦ εἶπα τίποτα...

Για πρώτη φορά ο κόσμος μαθαίνει

ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΜΠΕΡΙΑ

Τῶν

MILAN SKACEL καὶ DAVID LOEWING

Αὐτὸς ποὺ πείσσειε στὴν Τριανδρία Στάλιν — Λένιν — Τρότσκι ἦ-
ταν ὁ Τρότσκι ποὺ δολοφονήθηκε μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Λένιν.

Ο Λαυρέντι Μπέρια ἄφησε τὴν αἰθουσα τῆς συνεδριάσεως θυμωμένος, ἐγκαταλείποντας μόνους ἐκεῖ τὸν Μαλένκωφ καὶ τὸν Νικήτα Κροουστσεφ. Ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ θυελλώδη συνεδρίασι τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Ρωσίας. Ποτὲ προηγουμένως ὁ Μαλένκωφ δὲν εἶχε ἔρθει σὲ τόσο βίαιη σύγκρουσι μὲ τὸν Μπέρια γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς πρωτοκαθεδρίας στὴν Σοβιετικὴ Ἐνῶσι καὶ ὁ Μπέρια δὲν ἤξερε τί ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ἔκανε τὸν ἀντίπαλό του νὰ ἔχη τόση ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του. Φεύγοντας χτύπησε τὴν πόρτα προκλητικὰ καὶ προχώρησε στὸν μακρὸ διάδρομο τοῦ Κρεμλίνου, γιὰ νὰ φθάσῃ γρήγορα στὸ γραφεῖο του. Ἀπὸ ἐκεῖ, μερικὰ τη-

λεφωνήματα ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ θέσουν τέρμα στὴν ἐπόμενη ἐνέργεια τοῦ Μαλένκωφ. Μὰ ὁ Μπέρια δὲν ἔφθασε ποτὲ πιά στὸ γραφεῖο του.

—Σὰς συλλαμβάνουμε.

Ὁ Μπέρια προσπάθησε νὰ συνεχίσῃ τὸ δρόμο του, προσποιούμενος ὅτι δὲν ἄκουσε, ἀλλὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Μαλένκωφ τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τοῦ τὸ γύρισε ἀνάποδα στὴν πλάτη, ἐνῶ ὁ ἄλλος ὠπισθοχώρησε λίγο καὶ ἐτοιμάστηκε νὰ θγάλη τὸ πιστόλι του.

—Ποιὸς διατάσσει; ρώτησε ὁ Μπέρια.

—Τὸ Ἀνώτατο Σοβιέτ. Θὰ ἔλθῃς μαζί μας, ἀπάντησε ὁ ἐνοπλος.

Ὁ Μπέρια δὲν εἶχε ἐκτιμῆσει καλὰ τὶς διαθέσεις τῶν στρατιωτικῶν; Ὅλοι αὐτοὶ πάντως εἶχαν ταχθῇ σύσσωμοι μὲ τὸ μέρος τοῦ Μαλένκωφ. Τὸ Κόμμα, ἐξ ἄλλου, κι' αὐτὸ ὑποστήριζε τὸν Μαλένκωφ. Ὡς ἀρχηγὸς τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας ὁ Μπέρια ἤλεγχε τὴν ἱσορροπία καὶ τὴν κατανομή τῆς δυνάμεως μεταξὺ τῆς τριάδος. Ἀπὸ τὸ θάνατο ὅμως τοῦ Στάλιν, τόσο ὁ Μαλένκωφ, ὅσο καὶ ὁ Μπέρια εἶχαν προσπαθῇ νὰ πάρουν μὲ τὸ μέρος τους, ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του, τὸν στρατιωτικὸ παράγοντα.

—Ξέρετε πὼς θὰ πεθάνετε γι' αὐτὴ σας τὴν πράξι; τοὺς φοβέρισε ὁ Μπέρια.

Οἱ σωματοφύλακες ὅμως δὲν πτοήθηκαν. Τὸν ἐξανάγκασαν νὰ προχωρήσῃ καὶ ἀπὸ ἕνα διάδρομο τὸν ὠδήγησαν στὴν αὐλὴ τοῦ Κρεμλίνου. Ἐκεῖ περίμενε ἕνα μαῦρο αὐτοκίνητο μὲ τὰ κουρτινάκια κατεβασμένα καὶ τὴ μηχανὴ ἀναμμένη. Ὁ Μπέρια κάθησε μέσα στὸ αὐτοκίνητο ἀνάμεσα στοὺς δυὸ σωματοφύλακες καὶ τὸ ἀμάξι ξεκίνησε. Οἱ σιδηρένιες πύλες τοῦ Κρεμλίνου ἀνοιξαν καὶ τὸ μαῦρο αὐτοκίνητο προχώρησε πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ Πλατεῖα.

Μετὰ ἀπὸ δυὸ ἡμέρες ἡ «Πράβδα» ἔγραφε ὅτι ὁ «Μεγάλος» Μπέρια εἶχε ἐκκαθαρισθῇ.

Δέκα λεπτὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησί του ἀπὸ τὸ Κρεμλίνο τὸ μαῦρο αὐτοκίνητο ἔφθασε στὴν φυλακὴ τῆς Λουμπιάνκα. Πολλοὶ λίγοι ἀπὸ τοὺς φθάνουν ὡς ἐκεῖ σὰν κατὰδικοι φεύγουν ζωντανοί. Ὁ Μπέρια, ποὺ πρὶν ἀπὸ μιὰ ὥρα εἶχε ὑπὸ τὶς διαταγές του τοὺς φρου-

ροὺς τῆς φυλακῆς, ἦταν τώρα ἐκεῖ ἕνας κρατούμενος. Τὸν ἔψαξαν καλὰ. Τοῦ πήραν τὴ γραβάτα, τὴ ζώνη καὶ τὰ κορδόνια τῶν παπουτσιῶν του γιὰ νὰ μὴ αὐτοκτονήσῃ. Μετὰ τὸν ἔκλεισαν σὲ ἕνα κελλί.

Ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ ὑπόγεια κελλιά, ὅπου κρατοῦνται οἱ «ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνοι» κατὰδικοι. Οἱ τοῖχοι, ἀπὸ ἐνισχυμένο τσιμέντο πάχους 0,60 μ., δὲν εἶχαν κανένα ἀνοιγμα, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ πόρτα καὶ μιὰ μικρὴ ὀπὴ ἐξαερισμοῦ στὸ ταβάνι. Σὲ κατὰλληλο ὕψος ὑπῆρχε ἕνα ἄλλο ἀνοιγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ φρουρὸς ἔρριχνε μιὰ ματιὰ μέσα στὸ κελλί. Ἀπὸ τὴν ὀπὴ ἐξαερισμοῦ λιγοστὸ φῶς ἔμπαινε στὸ κελλί καὶ ἀπὸ κεῖ τοῦ ἔδιναν φαγητό: Λίγη σούπα δυὸ φορές τὴν ἡμέρα καὶ τὸ πρωτὶ λίγο καφέ καὶ δυὸ φέτες ψωμί. Στὸ κελλί ὑπῆρχε μόνον ἕνα μικρὸ κρεβάτι —χωρὶς στρώμα— μιὰ καρέκλα καὶ ἕνα τραπέζακι. Κάθε δώδεκα ὥρες, ὁ φρουρὸς ὠδηγοῦσε τὸν Μπέρια στὴν τουαλέτα. Αὐτὸ ἀποτελοῦσε τὴ μοναδική του ἐπαφὴ μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμον. Δὲν γνώριζε ἂν ὑπῆρχαν κρατούμενοι στὰ διπλὰνὰ κελλιά. Ζοῦσε σὲ ἕνα κενό. Ὅπως οἱ μέρες περνοῦσαν καὶ δὲν ἐλευθερωνόταν κατὰλαβε ἀσφαλῶς ὅτι

εἶχε χάσει τὸ παιχνίδι καὶ ὅτι ὁ Μολότωφ καὶ οἱ στρατιωτικοὶ παρέμεναν ἀδρανεῖς, ἐνῶ ὁ Μαλένκωφ εἶχε πραγματοποιήσει τὰ σχέδιά του.

Μιὰ νύχτα ἐπὶ τέλους ἡ πόρτα τοῦ κελλιοῦ ἀνοίξε καὶ ἐμφανίσθηκε ὁ Μαλένκωφ. Ὁ Μπέρια δὲν εἶπε τίποτε. Κάποτε, στὰ τριάντα τοὺς χρόνια ἦταν φί-

Ὁ Τσέχος Milan Skacel ἦταν μέλος τοῦ κινήματος ἀντίστασης τῆς πατρίδας του, ὅπου ἐφυγε γιὰ τὴν Ἀμερικὴ. Γιὰ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Μπέρια χρεώστηκε μεγάλη προσπάθεια καὶ στὸ ἔργο αὐτὸ τὸν βοήθησε ὁ D. Loewing, Ἀμερικανὸς δημοσιογράφος ποὺ ἐργάζεται στὴν Εὐρώπη.

λοι. Είχαν ανέβει μαζί τὰ σκαλοπάτια τῆς ἐπιτυχίας καὶ μόνο μετὰ τὸν Β' Παγκ. Πόλεμο ἦρθαν σὲ σύγκρουσι, ὅταν στὸ πολιτικὸ προσκήνιο διεγράφη ἡ πιθανότης τῆς διαδοχῆς τοῦ Στάλιν ἀπὸ τὸν Μαλένκωφ. Ὁ νυχτερινὸς ἐπισκέπτης ζήτησε νὰ μάθῃ τὰ ὀνόματα τῶν συνενόχων τοῦ Μπέρια, τὸν ὁποῖον περιέμενε τὸ «ἀνακριτικὸ γραφεῖο» ἐὰν δὲν μιλοῦσε. Ὁ Μπέρια ἤξερε καλὰ τὸ γραφεῖο

Μπέρια δὲν θὰ ἐξετελεῖτο, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Μαλένκωφ, ἀλλὰ θὰ τοῦ χάριζαν τὴ ζωὴ καὶ θὰ τὸν ἄφηναν νὰ ζήσει ἱκόνγιτο στὴν Κριμαία. Ὁ Μπέρια θέβαια δὲν εἶχε καὶ μεγάλη ἐμπιστοσύνη γιὰ τὰ λόγια τοῦ Μαλένκωφ, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε περίπτωση ἐκλογῆς μεταξὺ τῶν δύο λύσεων. Πέρασαν πολλὲς ἐβδομάδες καὶ ὁ Μπέρια ὑπεβάλλετο καθημερινῶς σὲ ἀνάκρισι. Τελί-

Ὅταν ἡ δύναμις τῶν Σοβιετ πέρασε στοὺς Μπέρια — Μολότωφ — Μαλένκωφ, περίσσευε ὁ Μπέρια.

αὐτό, γιατί τὸ εἶχε χρησιμοποιήσει γιὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς δικούς του κρατουμένους. Ἦταν ἓνα μεγάλο δωμάτιο, μὲ καθίσματα τοποθετημένα κάτω ἀπὸ ἐκτυφλωτικὰ φῶτα. Στὸ κέντρο τοῦ δωματίου θρискόταν τὸ τραπέζι μὲ τὰ ἐξαρτήματα «χειρισμοῦ» καὶ στοὺς τοίχους κρεμόντουσαν τὰ ἐργαλεῖα τῶν πιδόφοερων θασανιστηρίων πού ἐπινόησε ποτὲ ἀνθρώπινος νοῦς. Ὁ Μπέρια γνῶριζε ὅτι δὲν θὰ ἀντέχε σιὰ θασανιστήρια καὶ δέχθηκε νὰ μιλήσῃ. Ὁ Μαλένκωφ τότε ὑποσχέθηκε νὰ δικάσῃ τὸν Μπέρια γιὰ ἐσχάτη προδοσία καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι τὸν ἐξετέλεσαν. Στὴν πραγματικότητά ὅμως, ὁ

κά, ὅταν ὅλοι οἱ φίλοι του εἶχαν ἐπισημανθῇ, ὁ Μαλένκωφ ξαναπαρουσιάστηκε.

— Αὐριο, εἶπε στὸν Μπέρια, θὰ μεταφερθῇς σὲ ἓνα δικό μου σπίτι. Ὁ Ρουντένκο θὰ εἶναι ὁ κατηγορὸς σου, κατὰ τὴ δίκη, καὶ θὰ ἔρθῃ μαζί σου γιὰ νὰ σοῦ πῇ πῶς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσης τοὺς δικαστὲς καὶ πῶς θὰ μιλήσῃς. Τὴν ἐπομένη, ἓνα ἄλλο μαῦρο αὐτοκίνητο μὲ κατεβασμένα κουρτινάκια, ἔπαιρνε τὸν Μπέρια ἀπὸ τὴ Λουμπιάνκα καὶ τὸν μετέφερε σὲ μιὰ ἀπὸ τίς ἐπαύλεις τοῦ Μαλένκωφ, στὰ προάστεια τῆς Μόσχας. Ἡ ἑπαυλις λεγόταν «Εἰρηνικὴ ἡμέρα».

Ἐκεῖ ὁ Ρουντένκο, ὁ ὁποῖος

κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δίκης τῆς Νυρεμβέργης, γιὰ τὰ πολεμικὰ ἐγκλήματα τῶν Γερμανῶν, ἦταν ὁ σπουδαιότερος κατήγορος, ἄρχισε νὰ κατατοπίζει τὸν Μπέρια. Ἀλλὰ ὄχι γιὰ πολὺ. Ξαφνικὰ ὁ Μαλένκωφ ἀποφάσισε νὰ μὴν γίνῃ δημόσια δίκη. Τὸ ἀπόγευμα τῆς 2ας Σεπτεμβρίου 1953, ὁ Μπέρια μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ δωμάτιό του, στὸ κεντρικὸ σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μαλένκωφ. Ἐκεῖ τὸν περίμεναν τέσσερις σωματοφύλακες. Ὁ Ρουντένκο ἀπουσίαζε. Ἐνας ἀπὸ τοὺς φρουροὺς εἶπε στὸν Μπέρια νὰ καθήσῃ. Κανεῖς δὲν μιλοῦσε. Καὶ οἱ τέσσερις σωματοφύλακες κάτι περίμεναν καὶ κάθε τόσο κυττοῦσαν τὸ τηλέφωνο, πού θρискόταν σὲ ἓνα τραπέζι, κοντὰ στὴν πόρ-

τα. Τὰ χέρια τοῦ Μπέρια ἔτρεμαν. — Δὲν θὰ γίνῃ ἡ δίκη; ρώτησε. — Ἡσύχασε, τοῦ ἀπάντησαν.

Πέρασε μιὰ ὥρα. Πέρασαν δυὸ ὥρες. Ὅλα ἤσυχα μέσα στὸ δωμάτιο. Ὁ Μπέρια εἶχε βγάλει τὰ γυαλιά του καὶ κυττοῦσε ἀφηρημένα. Κάποτε κτύπησε τὸ τηλέφωνο. Ἐνας ἀπὸ τοὺς φρουροὺς ἀπάντησε «ντά» — ναι — καὶ τὸ ἔκλεισε. Κατόπιν γυρίζοντας στοὺς ἄλλους, εἶπε: «Σκοτώστε τον». Ὁ Μπέρια δὲν ἔδειξε ὅτι ἔσκουσε τὰ λόγια αὐτά. Δυὸ φρουροὶ τὸν πῆγαν στὸ ὑπόγειο ὅπου καὶ οἱ τέσσερις σωματοφύλακες ἀδείασαν τὰ πιστόλια τους στὸ σῶμα του. Μετὰ ἔβαλαν τὸ πῶμα σὲ ἓνα σάκκο καὶ τὸ μετέφεραν στὴ Λουμπιάνκα, ὅπου τὸ ἔκαψαν.

Ὁ Α' ὁδοντίατρος (τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας): Ἡ κατάστασίς μου εἶναι τραγικὴ. Δὲν ἔχω καθόλου δουλειά...
Ὁ Β' ὁδοντίατρος (τῆς Δυτικῆς Γερμανίας): Γιατί; Τί ἐγίναν οἱ πελάτες σου;
Ὁ Α' ὁδοντίατρος: Δὲν ἔρχονται τώρα νὰ τοὺς περιποιηθῶ τὰ δόντια. Φοβούνται νὰ ἀνοίγουν τὸ στόμα τους...

Pourquoi Pas?

Μιὰ Γερμανίδα παντρεύτηκε ἓνα Ἀμερικανὸ στρατιώτη καὶ ἐγκαταστάθηκε σὲ μιὰ μικρὴ πόλιν τοῦ Μιζούρι. Ἐνας δημοσιογράφος μιᾶς τοπικῆς ἐφημερίδος τὴν ρώτησε γιὰ τίς ἐντυπώσεις τῆς ἀπὸ τὴν νέα τῆς πατρίδα. — Νὰ σὰς πῶ, ἀπάντησε ἐκείνη. Δὲν βρίσκω καὶ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ τὴν Γερμανία...μόνο πού ἐδῶ βλέπει κανεῖς λιγώτερους Ἀμερικανούς στρατιώτες...

Κάποτε έπεσκέφθη τόν Μπέρναρντ Σώ ένας άγνωστος, πού του έμοιαζε καταπληκτικά καί του είπε:

—Στήν αρχή κολακεύουν πολύ όταν με έπαιρναν για σās καί μου ζητούσαν αυτόγραφα. Άλλά τó κακό έχει παραγίνει. Χάνω τουλάχιστον δύο ώρες τήν ήμέραν για νά έξηγώ στον ένα καί στον άλλο ότι δέν είμαι εγώ ó Μπέρναρντ Σώ. Νομίζω ότι πρέπει νά μου δώσετε κάποια άποζημίωσι.

‘Ο Μπέρναρντ Σώ του έδωσε δύο σελλίνια καί του είπε:

—‘Ορίστε. Πηγαίνετε νά ξυρίσετε τὰ γένεια σας.

Tatler

☆

Οκαθηγητής τής ‘Ιστορίας λέει:

—Πρίν νά αρχίση ή μάχη, ó ‘Αντίβας συνήθιζε νά ήλεκτρίζε τους πολεμιστάς του με ώραία καί ένθουσιώδη λόγια.

—Μά, τήν έποχή εκείνη δέν υπήρχε ήλεκτρισμός, κύριε, τόν διακόπτει ένας μαθητής.

A. M.

ΦΛΥΑΡΙΕΣ

Ομάρτυς διηγείται στο δικαστήριο πώς έγινε ó πολύνεκρος καυγάς σ’ ένα μπάρ του Τέξας:

—Τίποτα τό έξαιρετικό, άρχισε νά λέη. Στήν αρχή είπε ó Μπιλ τόν Τζιμ κλέφτη. ‘Ο Τζιμ του κατάφερε μιά μποτίλια στο κεφάλι καί τόν ξάπλωσε χάμω. Τότε σηκώθηκε ó Χάλ καί έμπηξε τόν σουγιά του στην πλάτη του Τζιμ. ‘Αμέσως τράδηξε τό πιστόλι του ó φίλος του Τζιμ, ó Πρήμ, καί άφησε τόν Χάλ νεκρό. ‘Ετσι ξαπλώθηκαν άλλοι δυό - τρείς χάμω καί καταλαβαίνετε, με τήν θέα τών πτωμάτων άναψαν τὰ πνεύματα καί ξέσπασε στο τέλος ó καυγάς.

☆

Up.

Οπελάτης του μπάρ παραγγέλνει τό ογδοο διπλό κονιάκ:

—Δέν είναι πολλά; του λέει φιλικά ó μπάρμαν. ‘Οκτώ διπλά;...

—Μπά! ‘Εφ’ όσον βλέπω αὐτήν εκεί τήν γάτα με δυό καί όχι με τέσσερα μάτια, δέν υπάρχει ακόμη φόβος.

—Μά, δέν είναι γάτα, κύριε, είναι ή λάμπα του ήλεκτρικού.

Constellation

Οί χρυσοκόκκινοι μετα-
νάσαι από τήν Κίνα

ΤΑ

ΧΡΥΣΟΨΑΡΑ

Του

Dr M E R Y

Ενα άπροσδόκητο, ένα τυχαίο γεγονός φέρνει τό «κατοικίδιο ψάρι» στο σπίτι σας. Καί τότε, άναλόγως, άν αγαπάτε τὰ ζωα, άν ενδιαφερθήτε ή όχι για τήν σιωπηλή αὐτή παρουσία, ó μικρός φυλακισμένος ή θά ύποκύψη στο μοιραίο μέσα σέ λίγες μέρες ή λίγες έβδομάδες ή πάλι θά γίνη τό κέντρο μιάς ευχάριστης φροντίδας.

Τὰ ζωα αὐτά ποτέ δέν ζούν πολλόν καιρό! λέει με άπότομο ύφος ó αδιάφορος καί αμύητος πού βρίσκει πολύ φυσικό νά θρῆ μιά μέρα τόν μικρό κυτρίνο νά πλέη μέσα στή γυάλα του με τήν κοιλιά στον άέρα.

‘Εκείνο πού παραλείπει όμως νά πῆ είναι πώς τό δυστυχισμένο ζωάκι είναι νηστικό από τήν ήμέρα πού ήρθε στο σπίτι καί ότι με τήν αξιέπαινη πρόθεσι νά προστατεύση τό ψαράκι από τήν περιέργεια τής γάτας θεώρησε πολύ άπλό νά σκεπάση με ένα πιάτο τό μικρό διαφανές φέρετρο.

«Ευτυχισμένος σαν τό ψάρι στο νερό,» λέει μιά παροιμία. Τίποτα

δέν είναι πιό άληθινό καί όπως τό χρυσόψαρο στροβιλίζει καί κινείται χωρίς τελειωμό, δέν καταλαβαίνουμε ότι τό νερό αὐτό δέν πρέπει νά μείνη διαρκώς τό ίδιο, ότι τό δευγόνο πού περιέχει δέν πρέπει νά άραιώνη πολύ καί ότι μέσα σ’ αὐτά τὰ λίγα κυβικά έκατοστάμετρα οί ούσιες πού θρίσκονται σέ άποσύνθεσι μπορούν νά γεννήσουν μικροοργανισμούς πολύ τοξικούς καί συχνά θανατηφόρους.

‘Ωστόσο τό χρυσόψαρο δέν είναι τόσο «εύθραυστο». ‘Αντέχει στο μεταλλικό άεριούχο νερό πού τό άναίσθητε καί στο σκληρό νερό τών πόλεων πού τό δηλητηριάζει. ‘Αντέχει στή μεγάλη νηστεία καί στήν άσφυξία. Μπορεί μάλιστα νά μείνη μιά δολόκληρη ώρα έξω από τό νερό με όλα τὰ έξωτερικά σημάδια του θανάτου, χωρίς νά ύποκύψη, όπως απέδειξε με πειράματα ó καθηγητής Μπινέ. Για νά ξαναζωντανέψη άρκεϊ νά πέση σέ μιά διάλυσι καφεΐνης (0,5000/100) για λίγα λεπτά καί νά μπη ύστερα στο φυσικό του περιβάλλον πού είναι τό κρύο νερό: τό πτώμα έχει άναστηθῆ.

Τὰ χρυσόψαρα ζοῦν παντοῦ. Μέσα σ' ἓνα παλιὸ θάλασσο στὴν κουζίνα, στὸ ἐνυδρεῖο τοῦ σαλονιοῦ, ἀκόμη καὶ σὲ κανένα θάλασσο τῆς φάρμας, σὲ καμμιὰ λακκοῦσα μὲ νερὸ στοὺς ἀγρούς. Βρίσκονται ἐκεῖ ἀνακατωμένα μὲ ἄλλα εἶδη ἢ καὶ μὲ τὰ ἴδια τους τὰ ἀδελφία ποὺ ὄντας μεγαλύτερα ἔχουν πάρει σιγὰ σιγὰ τὸ καφετὶ ἢ γκριζοχρῶμα ποὺ εἶχαν ὡς χρυσόψαρα. Γιατὶ καὶ οἱ μικροὶ χρυσόψαρα οὔτε ἦταν πάντα, οὔτε διατηροῦνται πάντα ἔτσι. Στὴν ἀγρία τους κατάστασι οἱ κυπρίνοι εἶναι γκριζοί. Ὅταν «ἐκπολιτοῦν» γίνονται ἀσημένιοι, πορτοκαλλιοί, ἀνοιχτοὶ ἢ σκοῦροι μὲ σκοτεινὲς ἀνταύγειες. Ὅλα τὰ μικρά τους ἔρχονται στὸν κόσμον μὲ τὸ «προγονικὸ» χρῶμα καὶ μεγαλώνοντας ἀποκτοῦν, περνώντας ἀπὸ διάφορα στάδια, τὸ γνωστὸ μας χρυσοχάλκινο χρῶμα.

ΠΩΣ ΖΟΥΝΕ;

Τὰ χρυσόψαρα τρῶνε ἀπὸ ὅλα, εἶναι φιλήσυχια ζῶα καὶ μπορούμε νὰ τὰ ἀναμείξουμε μὲ ἄλλους συντρόφους χωρὶς νὰ φοβηθοῦμε πὼς θὰ τὰ δοῦμε νὰ ἐπιτεθοῦν ἢ νὰ τσακωθοῦν, φθάνει νὰ εἶναι ὅλα περίπου στὸ ἴδιο μέγεθος ποὺ ὅταν «ἐνηλικιωθοῦν» φθάνουν τὰ 6-8 ἐκ. τὸ λιγώτερο καὶ ποτὲ δὲν ξεπερνοῦν τὰ 25 ἐκ. ἀκόμα καὶ στὰ γεροντότερα καὶ τὰ πιὸ καλοθρεμμένα. Μιὰ φήμη λέει πὼς τὰ χρυσόψαρα ζοῦν ὅσο καὶ οἱ παπαγάλοι, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἀληθεύει. Ἡ ζωὴ τους διαρκεῖ κατὰ μέσον ὅρον τρία χρόνια. Ὑπῆρχαν κυπρίνοι πρόγονοὶ τους ποὺ ζοῦσαν σὲ ἐνυδρεῖα εἴκοσι χρόνια καὶ ἄσπριζαν καθὼς γεροντοῦσαν... ἀκριβῶς σὰν ἐμᾶς!

Τὰ μικρά τους γεννιοῦνται τὴν ἔνοιξι ἢ τὸ πολὺ στὴν ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ. Γεννοῦν 1.00 ἕως

1.200 αὐγά ποὺ ἐκβάλλονται ἓνα ἓνα. Τὸ ἀρσενικὸ εἶναι ἔτοιμο νὰ γονιμοποιήσῃ ἀπὸ δώδεκα μηνῶν, ἐνῶ τὸ θηλυκὸ πρέπει νὰ περιμένῃ δυὸ χρόνια γιὰ νὰ μπορῇ νὰ γονιμοποιηθῇ. Ἡ ἐπάωσι διαρκεῖ τρεῖς ἡμέρες, ἂν φροντίσῃ κανεὶς νὰ τοποθετήσῃ μέσα στὸ ἐνυδρεῖο μερικὰ φυτὰ ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ στηριχθοῦν τὰ τσαμπιά τῶν αὐγῶν. Ὑστερα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες νηστείας τὰ μικρά (ἂν ἔχουν τὴν τύχην νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ὄρεξι τοῦ πατέρα τους) τρέφονται στὴν ἀρχὴ μὲ ζωῦφια, ὕστερα μὲ ἄλλη λεία καὶ μὲ τρυφερά φύκια. Καλύτερο θέβαια εἶναι νὰ τὰ χωρίσῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ νὰ μὴν τὰ ξαναβάλῃ ὅλα μαζί παρὰ τὸν Σεπτέμβριο, ὅταν πιά ὁ μικρὸς κυπρίνος τῶν τριῶν μηνῶν ἀποκτᾷ τὴν χρυσοκόκκινη στολὴ του.

Τὰ χρυσόψαρα ποὺ ζοῦνε σὲ λιμνοῦλες τρέφονται μὲ ὅ,τι νᾶναι, ἀλλὰ ὠρισμένα εἶδη, ὅπως οἱ «σαμουράι», οἱ «κυρίες μὲ τίς φοῦστες» καὶ οἱ «βεντάλιες» χρειάζονται ἐιδικὴ φροντίδα στὴν τροφή τους γιατί τὸ ἔντερό τους εἶναι στενὸ καὶ ἰδιότροπα διπλωμένο.

Λίγα ψίχουλα ἀπὸ τὸν κρόκο καλοθρασμένου αὐγοῦ, μερικὰ σαλιγκάρια, ἢ καὶ... μερικὲς μύγες, ἀρκοῦν γιὰ νὰ συντηρήσουν ἀρκετὸ καιρὸ τὰ πλάσματα αὐτὰ ποὺ ἡ παράλογη φαντασία μας θέλησε νὰ τοὺς δώσῃ περισσότερη μακροζωία γιὰ τὴν χαρὰ τῶν ματιῶν μας.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΡΧΟΝΤΑΙ;

Τὰ χρυσόψαρα μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀπὼ Ἀνατολή. Ἀπὸ τὴν Ἰαπωνία ἢ τὴν Κίνα, ὅπου ἔγιναν «κατοικίδια» πρὶν ἀπὸ χίλια περίπου χρόνια καὶ μεταφέρθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἀγγλία στὰ 1690 ἀπὸ Πορτογάλ-

λους θαλασσοπόρους. Τὸ 1750 ἡ Ἑταιρία τῶν Ἰνδιῶν ἔφερε χρυσόψαρα στὴ Γαλλία καὶ ἡ Μαντάμ ντὲ Πομπαντούρ ἀπέκτησε τὰ πρῶτα ποὺ ἔφθασαν.

Ἰδρυτὴς ὅλων τῶν ποικιλιῶν ποὺ ξέρομε σήμερα στάθηκε ὁ κοινὸς χρυσοκόκκινος κυπρίνος ποὺ ἦρθε ἀπὸ τὴν Κίνα. Μὲ ἐπιλογὲς καὶ διασταυρώσεις καὶ μὲ διαφορετικὲς τροφές, οἱ Κινέζοι κατάρθωσαν νὰ μεταβάλουν τόσο πολὺ τὸν ταπεινὸ κυπρίνο, ὥστε μπορεῖ κανεὶς νὰ δῇ στὸ Μουσεῖο Φυσικῆς Ἱστορίας τοῦ Παρισιοῦ ἓναν κινέζικο πίνακα τοῦ 18ου αἰῶνα μὲ 90 ποικιλίες ἐνὸς καὶ μόνο εἴδους χρυσόψαρου.

Ἄν ἐξαίρεσουμε τὴν οἰκογένειαν τῶν κυνοειδῶν δὲν ὑπάρχει ἄλλο γένος ζῶων ποὺ νὰ παρουσιάσῃ μεγαλύτερη ποικιλία καὶ ἀνομοιομορφία ὅσο ὁ ἀτελείωτος κόσμος τῶν ψαριῶν. Ἦταν λοιπὸν εὐκόλο γιὰ τοὺς Ἀσιατεῖς ἱχθυοτρόφους, ποὺ διέθεταν λεπτότητα γούστου καὶ ὑπομονή, νὰ ἐπιτύχουν τύπους χρυσόψαρων σὰν τὸν «κομήτη» καὶ τὸ «τηλεσκοπίο». Καὶ ὅλα τὰ εἶδη προέρχονται ἀπὸ τὸ ταπεινὸ, τὸ πεισματάρικο χρυσόψαρο, ποὺ ἀρχίζουμε νὰ ἀνακαλύπτουμε ὅτι εἶναι ἔξυπνο... νὰ ἔξυπνο, πονηρὸ, περίεργο.

ΤΟ ΨΑΡΙ ΓΙΑΤΡΟΣ

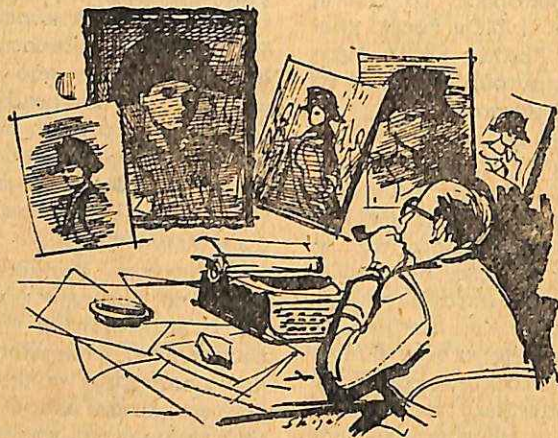
Μὲ διάφορα πειράματα ἀρχίσαμε νὰ ἀνακαλύπτουμε πὼς ὁ μικρὸς κυπρίνος ξέρεي νὰ ἀναγνωρίζῃ ἓνα θόρυβο, νὰ διακρίνῃ τὰ χρώματα, ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ θέσῃ σὲ λειτουργία ἓνα ἀπλοῦστατο μηχανισμό γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ φαί του ἢ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

Ἀλλὰ κανένα πείραμα δὲν ἀξίζει τόσο, ὅσο ἡ ἐπίδειξι ἱκανότητων ἐνὸς μικροῦ χρυσόψαρου. Αὐτὸ, λέει ὁ παρατηρητὴς του, στενοχωριόταν μόνο του στὴ με-

γάλη λιμνούλα τοῦ κήπου. Γιὰ νὰ τὸ διασκεδάσῃ ὁ κύριός του τοῦ ἔφερε καμμιὰ εἰκοσαριά ψάρια ὅλων τῶν εἰδῶν ποὺ τὰ ἔπιασε στὸ ποτάμι. Ὑστερα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες παρατήρησε πὼς τὸ μεγαλύτερο ψάρι χτυποῦσε λίγο τὰ φτερά του. Φαινόταν πὼς δὲν ἦταν καλά. Ἦδη ἔπλεε στὴν ἐπιφάνεια πλαγιαστό.

—Εἵμασταν ἔτοιμοι νὰ μαζέψουμε τὸ ἄρρωστο ψάρι, διηγεῖται ὁ παρατηρητὴς τῆς παράξενης σκηνῆς, ὅταν εἶδαμε τὸ μικρὸ χρυσόψαρο νὰ πηγαίνει σὲ ἀπόστασι κάπου εἴκοσι ἑκατοστὰ ἀπὸ τὸ ἄρρωστο, νὰ παίρνῃ φόρα καὶ μὲ ἓνα ὀρμητικὸ χτύπημα τοῦ κεφαλιοῦ νὰ τὸ γυρίσῃ στὴν κανονικὴ του θέσι. Ὑστερα κολλοῦσε ἐπάνω του καὶ κολυμποῦσε ὑποστηρίζοντάς το. Τὸ μεγάλο, νοιώθοντας νὰ τὸ σπρώχνουν, προσπαθοῦσε νὰ ἀντιδράσῃ, ἀλλὰ πάλι ἔχανε τὴν ἰσορροπία του. Τότε, γρήγορα σὰν σαῖτα τὸ μικρὸ χρυσόψαρο περνοῦσε ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἐξανάδινε ἓνα σπρώξιμο καὶ στήριζε πάλι τὸν σύντροφό του. Ἐπὶ τέσσερις μέρες καὶ τέσσερις νύχτες ὁ παράξενος μικρὸς σωτήρας συνέχισε τὸ ἔργο του, ἐπιμένοντας μὲ πείσμα νὰ βοηθήσῃ (γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ ἀλλοιῶς ἢ πράξι του) τὰ ἀνόητα ἐκεῖνα ἄσπρα ψάρια ποὺ φοφοῦσαν τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο. Μόνον αὐτὸ ὅμως σώθηκε ἀπὸ τὴν ἐκατόμβην καὶ ἔζησε ἄλλα τρία χρόνια. Ἡ ζωὴ τῶν γιατρῶν εἶναι ἀληθινὰ σκληρὴ!

Ὡστόσο αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς ἂν θρεθῇτε μιὰ μέρα μὲ χρυσόψαρα στὸ σπίτι σας πρέπει νὰ ἐσχάσετε πὼς τὰ ψάρια ἀναπνεύουν, νὰ τὰ ἀφήσετε νὰ πεθάνουν τῆς πείνας ἢ νὰ τὰ καταδικάσετε νὰ... τρελλαθοῦν τριγυρίζοντας συνεχῶς γύρω ἀπὸ τὴν γυάλινη φυλάκί τους.

ΒΙΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Τοῦ

JOHN A. GARRATT

Οἱ βιογράφοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς γνωρίζουν μὲ τὰ ἔργα τους τίς προσωπικότητες τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Καὶ τὸ ἔργο τους δὲν εἶναι καθόλου εὔκολο. Ἀντίθετα, εἶναι ἐπίπονο καὶ περιέχει ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα ποὺ εἶναι ἱκανὰ νὰ τοὺς φέρουν σὲ ἀντίθεσι μὲ τοὺς συναδέλφους, πολλές φορές καὶ μὲ τὴν κοινὴ γνώμη. Ἡ πρόοδος τῆς ψυχολογίας ἔχει δημιουργήσει τελευταῖα μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν βιογράφων, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν λύνει τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πλουτάρχου ἡ γοητεία τῶν μεγάλων προσώπων τῆς ἱστορίας τράβηξε τὴν προσοχὴ τῶν βιογράφων. Ἀκόμη καὶ στὴν Βικτωριανὴ ἐποχὴ, ὅποτε ἡ ἐχεμύθεια ἦσαν σὲ μεγάλη ὑ-

πόληψι, ὑπῆρξαν βιογράφοι ποὺ εἶπαν αὐτὰ ποὺ ἤθελαν ἀπὸ τὰ παρασκήνια.

Οἱ μέθοδοι ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ βιογράφοι ποικίλλουν ἀπὸ τὸ φαιδρὸ ὡς τὸ σχολαστικὸ, καὶ τὰ ἔργα τους χαρακτηρίζονται ἀπὸ ὑπερβολικὴ δόσι φαντασίας ἢ ἀπὸ αὐστηρὴ προσήλωσι στὰ πραγματικὰ γεγονότα. Ἔτσι ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ ἔχομε τοὺς μυθιστοριογράφους — βιογράφους, αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ δημιουργοῦν τὰ γεγονότα ὅταν ἡ πραγματικότης καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν τοὺς προσφέρει ὅ,τι ζητοῦν. Τέτοια ἔργα μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν μυθιστορήματα ἢ «παράφρασεις» τῶν βιογραφικῶν στοιχείων μιᾶς προσωπικότητος. «Τὸ φεγγάρι καὶ ἔξι πέννες» τοῦ Σώμερσετ Μὼμ εἶναι φανερό ὅτι

στηρίζεται στὴ ζωὴ τοῦ ζωγράφου Γκωγκέν καὶ ὅμως δὲν εἶναι βιογραφία, ἀλλὰ μυθιστόρημα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει περίπου καὶ μὲ τὸ βιβλίον τοῦ Ἴρβινγκ Στόουν «Βὰν Γκόγκ», τὸ ὁποῖο πλησιάζει μὲν περισσότερο τὴν καθαρὴ βιογραφία, ἀλλὰ ὅπως δὴποτε κατατάσσεται στὸ μυθιστόρημα. Ἄλλοι συγγραφεῖς, μυθιστοριογράφοι καθαρὰ, ἔχουν δημιουργήσει ἕνα τέτοιο στυλ ποὺ δίδει στὰ ἔργα τους σχεδὸν τὸν χαρακτήρα βιογραφίας. Στὸν «Κατακτητὴ», π.χ., ἡ Γερτρούδη Ἀθερτον προσπάθησε νὰ γράψῃ τὴν ζωὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Χάμιλτων μὲ συνέχεια καὶ πολλὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ κατὰφερε ἦταν νὰ γράψῃ ἕνα μυθιστόρημα.

Ἀπὸ τοὺς βιογράφους — μυθιστοριογράφους λίγο διαφέρουν οἱ «ἐντυπωσιακοὶ» βιογράφοι. Στὴν κατηγορίᾳ αὐτῇ, στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ «Ἡ κυρία ντὲ Σταέλ καὶ οἱ ἐρασταὶ τῆς» τοῦ Γκριμπλ, ἡ «βιομηχανία ἀνεκδότων» καὶ ἄλλου παρόμοιου ὅλικου θρίσκεται στὴν ἀνθρῶπις.

Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἡ ἐλευθερία στὴν δημιουργίᾳ τοῦ ὅλικου δὲν χρησιμοποιεῖται καὶ πολὺ ἀπὸ τοὺς σύγχρονους βιογράφους. Πολλοὶ ἔχουν σταματήσει σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τίς πηγές τοῦ ὅλικου, ἄλλοι ὅμως ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἱκανότητά τους καὶ τίς ἐμπνεύσεις τους ὅσον ἀφορᾷ στὴν χρῆσι τῶν στοιχείων ποὺ ἀνακαλύπτουν. Ὑπάρχουν ἄλλοι ποὺ ἐργάζονται μὲ τὴν «διαίσθησι». Αὐτοὶ ἐνδιαφέρονται βασικά γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὑπόστασι τοῦ βιογραφουμένου προσώπου καὶ ὄχι γιὰ τὰ ἔργα του καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν σημαντικὲς ἐμπορικὲς ἐπιτυχίες, ὅπως ὁ Ἑμίλ Λούντβιχ, ὁ Ἀντρέ Μουρουά καὶ ὁ Στέφαν Τσβάιχ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν «διαίσθησι», αὐτὸ ποὺ χρησιμοποιεῖται πολὺ τελευταῖα εἶναι ἡ ἐπιστῆμη τῆς ψυχολογίας σὰν μιὰ πιὸ λογικὴ μέθοδος, μὲ τὴν ὁποία ὁ βιογράφος προσεγγίζει τὸ θέμα του. Ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι τόσο παλιά, ὅσο καὶ ἡ βιογραφία σὰν λογοτεχνικὸ εἶδος, καὶ τὴν βλέπουμε καθαρὰ στὰ ἔργα τοῦ Πλουτάρχου. Ἀλλὰ ὁ πατέρας τῆς «ἐπιστημονικῆς» ψυχαναλύσεως ἦταν ὁ Φρόυντ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιοῦσε κλινικὲς ψυχαναλυτικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὴν μελέτη τῆς ζωῆς μεγάλων ἀνδρῶν. Τὸ 1910 ἐξέδωσε τὴ ζωὴ τοῦ Λεονάρδου ντὰ Βίντσι. Ὁ ἴδιος ὁ Φρόυντ μὲ προσοχὴ ἐσημείωσε τοὺς περιορισμοὺς τῆς μεθόδου του. «Τὰ συμπεράσματα ἑνὸς ψυχαναλυτοῦ — συγγραφέα δὲν συνοδεύονται ἀπὸ ἀποδείξεις», ἔγραφε ὁ Φρόυντ, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν περίπτωσι τοῦ βιβλίου του γιὰ τὸν Ντὰ Βίντσι ἡ ἀποψὶς του αὐτὴ ἦταν πάρα πολὺ ἀληθινή. «Πρέπει νὰ ξεκαθαρίσουμε ὡς ποῖο σημεῖο μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ ψυχανάλυσι στὴν βιογραφία», ὑποστήριξε ὁ Φρόυντ. Ἀλλὰ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς ποὺ υἱοθέτησαν τὴν ψυχανάλυσι στὴν βιογραφία ὕστεροῦσαν σὲ ταπεινοφροσύνη ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Φρόυντ, ποὺ μὲ βάσι τὴν ἐργασία του γράφτηκαν, στὴν Γερμανίᾳ ἰδίως, πολλὰ ὀρθρὰ καὶ βιβλία ποὺ «ἀνέλυαν» ἱστορικὲς φυσιογνωμίες, ἀπὸ τὸν Αἰγύπτιο Ἀμενχότεπ μέχρι τὸν Βάγκνερ.

Ὅλες σχεδὸν οἱ ψυχαναλυτικὲς καὶ ἱστορικὲς βιογραφίες, παρὰ τὸν ἐπιστημονικὸ τους χαρακτήρα, εἶχαν ἐπιτυχία καὶ διαβάστηκαν εὐχάριστα. Ἄν καὶ ὑπάρχει ὁμοιότης μεταξὺ τῆς μεθόδου τῆς διαίσθησεως καὶ τῆς ψυχαναλύσεως, παρ' ὅλα αὐτὰ

οι «δαισθητικοί» βιογράφοι ξεχνούν καταφέρει ισχυρά πλήγματα στους ψυχαναλυτάς - βιογράφους, γιατί έκτός του ότι θεωρούν τους εαυτούς των πεπειραμένους στην ψυχανάλυση, προσπάθησαν να γίνουν καλλιτέχνες - ψυχολόγοι και όχι ψυχολόγοι - επιστήμονες.

Οι βιογράφοι που υστερούν σε «διαίσθησι» ή έχουν αμφιβολίες για την αξία της ψυχανάλυσεως, χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους. Άλλοι ασχολούνται με την εποχή και το περιβάλλον του προσώπου που αναλύουν και άλλοι δίδουν μεγάλη προσοχή στις λεπτομέρειες: Τί φορούσε, τί ταπετσαρία είχε στα δωμάτια του σπιτιού του και άλλα παρόμοια πράγματα, με τα οποία νομίζουν ότι δίδουν στο κοινό μια «πραγματική» εικόνα της προσωπικότητας που περιγράφουν. Πολλοί βιογράφοι, έχθρικοί προς τον ήρωα του έργου τους, δεν κάνουν τίποτε άλλο, παρά να περιγράφουν τις αδυναμίες του και τα σφάλματά του. Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η βιογραφία με στοιχεία τέτοιου περιεχομένου αποτέλεσε ιδιαίτερο είδος.

Μια άλλη μέθοδος στο έργο του βιογράφου είναι εκείνη που συνδυάζει όλες τις μεθόδους που αναφέραμε: Μυθιστόρημα - βιογραφία, δαισθητική, ψυχαναλυτική και λεπτομερής. Σημειώνεται συνήθως σε έρευνα και μελέτη χειρογράφων και άλλων πηγών που έχουν άμεση σχέση με το πρόσωπο που βιογραφείται. Για

κάποιο ανεξήγητο λόγο, η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται περισσότερο από γυναίκες βιογράφους και έχει αποκληθῆ από μερικούς «χρονολογική», έχει όμως τα στοιχεία του μυθιστορήματος.

Οι «δαισθητικοί» βιογράφοι έχουν γίνει αντικείμενα είρωνείας εκ μέρους συναδέλφων τους των άλλων σχολών. Για τον Άντρέ Μουρουά είπε κάποιος ότι «ένεχεται για την αντικατάστασι της έξυπνάδας από την έμβριθεια». Άλλα τα βέλη της κριτικής εκτύπησαν κυρίως τους ψυχαναλυτάς - βιογράφους. Άλλοι κριτικοί, χωρίς να παραγνωρίζουν εντελώς την πιθανή βοήθεια της ψυχανάλυσεως στην βιογραφία, σημειώνουν τα όλιστα, στα οποία μπορεί να οδηγήσει όταν δεν χρησιμοποιείται με σύνεσι. Το ίδιο συγκεκριμένο γεγονός, λένε, μπορεί να εξηγηθῇ κατά εντελώς διαφορετικό τρόπο από δυο ψυχαναλυτάς - βιογράφους.

Γεγονός πάντως είναι ότι μια βιογραφία που γράφεται έπειτα από περιορισμένη έρευνα και που δεν καταπιάνεται με τα δύσκολα σημεία της ζωής του ανθρώπου που μελετά, δεν είναι έργο τέχνης. Η στεγνή έπιστημονική βιογραφία, όσονδήποτε μελετημένη και αν είναι, δεν διαβάζεται εύκολα. Γι' αυτό θα μπορούσε κανείς να παραδεχθῇ ότι ή «συντηρητική» βιογραφία είναι ή καλύτερη και αυτή συγκεντρώνει τις περισσότερες ελπίδες επικρατήσεως.

Δεσποινίς μου, μου άρresουν τὰ μάτια σας, τὰ μαλλιά σας, ή ώραία σας κορμοστασιά, τὸ χαμόγελό σας... Πές τε μου, έχω ἐγὼ τίποτε καλό; —Τὸ γούστο σας.

Pourquoi Pas?

“Ανδρες φυλαχτήτε από τον Παράδεισο της Αμερικής...

Του
RUSSELL LYNES

Ευχαρίστως, είπε ο φίλος μου στο τηλέφωνο, ευχαρίστως, αλλά πλένω τις πάνες του μωρού.

Ο φίλος έχει δυο παιδάκια και το δεύτερο νεογέννητο. Του είχα τηλεφωνήσει να παίξουμε τένις και όταν κατέβασα το ακουστικό δεν αισθανόμουν οίκτο, αλλά ντροπή. Δεν σκέφθηκα πώς είναι σκλάβος της γυναίκας του, αλλά πώς είχα αφήσει τὰ πιάτα άπλυτα και τί θα έλεγε ή δική μου!

Πριν λίγα χρόνια μόνον οι εργαζόμενες γυναίκες είχαν την άπαίτησι να βοηθά ο άνδρας στις δουλειές του σπιτιού. Σήμερα όλες οι γυναίκες περιμένουν αυτήν την κατανομή της εργασίας. Άλλοτε ο σύζυγος ήταν ο «κουβαλητής» κι' ο «στυλοβάτης του σπιτιού». Σήμερα είναι λίγο άνδρας, λίγο μητέρα και λίγο υπηρέτης. Είναι μάγειρας και ο ειδικός για να πλένει τὰ μπουκάλια, είναι ο σωφέρ, ο κηπουρός και τὸ παιδί που κάνει θελήματα,

είναι καμαριέρα, πλύστρα και καθαρίστρια.

«Αν αμφιβάλλετε, ιδού μερικοί αριθμοί από τις μοντέρνες Πυθίες μας, τούς στατιστικούς. Το Κρόσλυ λέγει ότι περισσότεροι από το ένα τρίτο των συζύγων στις Βόρ. Πολιτείες πλένουν πιάτα, σκουπίζουν και προσέχουν τα παιδιά. Περισσότεροι από τούς μισούς ψωνίζουν. Το Γκάλλοπ έπιμένει ότι τα 62% των Αμερικανών συζύγων γνωρίζουν καλά τον νεροχύτη και περίπου 40% βοηθούν στην κουζίνα. Και άλλες στατιστικές δίνουν ακόμη μεγαλύτερους αριθμούς.

—Τί συνέβη, άναρωτήθηκα καθώς έβραζα τη ρακέττα μου πίσω στη θήκη της, και άλλαξε τόσο ή νοοτροπία των γυναικών και μήκαμε εμείς σε τόσους μπελάδες;

Η άπάντησι θρίσκειται στην αλλαγή της θέσεως της γυναίκας αυτά τα τελευταία χρόνια και στο ύπηρετικό πρόβλημα φυσικά. Η θέσις της γυναίκας δεν άλλαξε με την ψήφο που της παρεχώρησαν το 1920. «Άλλαξε από την ήμέρα που οι άνδρες χρειάστηκαν δακτυλογράφους και άνεκάλυψαν πως οι γυναίκες τα καταφέρνουν καλύτερα με τα δάκτυλα. Σιγά - σιγά ή διαχωριστική γραμμή άνάμεσα στον άνδρικό και στον γυναικείο κόσμο άρχισε να θαμπώνη. Οι άνδρες έπαψαν να προσφέρουν τη θέσι τους στα λεωφορεία και στον ύπόγειο και δεν έβγαζαν πια τα καπέλλα τους στο άσσανσέρ. «Αφού θέλουν ισότητα, θα την έχουν», είπαν οι άνδρες κάνοντας έτσι ένα τεράστιο σφάλμα τακτικής. Δεν κατάλαβαν πως έπρεπε με κάθε τρόπο να διατηρήσουν την διάκρισι μεταξύ άνδρων και γυναικών, γιατί άλλωως, αναγκαστικά, θα άνελάμβαναν και αυ-

τοί μερικά από τα θεωρούμενα ως γυναικεία έργα.

Θά ήταν άδικο όμως να σταματήσωμε εκεί. Το φαινόμενο είναι οικονομικό, βιομηχανικό, μηχανικό και κοινωνικό και άφορ ά κυρίως το πρόβλημα του ύπηρετικού προσωπικού. Στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο τά έργοστάσια πρόσφεραν μεγάλη ήμερομίσθια και τράβηξαν πολλές ύπηρετριούλες μακριά από το ξεσκονόπανο. Μετά από τον πόλεμο πολλές γύρισαν στην παλιά τους δουλειά, αλλά ήρθε ή μεγάλη οικονομική κρίσις και οι οικογένειες δεν είχαν πια την εύχέρεια να διατηρούν πολύ ύπηρετικό προσωπικό, αλλά τουλάχιστον ύπηρεχε προσφορά. Το 1941 όμως, με τον δεύτερο πόλεμο, τα πράγματα άλλαξαν όριστικά. Οι μάγειροι έγιναν άξιωματικοί και οι κοπέλλες θρήκαν όλες άλλες δουλειές. «Όσο για σήμερα, μόνο έπειδή μας άρέσει λέμε ότι ζούμε σε καιρό ειρήνης.

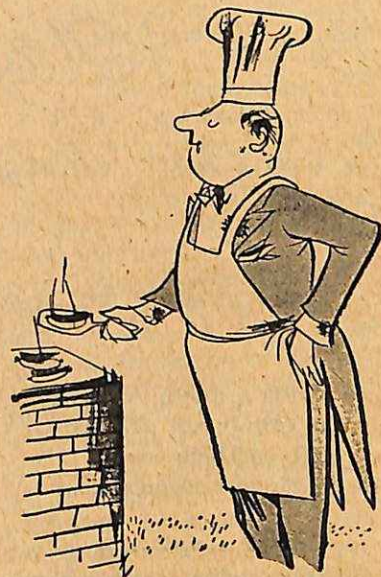
Έν τώ μεταξύ ή μηχανική έκανε τεράστιες προόδους και όλα σε μία κουζίνα έγιναν ήλεκτρικά. Και ποιός δεν ξέρει πως ο άνδρας μένει πάντα παιδί όταν πρόκειται να παίξη με διακόπτες; Τα ψυγεία, τα πλυντήρια, οι ήλεκτρικές σκούπες, πολλαπλασιάστηκαν και οι γυναίκες με το παλιό, αλλά άλάνθαστο κόλπο της κολακείας, έπεισαν τούς συζύγους να άσχολούνται συστηματικά μ' αυτές: «Ξέρεις, χρυσέ μου, έγω δεν νιώθω από τέτοια. Για διάβασε έσύ τις οδηγίες του πλυντηρίου. Κάθε πότε λέει πως πρέπει ν' αλλάζω το νερό;» Και ο σύζυγος, ύπερήφανος σαν να οδηγεί ήπτάμενο δίσκο, κυβερνά το μηχανικό βασίλειο της κουζίνας, που είναι πλέον και δικό του βασίλειο.

Το ζήτημα όμως δεν εξηγείται

μόνον με την έλλειψη ύπηρετών ή τά ψυγεία με δόσεις. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος σκόρπισε πολλές οικογένειες και καινούργια σήματα δημιουργήθηκαν. Έκατομμύρια στρατιωτών, όταν τελείωσε ο πόλεμος, με τον καινούργιο νόμο που τούς έπέτρεπε να σπουδάσουν δωρεάν, γράφτηκαν σε Πανεπιστήμια και οι γυναίκες τούς θρήκαν δουλειά για να ζήσουν τα παιδιά και τούς ίδιους, με την έλπίδα ενός καλύτερου μέλλοντος. Οι σύζυγοι, μαθημένοι από το στρατό να στρώνουν κρεβάτια και να καθαρίζουν πατάτες, έμεναν σίτι μελετώντας για το Πανεπιστήμιο και συγχρόνως πρόσεχαν τα μωρά κι έκαναν τις δουλειές του σπιτιού.

Σήμερα πια ή άμερικανική οικογένεια μοιάζει με ομάδα μπάσκετ μπάλλ, στην όποια ο ένας περνάει την μπάλλα στον άλλον, άναλόγως με τις άνάγκες.

Συγχρόνως δε άποφασίσαμε να καταργήσωμε τις «έπισημότητες». Οι προσκεκλημένοι κάθονται στο πάτωμα ή βοηθούν κι αυτοί στην κουζίνα και όλοι βρίσκουν την καινούργια κατάσταση πολύ διασκεδαστική. Τελικά πρέπει να παραδεχούμε πως έδω στην Αμερική θά μπορούσαμε να έχουμε και μία τάξη ύπηρετών, αλλά δεν θέλωμε. Το καινούργιο σύστημα πλέον δεν είναι μόνον μία άνάγκη, αλλά και ένα παιγνίδι. Δεν μας άρέσει πια ή παλιά ζωή με την τυπικότητά της και κάναμε το πατροπαράδοτο γεύμα άληθινό πικ - νικ! Μοιράσαμε τα καθήκοντα και το κάθε μέλος της οικογενείας έχει τα δικά του. Η μητέρα δεν είναι πια ο άπομονωμένος σκλάβος της κουζίνας ή, όπως έλεγαν μερικές χαϊδεμένες γυναίκες, ο σκλάβος των ύπηρετών της. Το πολύ - πο-

«Très chic» να ύποδύσαι τον ύπηρετή!

λύ να την πούμε σκλάβο - μεταξύ σκλάβων.

Και αν νομίζετε πως ή νέα τάξι είναι προσωρινή, επιτρέψατέ μου να σας θυμίσω ένα χαρακτηριστικό γεγονός: Υπάρχουν πολλοί που έχουν αρκετά χρήματα για να προσλάβουν μία ντουζίνα ύπηρετές και πολλές φορές τούς προσλαμβάνουν. Οι ίδιοι όμως αυτοί άνθρωποι τρελλαινούνται να παίξουν τον ύπηρετή, όπως ή Μαρία Άντουανέττα έπαιξε την γαλατοσύ στο Μικρό Τριανόν πριν από την Έπανάστασι. Στα ρετιρέ τους ή πλάι στις πισίνες τους, προεδρεύουν στο γεύμα φορώντας μάλιστα τον άσπρο σκούφο του μάγειρα με πολλή ύπερηφάνεια. Προσπαθούν όχι μόνο να προσαρμόσθουν γιατί έγινε πλέον άνάγκη, αλλά γιατί έχει γίνει «οίκ» για τούς συζύγους να μάθουν να σερβίρουν στο τραπέζι.

'Αποκρηές

στὴν Παιὰ Ἀθήνα

Τοῦ

Κ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

«Ἦλθε ἡ τρελλὴ Ἀποκρηὰ
μὲ ζούρλες καὶ μὲ γέλια·
κάθε μας λύπη μακρὰ
κι ἀδείαστε τὰ θαρέλια...»

Μὲ τὸ τραγουδάκι αὐτὸ τοῦ Λαμπελὲτ ὑποδεχόντουσαν οἱ παλιοὶ Ἀθηναῖοι τὸ Καρναβάλι. Μὰ τὸ σύνθημα γιὰ τὸ ἀποκριάτικο ξεφάντωμα τὸ ἔδιναν, στὰ ρωμαντικά ἐκεῖνα χρόνια, τὰ...μπακάλικα. Μὴ σὰς φανῇ περίεργο. Μερικὲς ἡμέρες πρὶν ν' ἀνοίξῃ τὸ Τριῶδιο, οἱ μπακάληδες κρεμοῦσαν τὸ «σῆμα κατατεθὲν» τῆς ἀποκριάτικης ξεγνοιασιάς: κόκκινες παρδαλὲς χαρτονένιες μουτσούνες ἢ μικρὲς θελουδένιες μάσκες γιὰ κομπῆς Ἀθτίδες. Λίγες ἡμέρες μετὰ, τὰ καπνοπωλεῖα καὶ οἱ ράφτες τῆς γειτονιάς ξεσκόνιζαν παλιὰ τριμμένα ντόμινα καὶ τὰ κρεμοῦσαν ἔξω ἀπὸ τὸ μαγαζί τους, σκανδαλίζοντας ἔτσι μικροὺς καὶ μεγάλους πού λαχταροῦσαν νὰ κάνουν μ' ἓνα μασκαράτικο κοστούμι τίς ἀποκριάτικες τρέλλες τους.

Τὰ μαγαζιά ὅμως πού ὠργάνωσαν ἐμπορικώτερα αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἦσαν τὰ κουρεῖα. Αὐτά, κάτω ἀπὸ μιὰ ἐπιγραφή «Κομμωτήριο ἢ Ματαῖα Καλλονή» ἢ «Ὁ Φιγκαρώ» καὶ διπλά στὶς γυ-

άλες μὲ τίς θδέλλες ἄπλωναν ποικιλία φορεσιῶν πού συνοδεύον-
τουσαν ἀπὸ μιὰ μεγάλῃ τοιχο-
κολλημένη εἰδοποίησι: «Ἐνοικι-
άζονται πρὸς μεταμπίεσιν καθα-
ρὰ ἐνδύματα καὶ ἵπποτικάι στο-
λαί, χρησιμοποιοθεῖσαι ὑπὸ θαυ-
φώνων καὶ τενόρων εἰς ρόλους
«Τροβατόρε», «Ριγολέττου» καὶ
ἄλλων μουσικῶν ἀριστουργημά-
των...»

Φαίνεται ὅμως πὼς τὰ ἐνοικια-
ζόμενα κοστούμια ἦσαν γιὰ τὸν
πολὺ κόσμο, πού ἤθελε νὰ γλεν-
τήσῃ μὲ τὸ καρναβάλι, ἓνα με-
γάλο ἔξοδο, κάτι ἀπρόσιτο σχε-
δόν. Αὐτὸ τουλάχιστον φαίνεται
ἀπὸ ἀρθρίδιον παλιάς ἐφημερί-
δος πού μὲ πολλὴ καυστικότητα
ἔγραφε τὸ σωτήριον ἔτος 1900
μ.Χ.:

«Ἀκρίβεια ἀπίστευτος εἰς τὰ
ἐνοικιαζόμενα ντόμινα. Δι' ἐνοί-
κιον μιᾶς ὥρας ἑνὸς ντομινοῦ
σὰς ζητοῦν 2 δραχμάς. Μεθαύ-
ριον λοιπὸν διὰ τὸν χορὸν τοῦ
«Μεγάλου Θεάτρου» τὰ ντομινά
θὰ φθάσουν ἐξάπαντος τὰς 10
δραχμάς. Καὶ ὁ κόσμος ἤρχισεν
ἤδη νὰ μελαγχολῇ. Ὑποθέτομεν
ὅμως ὅτι ἡ μελαγχολία αὐτὴ δύ-
ναται νὰ παρέλθῃ, ἂν σκεφθῇ ὁ
κόσμος ὅτι μὲ 10 δραχμάς δύνα-
ται νὰ φτιάσῃ δυό, ἂν ὄχι τρία,

ντομινά. Πρῶτον ὅμως πάντων
πρέπει νὰ σκεφθῇ ὁ κόσμος πού
θὰ εὔρη τὰς...10 δραχμάς... ἴ-
δου τὸ πρόβλημα!...»

Κι' ὅμως, τὸ πρόβλημα κατὰ
μυστηριώδη τρόπο λυνόταν σύν-
τομα ἀπὸ μικροὺς καὶ μεγάλους,
ἀπὸ πλούσιους καὶ φτωχοὺς.
Στὶς 12 παρὰ 5 ὅλοι σχεδὸν βρί-
σκανε τὰ χρήματα κι' ἐξασφάλι-
ζαν ἓνα τρελλὸ ἄλλοθι καθένας
τους γιὰ τὸ ἀποκριάτικο ξεφάν-
τωμα. «Ἔτσι, μετὰ δυό ἡμέρες ἢ
ἴδια ἐφημερίδα ἀναγκαζόταν νὰ
ὁμολογήσῃ:

«Τὴν εἰσοδὸν τοῦ Τριωδίου μᾶς
ἀνήγγειλαν διαστικὰ πάλιν ἐφέ-
τος τέσσαρες μέθυσοι (!) περι-
βεβλημένοι στολὰς ἵπποτικές, ὅ-
τινες περιερχόμενοι χθὲς ἐφ' ἁ-
μάξης τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς δὲν
ἐβαρύνοντο ἄδοντες συνεχῶς με-
λωδίαν...ἀσιατικοὺ ἀμανέ!...»

☆

Οἱ Ἀποκρηές ἦσαν γιὰ τὸ «λο-
στεφὲς ἄστου» στὰ πρῶτα χρόνια
τοῦ αἰῶνα μας ἓνα πολυήμερο
πανηγύρι μὲ...πάνδημο συμμετο-
χὴ. Μεγάλες συντροφίες ἀπὸ Πα-
τρικίους ἢ Πληθίους τῆς παλιάς
γραφικῆς Ἀθήνας γύριζαν ὅλη
τὴ νύχτα τραγουδώντας γεμάτοι
κέφι καὶ ξεγνοιασιά φράϊα τρα-
γούδια ἢ κάνοντας σὲ περαστι-
κοὺς ἀγνωστούς μασκαράδες χα-
ριτωμένα ἀστεῖα. Κάθε πόρτα ἡ-
ταν ἀνοικτὴ ὅλο τὸ Τριῶδιο γιὰ
τοὺς εὐχάριστους αὐτοὺς ξενύ-
χτες. Μποροῦσαν λοιπὸν ὅταν ἡ-
θελαν νὰ μποῦν μὲ θάρρος σ' ὁ-
ποιο σπίτι γινόταν γλάντι, ἂς μὴ
ἦταν γνωστοὶ σὲ κανέναν ἀπὸ
τοὺς οἰκοδεσπότες ἢ τοὺς καλε-

σμένους, καὶ νὰ διασκεδάσουν
μαζί τους ὡς τὸ πρῶτ', δίχως φό-
βο νὰ παρεξηγηθοῦν. Οἱ χοροὶ
στὰ σπίτια, τότε, ἔδιναν κι' ἔ-
παιρναν. Δὲν ὑπῆρχε οἰκογένεια
πού νὰ μὴν ὠργάνωνε στὶς ἡμέ-
ρες τοῦ Καρναβαλίου τὸ χορὸ
τῆς. Μερικοὶ χοροὶ μάλιστα ση-
μείωναν ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.
Τοῦ Σουρή τὸ σπίτι εἶχε τὴν ὁ-
ψι ἀποκριάτικου ἐκλογικοῦ κέν-
τρου. Πλήθῃ κόσμου μπαϊνόβγα-
ναν ἀπὸ νωρὶς τὸ θράδυ ὡς ἄρ-
γὰ τὰ ξημερώματα τῆς ἄλλης ἡ-
μέρας καὶ ἄνθρωποι ἀπ' ὅλες τίς
τάξεις συνωστίζονταν στὶς μεγα-
λὲς τοῦ αἰθουσες. Βασιλικοὶ πρί-
γκιπες, λόγιοι, ἔμποροι, περαστι-
κοὶ ξένοι καὶ μασκαρεμένες ὑπη-
ρέτριες... Φυσικὰ ὁ Σουρὴς καὶ
ἡ ἀγαπητὴ του συμβία δὲν ἔστελ-
ναν σὲ κανένα προσωπικὴ πρόσ-
κλησι, γιὰτὶ ἀπλούστατα κατα-
λάβαιναν πὼς ἂν ἔκαναν αὐτὴ
τὴν ἀρχὴ δὲν θὰ ἤξεραν πού νὰ
σταματήσουν. «Ὅλοι ἦσαν γι' αὐ-
τοὺς τὸ ἴδιο ἀγαπητοί. Γι' αὐτὸ
περιωρίζονταν νὰ κάνουν μόνο ἄ-
πὸ τὸ «Ρωμὸ» τοὺς μιὰ ἔμμετρη
εἰδοποίησι πρὸς ὅλο τὸ ἀθηναϊ-
κὸ κοινὸ γιὰ τὸν χορὸ πού θὰ ἔ-
διναν.

Σ' ἓνα τεῦχος τοῦ σατυρικοῦ
αὐτοῦ φύλλου πού ἐκυκλοφόρησε
τὸ 1908 «Τετάρτη τοῦ Φλεβάρη
κι' εἰκοστὴ»-πού βγαίνουν μασκα-
ράδες θαυμαστοὶ διαβάζουμε μὲ
χτυπητὰ στοιχεῖα τὴν ἀναγγελία
«Μπάλ κοστουμὲ τοῦ Φασουλῆ,
πλουσιωτάτου κουρελῆ» κι' ἀπὸ
κάτω ὁλόκληρο κατεβατὸ ἀπὸ ἐ-
πίκαιρους στίχους, γεμάτους κέ-
φι καὶ γνήσια σάτυρα, πού τοὺς
ἔλεγε ὁ Φασουλῆς, ὁ ἓνας ἀπὸ
τοὺς δυό ἥρωες τοῦ Σουρή:

«Ἄν κι ἡ πολὺπλαγκτος πατρίς
εὐρίσκειτ' ἐν κινδύνῳ,
πλὴν σεῖς ἐλάτε πρὸς ἐμὲ
κι' ἐφέτος μπάλλο κοστουμὲ
σὰν κι' ἄλλοτε σὰς δίνω.

Ναὶ μὲν κυττάζω θλιβερὸς
τὰ κάτιστα Ταμεῖα,
ναὶ μὲν μαστίζει σοβαρῶς
τὸ κράτος βουλιμῖα.

Ναί μὲν ἀμέτρητα δεινὰ
ἐπαπειλοῦν παντοτεινὰ
τὴν γῆν αὐτὴν τοῦ κλέους
σὰν σπάθη Δαμοκλέους.

Ναί μὲν μαχόμεθα δεινῶς
περὶ τὸν ἐπιούσιον,
καὶ πείνα σήμερ' ἀπηνῶς
στὸν τόπον δρᾷ τὸν πλούσιον.

Ναί μὲν τὸ γένος ἀθυμεῖ
κί' ἐν οὐ παικτοῖς δὲν παίζει
καὶ στρώνεται χωρὶς ψωμί
Ἀπόκρηας τραπέζι.

Ὅμως δὲν πρέπει καὶ γι' αὐτὰ νὰ μὴ μασκαρευθοῦμε
καὶ μὲ μουντζούραις τηγανιοῦ νὰ μὴ μουντζουρωθοῦμε.

Στ' ἀνάθεμα κακὴ καρδιά,
πρέπει κι' ἐφέτος, βρὲ παιδιά,
λιγάκι ν' ἀποκρέψωμε,
νὰ πιούμεε, νὰ χορέψωμε.

Πρέπει καὶ σήμερα μ' αὐτὰ
τὰ κλασικά μας χάλια
νὰ ποῦμε λίγα χωρατὰ
τρελλὰ στὰ καρναβάλια.

Κί' ἂν πάλι πικροκλάψωμε τὰ τόσα βάσανά μας
κί' ἂν γιὰ τὸ γένος κατηφέις βαροῦμε ταμπουράδες
κί' οὔτε μούτσουνα βάλουμε στὰ δόλια μούτσουνα μας
βαρρεῖτε πῶς δὲν θάμαστε γιὰ τοῦτο μασκαράδες;»

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς χοροὺς
σὲ φτωχὰ καὶ σὲ πλούσια σπίτια
δίνονταν καὶ δημόσιοι χοροί, ποὺ
χάριζαν μιὰ ξεχωριστὴ κίνησι
στὸ ἀποκριτικὸ ξεφάντωμα.
Αὐτοὺς συνήθως τοὺς φιλοξενοῦ-
σαν ξεχασμένα χοροδιδασκαλεῖα
κί' ἀκόμη μεγάλα καφενεῖα ἢ
μυυραρίες. Ἔντονα γράμματα
πάνω στὰ τζάμια τῶν παραθύ-
ρων τοὺς ἀνήγγελλαν ἀπὸ νωρὶς
τὸ ἀναμενόμενον γεγονός: «Μέ-
γας χορός. Τιμὴ εἰσόδου δραχμὴ
1. Διὰ τὰς κυρίας δωρεάν». Αὐ-
τὸ ὅμως τὸ «Διὰ τὰς κυρίας δω-
ρεάν» μιὰ ἐφημερίδα δὲν μπόρε-
σε νὰ τὸ σηκώσει καὶ τὸ σχολία-
σε μὲ ἀξιοπρέπεια προσβληθεί-
σης κόρης: «Ἐννοεῖτε, τί εἶδους

Ναί μὲν καὶ πρόσφυγες πτωχοὶ
μᾶς ἦλθαν ἐδῶ πέρα
καὶ νέος ταμπουράς ἤχει
περὶ κενὴν γαστέρα.

Ναί μὲν ὁ φόρος κυβερνᾷ
καὶ πρέπει στὴν Ἑλλάδα
τὸ καρναβάλι νὰ περνᾷ
μόνο μὲ φασουλάδα.

Ἀκούσατε τὸν Φασουλῆ
ποῦχει μυαλὸ καὶ γνώσι...
καὶ τάχα τί μᾶς ὠφελεῖ
μελαγχολία τόση;

Καὶ σάκκον ἂν φορέσωμε
καὶ λυπημένοι μείνωμε
μὴ τάχα θὰ μπορέσωμε
καλύτεροι νὰ γίνωμε;

θὰ εἶναι αὐταὶ αἱ δωρεὰν εἰσερ-
χόμεναι κυρίαί, ἔγραφε: «Πλύν-
τριά, σιδηρώτριά, ὑπέρτριά,
συνήθως μισθοῦμεναι ὑπὸ τοῦ κα-
ταστηματάρχου ἀντὶ ἐνὸς καὶ ἡ-
μίσεος φράγκου, χορηγοῦντος
ἅμα ἀνὰ ἓν μάλλινον δόμι-
νον εἰς ἐκάστην ἵνα καλύψωσι
τὰ ρακώδη ἐνδύματα, πρὸ πάν-
των δὲ τὰς σεβασμίας μορφὰς
αὐτῶν...»

Ἀλλὰ ποίος τ' ἄκουγε αὐτά;
Κανένας! Ὅλοι πῆγαιναν νὰ χο-
ρέψουν καὶ νὰ γλεντήσουν δίχως
...φόβο καὶ μὲ πολὺ πάθος. Ἔ-
τσι, μὲ τὴν τρέλλα τοῦ καρναβα-
λιοῦ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν προστα-
σίαν τῆς μάσκας συνέβαιναν πολ-
λὰ χαριτωμένα ἐπεισόδια. Κάπο-

τε, μετὰ τὸ Τριώδιο, σ' ἓνα καλὸ
ἀθηναϊκὸ σπίτι πῆγε ἔτοιμα τὰ
πουκάμισα τοῦ κυρίου ἢ σιδηρώ-
τριά ποῦ τῆς τὰ εἶχε δώσει ἡ κυ-
ρία νὰ τὰ κολλάρη. Ἔτυχε ὅ-
μως νὰ εἶναι παρὼν καὶ ὁ κύριος.
Τὸν ἔβλεπε ἡ σιδηρώτριά καὶ δὲ
σταματοῦσε νὰ τοῦ χαμογελᾷ
μὲ νοστιμιὰ. Αὐτὸς ὅμως δὲν κα-
ταλάβαινε τίποτα. Ὡσπου, ὅταν
ἔφευγε ἡ σιδηρώτριά, δὲν κρατή-
θηκε καὶ εἶπε:

—Ἐγὼ τὸν ξέρω τὸν ἀφέντη
ἀπ' τίς ἀπόκρηες. Χορέψαμε μα-
ζὶ ἓνα θ ἄ λ ς στὸν μ π α λ ο -
μ α σ χ έ.

Ἡ «Ἀκρόπολι» στὸ φύλλο τῆς
τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1900 ἀναφέ-
ρει κι' ἓνα ἄλλο πολὺ χαριτωμέ-
νο ἐπεισόδιο ἀπὸ τὴν ἀποκριτικὴ
κίνησι. Γράφει:

«Μία ὑπέρτριά ἐχάλασε τὸν
κόσμον εἰς τὸν χθεσινὸν χορὸν
τοῦ «Βαριετέ». Ὅλοι τὴν εἶχον
ἐκλάβει ὡς κυρίαν ὑψηλῆς περι-
ωπῆς μὲ τὸν τρόπον ποῦ ἐκάθη-
το εἰς τὴν λόζαν τῆς καὶ παρε-
τήρει τὰ γινόμενα εἰς τὴν αἴθου-
σαν. Ὡσπου, εἰς τὸ τέλος, κα-
τήλθε καὶ ἐχόρευσε κανδρλίαν.
Ὅποτε πλέον ἀνεκαλύφθη ἡ ἰδι-
ότης τῆς ἀπὸ τὸ ἄρωμά τῆς. Ἐ-
μύριζε...κρεμύδι!...»

Ἀλλὰ οἱ χοροὶ αὐτοὶ ποῦ τό-
σο πολὺ διασκεδάσαν τοὺς λί-
γους κατοίκους τῆς παλιᾶς Ἀθή-
νας, ἦταν φυσικὸ νὰ μὴν ἔχουν
μόνο θερμούς φίλους, μὰ καὶ ἔχ-
θρους. Ἀνάμεσα στοὺς τελευταί-
ους ξεχώριζε ἡ ἴδια ἐφημερίδα,
ἡ «Ἀκρόπολις», ποῦ εὑρίσκε στὰ
καμώματα αὐτὰ «μεγάλην φθο-
ροποιὸν ἐπίδρασιν» γιὰ τὰ κλει-
στὰ ἦθον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ
κατέληγε σὲ τρομερὰ συμπερά-
σματα. Συγκεκριμένα στὸ φύλλο
τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1900
ἔγραφε στὴ θέσι τοῦ κυρίου ἄρ-
θρου:

«Εἶναι πεπρωμένον φαίνεται οἱ

Ἀπόκρηες νὰ δημιουργοῦν ἀν-
δρόγυνα καὶ διαζύγια. Αἱ μονα-
δικαὶ ἐκεῖναι περιστάσεις, αἱ ὁ-
ποῖαι ἔγιναν ἀφορμὴ γάμου εἰς
τὴν «Σονάταν Κρόϋτσερ» τοῦ
Τολστόι, ἐμφανίζονται κατ' αὐ-
τὰς ἰσχυραί, ἔντονοι, ἀπροσμάχη-
τοι διότι...»

Κί' ἀφοῦ ἀνέφερε μὲ τολμηρό-
τητα τοὺς λόγους, συνέχισε:

«Ἄλλ' ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν αὐ-
τὴν ἀρχίζει καὶ τὸ ἀλλόκοτον
αἶσθημα τοῦ ἀνοσίου ἔρωτος, ὁ
μυστικὸς πόθος, ὁ δειλὰ ἀνακύ-
πτων ἀρχικῶς διὰ νὰ κατακτή-
σῃ ἔπειτα καὶ νὰ περιφρονήσῃ
κάθε κοινωνικὸν θεσμόν, διὰ νὰ
παραβῇ συμβόλαιον ἐπίσημον καὶ
νὰ χρωματισθῇ μὲ τὴν ἀναίδειαν,
ἥτις κάμνει τὰ μέτωπα νὰ λησμο-
νοῦν τὸ ἐρύθημα καί...»

Ἡ ἐπισήμανσις τῶν κινδύνων
ἀπὸ τοὺς ἀποκριτικὸς χοροὺς
συνεχιζόταν, τὸ «κατηγορῶ» γι-
νόταν πιὸ ἔντονο καὶ τέλος γιὰ
νὰ περιφρουρηθῇ ἡ ἠθική, ἔβγαί-
νε ἐρήμην ἡ καταδικαστικὴ ἀπό-
φασις. Ὁ πολὺς κόσμος ὅμως,
ἥπως εἶπαμε, ἤθελε κέφι, γι' αὐ-
τὸ καὶ δὲν ἔδινε μεγάλη προσο-
χὴ στὶς αὐστηρὰς κρίσεις τῆς
«Ἀκροπόλεως». Πῆγαινε, χόρευε
ὥσπου νὰ τὸν πονέσουν τὰ πό-
δια του, ἔπινε, διασκεδάζε κι' ἔ-
λεγε ἓνα πληθὸς ἀστεῖα, ποῦ
πολλὰ ζοῦν ὡς τίς ἡμέρες μας ἀ-
κόμη. Λένε λοιπὸν πᾶς κάποτε ὁ
Ἀγγεῖλος Βλάχος εἶδε τὸν εὐ-
θυμογράφο Μπάμπη Ἀννίνο στὸ
μεγάλον χορὸ τοῦ Δημοτικοῦ Θε-
άτρου νὰ κάθεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ
κομπῆς, μὰ περασμένης ἡλικίας
κυρίες. Τὸν πλησίασε λοιπὸν καὶ
τὸν ρώτησε:

—Πῶς τὰ περνᾷς μὲ τίς ἀπο-
κρηές;

Μὰ ἐκεῖνος, ἐπιδέξιος πάντα
παίκτης τῶν λέξεων, πλησίασε
στὸ αὐτὸ τοῦ Ἀγγελοῦ Βλάχου
καὶ τοῦ ψιθύρισε, κυττάζοντας

λοξά τις δυο κυρίες:

—“Ω !... Αὐτὲς δὲν εἶν’ ἀποκρήες, μ’ ἀπογρηές !...
☆

Ὡστόσο, ἐκεῖνο πού ἔδινε ξεχωριστό τόνο στὴν παλιά ἀποκρηάτικη κίνησι τῆς Ἀθήνας ἦταν τὰ διάφορα «νοῦμερα», ἃς τὰ ποῦμε, πού παρουσίαζαν φτωχοὶ ἐπαγγελματίες σὲ γειτονιὲς καὶ σὲ κεντρικοὺς δρόμους γιὰ νὰ μαζεῦουν φωτεινὰ χαμόγελα ἀπὸ ἀνοιχτὲς καρδιὲς καὶ πεντάρες —ἀλλοῖμονο— ἀπὸ χέρια πού ἤξεραν νὰ δίνουν. Ἀπὸ τὰ πιὸ ἀγαπητὰ λοιπὸν νοῦμερα ἦσαν τὰ Ρόπαλα, ὅπως λεγόντουσαν οἱ ἀσκήσεις ἢ οἱ ὀλιγώλεπτες παραστάσεις παντομίμας πού παρουσίαζαν ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ἄνδρες μὲ γεροδεμένα σώματα καὶ ἀθλητικὰ χρωματιστὰ κοστούμια, κρατώντας καθένας τοὺς ἀπὸ ἓνα ρόπαλο γιὰ ξμβλημα τῆς δυνάμεώς του. Ἐπίσης ὁ Γάμος: μιὰ συνοδεία ἀπὸ πολλοὺς, ντυμένους μὲ κουρέλια καὶ θαμμένους μὲ μουντζούρα ἢ κόκκινες καὶ πράσινες μπογιές, πού ἔκαναν δῆθεν τοὺς συμπεθέρους. Προχωροῦσαν τραγουδώντας μὲ τὴ νύφη καὶ τὸ γαμπρὸ στὴ μέση στεφανωμένους μὲ κρεμμυδάκια καὶ μολόχες. Ἡ νύφη μάλιστα θάδιζε ὅλο σκέρτασο καὶ κυττοῦσε γύρω τῆς μὲ πονηριά τοὺς ἄλλους ἄνδρες, ἔτσι πού ν’ ἀνησυχῇ ὁ γαμπρὸς γιὰ τὸν χαρακτηριστὴρα τῆς. Πίσω τοὺς ἐρχόντουσαν τὰ πρ ο ι κ ι ἄ. Καὶ τί προικιά; Μιὰ σκάφη δίχως πάτο, ἓνα σπασμένο τσουκάλι, ἓνα τρύπιο γουδί, καρεκλοπόδαρα, ξύλα γιὰ τὴ φωτιά κ’ ἓνας γκαζοτενεκές, ὅλα φοτρωμένα σ’ ἓνα γαῖδουράκο.

Μὰ ποῖός δὲν ἔχει ἀκούσει νὰ μιλᾶνε καὶ γιὰ τὸν Θεοδοσίου, ἓναν παλιὸ ἀθηναϊκὸ τύπο πού ὅλο τὸ Τριώδιο σκάρωνε

αὐτοσχέδιες σπαρταριστὲς κωμωδίες στὰ σταυροδρόμια τῶν Ἀθηνῶν; Ποιὸς δὲν θυμᾶται ἀκόμη τὸ Γαῖτανάκι πού ἔφτασε ὡς τὰ χρόνια μας καὶ τὴ γραφικώτατη Γκαμήλα, τὴν πρώτη κομπή «ἀθιδά» πού ἔκανε δίκαιτα τρώγοντας μόνον πορτοκάλια, πού τὰ ἔρπαζε ἀπὸ τοὺς πλανόδιους μανάβηδες κατὰ σύστασι τοῦ καλλιφώνου γκαμηλιέρῃ τῆς:

—Πορτοκάλι ψάρεψε. Σιναινὰ - σιναινὰ...

Ὡστόσο, τὸ μεγάλο γεγονός τῶν παλιῶν Ἀποκρῶν ἦταν ἡ Α. Μ. ὁ Καρνάβαλος. Μιά πομπὴ ἀπὸ στολισμένα ἄρματα, μὲ διάφορες παραστάσεις ἐπάνω, πού περνοῦσε μέσ’ ἀπὸ βροχὴ χαρτοπόλεμου καὶ σερπαντίνας. Τὴν πρωτοβουλία γιὰ τὴν ὀργάνωσί του τὴν εἶχε ἡ «Μουσικὴ Ἑταιρία», ἡ ὁποία δὲν ἐδίσταζε νὰ μπῇ σὲ μεγάλα ἔξοδα γιὰ ἓνα θεαματικώτατο καὶ διασκεδαστικὸ ἀποκρηάτικο ξεφάντωμα, πληρώνοντας ὁμίλους τραγουδιστῶν, ἀμαξάδες, πολυτελεῖς ἀμφιέσεις κ’ ἄλλα ἀκόμη. Ὡρισε μάλιστα καὶ χρηματικὰ βραβεῖα γιὰ τὰ καλύτερα ἄρματα κ’ ἔστησε μιὰ μεγάλη ἐξέδρα μὲ θεωρεῖα γιὰ τὴ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, τοὺς ἐπισήμους καὶ τὴν ἑλλανόδικο ἐπιτροπὴ. Τὸ στήσιμο ὅμως αὐτὸ τῆς ἐξέδρας ἦταν γραφτὸ νὰ δημιουργήσῃ μεγάλο... πολιτικὸ ζήτημα, πού ἀξίζει νὰ τὸ θυμηθοῦμε: Ὁ λαὸς εἶχε χωρισθῇ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς σὲ δυὸ παρατάξεις. Οἱ μὲν βασιλικοὶ τὴν ἤθελαν στὴν Πλατεῖα Συντάγματος, ἐνῶ οἱ ἔχθροί τῆς Δυναστείας στὴν ὁδὸν Κοραΐ. Τὸ κύριο ζήτημα λοιπὸν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων τοῦ 1910 ἦταν: «Ποῦ θὰ στηθῇ ἡ ἐξέδρα;...» Αὐτὸ ἀκούγε καὶ ξανάκούγε κανεὶς στὰ καφενεῖα. Δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ τοῦ πού θὰ ἦταν καλύτερα νὰ στηθῇ, ἀλλὰ

ποῖα παράταξι θὰ νικοῦσε καὶ θὰ τὴν ἔστηνε ἐκεῖ πού ἤθελε. Τέλος νίκησαν οἱ τῆς Πλατείας Συντάγματος καὶ γιόρτασαν μὲ μεγαλοπρέπεια τὴ νίκη. Μάλιστα ὁ

«Ἐτοιμάστηκε ἡ ἐξέδρα
νὰ περνοῦν οἱ μασκαράδες,
κ’ ἐπλανήστικαν παλούκια
κ’ ἐσκορπίστηκαν παράδες.

Πολύβιος Δημητρακόπουλος δὲν ἄφησε νὰ τοῦ ξεφύγῃ τὸ γεγονός, τὸ ἔπιασε στὴν πέννα του καὶ τὸ σατίρισε ἔτσι:

Δύο πτέρυγες ἀπλώνει
εἰς τὸ Σύνταγμα ἐκεῖ,
κ’ ἔτσι εἵμεθα ἐν τάξει,
εἶναι Σύνταγμα τικὴ !...»

Ὑστερα λοιπὸν ἀπὸ τόση φασαρία ξημέρωνε ἡ ἡμέρα τῆς παρελάσεως τῶν ἄρμάτων. Κ’ ὁμως ἀκόμη πολλοὶ δὲν ἤθελαν νὰ τὸ πιστέψουν πὼς εἶχαν νικηθῇ καὶ πὼς τὰ καρναβάλια θὰ ἔκαναν τὴ μεγάλη ἐπίδειξι τοὺς στὸ Σύνταγμα, ὅπου θὰ ἦταν οἱ ἀρχές. Κάποιοι λοιπὸν ρώτησε πρῶτ’ - πρῶτ’ τὸν Μπάμπη Ἀννίνο:

—Λοιπὸν, ἡ παρέλασι ἀναβάλλεται;
Κ’ ἐκεῖνος μ’ ἐτοιμότητα:
—Μᾶλλον... Καρν - αναβάλλεται !...

Ἀλλὰ σὲ λίγο δέκα ἐφιπποὶ Κινέζοι πού διέσχισαν τοὺς δρόμους προσκαλώντας τὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ στὸ ἀπογευματινὸ ξεφάν-

τωμα, διέλυαν καὶ τὶς τελευταῖες ἀμφιβολίες. Κ’ ὁ κόσμος ἄρχιζε ἀπὸ νωρὶς νὰ πιάνῃ θέσεις στοὺς κεντρικοὺς δρόμους καὶ νὰ περιμένῃ ὑπομονετικά ὥσπου, στὶς τέσσερις, τὰ ἄρματα πρόβαλαν κάτω ἀπ’ τὴν ἀψίδα τοῦ θριάμβου. Τί κέφι τότε σκορπίστηκε παντοῦ !... Ἡ εὐθυμία τοῦ πλήθους κορυφώθηκε καὶ ἡ πολύχρωμη βροχὴ τοῦ χαρτοπολέμου γίνηκε πιὸ ραγδαία, ὅταν τὸ ἄρμα τοῦ «Βασιλεῖα τοῦ Γέλωτος» στάθηκε θεαματικώτατο ἐμπρὸς ἀπ’ τὴν ἐξέδρα τῶν ἐπισήμων. Τότε, ἓνας ἀπὸ τὴν ἑλλανόδικο ἐπιτροπὴ προχώρησε μπροστὰ καὶ τὸν προσεφώνησε ἀπαγγέλλοντας «μὲ στόμφο» στίχους τοῦ Νικολάου Λάσκαρη:

«Μέσα στὴ χώρα μας ἐδῶ τὴν κλασσικὴ, Καρνάβαλε,
στῶν μασκαράδων τὴ φωνὴ τοιτέστι πού ἐμπήκες,
μὴν προχωρῇ, ἐπὶ στιγμὴν τὸ γλέντι σου ἀνάβαλε.
Γιατὶ ἂν εἶσαι μασκαράς, τὸ μᾶστορή σου βρῆκες.

Ἐδῶ ὑπάρχουν σὰν καὶ σὲ ἀμέτρητες χιλιάδες.
Κύττα καὶ δὲς τριγύρω σου ἂν ἡμπορῇς νὰ ζήσης
μαζὶ μὲ τόσοις τρομεροῦς καὶ φίνους μασκαράδες
πού εἶν’ ἀληθῶς ἀδύνατον ὅλους νὰ τοὺς μετρήσης !»

Φυσικὰ στὸ λόγο αὐτὸ —ὅπως συνοδεία τοῦ Καρνάβαλου σηκώθηκε κ’ ἀπάντησε μὲ στίχους τοῦ Δημητρακοπούλου:

«Ὅτι εἶσθε μασκαράδες καὶ κοθώνια
νὰ μοῦ τὸ πῆτε ἦταν περιττὸ.
Σὰς ξέρω ἀπ’ τὰ παλιὰ σας χρόνια
γιὰ τοῦτο καὶ σὰς χαιρετῶ.

“Όσο σὸν κόσμο βλέπουμε ποδόγυρο
καὶ ὅσο ζοῦμε μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἐλπίδα,
τὸ ράσο δὲ θὰ κἀνὲ τὸ καλόγηρο,
οὔτε τὸ μασκαρὰ ἢ προσωπίδα...”

Ἡ παρέλασι τοῦ καρναβαλίου
ἐξακολούθησε ἀπὸ τότε νὰ γίνε-
ται γιὰ πολλὰ χρόνια ἀκόμη, καὶ
πάντα μὲ τὴν ἴδια ἐπιτυχία. Ὁ
κόσμος χυνόταν κάθε φορὰ στοὺς
δρόμους κι’ ἔδινε τὴν ἐντύπωσι
πὼς ἐγκατέλειψε ὀριστικά τὸ
σπίτι του καὶ πὼς στὴν τρέλλα
τῆς ἀποκρηῆς ἔρριξε σὰν σερπαν-
τῖνα καὶ τὴν σοβαρότητά του.
Αὐτὸ τουλάχιστον μᾶς κάνει νὰ
φανταζόμαστε μιὰ παλιά ἐφημε-
ρίδα πού σ’ ἓνα ἀποκρηάτικο
φύλλο τῆς βλέπουμε νὰ καυτη-
ριάξη πολλὰ «ἀνάρμοστα». Ἀπὸ
αὐτὰ ἀναφέρουμε μερικά χαρα-
κτηριστικά:

«Εἰς τὴν μύραν τοῦ Ζαχαρά-
του, εἰς τὴν Πλατεῖαν Συντάγμα-
τος, ἐπάνω ὅπου εὐρίσκονται τὰ
μπιλιάρδα, τὰς ἐσπερινὰς ὥρας
ἤρχισαν νὰ συχναῖον ἐξ αἰτίας
τῶν Ἀπόκρεω — ὦ τέμπορα, ὦ
μόρες! — κυρίαὶ βλέπουσαι καὶ
θαυμάζουσαι τοὺς μπιλιαρίζον-
τας. Ἐκεῖ λοιπὸν εἶχον χθὲς ἐ-
νοικιασθῇ διὰ τὸν καρναβάλον
ὅλα τὰ παράθυρα πρὸς — ἀκοῦ-
στε! ἀκοῦστε! — 1 δραχμὴ ἢ θέ-
αις!...»

Ἀλλὰ, ὅ,τι καὶ ἂν γραφόταν
καὶ ὅ,τι καὶ ἂν γινόταν ἀπὸ τὸ

«—Χαίρετε, κυρίες Ἀθηναῖες καὶ κύριοι Ἀθηναῖοι,
πού εἰσθε διαρκῶς νέοι.
Κι’ αὐτὸ τὸ χρωστᾶτε στὸ ξύρισμα
καὶ στοῦ παλιοῦ σακκακιοῦ σας τὸ γύρισμα.
Τὴν ὑγεία σας τὴ χρωστᾶτε σὸν ἥλιο μας, πού σὰν
χρυσάφι ἀστράφτει
καὶ τὸ παλτό σας τὸ χρωστᾶτε...στὸ ράφτη...»

Ἀλλὰ ὁ Ποιητὴς τοῦ κάρρου
κι’ ἂν ἔρχεται γιὰ λίγο στὴν ἀ-
ναπόλησί μας, χάνεται πάλι μέ-
σα στὸ χρόνο. Οἱ τωρινὲς ἀπο-
κρηῆς δὲν τὸν χωροῦνε. Κι’ ὁ σὰν μονάχᾳ χρόνια.....

προσκλητήριον τοῦ Τριωδίου δὲν
ἀπουσίαζαν οὔτε κι’ αὐτὰ τὰ μέ-
λη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας.
Γιατί, ὅπως διαβάζουμε κάπου,
γυρίζοντας κιτρινωμένες δημοσιο-
γραφικὲς σελίδες:

«Οἱ μικροὶ πρίγκηπες, υἱοὶ τοῦ
Διαδόχου, ἐθεῶντο χθὲς εἰς τὴν
ἀποκρηάτικὴν κίνησιν εἰς τὴν ὁ-
δὸν Σταδίου ἀπὸ τὰς κιγκλίδας
τῶν Βασιλικῶν σταύλων. Κόσμος
εἶχε συγκεντρωθῇ χαζεύων. Καὶ
οἱ μικροὶ πρίγκηπες ἔρριπτον ἄν-
θη, κομφετί, σερπαντίνες, εἰς τὰ
πλήθη τὰ ὅποια ἔκαμον ἐφόδους
κατὰ τῶν ριπτομένων».

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποκρηάτικη
ἀναπόλησί μας δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ
λείψῃ καὶ ὁ Ποιητὴς τοῦ κάρρου
πού περνοῦσεν ἄλλοτε μὲ τὸν...
Πήγασό του κάτω ἀπὸ ἓνα πυκνὸ
χαλάζι φασολιών. Κι’ ἂν ἴσως
ποτὲ ἢ ἐλλανόδικος ἐπιτροπὴ τῆς
πολυθόρυβης ἐξέδρας δὲν τὸν
θράβευσε, ἅς τοῦ ρίζουμε τώρα
ἐμεῖς τὸ χρυσὸ νόμισμα τῆς νο-
σταλγίας μας κι’ ἅς φανταστοῦ-
με πὼς ὁμοια μὲ τίς παλιὲς ἀπο-
κρηῆς γυρίζει στοὺς δρόμους καὶ
μᾶς χαιρετᾶ μὲ τοὺς αὐτοσχέ-
δους ἀτεχνους στίχους του:

πὼς πολλῶν ἄλλων, ἢ φωνὴ του
θ’ ἀκουγόταν μάταιη κι’ ἄσκοπη.
Ἀπὸ τὴν ρωμαντικὴ περίοδο τῆς
Ἀθήνας ὡς σήμερα δὲν ἐπέρα-

Ὁ μέγας Εὐρωπαῖος ποιητὴς

ΡΑΪΝΕΡ ΜΑΡΙΑ ΡΙΛΚΕ

Τοῦ

Χ. ΚΟΤΛΟΤΡΗ

Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ μορφὴ τοῦ
μεγάλου Εὐρωπαίου ποιητῆ
Ράινερ - Μαρία - Ρίλκε δεσπόζει
ἀκόμη στὰ παγκόσμια γράμμα-
τα. Διατηρεῖ ἀμείωτη αὐτὴ τὴ
θῆσι, καὶ τὸ ὑπέροχο θρησκευτι-
κὸ κλίμα τῆς τέχνης του τὸ συν-
αντοῦμε διάχυτο σὲ πολλὰ μετα-
γενέστερα κείμενα. Ἡ θρησκευ-
τικὴ, καὶ γενικὰ ἡ ποίησις, πού ἀ-
γαπᾷ τὸν ὕμνο στὴν ὑψηλὴ ἰδέα,
φέρνει εὐδιάκριτα τὰ ἴχνη τῆς ἐ-
πιρροῆς του.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι
ἡ τέχνη παραμένει μιὰ ἀδιάκοπη
ἀναζήτησι στοὺς κόσμους τῆς ψυ-
χῆς, ὁ Ρίλκε, ὁ κορυφαῖος Γερ-
μανὸς συμβολιστὴς, ἀξίωσε τὴ
θαύτατη θρησκευτικὴ πίστι πᾶνω
αὐτὸ νόημα πού πηγάζει ἀπὸ τὴν
ἀπόλυτη γαλήνη, τὴ μοναξιά καὶ
τὴν ἡρεμία τῶν αἰσθημάτων. Μὰ
αὐτὸ δὲ σημαίνει, ὅτι ἔγινε κή-
ρυκας τῆς ἀδράνειας, ἑνὸς πεσι-
μιστῆς μοιρολάτρη. Ἐξ ἄλλου
σὸν ἴδιον δὲν ἔλειψε ποτὲ ἡ κί-
νησι καὶ ἡ δράσι. Ὁλάκερη ἡ
ζωὴ του ἓνα συνεχὲς ταξίδι εἶναι
στὶς χώρες καὶ στὰ πνεύματα τῆς
Εὐρώπης. Μιὰ σπουδὴ ἐναγώνια
στὰ ποικίλα θέματα πού κυρίαρ-
χησαν στὴν ἐποχὴ του.

Στὸ ἔργο του μᾶς μιλάει γιὰ
τὴν ἀσύγκριτη ἀγάπη καὶ τὴν
κατανόησι πού μπορεῖ νὰ ἔχουν
τὰ ὄντα μεταξύ τους, ἀφοῦ μιὰ

ὑπέρτατη δύναμι τὰ κυβερνᾷ.
Συνθέτει ὑπέροχα τὸν ὕμνο τῶν
φτωχῶν καὶ ἀγνοημένων. Ἀνα-
ζητᾷ μέσα ἀπὸ παλιά λησμο-
νημένα κρησφύγετα τοῦ χρόνου
μορφὲς ἀγάπης καὶ θρύλου, σὰν
τὸν Φραγκίσκο τῆς Ἀσσίζης, ἢ
λαμπρὲς γυναῖκες πού φώτισαν
τὴ ζωὴ, σὰν ἐκλεκτὲς ἱέρειες
μιᾶς θείας ἐντολῆς.

Ἔτσι, τὴν ἐπιβλητικὴ μορφὴ
τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντικατέστησε ἡ
Παρθένας, σύμβολον ὑψηλοῦ, πού
γεμίζει μὲ φῶς, ὁμορφιά καὶ λύ-
τρωσι τὴν ψυχὴ του. Ὁραματί-
ζεται μιὰν ἐπιστροφὴ πού συν-
τελεῖται ἀόρατα, χωρὶς τὴ συν-
οδεία ἑξαλλων κραυγῶν. Γίνεται
προσφιλὲς ἓνα πλῆθος, πού καθ-
ημερινὰ προσηλώνεται θουβὰ
στὸ θεῖο ὁρόσημο τῆς παντοδύ-
ναμης ἀρχῆς.

Ὁ Ράινερ Μαρία Ρίλκε γεννή-
θηκε στὰ 1875 καὶ πέθανε στὰ
1926. Εἶναι δηλαδὴ σύγχρονος
ἐνὸς ἄλλου μεγάλου, ἀλλὰ καὶ
τόσο διαφορετικοῦ στὶς ἰδέες ποι-
ητῆ, τοῦ Στέφανου Γκεόργκε.
Ὑπαρξὶ θρησκευτικὴ ὁ Ρίλκε,
αὐτοκυρίαρχος σύντομα καὶ τὴν
αἰθρία τῆς ἀντιλήψεώς του δὲν
τὴν ἀπόκρουσε, ἀλλὰ τὴν ἐκμεταλ-
λεύθηκε θετικά, ἀποκαλύπτοντας
μιὰ φλογερὴ φυσιογνωμία στὰ
γράμματα.

Ἡ ποίησί του, λίκνισμα εὐστρο-

φου λόγου στους πιδ εὐαίσθη-
τους τόνους, συνεπαίρνει, χαρί-
ζοντας τὸ καταστάλαγμα μιᾶς
θείας ἁρμονίας, πὺ μόνο οἱ ἄ-
ληθινοὶ καὶ οἱ μεγάλοι μύστες
ξέρουν νὰ προσφέρουν.

ΑΠΟ ΤΟ «ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΩΡΩΝ»

Σβῆσε τὰ μάτια μου· μπορῶ νὰ σὲ κοιτάξω,
Τ' αὐτιά μου σφράγισέ τα, νὰ σ' ἀκούω μπορῶ.
Χωρὶς τὰ πόδια μου μπορῶ νάρθῶ σὲ σένα,
Καὶ δίχως στόμα, θὰ μπορῶ νὰ σὲ παρακαλῶ.
Κάψε τὰ χέρια μου, θὰ σὲ σφιχταγκαλιάζω,
Σὰ νὰ εἶταν χέρια, ὅμοια καλὰ,
Μὲ τὴν καρδιά.
Σταμάτησέ μου τὴν καρδιά, καὶ θὰ καρδιοχτυπῶ
Μὲ τὸ κεφάλι.
Κι ἂν κάμης τὸ κεφάλι μου σύντομα, στάχτη, ἐγὼ
Μέσα στοῦ αἵμα μου θὰ σ' ἔχω πάλι.

(Μετάφρασις ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ)

Ἡ νεότητα τοῦ Ρίλκε εἶναι
μιὰ πληθωρική συγκομιδὴ ἐντυ-
πώσεων, συγκινήσεων, ἕνα ἀδιά-
κοπο πανηγύρι φωτός, πὺ πρό-
κειται νὰ παίξῃ σημαντικό ρόλο
στὴ μετέπειτα ἐξέλιξί του.

Στὰ τραγούδια του, ἀργότε-
ρα, ὁ χρόνος καὶ ὁ ἔρωτας εἶναι
ἕνας περιπαθὴς ρυθμὸς ὅλο νο-
σταλγικὴ θύμησι, πάνω σὲ συμ-
βάντα πρώτης ἐπαφῆς μὲ τὴ νό-
ησι τοῦ κόσμου. Ἀκόμη καὶ ὁ
θάνατος παύει νὰ φαίνεται σὰν
μυστήριο τυραννίας. Γίνεται ἔκ-
δρασι, στωϊκότητα ζυγισμένη μὲ

τὴ βαρύτητα πὺ ξέρει νὰ κρύψῃ
ἢ ἀφταστη νηνεμία τῆς ψυχῆς
του. Προπαντὸς ὅμως τὸ θεῖο Ι-
δεῶδες συγκλονίζει καὶ κυριαρ-
χεῖ τὸ εἶναι του, κατακτᾷ σὰν
οὐράνια ἐντολὴ τὴν ὑπαρξί του.

Συντελεῖται ἔτσι, ὄχι μιὰ κοι-
νὴ ἐπαναληπτικὴ ἄσκησι λατρεί-
ας πάνω στὴν ἀσύλληπτη κοσμο-
γονία, ἀλλὰ μιὰ τέλεια προσφο-
ρά, πὺ δονεῖται ὑπέροχα μὲ τὴν
πρωτότυπη ἔκφρασι τῆς συγκι-
νήσεώς της, φτάνοντας μέχρι τὴ
συνομιλία μὲ τὸ Θεό.

ΣΤ. ΓΕΙΤΟΝΑ ΘΕΕ

Σύ, γείτονα Θεέ, ἂν καμὰ φορὰ
στὴ μακρὴ νύχτα φαρτικά, σκληρὰ Σοῦ κρούω,
εἶναι πὺ σπάνια ν' ἀναπνέεις ἀκούω.
Στὴ σάλα ὅτι εἶσαι μόνος ξέρω καθαρά.
Κι' ἂν πὺς Σοῦ λείπει κάτ', δὲν ἔχεις κανένα.
Φάρμακο νὰ προσφέρει στὸ ψηλάφημά Σου.
Πάντα γρικῶ, μικρὸ σημάδι Σου ἕνα,
κι' εἶμαι τόσο κοντὰ Σου.

Ἰσχνὸς μόνο εἶναι μεταξύ μας ἕνας τοῖχος
τυχαῖα· γιατί μποροῦσε ἀκόμα
μιὰ λέξη ἀπ' τὸ δικό Σου ἢ τὸ δικό μου στόμα
δλότελα νὰ τὸν γκρεμίσει, δίχως
καθόλου θόρυβο καὶ ταραχή.

Εἶναι φτιαγμένος ἀπὸ τὰ εἰκονίσματά Σου.

Κι' οἱ εἰκόνες Σου εἶναι σὰν ὀνόματα μπροστά Σου.
Πὺ ἂν μέσα μου ποτὲ τὸ φῶς ἀναφλεγεί,
τὸ βάθος μου βοηθώντας νὰ σὲ ἀναγνωρίσει,
σὰ λάμψη στίς κορνίζες τῶν ξεδονεῖται.

Κι' ἡ αἴσθησή μου, πὺ σὲ μαρτυρῶ ταχὺν παιδεύεται,
εἶναι ἄπατρις, γιατί ἀπὸ Σὲ τὴν ἔχουνε χωρίσει.

(Μετάφρασις ΙΣΙΔΩΡΑΣ ΚΑΜΑΡΙΝΕΑ)

Καὶ ὡστόσο, παρ' ὅλη τὴ φι-
λοσοφικὴ χροιά πὺ παρουσιάζει
τὸ ἔργο του, ὁ Ρίλκε εἶναι ἕνας
ἀπὸ τοὺς λιγώτερο θεωρητικούς.
Ἰσως γιατί ἡ λυρικότητά, ἡ διά-
χυτη σὲ ὅλη του τὴν ποίησι, συμ-
βάδισε πάντοτε μὲ ἕνα πνεῦμα
ἀδιαίρετης πορείας πρὸς αὐτὸ
πὺ δὲν ἀπομένει ἐφήμερο καὶ
φθαρτό, πὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ
τόσο στὴν καθημερινότητα ὅσο
καὶ στὴν αἰωνία ἰδέα.

Εἶναι ἀλήθεια πὺς ἡ ἀποδημία,

τὸ ταξίδι, ἡ φυγὴ — ὅπως καὶ νὰ
τὸ ποῦμε — χαρίζει ἕναν ἰδιαίτε-
ρο τόνο σημασίας στὴν ψυχὴ τῶν
ποιητῶν. Τοὺς κάνει νὰ ζητοῦν
στὴν ἀδιάκοπη ἀλλαγὴ τοῦ φυ-
σικοῦ καὶ ἀνθρώπινου χώρου ἕ-
ναν ὀρίζοντα πὺ νὰ μπορῇ νὰ
στεγάσῃ πὺς στέρεα τὰ ποικίλα
τοὺς ὄνειρα, νὰ τοὺς ὑπαγορεύ-
σῃ τὸ χιμαιρικὸ νόμο τῆς ζωῆς
σὲ ρυθμὸ ἀναλλοίωτης ἀξίας καὶ
δυνάμεως. Κάποτε, ὡστόσο, ἀπο-
γοητευμένος, φθάνει σὲ σημεῖο
νὰ ἀγανακτῇ καὶ νὰ λήθῃ:

ΠΟΛΥ ΤΡΟΜΑΖΩ

Πολὺ τρομάζω μπρὸς τὸ λόγο τῶν ἀνθρώπων. Τόσο
ἡ ὁμιλία τοὺς εἶναι πειστικὴ:
αὐτὸ λέγεται σκύλος, σπῖτι τοῦτο, κι' ὅσο
γιὰ τὴν Ἀρχή, εἶναι ἐδῶ! Τὸ Τέλος, εἶναι ἐκεῖ!

Μὲ τρομάζει ἡ αἴσθησή τους· μὲ τὴ χελεὴ
τὸ παιχνίδι τους. Ὅλα τὰ ξέρουν: τί θὰ γίνῃ, κι' αὐτὸ
πὺ ἔγινε καὶ ὅλας. Βοῦνὸ κανένα δὲν τοὺς εἶναι θαυμαστό.
Ὁ κῆπος τοὺς κι' ὁ πλοῦτος τοὺς μὲ τὸ Θεό, ἀκριβῶς, συνορεύει.

Θέλω νὰ συμβουλευθῶ, νὰ ἐμποδίσω: μένετε μακριά!
Νὰ τραγουδοῦν τὰ πράματα ἀγροικῶ μ' ἡδονὴ τόση!
Ἀγγίζετε τα; εἶναι ἀκίνητα, μένουνε βουβά...
Μοῦ τὰ ἔχετε ὅλα τὰ πράματα σκοτώσει.

(Μετάφρασις ΑΡΗ ΔΙΚΤΑΙΟΥ)

Ὁ Ρίλκε ταξίδεψε πολὺ. Ταξί-
δεψε πολλὰς φορὰς στὴν κεντρικὴ
Εὐρώπη, πῆγε καὶ μέχρι τὴ Ρω-
σία, ὅμως στὸ Παρίσι ἔδωσε ἐ-
ρωτευμένος βαθύτατα ὅλη του
τὴν ψυχὴ. Ἐξῆσε χρόνια ἐκεῖ,
ἐργάστηκε καὶ σὰν γραμματέας
πλάϊ στὸν Ροντέν. Οἱ γνωριμίες
του ἦταν πλατειές. Ὁ Φρανσί
Ζάμ, ὁ Μωρίς ντε Γκερέν, ὁ Ρον-
τέν ὑπῆρξαν μεγάλοι του φίλοι.
Δοκιμάζει κάποτε καὶ ὁ ἴδιος νὰ

γράφει στίχους στὴ γαλλικὴ.
Ἀλλὰ τοῦτοι δὲν ἔχουν τὴν ἐπι-
τυχία ἐκείνων πὺς ἐφτίαξε στὴ
μητρικὴ του γλῶσσα. Στὸ Παρί-
σι, λοιπόν, πρόκειται νὰ ἀργο-
σῆσῃ ἡ ζωὴ του, ἐδῶ στὴ μεγά-
λῃ πολιτείᾳ, ἐνῶ θὰ ἀναπολῇ,
καθὼς λέει κάπου στίς σημειώ-
σεις τοῦ «Μόλτε Λάουριτς Μπρίγ-
κε» στὸ τελευταῖο του πεζογρα-
φικὸ ἀριστοῦργημα, «πὺς ἕνας
Θεὸς ξέρει μονάχα σὲ πόσες πό-

λεις, συνοικίες, νεκροταφεία και γέφυρες και δρόμους» ἐγκατέλειψε τὴ μνήμη του.

Τὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργο συν-αθροίζεται σὲ ἀκόλουθες συλλογές: «Πρῶτα Τραγούδια», «Πρῶτα Ποιήματα», «Τὸ βιβλίο τῶν εἰκόνων», «Τὸ ὥρολόιο», ποὺ χωρίζεται σὲ τρία μέρη, σὸ «βιβλίο τοῦ μοναχικοῦ βίου», «βιβλίο τῆς προσκυνητικῆς ὁδοπορίας» καὶ «βιβλίο τῆς φτώχειας καὶ τοῦ θανάτου». Τύπωσε ἀκόμη τὰ «Νέα τραγούδια», τὶς «Ἐλεγείες τοῦ Ντουίνο» καὶ τέλος τὰ «Ὀρφικά συνέντα».

Στὸ «Ὁρολόιο» ὁ ποιητής, ἐκδηλώνει ὥριμο πλέον τὸν καρπὸ τῆς βαθύτατης προσηλωσεως τοῦ σὸ Θεό. Ὅμως ἡ ὅλη του δυναμικότητα ὁλοκληρώνεται σὲ δύο τελευταῖες συλλογές,

στὶς περίφημες «Ἐλεγείες τοῦ Ντουίνο» καὶ τὰ «Ὀρφικά συνέντα».

Ἡ ἔμπνευσις τοῦ ἀναπτύσσεται μὲ εὐλυγισία καὶ τὸ κορύφωμα τοῦ οἴστρου βρίσκεται σὲ τὴν ἀόρατη διάπλασι καὶ συνοχή τῆς ἀτμόσφαιρας, ποὺ συμπυκνώνει τὸ αἶσθημα καὶ ὑποβάλλει τὴν λύσιν. Γιατὶ ὁ συμβολισμὸς του δὲν εἶναι μόνον μιὰ σύλληψη στοιχείων ποὺ εὐθυγραμμίζει πρὸς ἓνα ἀποτέλεσμα τῆ σκέψι. Εἶναι τὸ περιλαμπρὸ ἐγὼ, ἀντίπαλος λατρείας καὶ κάποιος ἐξίλαστήριας ὁρμῆς, ἴσως ἡ φωνὴ ποὺ χάραξε προορισμὸ τῆς τὸν ἐξαγνισμό μιᾶς γενιᾶς πολὺ τυραννισμένης ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴν περιπλάνησι. Καὶ ἀκόμη, δίνει ὁ ἴδιος ἓνα ἱχνογράφημα τῆς σημαντικῆς παρουσίας του.

ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΑ 1906

Ἀρχαῖο, μακρυνὸ ἡγεμονικὸ γένος
Στερεὰ δ αἰτηρημένο στὰ τόξα τῶν ματιῶν του.
Στὸ βλέμμα ἀκόμα ἡ γαλανὴ καὶ δειλὴ παιδικότης
Καὶ ἡ δυσθυμία ἐδῶ κι ἐκεῖ χυμένη
Ποῦ δὲ μοᾶζει μὲ τὴ δυσθυμία κάποιου ὑπηρέτη
Ἀλλὰ ἐνὸς ταπεινοῦ καὶ μιᾶς γυναίκας.

Τὸ στόμα, σὰ στόμα,
Μεγάλον καθὼς εἶναι καὶ σ' ὅλα κανονικῶς,
Δὲν ἔγνε ἔτσι γιὰ νὰ φλυαρήσῃ.
Μὰ γιὰ νὰ δείχνει μιὰ ἀσθητὴ ἔκφραση.
Τὸ μέτωπο χωρὶς κατῆφεια,
Πέφτει στὴ σκὰ τῆς σιωπηλῆς μορφῆς του
Σὰ φωτεινὴ χαρὰ.

Κ' αὐτὸ τὸ ὥραϊο πορτραῖτο τὸ φαντάστηκα
Μόνον γιὰ νὰ αἰσθάνομαι τὴ χαρὰ καὶ τὴ λύπη
Βαθεῖα νὰ μὲ διαπερνῶν.
Ἔτσι σὰ νὰ σχεδ αἰότανε ἀπὸ ἀπόσταση
Ἐνα θαυμάσιον κι' ἀληθινὸ ἔργο
Μὲ διασκορπισμένα ὅλα του τ' ἀντικείμενα.

(Μετάφρασις ΝΙΚΟΥ Δ. ΠΑΠΠΑ)

Ἰδιότυπο Εὐαγγελιστὴ μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὸν Ρίλκε καὶ πᾶν σὸ πλούσιο σὲ ιδέες ἔργο του ἀσφαλῶς ἐξακολουθοῦν νὰ ἐντρυφοῦν πολλοὶ θαυμαστές του. Βέβαια μπροστὰ

σὸ συγκεκριμένο δρᾶμα τοῦ καιροῦ μας, ἡ προσφυγὴ στὴν ποίησίν του δὲν προσφέρει ἀπόλυτα λύτρωσι καὶ οὐτε ἐκφράζει ἐλπίδες μιᾶς διόδου σὲ κάτι ἀποκαλυπτικὰ νέο. Ἀκοῦμε μόνον τὴν ἀ-

νησυχία του καὶ συχνὰ τὴν προφητικὴ του διάθεσι, καθὼς ἀνυψώνεται μέσα ἀπὸ τὸ χάος ποὺ συσσωρεύει ὁ καθημερινὸς χρόνος, ἄλλοτε ἔντονα καὶ συνηθέστερα μοιρολατρικὰ γαλήνια. Καὶ ὡστόσο, δὲ μπορούμε νὰ ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ ποίησί του δὲν χάραξε ἓνα δρόμον μεγάλῃς γνωριμίας μὲ τὸ παγκόσμιο κοινόν. Ἀγαπήθηκε, βρῆκε μιμητές, ἰδιαίτερα ἐπέδρασε στὰ φιλοχριστιανικά κλίματα.

Φυσικά, ἡ μετάφρασις δύσκολα μπορεῖ νὰ ἀποδώσει τὴ γλώσσιν

κὴ μαγεία, ποὺ κρύβεται μέσα σὲ τοὺς ἁρμονικώτατους στίχους. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ποιητὲς μας ἐργάστηκαν πάνω στὰ τραγούδια τοῦ Ρίλκε, προσπαθώντας νὰ μεταφέρουν στὴ γλῶσσα μας, ἂν ἔχι τίποτε ἄλλο, τοῦλάχιστον τὴν ὑπέροχῃ ἀτμόσφαιρα ποὺ τὰ διακρίνει. Ἀκοῦστε πόσο ὁμορφα, πόσο πρωτότυπα τραγουδεῖ τὴ μελαγχολικὴ ἐποχὴ τοῦ φθινοπώρου. Ἀνασαίνει, λέει σὲ τοὺς στίχους του, ἡ βροχερὴ θλίψι καὶ τὸ λεπτότατο ἄρωμα.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΗ ΜΕΡΑ

Κύριε, τὸ καλοκαίρι διάβηκε πολὺ μεγάλο,
Στὶς ὥρες τοῦ ἡλίου ἦρθε ὁ καιρὸς ν' ἀπλώσεις τὶς σκιές,
Τ' ἄγρου τ' ἀγέρα λεύτερο ν' ἀρίσεις πιά τὸ σάλο.

Ἦρῃμασε τοὺς ἄγριους καρποὺς ποὺ ἀκόμα μένουν,
Δῶστε τοὺς δύο ζεστὲς σου μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ,
Φέρε' τους τὴν ὁλοκλήρωση καὶ στοῦ Φθινοπωριοῦ,
Τὰ δόστυφα κρασιά, οἶξε τὴ γλύκα ποὺ προσμένουν.

Ὅποιος δὲν ἔχει σπίτι, τώρα δὲν μπορεῖ νὰ χτίσει.
Σὲ μοναξιά ὅποιος ἔμεινε θὰ μείνει γιὰ πολὺ,
Ξενυχτώντας, γράφοντας ποήματα θὰ τὸν καλεῖ,
Στὰ ἐρημικὰ δρομάκια τῆς μιᾶς ἄλλῃ νὰ περπατήσει,
Τ' ἀγέρι ἀπὸ τὶς φυλλωσιές θὰ τοῦ κρυφομυλεῖ.

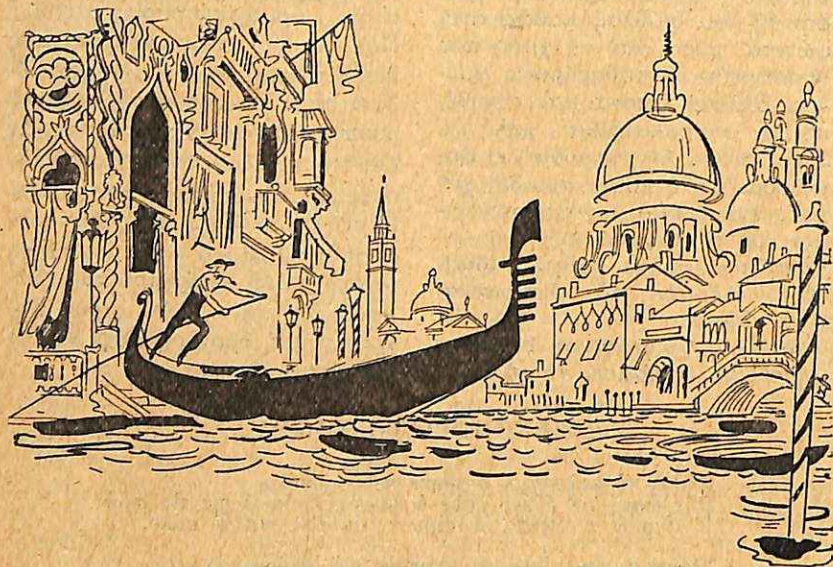
(Μετάφρασις Χ. Κ.)

Τὸ νόημα τῆς ποιήσεώς του, ὅσο σκοτεινὸ καὶ ἂν φαίνεται, κάποτε εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπὸ πεσιμιστικὰ στοιχεῖα, διαπνέεται ὅλο ἀπὸ ἓνα αἶσθημα αἰσιόδοξης λατρείας σὸ θεῖο ἰδεῶδες. Οἱ ἰδέες του, μπορεῖ νὰ πῇ κανεῖς, εἶναι τὸ κύλισμα τῆς γνώσεως ἀπὸ τὴ γνώριμη καμπὴ τοῦ χρόνου σὸ μεταφυσικὸ πεδίο.

Ἡ προσδοκία τῆς στιγμῆς ποὺ θὰ γαληνέψῃ τὸ πνεῦμα λυτρωμένο ἀπὸ τὰ γήινα δεσμὰ ἴσως δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸ στοιχεῖο περισυλλογῆς του. Εἶναι ὡστόσο τὸ πρῶτο, ποὺ πυρῶνει καὶ δίνει τὸ βαθύ ρίγος, ποὺ ὑπαγορεύει καὶ ὁδηγεῖ στὴν ἀποθέωση μιᾶς ἀλληλουχίας συμβόλων μυ-

στικισμοῦ, ποὺ προετοιμάζει ἔμμεσα τὴν ἄλλη ἀποκάλυψι. Τὴ γνωριμία δηλαδὴ μὲ τὴν περιπέτεια, τὴ ζωτανὴ καὶ ἀπὴτ αἶσθησι, τὴν ὑποταγμένη σὲ τοὺς κρυφοὺς «νόμους» ποὺ διέπουν τὸ Σύμπαν.

Γιατὶ, ὁ Ρίλκε, ὅσο καὶ ἂν κάποτε παρουσιάζεται τραγικὸς — σὲ τὶς «Ἐλεγείες τοῦ Ντουίνο» περισσότερο — δὲν ἔγινε ποτέ, καθὼς ἄλλοι, ἡ ἐνσάρκωσι ἐνὸς ἀπελπιστικοῦ καὶ ἐπώδυνου ρυθμοῦ ζωῆς. Ἡ ποίησί του κρύβει τὴν ἀξία τῆς ἀνθρώπινῃς ὑποστάσεως, ποὺ καὶ ἂν συντρίβεται δὲν παύει νὰ αἰσιοδοξῇ καὶ νὰ ἀνασυνθέτῃ μέσα σὸ πνεῦμα τὸν ἰδανικώτερον σκοπὸ τῆς.

Βενετία

μὴ καλῶν ἡ σὺν κινδυνεύει

Τῶν

D. καὶ L. PEATTIE

Ανάμεσα στις περήφανες πολιτείες του κόσμου, από τον μεγαλοπρεπή Ἅγιο Φραγκίσκο ως την αυστηρή Μόσχα, υπάρχει μία, πὶο αἰθέρια ἀπὸ ὅλες, ἡ Βενετία. Κτισμένη πάνω στο νερό μοιάζει νᾶναι ἔργο κάποιου μάγου πὺ ἔκανε νὰ ξεπηδήσουν ἀπὸ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων παλάτια, ἐκκλησίες, καμπαναριὰ πὺ κρέμονται σάν ἀπὸ θαῦμα πάνω στὴν λαμπερή Ἀδριατική. Βασίλισσα στὰ παλιὰ χρόνια τοῦ ἐμπορίου ἀνάμεσα στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀνατολή, κυρίαρχος τῶν θαλασσῶν πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Βρεταννία, δημοκρατία δεκατέσ-

σερεις αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τὶς Ἡνωμένες Πολιτείες, ἡ Βενετία σήμερα, στὰ γερατειά της, εἶναι πὶο ὁμορφὴ παρὰ ποτέ.

Πάνω στὴν πόλι πλανιέται ἡ μαγεία. Στους στριφτοὺς δρόμους δὲν περνάει κανένας τροχός, οὔτε ἓνα ποδήλατο. Ὅταν ἓνας δρόμος της συναντήσῃ ἓνα κανάλι ἀνεβαίνει μερικὰ σκαλοπάτια καὶ ἀφήνει τὸ νερὸ νὰ περνά ἀπὸ ἓνα γεφυράκι μὲ καμάρα. Ὅταν περπατᾷς καὶ βλέπεις ἄλλους νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ κανάλια μέσα σὲ θάρκες ἢ γόνδολες, θαρρεῖς πὺς ζοῦν σὲ ἓναν ἄλλο κόσμο. Ὅταν πάλι πηγαί-

νης μὲ τὴ γόνδολα, οἱ ἄνθρωποι πὺ περπατοῦν πάνω στὰ γεφύρια νομίζεις πὺς κινοῦνται σὲ μιὰν ἄλλη διάσταση. Καὶ ὅλα αὐτὰ δίνουν μιὰ ἐντύπωσι ὄνειρου.

Τὸ «Μεγάλο Κανάλι» ἀκολουθεῖ προχωρώντας πρὸς τὴ θάλασσα τὴν κοίτη ἑνὸς παλιοῦ ποταμοῦ. Καὶ ἐδῶ ἡ μαγεία εἶναι ἀκόμη πὶο ἐντονὴ. Μέσα σὲ μιὰ λάμψι φωτὸς καὶ χρωμάτων τὰ παλιὰ παλάτια προβάλλουν ἀπὸ τὴν μαρμαρυγὴ τοῦ νεροῦ, σχεδὸν ἀπίθανα, μὲ τὶς κολῶνες καὶ τὶς ἀψίδες τους, στηριγμένα τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο, γεμάτα λουλούδια, μὲ τὸ χᾶδι τοῦ νεροῦ γύρω τους καὶ τὸ κατώφλι τους στολισμένο μὲ τρεμουλιαστὰ φύκια. Ἀπὸ τὸν σταθμὸ τοῦ τραίνου ὡς τὸ λιμάνι τὰ παλάτια διαδέχονται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Ἡ πλατεία τοῦ Ἁγίου Μάρκου πὺ ἀνοίγεται στὸ Μεγάλο Κανάλι, μὲ τὴν «πιατσέτα», τὴν πλατειούλα, εἶναι ἡ καρδιά τῆς Βενετίας. Ἐκεῖ ἀναπαύεται ὁ προστάτης της Ἅγιος, ὁ Μάρκος ὁ Εὐαγγελιστής. Ἡ ἐκκλησία του, χτισμένη πάνω στὰ λείψανά του, εἶναι χαρακτηριστικὰ βενετσιάνικη μὲ τοὺς τρούλους, τὰ δόξαμπρα μωσαϊκά, τὰ περιστρεφόμενα μπρούτζινα ἄλογα. Τὸ παλάτι τῶν Δόγηδων ἐψώνεται δίπλα στὴν ἐκκλησία, καπνισμένο θαρρεῖς ἀπὸ τὸν χρόνον. Ἀπέναντι, τὸ καμπαναριό, ἓνα γιγαντιαῖο θαυμαστικὸ, μὲ ὄψος 96 μέτρα.

Ἀπὸ τὴν αὐγὴ ὡς πολὺ ἀργὰ τὴ νύχτα ἡ πλατεία τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἶναι γεμάτη κίνησι. Κοντὰ στὰ λαίμαργα περισσότερα πὺ στροβιλίζουν παντοῦ, παίζουν οἱ ὀρχήστρες τῶν καφενείων, ἀντηχοῦν οἱ καμπάνες, τρέχουν τὰ παιδιὰ, καὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι περνοῦν ἀπάνω - κάτω σάν χορὸς μὴς ὅπερας χωρὶς τελειωμό.

—Τὸ πολυτελέστερο σαλόνι τῆς Εὐρώπης, ἔλεγε γιὰ τὴν πλατεία αὕτὴ ὁ Ναπολέων.

☆

Ποῖος λοιπὸν ἔκανε νὰ προβάλλῃ ἀπὸ τὴν θάλασσα αὕτὴ ἡ ὀνειρεμένη πολιτεία; Γιὰ πρώτη φορὰ τὴν θρίσκουμε νὰ ἀναφέρεται σὲ διηγήσεις ταξιδιῶν τοῦ 523. Στὰ κείμενα αὐτὰ οἱ Βενετσιάνοι παρουσιάζονται σάν ἄνθρωποι ἐξαιρετικὰ πολιτισμένοι, ψαράδες, ναυπηγοὶ καὶ ἔμποροι, πὺ ζοῦσαν γιὰ λόγους ἀσφαλείας μισὸ στὸ νερό, μισὸ στὴν ξηρὰ, κολλημένοι ὅπως τὰ θαλασσινὰ πουλιὰ στοὺς θράχους τους. Εἶχαν τὴ συνήθεια νὰ δένουν τὰ πλεούμενα τους μπροστὰ στὶς καταικίες τους ὅπως οἱ ἱππότες συνήθιζαν νὰ δένουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τους τὸ ἄλογό τους.

Ἐχοντας φτωχὴ γῆ, ἡ Βενετία στράφηκε στὴ θάλασσα, καὶ ἡ θάλασσα τῆς χάρισε τὸ μεγαλεῖο της. Πέρα ἀπὸ τὴν Μεσόγειο, στὰ λιμάνια τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὰ καραβάνια μὲ τὶς καμήλες καὶ τὶς φελοῦκες τῶν Ἀράβων ἀδειάζαν τὰ πλούσια φορτία πὺ μετέφεραν ἀπὸ τὴν Ἀνατολή: χαλιὰ τῆς Μπουχάρας, πολὺτιμες πέτρες τοῦ Τουρκεστάν, κεντημένα μεταξωτὰ τῆς Περσίας, μυρωδικὰ, διαμάντια. Οἱ Βενετσιάνοι πάλι γέμιζαν τὶς γρήγορες γαλέρες τους μὲ γυαλικά καὶ ρετσίνοι, μὲ κοράλια τῆς Νεάπολης, μὲ ἐβόλα τῆς Δαλματίας, μὲ θελοῦδα καὶ μεταξωτὰ καὶ μαλλιά. Τραπεζίτες, χρυσοχόοι, ναυπηγὸς καὶ παραγγελιοδόχος τῶν δύο ἡπείρων, ἡ Βενετία ἔγινε ἡ πλουσιώτερη πολιτεία τοῦ κόσμου. Τὸ ποικίλνυμο πλῆθος της συγκέντρωνε Γερμανοὺς, Τούρκους, Ἰουδαίους, Ἕλληνες, Σλάβους καὶ Ἀρμένιους.

Ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ Βενετοὶ κρατοῦσαν ἓναν θησαυρό, πλουσιώ-

τερο από όλα τα δέματα που στοιβαζόνταν στις αποβάθρες της. Από την αρχή που συγκροτήθηκε η πολιτεία τους ζούσαν δημοκρατικά, ενώ η υπόλοιπη Ευρώπη έστέναζε κάτω από το θάρος της φεουδαρχίας. Η Έλλειψι γής τους βοήθησε να ξεφύγουν από το φεουδαρχικό σύστημα. Είχαν σύνταγμα και αίρετους άρχοντες, που ο πρώτος τους ανέλαβε τα καθήκοντά του το 697.

Η πολιτική ελευθερία έφερε την ελευθερία της σκέψης. Η Βενετία άνοιγε τις πύλες της σε εξόριστους διωγμένους από τις επιδρομές των βαρβάρων. Όλοι γίνονταν δεκτοί εκτός από τους έγκληματίες. Η Βενετία δεχόταν ελεύθερα Λουθηρανούς και Καλθινιστές στο Πανεπιστήμιο της Πάδουας που άνηκε στην επικράτεια της, έκμηδένιζε σχεδόν την ισχύ της Έρής Εξετάσεως, καταργούσε την δουλεία. Έπειδή περιφρονούσε τους άργόσχολους ευγενείς απαιτούσε από τους έμπορους - πρίγκιπες της να υπηρετούν την πολιτεία δωρεάν. Κι αυτοί πάλι προστάτευαν τις τέχνες και τις επιστήμες και τις προωθούσαν με τις δωρεές τους.

Σε μια εποχή που η ανατομία σε πτώματα ήταν απαγορευμένη παντού άλλου, ο μεγάλος ανατόμος Βεσάλιος συνέχιζε τις μελέτες του στην Πάδουα. Μόλις έφευρέθηκε η τυπογραφία μάζεψιχαν στην Βενετία πολλοί εκδότες. Χωρίς να φοβούνται τη λογοκρισία, είχαν εκδώσει πριν από το 1500 περισσότερα βιβλία από όσα είχαν τυπωθεί σε όλες μαζί τις άλλες πόλεις της Ιταλίας, είχαν δώσει στον κόσμο να διαβάσει τα έργα του Πλάτωνα, του Άριστοτέλη, του Κικέρωνα, του Όρατίου, του Δάντε, του Πετράρχη. Τέλος η Βενετία έχει την

τιμή να τυπώσει στη γή της την πρώτη έφημερίδα και να οργανώσει την πρώτη δημόσια ταχυδρομική υπηρεσία.

Η Βενετία βέβαια έφευρε τη γόνδολα, την θάρκα με την ανασηκωμένη πλώρη που κυλά, ψηλή και έλαφια, με την ώθησι του μοναδικού κουπιού του γονδολιέρη, σαν περήφανος μαύρος κύκνος. Όλες οι γόνδολες σήμερα είναι μαύρες, στολισμένες με λίγο χρυσό, κι αυτό γιατί στην άκμή της Βενετιάνικης λαμπρότητας, οι γόνδολες είχαν γίνει τόσο πολυτελείς ώστε το κράτος έβγαλε νόμους για να μετριάσει την εκκεντρικότητα μερικων που ήταν έτοιμοι να καταστραφούν για να φτιάξουν την ωραιότερη γόνδολα.

Στην Βενετία τα μεταξωτά της Κίνας, βρίσκοντας επιτήδεια χέρια, δημιούργησαν τα πρώτα λεπτά έσώρρουχα.

Και σήμερα ακόμη, στα έργαστήρια της παληάς αυτής αρχόντισσας θγαίνουν από επιτήδεια χέρια δαντέλλες περίφημες σ' όλο τον κόσμο που αξίζουν να στολίσουν το νυφικό φόρεμα της βασιλισσας.

Μπροστά στους φλεγόμενους φούρνους μπορεί κανείς να δει άντρες και παιδιά γυμνούς ως τη μέση να φτιάχνουν τα λεπτότερα γυαλικά του κόσμου, χρωματιστά, χρυσαφιά, άντερα σαν σαπυνόφουσες. Από 800 χρόνια τώρα οι τεχνίτες μεταβιάζουν το μυστικό τους από πατέρα σε γιό. Ήταν μια εποχή που η Βενετία έδινε τόση σημασία στα γυαλικά της ώστε απαγόρευε με ποινή θανάτου στους τεχνίτες της να ταξιδεύουν άλλοι. Και σήμερα ακόμα η εξαγωγή της υπέροχης αυτής παραγωγής φθάνει τα 931 εκατομμύρια λιρέτες το χρόνο.

Στο τέλος του 15ου αιώνα, στο απόγειο της ευημερίας και της

δύναμής της, η Βενετία είδε ξαφνικά το άστρο της να χλωμαίει. Στη δύση ο Κολόμβος είχε ανακαλύψει την Άμερική και στην ανατολή ένας θαλάσσιος δρόμος άνοιγόταν για τις Ινδίες από το Άκρωτήριο της Καλής Έλπίδος. Γαίρνοντας την Κωνσταντινούπολη οι Τούρκοι είχαν κόψει τον έμπορικό δεσμό ανάμεσα στην Βενετία και την Ανατολή. Η «πόλι ψάρι» θρέθηκε στον μυχο μιάς θάλασσας τρίτης κατηγορίας. Και τα χρηματοκιβώτιά της σιγά σιγά άδειασαν.

Με τον καιρό η Βενετία αναγκάστηκε να ανοίξει τις πύλες της σε ανθρώπους που πλήρωναν, σε επισκέπτες που τους προσείλκυε, όχι το έμποριο, αλλά η απόλαυσι. Στην εποχή μας η Βενετία προσφέρει την πολυτελέστερη διαμονή, τις πλουσιότερες γιορτές, τα καλύτερα τραπέζια.

Κάθε θρησκευτική γιορτή γίνεται ευκαιρία υπέροχων διασκέδασων. Το Διεθνές Κινηματογραφικό Φεστιβάλ, ή μουσική σαιζόν το φθινόπωρο, ή έκθεσι μοντέρνας τέχνης, προσελκύουν ταξιδιώτες από όλα τα μέρη του κόσμου. Η Βενετία γιορτάζει κάθε Σεπτέμβρη το πατροπαράδοτο καρναβάλι της με τα μπαλκόνια της στολισμένα με κινήματα, με τις λεμβοδρομίες στο «Μεγάλο Κανάλι», με τα ασύγκριτά της πυροτεχνήματα και με τις γόνδολες μαζεμένες στους ήχους των τραγουδιών και των γέλων.

☆

Όσο πιο πίσω από την μάσκα της ευθυμίας, πίσω από τις μασκάρτες, η Βενετία είναι γέριχη πιά, είναι άρρωστημένη, φτωχή, κλονισμένη. Ο πληθυσμός της είναι πολύς σε βαθμό επικίνδυνου. Με ποσοστό γεννήσεων δύο φορές μεγαλύτερο από τις άλλες Ιταλικές πόλεις, η Βενετία δεν μπο-

ρεί να έπεκταθί. Από καιρό έχει χτίσει σπίτια ως τα ακρότατα όριά της, έτσι που σήμερα 18.000 Βενετιάνοι ζουν σε σπίτια που βρίσκονται στο επίπεδο των νερών και προωρίζονταν αρχικά για αποθήκες. Κάπου 10.000 άνθρωποι ζουν τρεις και τέσσερεις σε ένα δωμάτιο. Ακόμα και 13 άνθρωποι ζουν πολλές φορές στο ίδιο δωμάτιο.

Η θάλασσα που έδωσε στη Βενετία τη δόξα της δίνει τώρα την καταστροφή. Η σφραγίδα της μοίρας της μπήκε πάνω στην πόλι όταν μπήκαν και τα θεμέλιά της, πριν από αιώνες. Το μεγάλο αυτό δάσος των δοκαριών βυθίζεται στη θάλασσα. Από αιώνες τώρα το κάτω μέρος των δοκαριών που βυθίζονται βαθιά μέσα στην Ιλύ έχει γίνει πέτρα. Άλλα στην επιφάνεια του νερού, ο άερας βοηθάει τα θακτηρίδια να επιτελέσουν το καταστρεπτικό τους έργο. Τα άλμυρά κύματα τρώνε το ξύλο και τη λάσπη και σιγά-σιγά, αδιόρατα, ή σήψις επιτελεί το έργο της.

Τα περισσότερα παλιά σπίτια όρχισαν να γέρνουν. Μερικές εκκλησίες είναι τόσο επικίνδυνες, ώστε τις έκλεισαν. Το πεζοδρόμιο του Αγίου Μάρκου είναι τόσο κυματιστό, ώστε έχει κανείς την εντύπωση πως περπατά στο νερό. Το μεγάλο καμπαναριό της πλατείας του Αγίου Μάρκου γκρεμίστηκε πριν από 51 χρόνια και ξαναχτίστηκε.

Ο καθηγητής Άντζελο Σπάνιο, δήμαρχος της Βενετίας, μάς εξέθεσε μερικά από τα τεχνικά προβλήματα που συναντά η ανοικοδόμησι της πολιτείας. Θα πρέπει να φράξουν και ύστερα να αποξηράνουν ένα τμήμα του καναλιού, να ξηράνουν τα κτίρια από κάτω, να αντικαταστήσουν τα σάπια θεμέλια και, προτού ξανα-

φίσουν ελεύθερο τὸ νερό, νὰ περάσουν τὰ καινούρια θεμέλια μὲ ἓνα περίβλημα μπετόν. Ἀλλὰ οἱ φθορὲς ποὺ θὰ γίνουν εἶναι τεράστιες καὶ τὰ ἔξοδα γιγαντιαία.

Ἡ Βενετία, γοητευτικὴ καὶ ἀπειλούμενη, παλαιότερη ἀπὸ τὸν χριστιανισμό, κατακτᾷ ὅλους ἐκείνους ποὺ συγκινοῦνται ἀπὸ τὴ

χάρι καὶ τὴν ὁμορφιά. Ἴσως νὰ τὴν ξέρετε ἤδη. Ἴσως νὰ μὴν τὴν εἶδατε ποτέ. Ἴσως νὰ τὴν γνωρίσετε, οὖν καὶ μένα, ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνων σφοδρὴ ἐπιθυμία. Δὲν ἔχει σημασία. Σὰς ἀνήκει ὅπως ὅποτε γιατί εἶναι τμήμα ἀναπόσπαστο καὶ ἀλησμόνητο τῆς μεγάλης κληρονομίας τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

Όταν στὰ 1869 ὁ Μάρκ Τουαὶν ἔγινε διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος «Μπούφφαλο Ἐξπρές», ἡ κυκλοφορία τῆς ἄρχισε ν' αὐξάνῃ καταπληκτικά. Τότε ὁ ἰδιοκτήτης τῆς «Μπούφφαλο Κουρίαρ», ποὺ ἡ κυκλοφορία τῆς ἔχανε διαρκῶς, τοῦ ἔγραψε καὶ τὸν ρώτησε:

—Πόσο εἶσατε διατεθειμένος νὰ μοῦ πουλήσετε τὴν ἐφημερίδα σας;

Καὶ ὁ Μάρκ Τουαὶν τοῦ ἀπάντησε:

—Ἀντὶ τριῶν σέντς, ὅσο τὴν πουλάω καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους.

Constellation

Η νεάζουσα ἡλικιωμένη πήγε στὸ ζαχαροπλαστεῖο καὶ παρήγγειλε μιὰ τούρτα, λέγοντας:

—Ξέρετε, αὔριο ἔχω τὰ γενέθλιά μου καὶ θέλω νὰ μοῦ στείλετε μαζί μὲ τὴν τούρτα 25 κεράκια.

—Θὰ τὰ ἀνάψετε καὶ ἀπὸ τίς δυὸ ἄκρες; ρώτησε ὁ ζαχαροπλάστης.

Pourquois Pas?

Ο κ. Νεοπλουτίδης μπαίνει σ' ἓνα βιβλιοπωλεῖο:

—Θὰ ἤθελα μερικά καλὰ βιβλία, λέει στὸν ὑπάλληλο, χρυσοδεμένα καὶ μεγάλα.

—Νὰ σὰς δώσω τίς τελευταῖες ἐκδόσεις τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἀριστοτέλη.

—Τελευταῖες ἐκδόσεις; ἀπαντᾷ ὁ κ. Νεοπλουτίδης. Νὰ σὰς πῶ, δὲν μοῦ ἀρρῶσιν οἱ νέοι συγγραφεῖς!

A. M.

A. E. MASON

ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

(ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΓΟΡΗΜΑ)

Ὁ Μπόρις Βαμπέροβι, ἀδελφὸς ἐξ ἀγχιστείας τῆς πλούσιας χήρας Ζὰν Μαοὶ Χάρλου, κατηγορεῖ τὴν θετὴ τῆς κόρη, στὴν ὁποία μὲ τὴν δατήκη τῆς ἡ ἀδελφῆ του ἔχει ἀφήσει ὁλόκληρη τὴν μεγάλη περιουσία της, ὅτι τὴν ἐδόλοφόνε. Τὸ δ' κατηγορικὸ γράφειο Φρόμπισερ καὶ Χάσλιτ, ποὺ ἔχε τίς ὑποθέσεις τῆς οἰκογενείας Χάρλου, μετὰ ἀπὸ 2 ἐκδιαστικὰ γράμματα τοῦ Βαμπέροβι ποὺ ζητοῦν προκαταβολὴ τοῦ μεροδίου τῆς ἀναφερομένης κληρονομίας, τὴν ἀγγελία τοῦ θανάτου τῆς Ζὰν Μαοὶ Χάρλου, τὴν κατηγορία τοῦ Βαμπέροβι καὶ τὸ ἀπεγνωσμένον τηλεγράφημα τῆς Μπέτυ, στέλνει στὸ Ντιζὸν τὸν Τζιμ Φρόμπισερ γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν μικρὴν ποὺ βρίσκεται μόνη μὲ τὸ βάρος τῆς κατηγορίας τοῦ Βαμπέροβι. Πηγαίνοντας γιὰ τὸ Ντιζὸν ὁ Τζιμ Φρόμπισερ συναντᾷ στὸ Παρίσι τὸν ντεντέκτιβ Ἀνῶ, στὸν ὁποῖο ἡ ἀστυνομία ἀνέθεσε νὰ δαλευνάτῃ τὴν ὑπόθεσι. Ὁ Ἀνῶ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν δημοσιότητα ποὺ δόθηκε στὴν ἀποστολὴ του...

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Ὁ Φρόμπισερ ἐβγαλε τὸ τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν φάκελλο καὶ τὸ ἔδωσε στὸν Ἀνῶ. Ἐκεῖνος τὸ ἀνοίξε καὶ τὸ διάβασε πολὺ ἀργά, τόσο ἀργά, ὥστε ὁ Τζιμ ἀναρωτιόταν μήπως καὶ κείνος ἄκουε ἀνάμεσα ἀπὸ τίς γραμμὲς τὴν κραυγὴ τῆς ἀγωνίας ποὺ εἶχε ἀκούσει αὐτός. Πραγματικά, ὅταν ὁ Ἀνῶ σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ ἐκφράσει πικρίας εἶχε φύγει.

—Τὸ καυμένο τὸ κορίτσι! Φοβάται ἔ; Ἀς εἶναι! σὲ λίγες μέρες θὰ τὴν ἡσυχάσουμε.

—Ναί, εἶπε ὁ Τζιμ μὲ ἔμφασι.

—Ἐν τῷ μεταξύ μπορῶ νὰ τὸ

σχίσω αὐτό, τί λέτε; εἶπε ὁ Ἀνῶ δείχνοντας τὸ τηλεγράφημα. Ἀναφέρει τὸ ὄνομά μου. Θὰ εἶναι ἀσφαλὲς στὰ χέρια σας βέβαια, ἀλλὰ δὲν σὰς ἐξυπηρετεῖ σὲ τίποτε. Ὅ, τι σχίζουμε ἐδῶ τὸ καίμε τὸ βράδυ. Ἐσεῖς νὰ ἀποφασίσετε.

—Δὲν ἔχω καμμιά ἀντίρρηση, εἶπε ὁ Τζιμ καὶ ὁ Ἀνῶ ἔσχισε τὸ τηλεγράφημα.

—Τώρα πέστε μου! Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη κοπέλα στὴν Βίλλα Γκρενέλ, εἶπε ὁ Ἀνῶ.

—Ναί, ἡ Ἄννα Ἀπκοτ.

—Μιλήστε μου γι' αὐτήν.

Ὁ Τζιμ εἶπε καὶ ἐδῶ ὅτι εἶχε πῆ στὸν κ. Χάσλιτ.

—Δὲν τὴν εἶδα ποτέ μου, οὔτε ἄκουσα τὸ ὄνομά της πρὶν ἀπὸ χθές.

Ἐνῶ ὁ κ. Χάσλιτ εἶχε δεχθῇ τὴν ἀπάντησι μὲ κατάπληξι, ὁ Ἀνῶ τὴν δέχτηκε χωρὶς κανένα σχόλιο.

—Τότε λοιπὸν θὰ γνωρίσουμε καὶ οἱ δυὸ μας τὴν νεαρὴ θεοποινίδα στὸ Ντιζὸν, εἶπε μὲ ἓνα χαμόγελο καὶ σηκώθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα του.

Ὁ Τζιμ Φρόμπισερ εἶχε τὸ αἶσθημα πὼς ἡ συνομιλία τους, ποὺ εἶχε ἀρχίσει ψυχρὰ καὶ πέρασε στὴν ἐγκαρδιότητα, εἶχε πάλι ἀλλάξει ρεῦμα καὶ δὲν τελείωνε πολὺ καλά. Καταλάβαινε κάποια ἐλαφρότατη διαφορὰ στὸν τρόπο τοῦ Ἀνῶ, ὅχι ἐλάττωσι τῆς ἐγκαρδιότητάς του, ἀλλά... ὁ Τζιμ δὲν μποροῦσε νὰ βοηθῇ τίποτε ἄλλο γιὰ νὰ καθορίσῃ τὴν μεταβολήν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Ἀνῶ. Τοῦ φαινόταν πὼς εἶχε ἀρπάξει τὴν ἄκρη τοῦ φορέματος τῆς Τύχης γιὰ μιὰ στιγμή ποὺ εἶχε λάμψει μπροστά του. Ἀλλὰ τότε εἶχε λάμψει. Ὁ Τζιμ δὲν μποροῦσε νὰ πῇ.

Πήρε το καπέλλο και το μπαστού-
νι του. 'Ο 'Ανώ είχε προχωρήσει να
του ανοίξει την πόρτα.

—Χαίρετε, κύριε Φρόμπισερ και
σας ευχαριστώ πολύ για την επί-
σκεψί σας.

—Θα ιδωθούμε στο Ντιζόν.

—'Ασφαλώς, είπε χαμογελώντας
ο 'Ανώ. Πολλές φορές. 'Ισως στο
γραφείο του ανακριτή. 'Ασφαλώς και
στην Βίλλα Γκρενέλ.

'Αλλά ο Τζίμ δεν ήταν ευχαρι-
στημένος. 'Ο 'Ανώ πριν από λίγα
λεπτά είχε δείξει πως επιθυμούσε
μια πραγματική συνεργασία. Και
τώρα την απέφευγε.

—Μά, αν πρόκειται να συνεργα-
στούμε; ρώτησε ο Τζίμ.

—Βέβαια, μπορεί να θέλετε να με
δείτε σύντομα. Και μπορεί να θέλω
κι' εγώ να σας δώ αν όχι τόσο σύν-
τομα, πάντως πολύ μυστικά. Ναί.
Θα μείνετε ασφαλώς στην Βίλλα
Γκρενέλ;

—'Οχι, είπε ο Τζίμ και ικανο-
ποιήθηκε λίγο βλέποντας την απο-
γοήτευσι του 'Ανώ. Δεν θα χρεια-
στή. 'Ο Μπόρις Βαμπέρενκι δεν μπο-
ρεί να κάνει τίποτε πιά. Οί δύο κο-
πέλλες θα είναι ασφαλείς.

—Αυτό είναι αλήθεια, συμφώνησε
ο 'Ανώ. Θα πάτε λοιπόν στο μεγά-
λο ξενοδοχείο, στην πλατεία Νταρ-
σύ. 'Εγώ θα μείνω σε κανένα πιο
άφανές και με άλλο όνομα.

Δεν ανέφερε το όνομα του ξενο-
δοχείου ούτε το όνομα που θα δή-
λωνε ο ίδιος. Και ο Τζίμ δεν ρώτη-
σε. 'Ο 'Ανώ στεκόταν με το χέρι του
στο χερσούλη της πόρτας και το βλέμ-
μα του σοβαρό πάνω στο πρόσωπο
του Τζίμ.

—Θα σας εμπιστευθώ ένα τέχνα-
σμά μου, είπε και το πρόσωπό του
φωτίστηκε πάλι από ένα χαμόγελο.
Σας άρεσει ο κινηματογράφος; Ναί;
'Οχι; 'Εγώ τον λατρεύω. 'Όπου και
να πάω κλέβω λίγη ώρα και για τόν
κινηματογράφο. Βλέπω ωραιότατα
πράγματα και τα βλέπω σκοτεινά
ενώ μπορώ να μιλώ σε κάποιο φίλο
και όταν ανάψουν τα φώτα έχουμε
φύγει και οι δύο. Οί κινηματογρά-
φοι με το κοινό τους που συνεχώς
αλλάζει και τους καινούριους θεατές

που μπαίνουν είναι πολύ χρήσιμοι.
'Αλλά να μην προδώσετε το μυστικό
μου, ναί;

'Η διάθεσι του Τζίμ Φρόμπισερ
είχε δελτιωθεί πολύ με την ανανέωσι
αυτή της έμπιστοσύνης. 'Ενοιωσε
πως βρισκόταν πολύ μακριά από
την πλατεία Ράσσελ και το γραφείο
του. Δεν μπορούσε να φανταστή κα-
νένα μέλος του γραφείου Φρόμπισερ
και Χάσλιτ να συναντά ένα πελάτη
σε μια σκοτεινή γωνιά του κινημα-
τογράφου. Τέτοια συστήματα δεν
ήταν συνήθεια των κ.κ. Φρόμπισερ
και Χάσλιτ και ο Τζίμ άρχισε να
αισθάνεται την μεταβολή ένθουςια-
στική.

—'Ασφαλώς θα κρατήσω το μυ-
στικό σας, είπε με κάποια συγκίνη-
σι. Δεν θα μπορούσα ποτέ να φαν-
ταστώ ένα τόσο σπουδαίο τόπο συ-
ναντήσεως.

—'Εντάξει, είπε ο 'Ανώ. Τότε κά-
θε βράδυ στις έννέα, εκτός αν με
έμποδισή τίποτε σοβαρό, θα βρί-
σκωμαι στη μεγάλη αίθουσα του κι-
νηματογράφου «Μεγάλη Ταβέρνα».
Βρίσκεται στη γωνία της πλατείας,
άπέναντι στο σταθμό. Θα καθώμαι
στην άριστερη πτέρυγα, κοντά στην
είσοδο του μπιλλιάρδου. Μή με ζη-
τήσετε όταν τα φώτα είναι αναμ-
μένα και αν μιλώ με κανέναν άλλον,
θα με αποφύγετε σαν το δηλητήριο.
Καταλάβατε;

—'Απολύτως, απάντησε ο Τζίμ.

—Τώρα κρατάτε δυο μυστικά μου.

Το πρόσωπο του 'Ανώ έχασε το
χαμόγελό του. Φάνηκε σαν να γινό-
ταν όξυτερο και τα μάτια του έγι-
ναν πολύ σοβαρά!

—'Αρχίζω να πιστεύω, κύριε Φρό-
μπισερ, πως και οι δυο μας θα δού-
με πολλά παράξενα πράγματα προ-
τού πάrouμε πάλι το τραίνο για το
Παρίσι.

'Η στιγμή της σοβαρότητας πέ-
ρασε. Με μια υπόκλισι ο 'Ανώ ά-
νοιξε την πόρτα. 'Αλλά ο Τζίμ Φρό-
μπισερ περνώντας στον διάδρομο,
ήταν και πάλι βέβαιος πως σε κά-
ποια στιγμή της συνομιλίας τους, ο
'Ανώ είχε όπωσδήποτε διακρίνει τόν
φευγαλέο μανδύα της τύχης, έστω
και αν δεν τον είχε πιάσει στα χέ-
ρια του.

ΜΠΕΤΤΥ ΧΑΡΛΟΥ

Ο Τζίμ Φρόμπισερ έφθασε στο Ντι-
ζόν τη νύχτα, ίσως αργά για να
κάνη όποιαδήποτε επίσκεψι. 'Αλλά
την άλλη μέρα, στις έννιάμισι το
πρωί, έστριβε με κρυφή συγκίνησι
την μικρή οδό Σάρλ - Ρομπέρ. 'Η
μία πλευρά του δρόμου σ' όλο της
το μήκος είχε έναν υψηλό τοίχο
που άφηνε να φαίνονται οι ψηλές
συκομουριές και οι καστανιές ενός
κήπου. Προς την άλλη άκρη του δρό-
μου ο τοίχος κοβόταν πρώτα από
έναν τοίχο σπιτιού με ένα μικρό πα-
ράθυρο και λίγο μακρύτερα από δυο
ψηλές σιδερένιες πόρτες. 'Εκεί στά-
θηκε ο Τζίμ και κύτταξε μέσα στην
αύλη της Βίλλας Γκρενέλ. Και κα-
θώς κύτταζε ή συγκίνησι του έσθυ-
σε και ένοιωσε λίγο ντροπή. Γιατί
δεν φαινόταν να υπάρχει τίποτα που
να προκαλή συγκίνησι.

Το πρωινό ήταν ζεστό, ήσυχο, κα-
θαρό. Στην άριστερη πλευρά της
αύλης κάτι υπηρέτριες ήταν άπα-
σχολημένες με διάφορες δουλειές.
Σε μια άκρη ο Τζίμ διέκρινε έναν
σωφέρ να πηγαίνει έρχεται ανάμεσα
σε δυο αυτοκίνητα μέσα στο γκαράζ,
και τόν άκουσε να σφυρίζει ευθυμα.
Δεξιά ήταν το μεγάλο σπίτι με τα
παράθυρά του, όλανόιχτα για να
μπαίνει μέσα ο ήλιος. 'Η πόρτα ή-
ταν κι' αυτή ανοιχτή καθώς και μία
από τις σιδερένιες πύλες. 'Ακόμη
και ο χωροφύλακας που στεκόταν
στο δρόμο φαινόταν σαν να είχε βρή
καταφύγιο στη σκιά του τοίχου και
όχι πως έκτελούσε υπηρεσία. 'Η-
ταν αδύνατο να πιστέψη κανείς με
όλα αυτά τα ευχάριστα δείγματα
της κανονικής ζωής, πως κάποια ά-
πειλή βράινε το σπίτι αυτό ή κά-
ποιον από τους ενοίκους του.

«Και πραγματικά δεν υπάρχει ά-
πειλή, σκέφθηκε ο Τζίμ. Μοι το δια-
βεβαίωσε ο 'Ανώ».

'Εσπρωξε την σιδερένια πόρτα και
προχώρησε στην είσοδο. 'Ενας γέ-
ρος υπηρέτης τόν πληροφόρησε πως
ή δεσποινίς Χάρλου δεν δεχόταν
έπισκέπτες, αλλά πήρε την κάρτα
του Τζίμ και χτύπησε μια πόρτα
στα δεξιά του μεγάλου τετράγνου

χώλλ. 'Ανοιξε την πόρτα και από
τη θέσι που στεκόταν ο Τζίμ είδε
μέσα στο δωμάτιο, μπροστά στο
παράθυρο, δύο σιλουέτες, έναν άν-
δρα και μια κοπέλλα. 'Ο άντρας έ-
κανε κινήσεις διαμαρτυρίας, κάπως
έξεζητημένες για το Βρετανικό γού-
στο του Τζίμ, και ή κοπέλλα γε-
λούσε με ένα καθαρό, ήχηρο γέλιο,
με κάποια αδιόρατη σκληρότητα στον
ήχο του. 'Ο Τζίμ άκουσε μια δυο
λέξεις από τις διαμαρτυρίες, λέξεις
γαλλικές, είπωμένες με παράξενη με-
ταλλική προφορά.

—'Ημουνα σκλάβος σας πάρα πολ-
ύ καιρό πιά., έλεγε ο άνδρας και
τότε ή κοπέλλα κατάλαβε πως είχε
μπή ο υπηρέτης με την κάρτα στον
δίσκο. Προχώρησε γρήγορα και πή-
ρε στο χέρι της την κάρτα. 'Ο Τζίμ
άκουσε ένα χαρούμενο έπιφώνημα
και ή κοπέλλα βγήκε τρέχοντας στο
χώλλ.

—'Εσείς! φώναξε και τα μάτια
της έλαμπαν. Δεν είχα το δικαίωμα
να σας περιμένω τόσο γρήγορα. Σας
ευχαριστώ! και του έδωσε και τα
δυο της χέρια.

'Ο Τζίμ δεν δυσκολεύτηκε να ά-
ναγνωρίση το «κοριτσάκι» της περι-
γραφής του κ. Χάσλιτ. 'Η Μπέττυ
Χάρλου δεν ήταν καθόλου κοντή,
άλλα ήταν τόσο αδύνατη, που έδινε
την εντύπωσι παιδιού. Τα μαλλιά της
ήταν σκούρα καστανά με κοκκινωπές
ανταύγειες, χωρισμένα στα πλάγια
και χτενισμένα πολύ τακτικά στο
μικρό της κεφάλι. Τό φάρδι μέτω-
πο και το υπόλοιπο πρόσωπό της ή-
ταν λευκά και έρχονταν σε ζωρή
άντιθεση με τα ζωηρά, κόκκινα χείλη
της. Και οι μεγάλες κόρες τών γκρι-
ζών ματιών της της έδιναν μια όψι
άνησυχη και φευγαλέα. Καθώς ά-
πλωσε τα δυο της χέρια στα δικά
του, του φάνηκε σαν μια λεπτότατη
φλόγα, μια ευθραυστή πορσελάνη.
Τόν κύτταξε με ένα γρήγορο σοβα-
ρό βλέμμα και αναστέναξε ελαφρά
με ανάκούφισι.

—'Από τώρα κι' ύστερα θα σας
φορτώσω όλα μου τα βάσανα, του
είπε με ένα χαμόγελο.

—'Ασφαλώς. "Αλλώστε γι' αυτό βρίσκομαι εδώ, απάντησε εκείνος. "Αλλά μη με παίρνετε και για κανένα μεγάλο πρόσωπο.

Η Μπέττυ γέλασε πάλι και τον τράβηξε από το χέρι μέσα στο γραφείο.

—Ο κύριος Έσπινόζα, είπε παρυσιάζοντας τον ξένο στον Τζίμ. Είναι από την Καταλονία, αλλά περνά τόσο πολύ καιρό στο Ντιζόν, ώστε τον διεκδικούμε για συμπολίτη μας.

Ο Καταλανός υποκλίθηκε και έδειξε μια σειρά από γερά λευκά δόντια.

—Ναί, έχω την τιμή να αντιπροσωπεύω μια μεγάλη Ισπανική επιχείρηση άμπελοκτηματιών. Άγοράζουμε εδώ κρασιά που τὰ αναμειγνύουμε με τὰ καλύτερα δικά μας και πουλούμε εδώ κρασιά που τὰ αναμειγνύουν με τὰ κατώτερα δικά τους.

—Δέν πρέπει να προδίδετε τὰ μυστικά της δουλειάς σας σέ μένα, απάντησε ο Τζίμ λίγο άπότομα. Είχε αντιπαθήσει τον Έσπινόζα με την πρώτη ματιά και δέν προσπαθούσε πολύ να τὸ κρύψει. Ο Έσπινόζα τοῦ φάνταζε πάρα πολύ γυαλισμένος. Ήταν ένας ψηλός άντρας με πλατείς ώμους, με μαύρα γυαλιστερά μάτια και μαύρα γυαλιστερά μαλλιά, με πρόσωπο ροδαλό, στριφτό μουστάκι και άστραφτερά δαχτυλίδια στα χέρια του.

—Ο κ. Φρόμπισερ ήρθε από τὸ Λονδίνο, να με δῇ για έντελώς διαφορετική υπόθεση, εξήγησε ἡ Μπέττυ.

—Ναί; εἶπε ὁ Καταλανός κάπως προκλητικά σαν να ἔλεγε πῶς δέν εἶχε σκοπὸ νὰ υποχωρήσει.

—Ναί, απάντησε ἡ Μπέττυ και τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι. Ο Έσπινόζα τὸ ἔφερε διστακτικά στα χεῖλη του.

—Θά σᾶς δῶ ὅταν γυρίσετε, εἶπε ἡ Μπέττυ και προχώρησε στην πόρτα.

—"Αν φύγω, εἶπε ὁ Έσπινόζα με πείσμα. Δέν εἶναι βέβαιο πῶς θὰ φύγω, δεσποινίς Μπέττυ, και με μιά τυπική υπόκλησι στον Τζίμ βγήκε από τὸ δωμάτιο, ὅχι ὅμως τόσο γρήγορα ὥστε να μην προφθάσει ἡ Μπέττυ να συγκρίνη τοὺς δυὸ ἄνδρες και ὁ Τζίμ τσάκωσε τὸ βλέμμα της. "Ε-

κλεισε τὴν πόρτα και γύρισε στον Τζίμ κάνοντας μιά φιλική γκριμάτσα που τοῦ ἔφτιαξε κάπως τὸ κέφι. Τὸν εἶχαν συγκρίνει με ἕνα ἄλλο ἄνδρα και εἶχε βγῆ κερδισμένος και ὅσο μετριόφρων και ἂν εἶναι κανείς, μιά τέτοια σύγκρισι δημιουργεῖ ἕνα εὐχάριστο αἶσθημα.

—Κί' ἄλλες φασαρίες βλέπω, μίς Χάρλοου, τῆς εἶπε χαμογελώντας, ἄλλά εἶναι φασαρίες που θὰ τις ἀντιμετωπίζετε συχνά στο μέλλον.

Προχώρησε κοντά της και στάθηκε μπροστά σέ ἕνα από τὰ παράθυρα που ἔδλεπαν στην αὐλή. Ἡ Μπέττυ κάθησε στο πεζούλι τοῦ παραθύρου.

—Θά ἔπρεπε να τοῦ εἶμαι εὐγνώμων, εἶπε, γιατί μ' ἔκανε να γελάσω. Και μοῦ φαίνεται πῶς πέρασαν αἰῶνες από τότε που γελοῦσα.

Κύτταξε ἔξω από τὸ παράθυρο και ξαφνικά τὰ μάτια της γέμισαν δάκρυα.

—Μή, σᾶς παρακαλῶ, φώναξε ὁ Τζίμ.

Τὸ χαμόγελο ξαναγύρισε γλυκύτατο στα χεῖλη της Μπέττυ.

—Ναί, ἔχετε δίκιο, τοῦ απάντησε.

—Ἡμουν τόσο εὐχарιστῆμένος που σᾶς ἄκουσα να γελάτε ὅτερα από τὸ θλιβερό σας τηλεγράφημα στον συνταξίρο μου και πρὶν να σᾶς πῶ τὰ καλά μου νέα.

Ἡ Μπέττυ τὸν κύτταξε ζωηρά.

—Καλὰ νέα;

Ο Τζίμ ἔβγαλε από τὸν μακρύ τους φάκελλο τὰ δυὸ γράμματα τοῦ Βαμπέρски και τῆς τὰ ἔδωσε.

—Διαβάστε τα, τῆς εἶπε και προσέξετε τὶς ἡμερομηνίες.

Ἡ Μπέττυ κύτταξε τὸν γραφικὸ χαρακτήρα.

—Από τὸν κύριο Μπόρις, φώναξε και βυθίστηκε στο διάβασμα. Με τὸ κοντὸ μαῦρο φουστάνι της, τὰ ἄδύνατα πόδια της με τὶς μαύρες μεταξωτὲς κάλτσες και τὸ σκυμένο κεφάλι πάνω από τὰ γράμματα, τοῦ φάνηκε τοῦ Τζίμ σαν κοριτσάκι που μόλις εἶχε γυρίσει από τὸ σχολεῖο. Ὡστόσο, γρήγορα κατάλαβε τὴν ἀξία τῶν γραμμάτων.

—Βέβαια, πάντα τὸ ἤξερα πῶς ὁ κύριος Μπόρις ἤθελε λεπτά, εἶπε.

Και ὅταν διάβασαν τὴν διαθήκη τῆς θείας μου και εἶδα πῶς ὅλα τὰ ἄφηνε σέ μένα, ἀποφάσισα να σᾶς συμβουλευθῶ και να κάνω κάτι γι' αὐτόν.

—Δέν εἶχατε καμμιά ὑποχρέωσι, εἶπε ὁ Τζίμ. Δέν ἦταν συγγενής σας. Ἀπλῶς εἶχε παντρευτῆ τὴν ἀδελφή της κυρίας Χάρλοου.

—Ναί, βέβαια, απάντησε ἡ Μπέττυ και γέλασε. Πάντα θυμῶνε γιατί δέν ἐννοοῦσα να τὸν φωνάζω «θείο». Ὡστόσο ἤθελα να τὸν βοηθήσω. Μόνο που δέν μου ἔδωσε τὸν καιρό. Στην ἀρχὴ ἤθελε να μοῦ ἐπιβληθῇ και να με φοβίση. Κί' αὐτὸ δέν μπορῶ να τὸ ὑποφέρω.... Δέν συμφωνεῖτε κ. Φρόμπισερ;

—Ἀπολύτως.

Ἡ Μπέττυ ξανακύτταξε τὰ γράμματα.

—Ὑστερα με κατηγόρησε μ' αὐτὴ τὴν τρομερὴ κατηγορία, και τότε δέν μπορούσα να προτείνω τίποτε. Θὰ φαινόταν σαν να ὠμολογοῦσα τὴν ἐνοχὴ μου.

—Σκεφθήκατε πολύ σωστά, απάντησε ὁ Τζίμ με ἔρμη.

Ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή, στο μυαλὸ τοῦ Τζίμ Φρόμπισερ κρυβόταν μιά ὑποψία πῶς ἡ κοπέλλα αὐτὴ ἴσως να εἶχε φερθῇ κάπως σκληρὰ στον Μπόρις Βαμπέρски. Ήταν ἕνας παλιάνθρωπος, ἕνας τιποτένιος, χωρίς κανένα δικαίωμα ἐπάνω της. Ἀλλὰ δέν εἶχε τὰ μέσα να ζήση και ἡ κυρία Χάρλοου, από τὴν ὁποία ἀποκτοῦσε τὴν περιουσία της ἡ Μπέττυ, δεχόταν να τὸν ὑπομένῃ και να τὸν συντηρῇ. Τώρα ὅμως ἡ ὑποψία για τὴν κοπέλλα ἐξαφανιζόταν χάρις στην ἴδια της τὴν εὐκρίνεια.

—Ὡστε ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία τελείωσε, εἶπε ἡ Μπέττυ ἀναστενάζοντας με ἀνακούφισι και ἔδωσε τὰ γράμματα στον Τζίμ. Ὑστερα χαμογέλασε πονηρά.

—Ἀλλὰ φοβήθηκα λιγάκι, συνέχισε. Ξέρετε με κάλεσε και με ἀνέκρινε ὁ ἀνακριτής. Δέν φοβήθηκα τὶς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ τὸν ἴδιο, τὸν ἄνθρωπο. Ἀσφαλῶς ἡ δουλειά του θὰ ἀπαιτῆ να φαίνεται αὐστηρὸς. Και χωρίς να τὸ θέλω, σκεπτόμουν πῶς ὅταν κανεὶς φαίνεται τόσο τρομερὰ αὐστηρὸς ὅπως αὐτός, θὰ εἶναι αὐ-

στηρὸς γιατί δέν ἔχει πολὺ μυαλὸ και δέν θέλει να τὸ καταλάβουν οἱ ἄλλοι. Και οἱ ἄνθρωποι χωρίς μυαλὸ εἶναι ἐπικίνδυνοι, δέν εἶναι ἔτσι;

—Ναί, βέβαια, συμφώνησε ὁ Τζίμ.

—Μοῦ ἀπαγόρευσε να μεταχειρίζομαι αὐτοκίνητο, λὲς και φοβότανε μήπως τὸ σκάσω. Και σαν να μην ἔφθανε αὐτό, εἶδα και φίλους ἔξω από τὸ δικαστήριό που μοῦ ἔδωσαν ὀλόκληρο κατάλογο ἀνθρώπων που εἶχαν καταδικαστῇ και που ἡ ἀθωότητά τους εἶχε ἀποδειχθῇ ὅταν ἦταν πιὰ πολὺ ἀργά.

Ο Τζίμ τὴν κύτταξε με ἀπορία.

—Τοὺς ἀνόητους!

—Ὅλοι μας ἔχουμε τέτοιους φίλους, απάντησε ἡ Μπέττυ φιλοσοφικά. Ὡστόσο οἱ δικοί μου ἦταν ἀπαίσιοι. Κάθονταν και συζητοῦσαν για ποῖο λόγο ἔπρεπε να πάρω τὸν καλύτερο δικηγόρο και κατὰ πόσο ἀφοῦ ἡ κ. Χάρλοου με εἶχε υἱοθετήσῃ, δέν θὰ μπορούσε ἡ κατηγορία να θεωρηθῇ μητροκτονία. Ὅποτε, στην περίπτωση αὐτὴ δέν θὰ μπορούσε να ὑπάρξῃ συγγνώμη και θὰ ἔπρεπε να πάω στην καρμανιόλα με ἕνα μαῦρο πέπλο στο κεφάλι και γυμνά πόδια.

Εἶδε στο πρόσωπο τοῦ Τζίμ να ζωγραφίζεται μιά ἔκφρασι φρίκης και ἀγανακτήσεως και τοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι της.

—Ναί. Στὶς ἐπαρχίες ἡ κακία γίνεται κάπως σκληρὴ, ἂν και σέ μιά τέτοια περίστασι δέν φαντάζομαι πῶς θὰ μ' ἐνοίαζε πολὺ ἂν θὰ φορούσα τὰ καλύτερά μου παπούτσια ἢ ἂν θὰ ἤμουν ξυπόλυτη.

—Ποτὲ στὴ ζωὴ μου δέν ἄκουσα τόσο ἀπαίσια σκέψι, εἶπε ὁ Τζίμ.

—Πάντως, ὅπως φαντάζεστε, γύρισα στο σπίτι κάπως κλονισμένη, συνέχισε ἡ Μπέττυ, και ἔτσι ἔστειλα ἐκεῖνο τὸ πανικόβλητο τηλεγράφημα. Ὅταν συνήλθα ἤθελα να μην τὸ εἶχα στείλει. Ἀλλὰ ἦταν πιὰ ἀργά. Τὸ τηλεγράφημα εἶχε...

Σταμάτησε ἀπότομα ὑψώνοντας λίγο τὴ φωνή.

—Ποῖος εἶναι αὐτός; εἶπε με ἀλαγμένη φωνή. Πρὶν μιλοῦσε ἤσυχα και ἀργὰ περιγράφοντας χιουμοριστικά τοὺς φόβους της. Τώρα ἡ ἐ-

ρώτησί της ήταν γρήγορη και ή φωνή της πρόδιδε ανησυχία.

—Νά, ποιός είναι αυτός; Ξαναρώτησε.

Ένας ψηλός, γεροδεμένος άνδρας είχε περάσει τη σιδερένια πόρτα και προχωρούσε στην αύλη.

—Είναι ο 'Ανώ, απάντησε ο Τζιμ και ή Μπέττυ πετάχτηκε επάνω και στάθηκε τρέμοντας.

—Δεν έχετε τίποτα να φοβηθείτε, την διαβεβαίωσε ο Τζιμ. Του έδειξα τα δυο γράμματα του Βαμπέρσκι. Είναι ειλικρινής φίλος σας. Αυτό μου είπε στο Παρίσι μόλις χθές.

—Χθές; στο Παρίσι; ρώτησε ή Μπέττυ.

—Ναί, τον επισκέφθηκα στην 'Ασφάλεια. Θυμάμαι τα ίδια του τα λόγια: «'Η νεαρή σας πελάτισσα μπορεί να κοιμάται ήσυχη, βέβαιη πως δεν θα της γίνη καμιά αδικία».

Καθώς ο Τζιμ τελείωσε τη φράση του ακούστηκε ένα ζωηρό κουδούνισμα.

—Τότε γιατί βρίσκεται στο Ντιζόν; Γιατί βρίσκεται στο σπίτι μου τώρα; συνέχισε με πείσμα ή Μπέττυ.

‘Αλλά στην έρώτησι-αυτή ο Τζιμ δεν μπορούσε να απαντήσει. ‘Ο ‘Ανώ του είχε έμπιστευη κάτι. Είχε δώσει τον λόγο του να μην τον προδώσει. Για λίγο καιρό ακόμη ή Μπέττυ έπρεπε να πιστέψει πως ο άληθινος λόγος της παρουσίας του ‘Ανώ στο Ντιζόν ήταν ή κατηγορία του Βαμπέρσκι εναντίον της.

—‘Ο ‘Ανώ εκτελεί έντολές, απάντησε ο Τζιμ. Βρίσκεται εδώ γιατί του είπαν να έλθει.

Με πολλή άνακούφισι παρατήρησε πως ή απάντησι αυτή ήταν αρκετή. ‘Αλλωστε τώρα ή Μπέττυ ήταν άπασχολημένη με κάποιο άγνωστό του πρόβλημα.

Η ΜΠΕΤΤΥ ΧΑΡΛΟΥ ΑΠΑΝΤΑ

Όστόσο, συνέχισε ο ‘Ανώ, δεν μπορούμε, ούτε από τα μεγαλύτερα παράθυρα να δούμε τι έγινε πίσω απ’ αυτά πριν από δεκαπέντε μέρες. Στις περιπτώσεις αυτές, δεσποινίς, γινόμεστε αναγκαστικά ένοχλητικοί

—‘Ωστε επισκεφθήκατε τον κύριο ‘Ανώ στο Παρίσι, του είπε με ένα θερμό χαμόγελο. Δεν ξεχάσατε τίποτα που θα μπορούσε να με βοηθήσει. Έλπίζω πως θα κατάλαβε πόσο τον κολάκευε το πανικόβλητο τηλεγράφημά μου.

—Λυπήθηκε πολύ που ανησυχίσατε τόσο.

—‘Ωστε του δείξατε το τηλεγράφημα;

—Ναί, και το κατέστρεψε. ‘Αλλωστε αυτό με βοήθησε να τον δω.

‘Η Μπέττυ έβαλε το δάχτυλό της στο στόμα και του έκανε νόημα να σωπάσει. ‘Εξω από την πόρτα ακούνταν όμιλίες. ‘Υστερα άνοιξε ή πόρτα και μπήκε ο γέρος υπηρέτης. Αυτή τη φορά δεν είχε κάρτα σε δίσκο, αλλά φαινόταν κάπως ταραγμένος και χαμένος.

—Δεσποινίς..., άρχισε να λήη, μα ή Μπέττυ τον διέκοψε. ‘Από τον τρόπο της είχε φύγει κάθε ίχνος ανησυχίας. ‘Ηταν και πάλι κυρία του έαυτού της.

—Ναί, ξέρω, Γκαστόν, όδήγησε άμέσως μέσα τον κύριο ‘Ανώ.

‘Αλλά ο κύριος ‘Ανώ είχε κιάλας μπή μέσα. ‘Υποκλήθηκε εύγενικά στην Μπέττυ και έσφιξε με έγκαρδιότητα το χέρι του Τζιμ.

—Χάρηκα πολύ, δεσποινίς, που περνώντας από την αύλη είδα τον φίλο μου να βρίσκεται ήδη κοντά σας. Γιατί θα σας είπε ασφαλώς πως δεν είμαι κανένας δράκος του παραμυθιού.

—Μα δεν κυττάξατε ούτε μιὰ φορά στα παράθυρα, είπε ή Μπέττυ με άπορία.

‘Ο ‘Ανώ χαμογέλασε εύθυμα.

—Δεσποινίς, ή τέχνη του έπαγγέλματός μου είναι να μην βλέπω ποτέ στα παράθυρα και όμως να ξέρω τι γίνεται πίσω απ’ αυτά.

και υποβάλλουμε έρωτήσεις.

—Είμαι έτοιμη να σας απαντήσω, απάντησε ή Μπέττυ ήσυχα.

—‘Ω, γι’ αυτό δεν άμφιβάλλω καθόλου, είπε ο ‘Ανώ γελαστά. Μου επιτρέπετε πρώτα να καθίσω;

‘Η Μπέττυ πετάχτηκε κοκκινίζοντας.

—Με συγχωρείτε. Βεβαίως, καθίστε, κύριε ‘Ανώ.

‘Η μικρή αυτή έλλειψι των καλών της τρόπων έδειξε στον Τζιμ Φρόμπισερ πως ήταν νευρική. ‘Εκτός απ’ αυτό είχε μιὰ αυτοκυριαρχία σχεδόν άφύσικη γιά την ηλικία της.

—Δεν πειράζει, είπε ο ‘Ανώ με ένα χαμόγελο. ‘Αλλωστε ακόμη και οί πιό εύγενικοί από μäs είμαστε ένοχλητικοί ως έπισκέπτες.

Πήρε μιὰ καρέκλα από το τραπέζι και την έβαλε άπέναντι στην Μπέττυ. ‘Αλλά άφησε σ’ αυτήν τα πλεονεκτήματα των θέσεών τους. Γιατί το φώς έπεφτε άφθονο από το παράθυρο στο δικό του πρόσωπο ενώ άφηνε το δικό της στη σκιά καθώς ήταν γυρισμένο προς το έσωτε- ρικό του δωματίου.

—Πρώτα απ’ όλα, δεσποινίς, θα σας δώσω το σχέδιο της διαδικασίας που θα ακολουθήσουμε. ‘Η έκταφή της κυρίας Χάρλου έγινε προχθές το βράδυ παρουσία του συμβολαιογράφου σας.

‘Η Μπέττυ κουνήθηκε ξαφνικά στη θέση της άνατριχιάζοντας από άγανάκτησι.

—Καταλαβαίνω, συνέχισε ο ‘Ανώ γρήγορα. Οί άναγκαίες αυτές πράξεις είναι δυσάρεστες. ‘Αλλά δεν κάνουμε κανένα κακό στην κυρία Χάρλου και πρέπει να σκεφθούμε αυτούς που ζουν, εσάς, την δεσποινίδα Μπέττυ Χάρλου, και να βεβαιώσουμε ότι καμιά ύποψία δεν θα σας βαραίνει ούτε των πιό πιστών σας φίλων. Δεν είναι έτσι; Λοιπόν θα σας υποβάλω τις έρωτήσεις μου. ‘Υστερα θα περιμένουμε γιά την έκθεσι της νεκροψίας, ύστερα ασφαλώς ο άνακριτής θα σας υποβάλει τὰ σέβη του και εγώ, ο ‘Ανώ, αν είμαι τυχερός, θα πάρω μαζί μου στο θλιβερό Παρίσι μιὰ φωτογραφία της όμορφης Μίς Χάρλου με ιδιόχειρη άφιέρωσι.

—Κι’ αυτό θα είναι όλο; φώναξε ή Μπέττυ γεμάτη εύγνωμοσύνη.

—Γιά σας, δεσποινίς, ναί, αλλά γιά τον Μπόρις μας όχι! Περιμένω με άνυπομονησία τη στιγμή που θα τον έχω άντίκρυ μου. Θα του μιλή-

σω και δεν θα είμαι καθόλου καθώς πρέπει. Μά καθόλου. Θα κυττάξω μάλιστα να μην είναι παρών ο καλός μου φίλος κ. Φρόμπισερ. Θα με κάνη να στερηθώ όλη την ευχαρίστησι. Θα με κυττάξη γεμάτος σεμνότητα και θα λήη από μέσα του: «Αυτό είναι άποκρουστικό! Δεν φέρεται καθόλου καλά!» Γιατί δεν θα φερθώ καθόλου καλά. ‘Αλλά από την άλλη πλευρά θα γελάω σ’ όλο το ταξίδι από το Ντιζόν ως το Παρίσι.

‘Ο ‘Ανώ άρχισε κιάλας να γελάη και ή Μπέττυ ξαφνικά τον συντρόφεισε στο γέλιο του. Το γέλιο της ήταν καθαρό, κρουστάλλινο, γέλιο χαράς και ο Τζιμ σκέφθηκε ξανά την ώρα εκείνη που περίμενε στο χώλλ και άκουσε αυτό το γέλιο μέσα από την άνοιχτή πόρτα.

—‘Α, αυτό είναι πολύ καλό! Είπε ο ‘Ανώ. Μπορείτε και γελάτε, δεσποινίς, ακόμη και με τις άνοησίες μου. Πρέπει να κρατήσετε τον κ. Φρόμπισερ εδώ στο Ντιζόν και να μην τον αφήσετε να γυρίσει στο Λονδίνο αν δεν μάθη κι’ αυτός την ώριότερη από όλες τις τέχνες.

‘Ο ‘Ανώ τράβηξε την καρέκλα του λίγο πιό κοντά και στο μυαλό του Τζιμ παρουσιάστηκε μιὰ πολύ δυσάρεστη εικόνα. ‘Ετσι ακριβώς με ελαφριές κουβέντες και άστεία οί γιατροί τραβούν τις καρέκλες τους κοντά στο κρεβάτι των άρρώστων που είναι σε σοβαρή κατάσταση. Χρειάστηκε να περάσουν αρκετά λεπτά με τις έρωτήσεις του ‘Ανώ γιά να διαλυθί από το μυαλό του αυτή ή εικόνα.

—Έντάξει! είπε ο ‘Ανώ. Τώρα άς έρθουμε στη δουλειά μας και άς τοποθετήσουμε τα γεγονότα καθαρά και με τάξι.

—Ναί, συμφώνησε ο Τζιμ και τράβηξε κι’ αυτός την καρέκλα του λίγο πιό κοντά. ‘Ηταν περίεργο πόσο λίγα πράγματα ήξερε από την ύποθεσι.

—Λοιπόν γιά πέστε μου, δεσποινίς. ‘Η Κυρία Χάρλου πέθανε, όσο ξέρουμε, ήσυχα στο κρεβάτι της, τη νύχτα;

—Ναί, απάντησε ή Μπέττυ.

—Τὴ νύχτα τῆς 27ης Ἀπριλίου;
—Ναί.

—Κοιμόταν μόνη τῆς στὸ δωμάτιό τῆς ἐκεῖνη τὴ νύχτα;

—Ναί.

—Ἔτσι γινόταν συνήθως;

—Ναί.

—Φαίνεται πὼς ἡ καρδιά τῆς τὴν ἐνωχλοῦσε ἀπὸ καιρὸ.

—Ἦταν καρδιακὴ ἀπὸ τρία χρόνια.

—Καὶ ὑπῆρχε πάντοτε στὸ σπίτι... μιὰ νοσοκόμος;

—Ναί.

Ἐνῶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

—Τώρα πέστε μου, δεσποινίς, ποὺ κοιμόταν ἡ νοσοκόμος; Στὸ διπλανὸ δωμάτιο τῆς Κυρίας;

—Ὁχι. Εἶχαμε διαρρυθμίσει ἕνα δωμάτιο γι' αὐτὴν στὸ ἴδιο πάτωμα, ἀλλὰ στὸ τέλος τοῦ διαδρόμου.

—Πόσο μακριὰ ἦταν αὐτὸ τὸ δωμάτιο;

—Τὸ χωρίζαν δύο δωμάτια ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς θείας μου.

—Μεγάλα δωμάτια;

—Ναί, ἐξήγησε ἡ Μπέττυ. Τὰ δωμάτια αὐτὰ εἶναι στὸ ἰσόγειο καὶ εἶναι, ὥς ποῦμε, δωμάτια ὑποδοχῆς. Ἀλλὰ ἀπὸ τότε ποὺ ἡ ὑγεία τῆς κυρίας Χάρλουου δὲν τῆς ἐπέτρεπε νὰ χρησιμοποιηθῇ σκάλες, μερικὰ ἀπὸ τὰ δωμάτια αὐτὰ εἶχαν μετατραπῇ γιὰ προσωπικὴ τῆς χρήσι.

—Ναί, καταλαβαίνω, εἶπε ὁ Ἀνὼ. Δύο μεγάλα δωμάτια ἀνάμεσα, ἔ; Καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ εἶναι χοντροί. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβῃ κανεὶς πὼς δὲν ἔχει χτιστῇ στὶς μέρες μας. Θὰ σὰς ρωτήσω κάτι, δεσποινίς. Νομίζετε πὼς ἂν ἡ κυρία Χάρλουου φώναζε τὴ νύχτα ποὺ ὅλο τὸ σπίτι εἶναι ἥσυχον, θὰ ἀκουγόταν στὸ δωμάτιο τῆς νοσοκόμου;

—Εἶμαι βέβαιη πὼς ὄχι, ἀπάντησε ἡ Μπέττυ. Ἀλλὰ δίπλα στὸ κρεβάτι τῆς θείας ὑπῆρχε ἕνα κουδούνι ποὺ συνδεόταν μὲ τὸ δωμάτιο τῆς νοσοκόμου. Δὲν χρειάζοταν σχεδὸν νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι τῆς γιὰ νὰ τὸ χτυπήσῃ.

—Ἄ, εἶπε ὁ Ἀνὼ. Τὸ εἶχατε βάλει ἐπίτηδες;

—Ναί.

—Καὶ ἦταν πολὺ κοντὰ τῆς. Καλά. Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ ὠραία δεσποινίς, ἂν κανεὶς δὲν λιποθυμήσῃ. Ἀλλὰ ἂν λιποθυμήσῃ; Τότε τὸ κουδούνι δὲν εἶναι πολὺ χρήσιμο. Δὲν ὑπῆρχε κανένα ἄλλο δωμάτιο πρὸς κοντὰ ποὺ νὰ διατεθῇ γιὰ τὴν νοσοκόμο;

—Ὑπῆρχε ἕνα, δίπλα στὸ δωμάτιο τῆς θείας μου μὲ πόρτα ἐπικοινωνίας.

Ἐνῶ φάνηκε ἔκπληκτος. Ὁ Τζιμ Φρόμπισερ σκέφθηκε πὼς εἶχε ἔρθῃ ἡ στιγμή νὰ ἐπέμβῃ. Ὅσο προχωροῦσε αὐτὴ ἡ κατήχησις ἡ ἀνησυχία του μεγάλωνε. Δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ γιὰ ποῖο λόγο ἡ Μπέττυ, ὅσο κι' ἂν ἀπαντοῦσε προθυμὰ καὶ ἡρεμὰ, ἔπρεπε νὰ ὑποστῇ ὅλη αὐτὴ τὴν ἐνόχλησι.

—Ἀσφαλῶς, κύριε Ἀνὼ, εἶπε, θὰ κερδίσουμε ἀρκετὸ καιρὸ ἂν πάμε νὰ δοῦμε μόνοι μας αὐτὰ τὰ δωμάτια.

Ἐνῶ γύρισε πάνω στὴν καρέκλα του σὰν νὰ εἶχε ἐλατήριο. Τὰ μάτια του γυάλισαν μὲ θαυμασμό. Κύτταξε τὸν νεώτερο συνάδελφό του μὲ ἀπορία.

—Τί καλὴ ἰδέα! φώναξε μὲ ἐνθουσιασμό. Τί ὠραία, πρωτότυπη ἰδέα! Καὶ τὴν σκεφθήκατε ἐσεῖς, κύριε Φρόμπισερ! Σὰς συγχαίρω! Ἀλλὰ τί κρίμα!

Ὁλος ὁ ἐνθουσιασμός του εἶχε μεταβληθῇ σὲ ἀπογοήτευσιν. Καὶ περὶ μὲν ἀπὸ τὸν Τζιμ νὰ τοῦ ζητήσῃ μιὰ ἐξήγησι. Ἀλλὰ ὁ Τζιμ ἀπλῶς κοκκίνισε καὶ ἀρνήθηκε νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Εἶχε φαίνεται κάνει μιὰ ἀνόητη πρότασι καὶ γελοιοποιήθηκε μπροστὰ στὴν ὁμορφὴ Μπέττυ ποὺ στηριζόταν σ' αὐτὸν γιὰ νὰ σωθῇ. Ὁ Ἀνὼ φαινόταν ἀνυπόφορος καθὼς περίμενε καμμιὰ δευτέρη ἀνοησία του. Στὸ τέλος ἀναγκάστηκε ὁ Ἀνὼ νὰ ἐξηγήσῃ.

—Θὰ ἔπρεπε βέβαια νὰ εἶχαμε ἐπισκεφθῇ τὰ δωμάτια αὐτὰ πολὺ πρὶν, κύριε Φρόμπισερ. Ἀλλὰ ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας τὰ σφράγισε καὶ χωρὶς νὰ εἶναι καὶ κείνος παρὼν δὲν μπορούμε νὰ σπάσουμε τίς σφραγίδες.

Στὸ πεζούλι τοῦ παραθύρου ποὺ καθόταν ἡ Μπέττυ εἶναι μιὰ ἀδιόρατη σχεδὸν κίνησι καὶ ἕνα ἀδιόρατο σχεδὸν χαμόγελο φώτισε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ χεῖλη τῆς. Καὶ ὁ Τζιμ εἶδε τὸν Ἀνὼ νὰ τεντώνεται, θαρρεῖς σὰν τὸν σκύλο ποὺ ἀκούει ἕνα θόρυβο τῆ νύχτα.

—Διασκεδάσετε δεσποινίς; ρώτησε ἀπότομα.

—Κάθε ἄλλο, κύριε.

Καὶ τὸ χαμόγελο ξαναφάνηκε στὸ πρόσωπό τῆς καὶ ἔδειξε τί ἦταν: ἀπλή ἀφέλεια.

—Ἐλπίζα πὼς ἐκεῖνες οἱ μεγάλες σφραγίδες μὲ τίς λινὲς κορδέλλες τοὺς θὰ ἐφευγαν ἀπὸ κεῖ τώρα. Εἶναι ἴσως παράλογον, ἀλλὰ μὲ τρομάζουν. Μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι μιὰ ἀπαγόρευσις μέσα στὸ σπίτι.

Ἐνῶ τρόπος τοῦ Ἀνὼ ἄλλαξε ἀμέσως.

—Τὸ καταλαβαίνω πολὺ καλὰ αὐτό, δεσποινίς, εἶπε, καὶ θὰ φροντίσω προσωπικῶς ὥστε οἱ σφραγίδες νὰ φύγουν τὸ γρηγορώτερον. Ἀλλὰ σὲ δὲν εἶναι καὶ τόσο χρήσιμες ἀφοῦ τίς ἔβαλαν ὅταν διατυπώθηκε ἡ κατηγορία, δέκα μέρες μετὰ τὸν θάνατο τῆς κυρίας Χάρλουου. Ὡστόσο ἡ ἐρώτησις ποὺ θέλω νὰ θέσω δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ δωμάτια. Ἡ ἐρώτησίς μου εἶναι αὐτή, δεσποινίς. Ἡ κυρία Χάρλουου ἦταν μιὰ γυναίκα ἄρρωστη καὶ εἶχε μιὰ νοσοκόμο συνεχῶς γιὰ νὰ τὴν περιποιῇται. Πὼς συμβαίνει, ἡ νοσοκόμος αὐτὴ νὰ μὴν κοιμόταν στὸ κατάλληλον αὐτὸ δωμάτιο μὲ τὴν πόρτα ἐπικοινωνίας; Γιατὶ νὰ βρίσκεται σὲ δωμάτιο ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ ἀκούσῃ καμμιὰ φωνή, καμμιὰ ξαφνικὴ κλήσι;

Ἡ Μπέττυ κούνησε τὸ κεφάλι τῆς. Ἡ ἐρώτησις αὐτὴ ζητοῦσε ἀπάντησι. Ἔσκυψε πρὸς τὰ μπρὸς καὶ ἀπάντησε διαλέγοντας μὲ προσοχὴ τὰ λόγια τῆς.

—Ναί, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταλάβετε αὐτὸ ἔπρεπε νὰ γνωρίζετε λίγο τὴν θεία μου καὶ νὰ μπαίνατε στὴν θέσι τῆς. Ἔτσι ἤθελε. Ἦταν ἄρρωστη. Γιὰ τρία χρόνια δὲν εἶχε ὅγῃ παραέξω ἀπὸ τὸν κήπο, ἐκτὸς ποὺ πήγαινε μιὰ φορὰ τὸ χρόνο στὸ Μόντε Κάρλο. Ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦσε νὰ παραδε-

χθῇ τὴν ἀρρώστειά τῆς. Ὁχι, εἶχε ψυχικὴ δύναμι καὶ μαχητικότητα. Θὰ γινόταν καλὰ, ἦταν ζήτημα λίγων ἐβδομάδων, ὅπως εἶπε. Μιὰ νοσοκόμος μὲ τὴν στολή τῆς, πάντα κοντὰ τῆς, μὲ τὴν πόρτα ἀνοιχτή, σὰ νὰ διοσκοταν στὰ τελευταῖα στάδια τῆς ἀρρώστειας, αὐτὸ τὴν ἐνωχλοῦσε. Βέβαια ὅταν τῆς ἐρχόταν μιὰ κρίσις, ἡ νοσοκόμος μεταφερόταν. Ἐγὼ ἢ ἴδια τὸ ἀπαιτοῦσα: ἀλλὰ μόλις περνοῦσε ἡ κρίσις, ἡ νοσοκόμος γυρνοῦσε στὸ δωμάτιό τῆς. Ἡ θεία δὲν δεχόταν τίποτε ἄλλο.

Ἐνῶ Τζιμ κατάλαβε πολὺ καλὰ τὰ λόγια αὐτά. Ἡ εὐλικρινεία τοὺς τοῦ ἔδωσε μιὰ εἰκόνα τῆς νεκρῆς, τὸν ἔκανε νὰ ἐκτιμῇ τὴν ζωτικότητά τῆς. Δὲν ἐννοοῦσε νὰ ὑποχωρήσῃ. Δὲν ἤθελε νὰ ἔχῃ γύρω τῆς τίς φασαρίες τῆς ἀρρώστειας. Ἦθελε νὰ κοιμάται στὸ δωμάτιό τῆς, μόνη τῆς σὰν τίς ἄλλες γυναῖκες τῆς ἡλικίας τῆς. Ὁ Τζιμ τὸ καταλάβαινε καὶ πίστευε κάθε λέξι ποὺ πρόφερε ἡ Μπέττυ. Μόνο... μόνο.. ποὺ κάτι ἔκρυβε. Αὐτὸ τὸν ἀνησυχόυσε. Αὐτὰ ποὺ εἶπε ἦταν ἀλήθεια, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ ἄλλα νὰ εἰπωθοῦν. Στὰ λόγια τῆς Μπέττυ ὑπῆρχε κάποιο δισταγμός. Τὰ λόγια ἦταν πολὺ ὁμορφα διαλεγμένα καὶ ὕστερα ἐρχόνταν πολλὲς φράσεις μαζεμένες σὰν γιὰ νὰ καλύψουν τὸν δισταγμό. Ὁ Τζιμ κύτταξε τὸν Ἀνὼ ποὺ καθόταν ἀκίνητος μὲ τὰ μάτια του καρφωμένα στὸ πρόσωπο τῆς Μπέττυ, ζητώντας μὲ τὴν ἀπαθεία τοῦ ἀκριβῶς κάτι περισσότερο. Ὁ Τζιμ ἦταν βέβαιος πὼς καὶ οἱ δύο τοὺς βρίσκονταν στὰ πρόθυρα τοῦ μικροῦ μυστικοῦ ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψὶ τοῦ γέρο Χάσλιτ καὶ τοῦ Ἀνὼ, βρίσκεται πάντα πίσω ἀπὸ ἀπιθανές κατηγορίες σὰν κι' αὐτὴν τοῦ Βαμπέρσκι. Τὸ μικρὸ οἰκογενειακὸ μυστικὸ ποὺ πρέπει νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Καὶ ἐνῶ ὁ Τζιμ συλλογίζοταν τὴν ἐξήγησι αὐτὴ γιὰ τὸν τρόπο τῆς Μπέττυ, πετάχθηκε ξαφνικὰ ἀπὸ μιὰ κραυγὴ πάθους ποὺ ξέφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς.

—Γιατὶ μὲ κυττάζετε ἔτσι; φώναξε στὸν Ἀνὼ καὶ τὰ μάτια τῆς ξαφνικὰ γέμισαν φλόγες καὶ τὰ χεῖλη

της έτρεμαν. 'Η φωνή της ύψώθηκε προκλητική.

—Δέν με πιστεύετε, κύριε 'Ανώ;

'Ο 'Ανώ σήκωσε τὰ χέρια του σὲ διαμαρτυρία. 'Ακούμπησε πίσω στὴν καρέκλα του. 'Η άγρυπνη στάσι του χαλάρωσε.

—Σὰς ζητῶ συγγνώμη, δεσποινίς, εἶπε. Δέν συμβαίνει τίποτα τέτοιο. 'Ακουα καὶ μετὰ τὰ δυὸ αὐτιά μου τί λέγατε γιὰ νὰ μὴν χρειαστῇ ξανά νὰ σὰς ἐνοχλήσω μετὰ τὴν ἐρωτήσῃς μου, 'Αλλὰ ἔπρεπε νὰ θυμηθῶ αὐτὸ ποὺ ξέχασα, ὅτι γιὰ ἀρκετὲς μέρες ζήσατε δύσκολες ὥρες. 'Ο τρόπος μου ἦταν λανθασμένος.

'Ο μικρὸς χείμαρρος τοῦ πάθους εἶχε περάσει. 'Η Μπέττυ χάθηκε στὴ γωνιά τοῦ παραθύρου μετὰ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὴν κουρτίνα καὶ τὸ πρόσωπο γυρισμένο ψηλά.

—Εἶστε πραγματικά πολὺ εὐγενικός, κύριε 'Ανώ. 'Εγὼ πρέπει νὰ σὰς ζητήσω συγγνώμη γιὰ τὴν φέρθηκα σὰν ὑστερική μαθητριά. Συνεχίστε παρακαλῶ τὶς ἐρωτήσεις σας.

—Ναί, ἀπάντησε μαλακὰ ὁ 'Ανώ. Καλύτερα νὰ τὶς τελειώσουμε σήμερα. 'Ας ξαναγυρίσουμε στὴ νύχτα τῆς 27ης.

—Ναί.

—'Η θεία σας τὸ βράδυ ἐκεῖνο ἦταν ὅπως πάντα. Οὔτε καλύτερα, οὔτε χειρότερα;

—'Ισως λίγο καλύτερα, ἀπάντησε ἡ Μπέττυ.

—'Ετσι ποὺ δέν διστάσατε νὰ πᾶτε ἐκεῖνο τὸ βράδυ σὲ ἕνα χορὸ ποὺ ἔδιναν κάτι φίλοι σας.

'Ο Τζιμ τινάχτηκε. 'Ωστε ἡ Μπέττυ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Αὐτὸ ἦταν ἕνα καινούριο στοιχείο ὑπὲρ αὐτῆς.

—Σὲ χορὸ! φώναξε, ἀλλὰ ὁ 'Ανώ σήκωσε τὸ χέρι του.

—Σὰς παρακαλῶ, κύριε Φρόμπι-σερ, εἶπε. 'Αφήστε τὴν δεσποινίδα νὰ μιλήσῃ.

—Δέν δίστασα, ἐξήγησε ἡ Μπέττυ. 'Η ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ ἔπρεπε νὰ συνεχίζεται κανονικά. Δέν ἔπρεπε νὰ κάνω ἀφύσικα πράγματα. 'Η θεία τὸ παρατηροῦσε ἀμέσως. Νομίζω

πὼς ἂν καὶ δέν ἤθελε νὰ παραδεχθῇ πὼς ἦταν σοβαρὰ ἄρρωστη, στὸ βάθος τῆς καρδιάς της τὸ ὑποψιαζόταν καὶ ἔπρεπε νὰ προσέχουμε νὰ μὴν τὴν τρομάζουμε.

—Καὶ δέν ἔπρεπε π.χ. νὰ μὴν πᾶτε σὲ ἕνα χορὸ ποὺ ἤξερε πὼς θὰ θέλατε νὰ πᾶτε, εἶπε ὁ 'Ανώ. Ναί, δεσποινίς, τὸ καταλαβαίνω ἀπολύτως.

Γύρισε τὸ κεφάλι του στὸν Τζιμ καὶ πρόσθεσε μετὰ ἕνα χαμόγελο:

—'Α, δέν τὸ ξέρατε αὐτό, κύριε Φρόμπι-σερ. Οὔτε ὁ φίλος μας ὁ Μπόρις Βαμπέρσκι νομίζω. Γιὰτὶ ἀλλοιῶς δέν θὰ ἔτρεχε τόσο διασπαστικὰ τὴν ἀστυνομία. Ναί, ἡ δεσποινίς χόρευε μετὰ φίλους της τὴ νύχτα ποὺ ὑποτίθεται πὼς ἔκανε τὸ φρικτότερο ἐγκλημα. 'Αλήθεια, δεσποινίς, ποὺ ἦταν ὁ Βαμπέρσκι τὴ νύχτα τῆς 27ης;

—'Ελεπε, ἀπάντησε ἡ Μπέττυ. 'Εφυγε στὶς 25 τοῦ μηνὸς γιὰ νὰ πᾶν γιὰ ψάρεμα στὸν ποταμὸ Οὐς καὶ δέν γύρισε παρὰ τὴν πρωτὴ τῆς 28ης.

—Πραγματικά, εἶπε ὁ 'Ανώ. Τί τύπος κι' αὐτός! 'Ας ἐλπίσουμε πὼς εἶχε καλύτερα δίκτυα γιὰ τὰ ψάρια του, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἔρριξε τόσο διασπαστικὰ γιὰ τὴν δεσποινίδα Χάρλου.

Τὸ γέλιο του καὶ τὰ λόγια του ἔφεραν ἕνα χαμόγελο στὸ πρόσωπο τῆς Μπέττυ. 'Υστερα γύρισε πίσω στὶς ἐρωτήσεις του:

—'Ωστε πήγατε σὲ ἕνα χορὸ; Ποῦ;

—Στὸ σπίτι τοῦ κυρίου ντὲ Που-γιακ, στὴν λεωφόρο Τίερς.

—Καὶ τί ὥρα πήγατε;

—'Εφυγα ἀπὸ δῶ στὶς ἑννέα παρὰ πέντε.

—Εἶστε βέβαιη γιὰ τὴν ὥρα;

—Ναί, εἶπε ἡ Μπέττυ.

—Εἶδατε τὴν κυρία Χάρλου προτοῦ φύγετε;

—Ναί, ἀπάντησε ἡ Μπέττυ. Πῆγα στὸ δωμάτιό της ἀκριβῶς προτοῦ φύγω. Εἶχε φάει στὸ κρεβάτι της, ὅπως ἔκανε συχνά. Φοροῦσα ἕνα καινούργιο φόρεμα ποὺ τὸ εἶχα

ἀγοράσει στὸ Μόντε Κάρλο καὶ πῆγα στὸ δωμάτιό της γιὰ νὰ δῇ πὼς μοὺ πῆγαινε.

—'Η κυρία ἦταν μόνη της;

—'Οχι, ἡ νοσοκόμος ἦταν ἐκεῖ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ 'Ανώ χαμογέλασε πονηρά.

—Αὐτὸ τὸ ἤξερα, δεσποινίς, εἶπε σὲ φιλικὸ τόνο. Εἶδατε, σὰς ἔστησα μιὰ μικρὴ παγίδα. 'Εχω ἐδῶ τὴν κατάθεσι τῆς νοσοκόμου, τῆς Ζὰν Μπωντέν.

'Εβγάλε ἀπὸ τὴν τσέπη ἕνα φύλλο χαρτί μετὰ κάτι δακτυλογραφημένο ἔπᾶνω.

—'Ο ἀνακριτὴς τὴν κάλεσε καὶ πήρε τὴν κατάθεσί της.

—Δέν τὸ ἤξερα, εἶπε ἡ Μπέττυ. 'Η Ζὰν ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας. 'Απὸ τότε δέν τὴν ξαναεἶδα.

Κοῦνησε μιὰ -δυὸ φορὲς τὸ κεφάλι της καὶ κύτταξε τὸν 'Ανώ μετὰ κάποιο θαυμασμό.

—Δέν θὰ ἤθελα νὰ ἔχω κανένα μυστικὸ νὰ σὰς κρύψω, κύριε 'Ανώ, εἶπε. Δέν μοὺ φαίνεται πὼς θὰ μπορούσα νὰ τὸ κρατήσω γιὰ πολὺ.

'Ο 'Ανώ χάρηκε γιὰ τὸ κομπλιμέντο σὰν νὰ ἦταν κανένας ἀρχαίος καὶ, κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Τζιμ, σὰν νὰ ἦταν κανένας ἐπαρχιώτης ἀρχαίος.

—'Η σκέψι σας εἶναι συνετὴ, δεσποινίς. Γιὰτὶ ἐπὶ τέλους εἶμαι ὁ 'Ανώ. Καὶ ὑπάρχει μόνον ἕνας. Μά, Θεέ μου, ἄς ἀφήσουμε τὶς εὐγένειες καὶ ἄς προχωρήσουμε. Λοιπὸν νὰ τί κατέθεσε ἡ νοσοκόμος;

Καὶ διάβασε δυνατὰ ἀπὸ τὸ χαρτί:

«'Η δεσποινίς ἦρθε στὸ δωμάτιο γιὰ νὰ τὴ θαυμάσῃ ἡ κυρία μετὰ τὸ καινούργιο της φόρεμα σὲ χρώμα ἀσημί καὶ τὰ ἀσημένια τῆς γοβάκια. 'Η δεσποινίς ἔφτιαξε τὰ μαξιλάρια καὶ κύτταξε ἂν ἡ κυρία εἶχε κοντὰ στὸ κρεβάτι της τὰ βιβλία ποὺ τῆς ἄρεσαν καὶ τὸ ποτό της. 'Υστερὰ τὴν καληνύχτισε καὶ ἔφυγε μετὰ τὸ ἀστραφερό της ὥρασι φόρεμα. Μόλις ἔκλεισε ἡ πόρτα ἡ κυρία μοὺ εἶπε...» καὶ ὁ 'Ανώ σταμάτησε ἀποτομα.

—'Αλλὰ αὐτὸ δέν ἔχει σημασία, πρόσθεσε διασπαστικά.

Ξαφνικά καὶ ἀπότομα ἡ Μπέττυ ἔσκυψε ἔμπρός.

—Δέν ἔχει;... ρώτησε μετὰ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ πρόσωπό του καὶ ἐνῶ τὰ χλωμά μάγουλά της σιγα-σιγα κοκκίνιζαν.

—'Οχι, εἶπε ὁ 'Ανώ καὶ ἄρχισε νὰ διπλώνῃ τὸ χαρτί.

—Τί εἶπε ἡ νοσοκόμος πὼς τῆς εἶπε ἡ θεία μου μόλις ἔκλεισε ἡ πόρτα; ρώτησε ἡ Μπέττυ τονίζοντας μετὰ ἐπιμονὴ τὰ λόγια της. 'Ελάτε, κύριε. 'Εχω δικαίωμα νὰ τὸ μάθω καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι της γιὰ νὰ πάρῃ τὸ χαρτί.

—Θὰ ἦθε καὶ μόνη σας πὼς δέν ἔχει σημασία. 'Ακούστε εἶπε ὁ 'Ανώ καὶ διάβασε:

«'Η κυρία μοὺ εἶπε κυττάζοντας τὸ ρολόι: «Εὐτυχῶς ποὺ ἡ δεσποινίς ἔφυγε νωρίς. Τὸ Ντιζὸν δέν εἶναι. Παρίσι καὶ ἂν δέν πᾶν κανεὶς νωρίς, ὕστερα δέν βρίσκει καβαλλιέρους νὰ χορεύῃ.» Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἡ ὥρα ἦταν ἑννέα παρὰ δέκα.»

'Ο 'Ανώ ἔδωσε τὸ χαρτί στὴν Μπέττυ χαμογελώντας καὶ κείνη ἔσκυψε γρήγορα τὸ κεφάλι νὰ κυττάξῃ σὰν νὰ ἀμφέβαλλε πὼς ὅσα ἔκουσε ἦταν πραγματικά γραμμένα ἐκεῖ καὶ σὰν νὰ ἔτρεμε νὰ σκεφθῇ τί θὰ εἶχε πῆ ἡ κυρία Χάρλου μόλις βγήκε ἐκεῖνη ἀπὸ τὸ δωμάτιο. 'Ερριξε μιὰ γρήγορη ματιὰ στὸ κείμενο, ἀλλὰ ὅταν τὸ ἔδωσε πίσω στὸν 'Ανώ ἡ στάσι της εἶχε ἀλλάξει.

—Εὐχαριστῶ, εἶπε μετὰ μιὰ νότα πικρίας καὶ τὰ δαχτύλια της μάτια ἄστραψαν μετὰ δυσἀρέσκεια. 'Ο Τζιμ κατάλαβε τὴ μεταβολὴ καὶ τὴν συμμερίζονταν. 'Ο 'Ανώ εἶχε πῆ πρὶν πὼς εἶχε στήσῃ μιὰ παγίδα χωρὶς νὰ τὸ ἔχη κάνει. Γιὰτὶ δέν ὑπῆρχε καμμιὰ αἰτία νὰ διατάσῃ ἡ Μπέττυ νὰ παραδεχθῇ πὼς εἶχε δῇ τὴν κυρία Χάρλου μπροστὰ στὴ νοσοκόμο καὶ πὼς τῆς εἶπε καληνύχτα προτοῦ φύγῃ γιὰ τὸ χορὸ. 'Αλλὰ εἶχε στήσῃ μιὰ ἀληθινὴ παγίδα ἀμέσως κατόπιν καὶ σ' αὐτὴν εἶχε σκοντάψῃ ἡ Μπέττυ. Τὴν εἶχε ἀφήσει νὰ σκεφθῇ πὼς ἡ κυρία Χάρ-

λουου είχε μιλήσει γι' αυτήν με αντιστάσεις ή τρόπο.

—Πρέπει να ξέρετε, κύριε 'Ανών, εξήγησε πολύ ψυχρά, ότι οι γυναίκες δεν είναι πάντοτε τόσο γενναίες ή μια για την άλλη, και καμμιὰ φορά δεν έχουν τη φαντασία —πώς να το πω;— να αναμετρήσουν τις πιθανές συνέπειες που μπορεί να έχουν πράγματα που τα είπαν για να πειράξουν απλώς ή να κάνουν ένα μικρό κακό. 'Η Ζάν Μπωιντέν και εγώ είχαμε πάντα, όσο ξέρω, φιλικές σχέσεις. 'Αλλά κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος και γι' αυτό όταν διπλώσατε την κατάθεσή της διαστικά, ήθελα βέβαια πολύ να μάθω τη συνέχεια.

—Ναί, συμφωνώ, είπε ο Τζίμ. Φάνηκε σαν να είχε πη ή νοσοκόμος κάτι κακό, που δεν θα μπορούσε ούτε να επιβεβαιωθεί ούτε να αποδειχτεί για φέμα.

—'Ηταν παρεξήγηση, δεσποινίς, απάντησε απολογούμενος ο 'Ανών. Θα προσέξω με μνήμη ξανά.

—'Ερριξε πάλι μιὰ ματιά στην κατάσταση της νοσοκόμου και είπε:

—Και εδώ λείπει πώς κυττάξατε αν η κυρία είχε κοντά της τα βιβλία που της άρεσαν και το ποτό της. Σωστά;

—Ναί, κύριε 'Ανών.

—Τί ήταν το ποτό;

—'Ενα ποτήρι λεμονάδα.

—Το βάζατε επάνω σε κανένα τραπέζι, φαντάζομαι, για να είναι εύτοιμο για τη νύχτα;

—Ναί, κάθε νύχτα.

—Και δεν της βάζατε κανένα ναρκωτικό μέσα;

—Κανένα, απάντησε η Μπέττυ. 'Αν η κυρία Χάρλου ήταν ανήσυχη τη νύχτα, η νοσοκόμος της έδινε ένα χάπι με όπιο και πολύ σπάνια της έκανε μιὰ ελαφρά ένεση μορφίνης.

—Αυτά όμως δεν έγιναν εκείνη τη νύχτα;

—'Όχι, όσο ξέρω τουλάχιστον. 'Αν έγιναν, θα έγιναν αφού έφυγα.

—Πολύ καλά, είπε ο 'Ανών, διπλώνοντας το χαρτί και βάζοντας το στην τσέπη του. Μ' αυτό τελειώσαμε. Βρισκόμαστε στο σημείο που φύγατε στις έννεα παρά πέντε και

ή κυρία δρισκόταν στο κρεβάτι της χωρίς καμμιὰ επιδείνωση της υγείας της.

—Ναί.

—Καλά. Τώρα ας μιλήσωμε για τη δική σας τη βραδυά, δεσποινίς. Νομίζω πώς μέναιτε στο σπίτι του κυρίου ντε Πουγιόκ ως τη στιγμή που γυρίσατε στο σπίτι σας.

—Ναί.

—Θυμάστε με ποιούς χορεύατε; 'Αν χρειαζόταν θα μπορούσατε να μου δώσετε έναν κατάλογο των καβαλλιέρων σας;

—'Η Μπέττυ σηκώθηκε και κάθισε μπροστά στο γραφείο. Πήρε ένα φύλλο χαρτί και ένα μολύβι. Σταματώντας τότε-τότε για να θυμηθεί, με το μολύβι στο στόμα, έγραψε έναν κατάλογο.

—Νομίζω πώς αυτοί είναι όλοι, είπε δίνοντας το χαρτί στον 'Ανών και εκείνος το έβαλε στην τσέπη του.

—Ευχαριστώ πολύ.

Τώρα φαινόταν ικανοποιημένος. Παρ' όλο που οι έρωτες του διαδέχονταν ή μιὰ την άλλη χωρίς διασταγμό, ο Τζίμ είχε την εντύπωση πώς έπαιρνε τις απαντήσεις που ήθελε. Είχε το ύφος ανθρώπου που ασχολείται με κάτι τυπικό και αναπόφευκτο και βιάζεται να το τελειώσει, παρά με κάποιον που εκτελεί μιὰ αυστηρή ανάκριση.

—Τώρα, δεσποινίς, τί ώρα γυρίσατε στο σπίτι σας;

—Στις μία και είκοσι.

—Είσατε δέβαιη για την ακρίβεια της ώρας; Κυττάξατε το ρολόι σας ή το ρολόι του χώλλ; Πώς είσατε δέβαιη πώς φθάσατε στη Βίλλα Γκρενέλ ακριβώς στις μία και είκοσι;

—'Ο 'Ανών τράβηξε την καρέκλα του λίγο πιο κοντά. 'Αλλά δεν χρειάστηκε να περιμένει για την απάντησή του δευτερόλεπτο.

—Δεν υπάρχει ρολόι στο χώλλ, ούτε είχα ρολόι μαζί μου, απάντησε η Μπέττυ. Δεν μ' άρεσουν τα ρολόγια του χεριού. Με ένοχλει να νοιώθω κάτι γύρω στους καρπούς των χεριών μου. Και ούτε είχα πάρε το ρολόι μου μαζί στην τσάντα

μου γιατί πολλές φορές τη χάνω. Γι' αυτό δεν είχα τίποτε να μου δείξη την ώρα φθάνοντας στο σπίτι. Φοβόμουν όμως μήπως είχα κρατήσει τον Ζωρζ τόν σωφέρ αργότερα από όσο θα ήθελα. Του το είπα προσθέτοντας πώς δεν ήξερα καλά τί ώρα ήταν.

—Κατάλαβα. 'Όστε ο Ζωρζ σάς είπε τί ώρα ήταν;

—Ναί.

—'Ο Ζωρζ ασφαλώς θα είναι ο σωφέρ που είδα στην αυλή.

—Ναί, Μου είπε ότι ήταν ευχαριστημένος που με είδε να διασκεδάω λιγάκι και βγάζοντας το ρολόι του μου το έδειξε γελώντας.

—Αυτό έγινε στην πόρτα του σπιτιού, δεσποινίς, ή στην πόρτα του κήπου; ρώτησε ο 'Ανών.

—Στο σπίτι. Δεν υπάρχει φύλακας του κήπου και η σιδερένια πόρτα μένει ανοιχτή όταν είναι κανείς έξω.

—Και πώς μπήκατε στο σπίτι;

—Με το κλειδί μου.

—'Εν τάξει. 'Όλα αυτά είναι πολύ καθαρά.

—'Όστόσο, η Μπέττυ δεν μαλάκωσε με την ικανοποίησή του 'Ανών από τις απαντήσεις της. 'Αν και απαντούσε χωρίς αργοπορία, οι απαντήσεις της είχαν κάποια πρόκληση. 'Ο Τζίμ άρχισε λίγο να ανησυχά. 'Η έξαψη της ήταν απερισκεπτική.

«Θα τον κάνω έχθρο της προτού να το καταλάβει», σκέφθηκε ο Τζίμ ενοχλημένος. 'Αλλά ρίχνοντας μιὰ ματιά στον ντέκτεϊβ ανακουφίστηκε. Γιατί ο 'Ανών την κύτταζε με ένα χαμόγελο που θα αψώπιζε μιὰ λιγότερο ευθικτή κοπέλλα, ένα χαμόγελο μισοφιλικό και μισοευθύμιο. «'Όστόσο, σκέφθηκε ο Τζίμ, αυτή η αυθάδεια της την ευνουεί. Γιατί οι ένοχοι δεν φέρονται έτσι». Και περίμενε το επόμενο στάδιο της ανακρίσεως ήσυχος.

—Λοιπόν, δεσποινίς, τώρα βρίσκεστε στη Βίλλα Γκρενέλ πριν από τις μία και μισή τη νύχτα. Τί κάνατε τότε;

—Πήγα κατ' ευθείαν επάνω στο δωμάτιό μου, είπε η Μπέττυ.

—'Η καμαριέρα σας σάς περιμενε;

—'Όχι. Της είχα πη πώς θα άργούσα και δεν θα την χρειαζόμουν.

—Είσατε ευγενής, δεσποινίς. Δεν είναι περίεργο που οι υπηρέτες σας χαιρόνταν να σάς βλέπουν να διασκεδάσετε λίγο.

—'Ακόμη και αυτό το κομπλιμέντο όμως δεν καθυσάχασε την κοπέλλα που είχε θυγή.

—Λέτε; είπε με μιὰ γλυκύτητα που ήταν πιο έχθρική από κάθε επίθεσι.

—'Αλλά ο 'Ανών δεν ένωχλήθηκε.

—Και πότε μάθατε το θάνατο της κυρίας Χάρλου;

—Την άλλη ημέρα το πρωί, ή καμαριέρα μου, ή Φρανσίν, μπήκε τρέχοντας στο δωμάτιό μου στις έπτά το πρωί. 'Η Ζάν ή νοσοκόμος το είχε μόλις τότε ανακαλύψει. Πέραςα τη ρόμπα μου και έτρεξα κάτω. Μόλις είδα πώς ήταν αλήθεια τηλεφώνησα στους δυο γιατρούς που την παρακολουθούσαν.

—Παρατηρήσατε το ποτήρι με τη λεμονάδα;

—Ναί, ήταν άδειο.

—'Η καμαριέρα σας είναι πάντοτε εδώ;

—Ναί, ή Φρανσίν Ρολλάρ. Είναι στη διάθεσή σας.

—'Ο 'Ανών σήκωσε τους ώμους του και χαμογέλασε με αμφιβολία.

—Αυτό αν χρειαστή θα γίνη αργότερα. Τώρα έχουμε την ιστορία των κινήσεών σας από σάς, δεσποινίς, και αυτό έχει σημασία.

Σηκώθηκε από το κάθισμά του.

—Φοβόμαι πώς σάς ένωχλησα πολύ, δεσποινίς Χάρλου, είπε με μιὰ υπόκληση. 'Αλλά είναι πολύ σημαντικό για δικό σας καλό, να μην μείνη κανένα σημείο σκοτεινό και άνοικτο στις υποψίες του κόσμου. Και άλλωστε πλησιάζουμε στο τέλος της αγγαρείας.

—'Ο Τζίμ είχε την ελπίδα πώς τη στιγμή που σηκώθηκε ο 'Ανών, θα τελείωνε ή κουραστική συνέντευξη. 'Η Μπέττυ ήταν αδιάφορη.

—Αυτό θα το κρίνετε έσείς, κύριε, είπε ή κοπέλλα αμείλικτη.

—Μας μένουν λοιπόν δυο σημεία και νομίζω πώς αν το σκεφθίτε καλά θα δήτε ότι καμμία έρώτησή μου δεν ήταν άδικη.

—'Η Μπέττυ κούνησε το κεφάλι.

—Τα δυο σημεία σας; κύριε 'Ανώ.

—Το πρώτο. Νομίζω πώς έσείς κληρονομείτε ολόκληρη την περιουσία της κυρίας.

—Ναί.

—Περιμένετε πώς θα την κληρονομήσετε ολόκληρη; Ξέρατε το περιεχόμενο της διαθήκης της;

—Όχι. Φανταζόμουν πώς θα άφηνε αρκετά χρήματα στον κύριο Μπόρις. Άλλα δεν θυμάμαι να μου έπτε ποτέ τίποτε τέτοιο. Το φανταζόμουν γιατί ο κύριος Μπόρις το έλεγε τόσο συχνά.

—Άσφαλώς, είπε ο 'Ανώ. Όσο για σας, ήταν γενναιοδωρη άπέναντί σας ή θεία σας, όσο ζούσε;

—'Η σκληρή έκφραση έξαφανίστηκε από το πρόσωπο της Μπέττυ. Μεταβλήθηκε σε θλίψη και παράπονο.

—Πολύ, άπάντησε με χαμηλή φωνή. Είχα χίλιες λίρες το χρόνο τακτική έπιχορήγηση, και χίλιες λίρες είναι πάρα πολλά για το Ντιζόν. Άλλωστε αν ήθελα παραπάνω δεν είχα παρά να τα ζητήσω.

—'Η φωνή της Μπέττυ έσπασε ξαφνικά σε έναν λυγμό και ο 'Ανώ γύρισε το κεφάλι του άλλοι με μια λεπτότητα που δεν την περίμενε ο Τζίμ. Άρχισε να κυττάζει τα βιβλία στις θέσεις για να της δώση τον καιρό να συγκρατήσει τη λύ-

πη της και έπαιρνε τότε το ένα, πότε το άλλο μιλώντας γι' αυτά με φυσικό ύφος.

—Είναι εύκολο να καταλάβει κανείς πώς τούτη ήταν ή βιβλιοθήκη του κυρίου Σίμον Χάρλουου, είπε ο 'Ανώ και θαφνικά στάθηκε. Γιατί ή πόρτα άνοιξε άπτότομα και μια κοπέλλα μπήκε μέσα με όρμη.

—Μπέττυ, άρχισε να λέη και στάθηκε κυττάζοντας με άπορία τους έπισκέπτες.

—'Αν, να σου συστήσω τον κύριο 'Ανώ, είπε ή Μπέττυ με μια υδιόρατη κίνηση του χεριού και ή 'Αν έγινε άσπρη σαν το πανί.

—'Η 'Αν! Όστε αυτή ή κοπέλλα ήταν ή 'Αν 'Απκοτ, σκέφθηκε ο Τζίμ, ή κοπέλλα που του είχε στείλει το γράμμα, ή κοπέλλα που είχε άρνηθή δυο φορές ότι την γνώριζε και όμως είχε καθήσει δίπλα της, της είχε μάλιστα μιλήσει. Έκείνη προχώρησε γρήγορα κοντά του.

—Όστε ήλθατε! είπε. Το ήξερα πώς θα έρχόσαστε!

—Ο Τζίμ είδε μια άχνη από χρυσά λαμπερά μαλλιά, ένα ζευγάρι ζαφειρένια μάτια και ένα πρόσωπο χαριτωμένο και λεπτό.

—Και βέβαια ήρθα, είπε με άδύνατη φωνή και ο 'Ανώ τον κύτταξε με ένα χαμόγελο στο στόμα. Έγριξε μια ματιά και στην Μπέττυ Χάρλουου σαν να της έλεγε: «Αυτός ο νεαρός θα έχη πολλούς μπελάδες προτού φύγει από το Ντιζόν.»

Ο ΤΖΙΜ ΑΛΛΑΖΕΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Η βιβλιοθήκη ήταν ένα μεγάλο μακρόστενο δωμάτιο με δυο ψηλά παράθυρα που έβλεπαν στην αύλη και το μικρό παράθυρο που φαινόταν στον τοίχο του σπιτιού από το δρόμο. Μια πόρτα δίπλα σ' αυτό το μικρό παράθυρο άδηγούσε σε κάποιο διπλανό δωμάτιο και ένα μεγάλο τζάκι ήταν άπέναντι στα παράθυρα της αύλης. Οί υπόλοιποι τοίχοι ήταν σκεπασμένοι με ράφια, με βιβλία έκτός από μια άδεια θέση, έδω και εκεί, από όπου είχαν πάρει κάποιο βιβλίο. Ο 'Ανώ έβαλε πίσω στη θέση του το βιβλίο που κρατούσε στο χέρι του.

—Μπορεί κανείς εύκολα να άναγνωρίση πώς αυτή είναι ή βιβλιοθήκη του Σίμον Χάρλουου, του συλλέκτη, είπε. Είχα πάντα τη γνώμη πώς αν κανείς είχε τον καιρό να μελετήσει και να συγκρίνη τα βιβλία που άγοράζει και διαβάξει ένας άνθρωπος θα μπορούσε να μάθη τί άνθρωπος είναι καλύτερα, παρά με όποιοδήποτε άλλον τρόπο. Δυστυχώς όμως ποτέ κανείς δεν έχει καιρό, είπε και στράφηκε στον Τζίμ Φρόμπιςερ. Έλάτε κοντά μου, κύριε Φρόμπιςερ, να δήτε πώς και μια ματιά στους τίτλους τους λέει κάτω.

—Ο Τζίμ πήγε και στάθηκε δίπλα στον 'Ανώ.

—Κυτάξτε, να ένα βιβλίο για παλιά έγγλέικα χρυσά πιάτα και ένα άλλο... για διαβάστε το για μένα σας παρακαλώ.

—Ο Τζίμ διάβασε τον τίτλο του βιβλίου που έδειχνε ο 'Ανώ.

—«Μάρκες και μονογράμματα σε άντικείμενα κεραμεικής».

—Ο 'Ανώ επανέλαβε τον τίτλο και προχώρησε πιο πέρα. Από ένα ράφι άριστερά από το παράθυρο όπου καθόταν ή Μπέττυ πήρε ένα λεπτό τόμο σε μεγάλο σχήμα, ντυμένο με χαρτί και κύτταξε μέσα στις σελίδες. Ήταν ένα βιβλίο για έργα διακοσμημένα με σμάλτο.

—Θα πρέπει να ύπαρχη και ένας δεύτερος τόμος, είπε ο Τζίμ ρίχνοντας μια ματιά στο ράφι. 'Η παρατήρησή του ήταν τυχαία γιατί δεν προσεχε καθόλου στο βιβλίο για τις διακοσμήσεις με σμάλτο. Προσπαθούσε να καταλάβη γιατί ο 'Ανώ τον είχε καλέσει κοντά του. Μήπως για να άνακαλύψη αν οί δυο κοπέλλες θα άνταλλάσσανε κανένα γοργό βλέμμα συνεννοήσεως, κανένα σήμα που να έδειχνε πώς ήταν συνεννοημένες; 'Αν ήταν αυτό, θα άπογοητευόταν. Γιατί παρ' όλο που ή Μπέττυ και ή 'Αν ήταν ελεύθερες τώρα από το άγρυπνο βλέμμα του 'Ανώ, ώστόσο καμμία τους δεν κουήθηκε, ούτε έκαναν κανένα σημείο. Ο 'Ανώ φαινόταν όμως άπορροφημένος από τα βιβλία. Και άπάντησε στην παρατήρησή του Τζίμ.

—Ναί, θα έλεγε κανείς πώς θα ύπήρχε δεύτερος τόμος, άλλα του έδω είναι πλήρης, είπε και έβαλε πίσω στη θέση του το βιβλίο. Δίπλα του είχε θέσι για άλλο ένα βιβλίο, όχι πιο χοντρό, και ο 'Ανώ άκούμπησε τα δάχτυλά του στην άδεια θέση με τη σκέψη του ολόφανερα πολύ μακριά.

—'Η Μπέττυ τον έφερε πίσω.

—Κύριε 'Ανώ, είπε με την ήρεμη φωνή της από τη θέση της στο παράθυρο, ύπήρχε και ένα δεύτερο σημείο που θέλατε να με ρωτήσετε.

—Μάλιστα, δεσποινίς, δεν το ξέχασα.

Στράφηκε με μια παράξενα γο-

γή κίνηση και στάθηκε έχοντας μπροστά του και τις δυο κοπέλλες, την Μπέττυ άριστερά του στο παράθυρο και την 'Αν 'Απκοτ λίγο παράμερα δεξιά του να τον κυττάζει με ένα βλέμμα γεμάτο δέος.

—Δεσποινίς, ρώτησε, από τότε που ο Μπόρις Βαμπέρσκι διατύπωσε την κατηγορία του, λάβατε κανένα από τα άνώνυμα αυτά γράμματα που τριγυρνάνε στο Ντιζόν;

—Έλαβα ένα, άπάντησε ή Μπέττυ και ή 'Αν 'Απκοτ σήκωσε τα φρύδια της με άπορία. 'Ηρθε την Κυριακή το πρωί. Ήταν βέβαια συκοφαντικό και δεν θα του έδινε σημασία αν δεν περιείχε ένα σημείο. Μου έλεγε, κύρι 'Ανώ, πώς έσείς θα έρχόσασταν από το Παρίσι για να άναλάβετε την ύπόθεσι.

—Ω, είπε μαλακά ο 'Ανώ. Και λάβατε το γράμμα την Κυριακή το πρωί; Μπορείτε να μου το δείξετε, δεσποινίς;

—'Η Μπέττυ κούνησε το κεφάλι της.

—Όχι, κύριε.

—Ο 'Ανώ χαμογέλασε.

—Άσφαλώς όχι. Το κάταστρέψατε, όπως πρέπει να καταστρέφονται τέτοια γράμματα.

—Όχι, δεν το κάταστρέψα, άπάντησε ή Μπέττυ. Το κράτησα. Το έβαλα σε ένα συρτάρι του γραφείου μου στο ιδιαίτερό μου σαλονάκι. Άλλα το δωμάτιο αυτό είναι σφραγισμένο. Το γράμμα βρίσκεται άκόμη στο συρτάρι.

—Ο 'Ανώ την άκουσε με ειλικρινή ικανοποίησι.

—Τότε δεν μπορεί να μας ξεφύγη, δεσποινίς, είπε ευχαριστημένος, άλλα ή ευχαριστήσή του πέρασε γρήγορα. Όστε ο Διευθυντής της Άστυνομίας σφράγισε το ιδιαίτερο σαλονάκι σας; Αυτό άσφαλώς είναι ύπερβολικός ζήλος.

—'Η Μπέττυ σήκωσε τους ώμους της.

—Ήταν δικό μου δωμάτιο, βλέπετε, εκεί κρατώ τα προσωπικά μου πράγματα. Και άλλωστε με είχαν κατηγορήσει, είπε με πίκρα.

—Άλλα ή 'Αν δεν έννοούσε ν' άφήση το ζήτημα εκεί. Έκανε ένα βήμα πιο κοντά στην Μπέττυ και κύτταξε τον 'Ανώ.

—'Η ἀλήθεια όμως δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Τὸ σαλονάκι τῆς Μπέττυ ἀνήκει στὴν πτέρυγα τῶν δωματίων ὅπου ὑπῆρχε καὶ τὸ δωμάτιο τῆς κυρίας Χάρλου. Εἶναι τὸ τελευταῖο δωμάτιο πρὸς τὸ χῶλλο καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ζήτησε συγγνώμη καὶ ἀναγκάστηκε νὰ τὸ σφραγίσῃ.

—Σὰς εὐχαριστῶ, δεσποινίς, εἶπε ὁ Ἀνὼ χαμογελώντας. Naί, αὐτὸ δικαιοδογεῖ τὴν πράξι του. Δυστυχῶς φοβοῦμαι πὼς ἔβιξα τὴν δεσποινίδα Χάρλου. Θὰ μὲ βοηθήσετε τώρα νὰ βάλω σὲ τάξι ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνακατεμένες ἡμερομηνίες. Ἡ κυρία Χάρλου ἐτάφη Σάββατο πρωῒ, πρὶν ἀπὸ δώδεκα μέρες.

—Μάλιστα, κύριε, εἶπε ἡ Ἄνν Ἀπκοτ.

—Καὶ μετὰ τὴν κηδεῖα, γυρίσατε ἐδῶ στὸ σπῖτι καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἀνοίξε καὶ διάβασε τὴν διαθήκη;

—Μάλιστα, κύριε.

—Καὶ ὁ Μπόρις Βαμπέρσκι ἦταν παρών;

—Μάλιστα.

—Ὑστερα, ἀκριβῶς μετὰ μία ἑβδομάδα, τὸ Σάββατο, ἑπτὰ Μαΐου ὁ Βαμπέρσκι τρέχει στὴν ἀστυνομία;

—Naί.

—Καὶ τὴν Κυριακὴ τὸ πρωῒ ἔρχεται μὲ τὸ ταχυδρομεῖο τὸ ἀνώνυμο γράμμα;

—Ὁ Ἀνὼ στράφηκε στὴν Μπέττυ πού κούνησε τὸ κεφάλι τῆς καταφατικά.

—Καὶ τὸ ἴδιο πρωῒ, λίγο ἀργότερα, ἔρχεται ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας καὶ σφραγίζει τὰ δωμάτια;

—Στὶς ἑντεκα γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ἀπάντησε ἡ Ἄνν Ἀπκοτ.

—Ὁ Ἀνὼ ὑποκλίθηκε βαθεῖα.

—Εἴστε καὶ οἱ δύο σας θαυμάσια κορίτσια. Παρατηρεῖτε τὴν ἀκριβὴ ὥρα πού γίνεται τὸ καθετί. Εἶναι σπάνιο χάρισμα καὶ πολὺ χρήσιμο γιὰ ἀνθρώπους σὰν καὶ μένα.

—Ἡ Ἄνν Ἀπκοτ μὲ κάθε ἀπάντησι πού ἔδινε ἀποκτοῦσε ὅλο καὶ περισσότερη ἄνεσι. Τώρα μποροῦσε νὰ γελάσῃ ἐλεύθερα.

—Τὸ παρατηρῶ πάντα, κύριε Ἀνὼ, εἶπε. Ἀλλοῖμονο όμως! Εἶμαι φαίνεται γεννημένη γεροντοκόρη. Δὲν

μπορῶ νὰ ὑποφέρω ὠρισμένα πράγματα ὅπως ἓνα βιβλίο ἔξω ἀπὸ τὴ θέσι του, ἓνα ρολοῖ πού δὲν πάει καλά, μιὰ καρφίτσα στὸ χαλί. Τὰ παρατηρῶ ὅλα ἀμέσως καὶ πρέπει νὰ τὰ διορθώσω. Naί, ὅταν χτύπησε τὸ κουδούνι ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας ἦταν ἀκριβῶς ἑντεκα.

—Καὶ ἐκεῖνος ἔκανε ἔρευνα στὰ δωμάτια προτοῦ τὰ σφραγίσῃ; ρώτησε ὁ Ἀνὼ.

—Ὅχι. Καὶ στὶς δύο μας αὐτὴ ἡ παράλειψι φάνηκε παράξενη, ἀπάντησε ἡ Ἄνν, ὥσπου μᾶς ἐξήγησε πὼς ὁ ἀνακριτὴς ἤθελε νὰ μείνουν ὅλα ὅπως ἦταν.

—Ὁ Ἀνὼ γέλασε μὲ κέφι.

—Αὐτὸ τὴν ἔκανε γιὰ μένα, εἶπε. Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ πῇ πόσα θαυμάσια πράγματα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀνακαλύψῃ ὁ Ἀνὼ μὲ τὸν φακό του ὅταν θὰ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ Παρίσι; Τί μοιραῖα ἀποτυπώματα! Τί κομμάτια ἀπὸ καμμένα γράμματα! Ἀλλά, δεσποινίς μου, ἂν μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι ἔγινε ἐγκλημα, ἀκόμη καὶ ὁ Ἀνὼ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ περιμένῃ νὰ κἀν σπουδαίες ἀνακαλύψεις σὲ δωμάτια πού ἦταν ἀνοιχτὰ δέκα πέντε μέρες μετὰ τὸ ἐγκλημα. Ὡστόσο, μιὰ καὶ εἶμαι ἐδῶ τώρα...

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ διευθύνθηκε πρὸς τὴν πόρτα. Ἡ Μπέττυ σηκώθηκε σὰν ἀστραπή. Ὁ Ἀνὼ στάθηκε γρήγορα κυττάζοντάς τις μὲ βλέμμα σκληρὸ καὶ προκλητικό.

—Θὰ σπάσετε τώρα τὶς σφραγίδες; ρώτησε ἡ κοπέλλα σὰν λαχανιασμένη. Τότε μπορῶ νὰ ἔρθω μαζί σας; Σὰς παρακαλῶ! Ἐγὼ εἶμαι ἡ κατηγορουμένη. Ἐχω δικαίωμα νὰ εἶμαι παρούσα, εἶπε καὶ ἡ φωνὴ τῆς ὑψώθηκε σὲ ἐπίκλησι.

—Ἡρεμήστε, δεσποινίς, ἀπάντησε μαλακὰ ὁ Ἀνὼ. Κανείς δὲν θὰ ἐκμεταλλευτῇ τὴ θέσι σας. Δὲν πρόκειται νὰ σπάσω τὶς σφραγίδες. Αὐτό, ὅπως σὰς εἶπα, εἶναι δουλειὰ τῆς ἀστυνομίας καὶ δὲν θὰ γίνῃ προτοῦ ἐτοιμασθῇ ἡ ἱατρικὴ ἔκθεσι. Ὅχι, ἐκεῖνο πού ἤθελα νὰ προτείνω εἶναι ἡ δεσποινίς ἀπὸ δῶ, (καὶ ἔδειξε τὴν Ἄνν) νὰ μοῦ δείξῃ τὰ δωμάτια αὐτὰ ἀπ' ἔξω καὶ τὸ ὑπόλοιπο σπῖτι!

(Συνεχίζεται)

Ποιὸς δὲ βρῆ ἰὰ αερισσόλερα;

Ὅπως βλέπετε παρακάτω, πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν οἱ ἀστερίσκοι τῶν ἑξὶ λέξεων μὲ γράμματα, ἔτσι ὥστε νὰ σχηματισθοῦν ἑξὶ ἄρτιες λέξεις.

Οἱ πιθανότητες σχηματισμοῦ εἶναι, σὲ κάθε σχεδὸν λέξι, πολλές. Ἐκεῖνο πού ἐπιδίδκει ἡ ἀσκησης αὐτὴ, πού εἶναι συνάμα μιὰ διδακτικὴ διασκέδασι καὶ γιὰ πολλὰ άτομα, εἶναι ὁ σχηματισμὸς λέξεων πού δίνουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους βαθμούς.

Βάσι γιὰ τὴ βαθμολογία θὰ χρησιμοποιήσετε τὸ ἀλφάβητό μας, ὅπως τὸ βλέπετε παρακάτω. Σὲ κάθε γράμμα ἀντιστοιχοῦν ὅσοι βαθμοὶ ἀναφέρονται στὸν πίνακα.

Βαθμολογοῦνται φυσικὰ μόνο τὰ γράμματα πού λείπουν ἀπὸ τὶς λέξεις. Ἐπιτρέπεται ἡ χρησιμοποίησις μόνον ἀρτίων λέξεων, οὐσιαστικῶν, κυρίων ὀνομάτων, γεωγραφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ὄρων κλπ. Ἐπιτρέπονται ἐπίσης πασιγνώστες λέξεις ξενικῶν ὄρων.

Μετοχές, ρήματα, ἐπιρρήματα, ἀντωνυμίες, πληθυντικοί, γενικές, δοτικές κλπ. δὲν ἐπιτρέπονται.

Ἐὰν τώρα βρῆτε γιὰ σύνολο παραπάνω ἀπὸ 230 βαθμούς, θὰ ἔχετε ἐπιτύχει μιὰ πολὺ καλὴ βαθμολογία.

Στὴ σελίδα τῶν λύσεων μας θὰ βρῆτε ἓνα παράδειγμα, μὲ μιὰ ἐπίσης ἀξιόλογη βαθμολογία, τὴν ὁποία...εὐχόμεθα νὰ ἔχετε ὑπερβῇ.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ

1 7 6 5 2 10 8 10 7 2 6 4

Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

8 9 4 3 9 3 5 8 8 9 10 10

Βαθμολογία:

- 1) * * Ο * Α Ν Τ * * =
- 2) Κ * * * Α * * Ο Σ =
- 3) Κ Ρ * * * * * Η Σ =
- 4) * * Ν Ο * * * Ο Σ =
- 5) Τ * * * Λ * * Ο Σ =
- 6) * Π Ο * * * * Ο Σ =

Σύνολον βαθμολογίας

Ι. Χ.

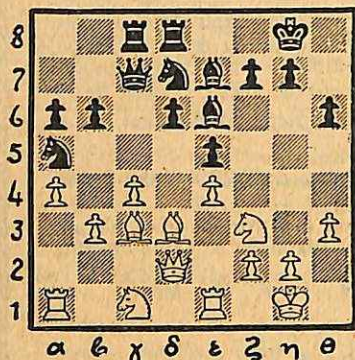
(Λύσις στὴ σελίδα 127)

ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΠΑΡΤΙΔΑ

"Ασκήσις άρ. 362.

ΜΑΥΡΑ (15)

ΛΕΥΚΑ (15)

Λευκά: Ρη1. Βδ2. Πα1. ε1. Αγ3. δ3. Ιγ1. ζ3. Σα4. β3. γ4. ε4. ζ2. η2. θ3.

Μαύρα: Ρη8. Βγ7. Πγ8. δ8. Αε6. ε7. Ια5. δ7. Σα6. β6. δ6. ε5. ζ7. η7. θ6.

Είναι ή σειρά των Μαύρων νά παίξουν.

Πόια, κατά την γνώμην σας, ή καλύτερα συνέχεια δά τα Μαύρα;

Πώς μπορούν τα Μαύρα νά κερδίσουν έδω ή α πόνι;

"Ασκήσις άρ. 363. "Από μίαν παρτίδα.

Λευκά (4): Ργ6. Ιζ6. Σδ4. ε6.

Μαύρα (4): Ρδ8. Ιδ5. Σα7. θ3.

Είναι ή σειρά των Λευκών νά παίξουν.

Πώς πρέπει νά παύουν έδω τα Λευκά δά νά επιτύχουν νούλαν;

"Ασκήσις άρ. 364. ΦΙΝΑΛΕ.

Λευκά (4): Ρη6. Αδ6. Ιγ4. Σδ3.

Μαύρα (4): Ρθ8. Πδ4. Σζ6. η5.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ.

"Ενα νόστιμο φινάλε.

"Ασκήσις άρ. 365. "Από μ'αν παρτίδα.

Λευκά (16): Ρε1. Βδ2. Πα1. θ1.

Αδ3. ε3. Ια3. η5. Σα2. θ2. γ3. δ4. ε5. ζ4. η2. θ4.

Μαύρα (16): Ρε8. Βθ6. Πα8. θ8. Αγ8. ζ8. Ιδ7. ε7. Σα7. β7. γ4. δ5. ε6. ζ5. η7. θ5.

Είς αὐτὴν τὴν θέσιν ή τελευταία κίνησις τῶν Μαύρων ἦτο: 12)... γ5—γ4; "Η κίνησις αὐτή ἔδωκε εἰς τὰ Λευκά τὴν εὐκαιρίαν μ'αὺς ἰσχυρὰς ἐπιθέσεως, ή ὅποια καί ἐπέφερε τὴν νίκη. Πῶς ἐπαίξαν τὰ Λευκά;

"Ασκήσις άρ. 366.

C. MANSFIELD

Λευκά (8): Ρα2. Βη7. Πα1. θ2. Αζ6. Ιδ3. η4. Σγ2.

Μαύρα (10): Ρδ2. Βα5. Πζ8. η8. Αε1. ε4. Σα4. γ4. ε2. θ7.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 367.

P. WENMAN

Λευκά (8): Ρζ2. Βδ1. Πγ4. ε4. Αδ2. Σα4. δ2. η4.

Μαύρα (6): Ρδ5. Πγ7. δ8. Αζ7. Σγ5. γ6.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 368.

P. WENMAN

Λευκά (6): Ρη6. Βη4. Αδ2. Ιγ2. ζ1. Σε2.

Μαύρα (8): Ρδ1. Βθ1. Αθ6. Σδ2. ε5. ζ6. η5. η7.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 369.

P. P. BLAKE

Λευκά (6): Ρη2. Βδ7. Πε7. η3. Αε5 Ιζ7.

Μαύρα (6): Ρε4. Αα8. θ4. Ιδ3. γ1. Σζ5.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Είς ὥραίο καί «κρυφό» κλειδί λύνει τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτὴν σύνθεσιν τοῦ γνωστοῦ "Αγγλοῦ συνθέτου Μπλάιτ.

"Ασκήσις άρ. 370.

F. MOELLER

Λευκά (7): Ρδ2. Βγ8. Αα4. η7. Ιγ2. Σε2. η3.

Μαύρα (8): Ρδ5. Ιζ6. Σγ5. δ6. ε3. ε4. ε6. η4.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Ωρα ὅτατο κλειδί μὲ τέσσαρες θαριάντες.

"Ασκήσις άρ. 371.

P. OVERKAMP

Λευκά (10): Ρα1. Βε8. Πε1. Αγ7. η6. Ιζ4. θ2. Σδ2. θ4. η4.

Μαύρα (9): Ρδ4. Βθ5. Πα6. θ3. Αα2. ε7. Ιγ4. ζ5. Σα5.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 372.

J. Kohtz και C. Kockelkorn

Λευκά (4): Ρη1. Βη7. Αγ6. Ιγ2. Μαύρα (3): Ρζ4. Σζ5. η3.

Τα Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σέ τρείς κινήσεις.

"Η ἀπειλή τοῦ μᾶτ εἶναι συχνά ή μόνη διέξοδος γιά νά «κρατήσῃ» ἕνα ἐλεύθερο πόνι. "Ιδού μία ἀξιοσημείωτος θέσις:

Λευκά (6): Ρα2. Πα3. Αα7. Σε3. β6. δ6.

Μαύρα (5): Ρδ5. Πα6. Σε7. δ7. θ7.

Παίζουν τὰ Λευκά!

Μετὰ τὴν κίνησιν 1) ΠΧα6 ΡΧΠ 2) Ρδ2 θ5 πρέπει νά παραδεχθῇ κανεῖς πρὸς στιγμὴν ὅτι τὸ ἐλεύθερο πόνι θί δὲν σταματιέται πλέον. Καί ἐν τούτοις! 3) Ργ3! κερδίζει τὸ πόνι ὅσο καί ἀπίθανο νά φαίνεται αὐτὸ ἐκ πρώτης ὀψεως, διότι τὰ Μαύρα πρέπει νά παίξουν 3)... Ρδ5, ὁπότε μετὰ 4) Ρδ3 κλπ. κερδίζεται τὸ πόνι καί ἐπομένως τὸ φινάλε. "Εάν ὁμως προχωρήσῃ τὸ πόνι 3)... θ4, τότε τὰ Λευκά παίζουν: 4) Ρδ4! θ3 5) Ρα4, θ2 6) θ4, θ1 Βασίλσσα καί 7) δ5+ μᾶτ. Μία ξευπη ἔδρα!

I. X.

(Λύσεις στή σελίδα 127)

Τὴν στιγμή πού ὁ ταξιδιώτης πληρώνει τὸν λογαριασμό του γιά νά φύγῃ, πλησιάζει ὁ διευθυντής τοῦ ξενοδοχείου καί λέει:

—"Ελπίζω ὁ κύριος νά ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν διαμονή του ἐδῶ.

"Αλλωστε τὸ ξενοδοχεῖο μας ἔχει τὴν φήμη ὅτι εἶναι τὸ καλύτερο στὴν πόλι μας.

—Αὐτὸ τιμᾶ, βέβαια, τὸ ξενοδοχεῖο σας, εἶπε ὁ ταξιδιώτης, ἀλλὰ ὄχι καί τὴν πόλι σας.

Tatler

Εβαλα στοίχημα με τὴν γυναίκα μου πὼς θὰ τὴν κάνω νά μοῦ πῇ: "Εχεις δίκιο» καί κέρδισα.

—"Α! Πὼς τὸ κατάφερες;

—Τῆς εἶπα ἀπλοῦστατα: «Βρίσκω πὼς εἶναι ἀνάγκη νά ἀγοράσῃς ἕνα καινούργιο φόρεμα». Καί ἀμέσως φώναξε:

—"Εχεις δίκιο!

—Καί τί εἶχατε βάλει στοίχημα;

—"Οτι ἂν ἔχανε, δὲν θὰ τῆς ἀγόραζα καινούργιο φόρεμα.

Up.

Γράμματα

τῶν ἀναγνωστῶν μας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Γεώργιο Παναγιωτάκη,
'Ισμαηλία: Σὰς εὐχαριστοῦμε θερμὰ
γιὰ τὸ φιλικώτατο γράμμα σας.

Λάμπρο Ντότσια, Καρδί-
τσα: τὸ «Μωσαϊκὸ τῆς Ζωῆς» μπαίνει
ὅταν τὸ ταχυδρομεῖο φέρνει τὸ κατάλ-
ηλο ὑλικό.

Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς συνεργασίες
τοὺς ἀναγνώστες μας: 'Ιωάννη
Ζήκα, 'Αλ. Σκλήρη, Α. Σιδερή, Σ. Κα-
φίρη, Νίτσα Παυλοπούλου, Α. Γιαννι-
σιώτη, Γ. Πρωτοφάλη.

ΖΗΤΩ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

... με νέους καὶ νέες στὴν ἑλληνικὴ
ἢ στὴν ἀγγλική.

Γιώργος Καρούζης
Διδασκαλικὸ Κολλέγιο Μόρφου
Κύπρος

... ἰδιαίτερα γιὰ λαογραφικὰ θέ-
ματα.

Λάμπρος Ντότσιας
Βαθύλακκος Καρδίτσας

... με νέες καὶ νέους.
Τζούλια Σπηλιοπούλου
Λουίζα Γιωτοπούλου
Καρπενήσιου 80
Λαμία

Στρατιώτης Βασίλειος Παρίσιος
Κ. Ε. Υ. Π. 2ος Λόχος
Β. Σ. Τ. 902

... με νέους καὶ νέες ἀπὸ ὅλο τὸν
κόσμο, γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ σκέψων
πάνω σὲ θέματα φιλολογικὰ, ἐπιστημο-
νικὰ καὶ κοινωνικὰ, στὴν ἑλληνικὴ, ἰ-
ταλική, γαλλικὴ, ἀγγλική, γερμανικὴ,
ἰσπανικὴ καὶ ἐσπεράντο.

Γεώργιος Φουλάνγκας
Λαρίσης 19
Τρίκαλα
Θεσσαλία — Ἑλλάς

... ἰταλικά, ἀγγλικά, ἰσπανικά καὶ
ἑλληνικά, με νέους καὶ νέες.

Κωνσταντῖνος Καρακώστας
Greek Expedition Forces
C. A. P. O. 5800
C/o Σ. Τ. 902

... με νέες καὶ νέους.
Σούλα Στεφανίδου
Μπάφρας, 3
Θεσσαλονίκη

Λούλα Καλούση
Μεσοχωρίου 11
Θεσσαλονίκη
Σίτσα Καλούση
'Ωραιόκαστρον
Θ.σσαλονίκης

Διαδιδαστής
Νικόλαος Μαραγκουδάκης
Greek Expedition Forces
C. A. P. O. 5800
Π. Β. Ο. 42

Στρατιώτης
Μητρούμας Στέφανος
Μηχ. Α. Υ. Σ. Ε)Α—C
485 Τ. Δ.
Β. Σ. Τ. 904

Φώτης Μουμούσης
'Ανάπληρος ἀνθυπολοχαγὸς
Σολάκι Μετισταλὰ
Μεσσηνία

Λοχίας
Γεωργιάδης Βασίλειος
604 Τ. Π. 2ος Λόχος
Σ. Τ. Γ. 920 γ

... με νέες καὶ νέους
Δημήτριος Κατράκης
Φοιτητὴς Θεολογίας
Rum Ruhban Okulu
Heybelida
Istanbul
Türkiye

Διαδιδαστής
Πανταζόπουλος Φώτιος
494 Τ. Δ.
Σ. Τ. Γ. 917

'Αμοιρίδης Γεώργιος
494 Σ. Ε. Σ. Τ.
Σ. Τ. Γ. 917

ΛΥΣΕΙΣ

Τὸ πρῶτο σταυρόλε-
ξο τοῦ διαγωνισμοῦ
—ἀπὸ σελίδα 48—
τοῦ κ. Κωνσταντίνου
Παπαδοπούλου

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Π	Α	Ν	Ε	Π	Ι	Σ	Τ	Η	Μ	Ι	Ο
2	Α	Δ	Α	Μ	Ι	Α	Ι	Α		Α	Ρ	
3	Ρ	Ι	Π	Ο	Σ		Μ	Ι	Α	Ρ	Κ	Α
4	Α	Κ	Ο	Υ	Σ	Ι	Θ	Ν		Μ	Θ	Μ
5	Σ	Ο	Λ		Ο		Ν		Κ	Α	Β	Α
6	Κ		Ε	Μ	Σ		Α	Ρ	Α	Ρ	Α	Τ
7	Ε	Σ	Θ		Τ	Ι		Α	Λ	Υ	Τ	Α
8	Υ	Π	Ν	Α	Ρ	Α	Σ		Α	Γ	Θ	
9	Α	Α		Φ	Θ	Σ		Σ	Μ	Η	Ν	Η
10	Σ	Η	Μ	Α	Σ	Ι	Α		Θ			Ρ
11	Μ		Α	Τ	Ι	Μ	Ε		Τ	Α	Μ	Α
12	Α	Ν	Τ	Α	Ν	Α	Κ	Λ	Α	Σ	Ι	Σ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Π	Α	Ν	Ε	Π	Ι	Σ	Τ	Η	Μ	Ι	Ο
2	Α	Δ	Ο	Λ	Ο	Σ		Α	Ρ	Α	Δ	Α
3	Ρ	Α	Μ	Α		Ι	Δ	Ε	Θ	Δ	Ε	Σ
4	Α	Μ	Ι	Σ	Θ	Ο	Ι		Δ	Θ		Ι
5	Χ	Α	Σ	Μ	Α		Ε	Λ	Η		Τ	Σ
6	Α	Σ	Μ	Α		Π	Λ	Α	Σ	Τ	Α	
7	Ρ		Α	Τ	Ε	Λ	Ε	Σ		Ρ	Ι	Σ
8	Α	Κ	Τ	Α	Ι	Ο	Υ		Π	Α	Ρ	Κ
9	Κ	Α	Ι		Δ	Υ	Σ	Τ	Ο	Κ	Ι	Α
10	Τ	Α	Κ		Θ	Τ	Ι	Θ	Ν		Α	Ρ
11	Α	Β	Ο	Υ	Λ	Ο	Σ		Ο	Υ	Ζ	Ο
12	Ι	Α	Σ	Μ	Ο	Σ		Μ	Ι	Ν	Θ	Σ

Τὸ δεύτερο σταυρό-
λεξο τοῦ διαγωνι-
σμοῦ —ἀπὸ σελίδα
49— τοῦ κ. Γεωργί-
ου Πετρίδη

«ΣΚΑΚΙ» από σελίδα 124

‘Αρ. 362. 1) ...Ια5X63 2) ΙΧΙ, Αε6X γ4 και τὰ Μαύρα κερδίζουν πίσω τὸ κομμάτι καὶ μένουν μὲ ἓνα πόνι παραπάνω, ὅπως καὶ ἂν παίξουν τώρα τὰ Λευκά.

‘Αρ. 363. 1) ΡΧ65, 63—62 2) ε6 —ε7+ ΡΧε7 3) Ι65+. Ρ66 4) Ιγ3, 62 —61B (ἀλλέως κερδίζουν τὰ Λευκά μὲ Ργ4!). 5) ΙΧB. Ρ65 καὶ Νούλα!

‘Αρ. 364. 1) Ιγ4—ε5! ΡΘ8—η8 2) Ιε5—ζ7, Π64X63 3) Ιζ7—Θ6+, Ρη8 —Θ8 4) Α66—ε7 Π63—ζ3 5) Αε7—ζ8 καὶ τὰ Λευκά κερδίζουν.

‘Αρ. 365. 1) Α83Xγ4! 65ΧΑ 14) Ια3Xγ4, Β66—γ6 15) Ιγ4—66+, Ρε8 —68 16) Ιη5Xε6+ μάτ.

‘Αρ. 366. 1) Ι63—γ5 ἀπελῆ. 2) Ιγ5Xε4+ μάτ.

‘Αρ. 367. 1) 62—64 ἀπειλῆ. 2) 64X γ5+ μάτ.

‘Αρ. 368. 1) Ρη6—Θ7! ‘Εξαναγκασμός κινήσεως.

‘Αρ. 369. 1) Ρη2—ζ2! ‘Εξαναγκασμός κινήσεως.

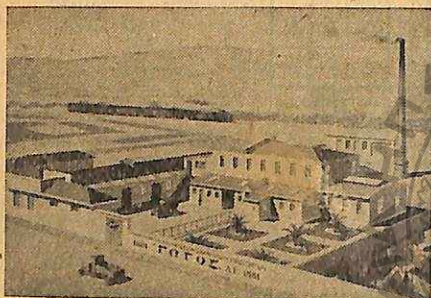
‘Αρ. 370. 1) Βγ8—ε8! ‘Εξαναγκασμός κινήσεως.

‘Αρ. 371. 1) Βε8—65! ‘Απελῆ. 2) Β65—65+ μάτ.

‘Αρ. 372. 1) ΑΘ1! η2. 2) ΡΧη2, Ρε4 3) Β64+ μάτ.

«ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΡΗ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ» από σελίδα 123

1) ΤΡΟΧΑΝΘΗΡ = 40 (Νοομάντης, προφαντός, Βιολάντης (Παναγής!)). 2) ΚΥΡΙΑΑΡΧΟΣ = 42 (Κένταρχος, Καλπασμός, Κένταυρος, Κεμπασμός). 3) ΚΡΗΜΝΩΔΗΣ = 35 (Κριεζώτης, Κρεοπώλης, Κρεατώδης). 4) ΖΗΝΟΔΩΡΟΣ = 42 = ‘Αρχαίος ἀγαλματοποιός (‘Υπνοφόρος, συνολικός, συνοδικός, Τενορίνος). 5) ΤΡΙΓΛΥΦΟΣ = 38 = Διακοσμητικὸν μέλος τῶν δωρικῶν κύλων (Τρίκλωνος, τυρολόγος, τρίκλινος). 6) ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ = 41 (‘Υποδωρίος!! = Μία τῶν κλιμάκων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς = 39! καὶ ‘Υποζύγιος = 39!). Σύνολον = 238!

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΖΑΧΑΡΩΔΩΝ ΠΡΟ-Ι-ΟΝΤΩΝ
"ΓΩΓΟΣ"

ΑΘΗΝΑΙ
ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΟ 1881
ΓΡΑΦΕΙΑ — ΠΡΑΤΗΡΙΑ:
ΟΔΟΣ ΚΑΛΑΜΙΩΤΟΥ 12
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ: 24.965
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ — ΑΠΟΘΗΚΗ
ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 248
ΤΗΛΕΦ 96.585 καὶ 968.844

ΚΟΥΦΕΤΑ, ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑΙ ΩΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΙΔΗ
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ